Toate călătoriile mele **au fost**
îmbrăcate în haina de sărbătoare a
bucurie]

I'^ccstea bunicului se. terminase cu cîteva vorbe care tjw *trezii din moțăiala blindâ a carului tras de vite, sub ■ \ rirea galeşă a lunii. Era o seară de april* **şi, în** *mintea ■'rlv.ilui, pofta amintirilor a încolțit prirnăvâratic, risi- -o molipsilor în jur. Parcă ducea cu el un suflet greu* avii *tinereții. De cîte cri începea să-mi povestească des- Atncrlca ştiam pînă şi frazele unde urma să ofteze .inc, ziciad, ca pentru el : „Eh, mă nepoate, Amsrica-i * **;/>frica** *! Asia-i mă, înțelegi tu ?“*

Ochii ii lunccau undeva înainte, în gol, peste cornutele ■'>n tle, care îşi purtau jugul cu indiferență, păşind ca '.ii.li-un dans leneş, pe drumul de lut.

„ Anierica-i America ! Asta-i mă, înțelegi tu ?“ Văzhidu-mă adormit de-a binelea, mă clătină puțin.

' *foi, se apropie de ureche, şoptindu-mi, semn că era un ;* **peru** *important, pe care trebuia să-l aud numai eu.*

„Mă, nepoate, nu să poate să nu meri şi tu în America f **i** *-oară io am fost de două ori. Numa' învață tu bine şi* **■. c***-şte tu mare că îi vede şi tu America. Şi ascultă ce-ți :/• io ! Bagă-ți bine în minte ! Cînd îi ajunje la Ncviorc,* **i v** *tu bine şi cată-l pă prietenul ăla al mieu. Pă .linii.* **No,** *:• nu-i aşa de greu. Io cred că-l poți afla tăt pe v.llța 42.* **vră-i** *norocu să-i bată! No, zî tu, da' nu-s bolunzi ăia, americanii! Apoi, pîntru ce pun ei țîfru la uliță ? N~au i nume frumoase de uliță cum avem şi noi : Ulița prin- . ipală, Dîlboacă, Guzbuloi, Cioancălău, Hodişteu, Ulicioara? $i dacă li vede pă prietenul meu, apoi* zî-i *că eşti ne-*

A merîca, America > *

Cred că in nici o altă împrejurare nu as» fost «lai surprins de o prăpastie atîi de uriaşă între portretul-roUot ol, unei ţări, pe cure mi l-am construit îa minte, şi reaîita- loi! mtilnUa. Nu ştia de ce, odată ajuns în America (nume iiiib care vor apărea, destul de des mai departe, în această carte, Statele Unite ale Amcricu) totul mi s-a părut râs-
lU'/iPilit,

Mai întîi, lumea străzilor, poate mai multă decît în c< > mai aglomerate metropole europene, apare mai puţin declt oriunde. Şi nici imensele limuzine, în culori fi:,ticlui şi cu comenzi automate, nu gonesc înnebunitoare, ca-n filme. Cit despre palpitantele scene cu cow-boy şi.

incoruptibili, călare pe cai, cu traficanţi de droguri ; j)Lostiluate, cu Ivu-Klux-Klan şi împuşcături în strada maro, aflaţi de aici, de la faţa locului, lucruri puţine. Probabil că lumea modernă, mai instruită, mai precaută «j tnai dornică de viaţă Îşi ascundea pofta de aventură „în scalele uşilor închise", la umbra străzii.

Şi totuşi...

Ara întâlnit o Americă inconfundabilă, plină de nepr;>- vă:::;:.t şi unică, aşa cum a rămas întipărită în memoria bunicului.

,.Arneric-a-i America !“

Ce o defineşte ? Ce li dă forţă ? Cine îi întreţine magnetismul miraculos ? Ce fac şi cc gîndesc oamenii săi ? i" ce haină apare America în faţa unui european ? Dar în faţa unui român ?

„America-i America ! a marilor senzaţii şi
Există, fără inuoia,*, o ~ t' Want în oricare seu- plăceri. O Americă a unui

muncitoare, o America hai-

mcSU^^» tiiercu de *Cosmos,* **o Americă**
,^;î:ss4is';-“sa-îsî
<-ph-nolo^ii- oi-r şi u **îr>⁺îlni ernii cu covi** 1^1 L
Î!jl{! aS5une;aM stat rid <*"* *«*

i-Sâ'țf s:â“iiârss>5
interesului imeu/at ţri c rM Dar nu te amăgi, p-n
rVnuriwl în. măsura m care “ ' arP ^ dai. Nici-
?ru ă âdodată nu îţi dă pe ^ia m ^ u că
! S,tânuHi da America cu un
există şi o America P^“z ţ oerspeclivei. O America a înnăscut simţ ai
conseivai 11,^- * dar şi 0
America a
-^eresului egoist, î^as ; ; de surprinzătoare, o ase- :ateresului general. Cu
ar P^^~irStantaneu, fiecare i'-:enea constatare o ^ - P^. atît
de pregnant
./Lrăin. „Interesul ţjnwnn e d- iplinat, este m stare
-rft
am :ă să crîcneasca, . ta7^ a ameri-
eri şi de ce să n-o recunosc o aser^nnte dg—£junge pe
can - 'ntilmt-o nicaien 0 poveste, m
ul,
cind naiv, cina
'vi-î slujească fără să cncnea=>ca. • - - —
» _ „ «»piTnnsc. O *o*

pămîntul acestei țari, m
aici un film. «anunțul America.
Am întîlnit-o doar acolo, p erioadă cînd senti-
M-am nimerit în Amf“îrceltcare. Câteva săptămmi m "lentul național
era pus la m«acai ^ g sacrificiul
'vt,r, ziarele şi televiziunea ac .l - americane cantonate m niîitarilor din
trupele pauti sărit în aer, o date.
Libanul agitat, care, într-o noap ^ ^ ^ semnul unm
u clădirea unde ^^J^națiunii era pusa şi mte- uiprem sacrificiu în
inte.es . la Grenada. Ştirile > enția trupelor american informații
palpitante
„‘„■Usc de la fața io» u aduccau^ **_n mmus.**
rîespre succesul (?) trupenn a

cula insulă din Mare?. Caraibilor, în numele unor principii pe care singure şi le-au proclamat, clar aduceau şi seci de sicrie cu corpul neînsufleţit al unor copii de 13—20 de ani, morţi la datorie, absurd poate fără să fie vreodată convinşi că ceea ce fac este şi bine. „Cine nu este alături (le noi în Grenada este duşman al uniunii !“ Arn citit şi am rămas de-a dreptul stupefiat în faţa unor asemenea afişe răspîndite pretutindeni la Washington în acea toamnă americană zbuciumată şi tristă, cum n-a fost nici una de la „momentul Vietnam" încoace. Fiecare sicriu, acoperit cu drapelul S.U.A., cobora în împărăţia pămîntului nu înainte de a urma ritualul filmat în gros- plan al sosirii la aeroport, al dramei trăite ele familiile îndoliate, al slujbelor religioase la cele mai renumite catedrale, de unde nu lipseau, aproape niciodată, preşedintele Ronaid Reagan, împreună cu soţia sa. Mai mult sau mai puţin subtil, mai mult sau mai puţin convingător, sentimentul respectului suprem faţă de „interesele uniunii“ era promovat In sufletul americanilor, despre care ziarele s'Tiau atunci, în tîrzia toamnă neagră a anului 1983, că erau cei mai imiţi din întreaga lor istorie.

E'.'ìjlă, desigur, şi o Americă pe care Europa o descoperă mereu, prin produsele sala : cu sutele şi miile de băuluri răcoritoare, cu zecile de mărci şi zecile de mili- une de automobile, cu sutele şi miile de produse dm lumea electronicii, ciberneticii şi roboticii, cu sutele şi mii'e de curiozităţi, cu sutele şi miile de decepţii şi de speranţe.

Kvistă o Americă egoistă, preocupată dintotdeauna fi** mai de sine sau, în primul rînd, de sine, o Americă ce nu Face nici cel moi mic efort de a cunoaşte în profunzime
o nllă lume, care nu-i poate stîrni interes imediat sau în perspectivă. Constaţi, aproape uluit, că pentru american mi exi..;tă ţări în Europa, ci, mai degrabă, o Europă ca o ţară, o lume de amintiri în care cei mai mulţi dintre imu-rirani îşi au, într-un fel sau altul, sorgintea, îşi *t m* vi:.ele şi nostalgiile. Cînd americanul te întreabă de unde r ,li („Where are you coming from ?“) să-i răspunzi întotdeauna aşa cum aşteaptă el : din România-Europa sau din
Italia-Europa etc. Şi vei constata cu cît'ă satisfacţie îţi va spune, apoi, avind revelaţia informaţiei, „O, sînteţi din Europa, domnule !“

Există, deci, o Americă pe care Europa nu o cunoaşte bine şi care nu cunoaşte bine Europa ! O Americă stăpî- nită de sentimentul ameţitor de mare putere mondială, autointitulată patrie a libertăţii absolute. O Americă pe deplin conştientă de forţa şi de farmecul ei, dar şi de limitele care îi mai atenuează entuziasmul debordant.

O Americă a americanilor.

Vizita de numai cîteva săptămîni ,în această ţară-con- tinent îmi apare ca o picătură într-un ocean. îţi trebuie, poate, două-trei vieţi de om pentru a~i cunoaşte firea, întotdeauna şi pretutindeni surprinzătoare. America este în stare să îşi proclame azi cu dezinvoltură principii supreme de existenţă, pentru ca mîine să renunţe la ele *cu.* o

descurajantă uşurinţă. Această Americă în continuă mişcare, în continuă renaştere nu poate să nu te captiveze. Pentru europeanul mai conservator, statornic în principii, această schimbătoare faţă a Americii este cel puţin bizară. Asta te face, deseori, să fii prudent. Să nu uiţi nici o clipă că ceea ce este adevărat azi, mîine îşi poate pierde Tialabilitatea, dar şi că ceea ce era valabil în urmă cu un secai mai poate fi trainic şi azi.

Există o Americă a americanilor condusă de legea supremă a mersului de la sine, o Americă a unei continue şi ameţitoare mişcări. O Americă a unui obositor pragmatism, întotdeauna eficient.

O Americă a americanilor.

— O ţară cu o existenţă palpitantă, pe care nu o poţi descoperi nici din filme, nici din cărţi, nici din povestiri.

O Americă pe care trebuie s-o descoperi singur, pas cu pas.

„America, America !“ Este cîntecul pe care l-am au7.it pretutindeni în această ţară răsfăţată în caldă tandreţe de un compozitor inspirat, care proslăveşte lumea marilor capricii şi a marelui neprevăzut, lumea unei existenţe trepidante, dominată de mari ambiţii.

Semfi, ***»-*«. “ ““f**

:rtr.Un port şi n,ci **Să**

intrăm ta serica nu • ■^ui. **Pentru**

a»

SCf E *b* AS^!i

noapte! — (-a h u schimbatoare ^ „

r,.,, , m-ptă. aceasta mereu ritg Z1 de zi ;

^encanilor, m **cock«',** ^

Servili, a?adai' d'o tri , fetreabă W», f* “,,,

-cni^sss SH ^nrS3iir^

des şi c°PlU tpLte P«* ptaatatui &.U.A., a _ ^ detalii

om^stecaic F - r peste

nea ^nMp’ tirereţe mai in grab- * t pront. u.

aU ^ UnoVre nu le aducca ^ pasionali de arbo-

fotografii SLf’TsS nn «£> * *>

t3^ÎS«emoţionante «^S,’mai *&*«*•

W ifersn.

nouă generaţii tare , ^ m&i bine dedoiW;- dest,ul

erau atît de de origine şi n at"'\{ ameri-

pâstrează tra«n om lntBn , t? **la M„** »^
de bine, \®ba**;** ~Xc>r rădăcini au **rămas** ^ sînt
can\TîTrdealului cu multe decenii m Gbîce-
v^aY^întul . • ^>«3 ng O
COîHOt'1» - *rr'jx**
^";l-i că păstrează 5. *m,* **«J* limbB rom!.neascS.** *£.* **juri de „acasă". <*«»««£ * neamuri aşezate a?a se SntîmpB cui altezea £ ^ ^** *aew!t* **nați.o~>-**
de demult sau mai
american. Dar dacă se întîmplă să discuți cu vreun american indian sau un american negru vei constata, cu uşoară !-urprindere, aei'ul firesc cu care îți spun că ei nu au \enit -îin altă parte, că ei sînt de-ai locuim din moşi-strămoşi. *U ?* indienii chiar au dreptate. Există acum dovezi că teritoriul de azi al S.U.A. a fost populat, cu 28 000 de ani în :u~mă, de strămoşii triburilor amerindiene — irochezi, corn anei, athapasci ş.a., care au imigrat din Asia, ,> ‘î1;e strîmtoarea Hering. Cit despr? negri, neamurile _ lor '.«ai îndepărtate au fost aduse aici, de pe pămîntul Africii, *t - a* pproape patru secole în urmă.

Dar dincolo de aceste obirşii, mai mult sau mai puțin ■•'v-icte, ceea ce azi numim poporul american se ^compune
■ 'in 83 la sută albi, 10 la sută negri, 0,4 la sută inaieni şi
~ japonezi, filipinezi, chinezi, coreeni şi peste .•t,o 000 de" români. Dintr-un asemenea amestec de rase şi orari s-a zămislit şi ss zămisleşte națiunea americană s /i, una dintre cele mai tinere națiuni ale lumii.

...Ce se mai întîmplă In America ? „Doar" 23 000 ■k-tari costă... gramul da granule de polistirol. Ce este j'o'h-.'.iroîul ? La sfirşitul anului 1984 oficiile _de reclamă *I(, făcut mare popularitate polistirolului — primul produs .i'i'rrican fabricat in spațiul cosmic şi pus în vînzare._ Gra- i.i,lele infime de polistirol au un diametru de 10 microni : I se folosesc la calibrarea microscoapelor şi la măsurarea r:,arl,ă a particulelor sau a porilor. Granulele de acest <lr;metru sînt dificil de realizat pe Pămînt, întrucît se lip. r-c unele de altele şi se deformează, fenomen ce poate fi înlăturat în condiții de imponderabilitate. Chiar dacă efortul de realizare este foarte mare, prețul stabilit este încurajator pentru producători. Să ne facem cosmonauți, l>îi:A nu este prea tîrziu.

...Pentru că, în general, americanilor le place să rîdă .-,i tMjva pînă la urechi, etalîndu-şi ostentativ dinții, mari 'ii (ie obicci albi, directorul unui institut de cercetări sto- din Bethezda (Maryland) îşi asigură concetă- ■, 1111 c ă, cel tîrziu pînă la sfirşitul secolului, oamenii vor
■ r, >11■ i do cariile dentare dacă... Dacă încercările de reali- nur pe cule sintetică a emailului dentar original vorda i(•.•()!!;ile. Pînă atunci, producătorii de pastă de dinți i f'omr.ndă cu căldură şi insistență folosirea pastei de
dinți **anticarie 1 E drept - mistui directoiiilor ci**
dincauzaunui P
rgl'tufunui accident **dteva conc^l**

..Un sondai de °Pim* : în medie, din o sute

care stîrnesc j^g^înt dispuşi să b^f economice şi

cufundat, pin - dispUs oricmd să 1*1 , natuva ii stă. mari sau mai m.. , galat. Şi penii« vS. , lume SS CU O vigoare greu *ă^* **^ puţine tocmi u.i că la îndeimna genero^, ^ energetica S.^- ^ ^ mal**
:mai * zerve de cărbune de peste ° sută ^ ®nceputuj
dispune de rezer titate exploatat» CIL. - ^ nive-
mari decit in » , i „ţ gazele vor mai »'*/*„ QQ dacă

mineritului, .iar ţlei actuale înca ^ J
iul foarte ndic^al^ pentru ca o ba^

nu chiar o° d^ c fără moarte" — b- ^, o impre-
energeUca^P^ ^*mâit&* pe cale mda^. ^ petr0„

„UI^CACS-IA ^ r^p^ts un ^^ *■« c?azoc^£^*~

sionantă iuţea u jumătate **kilome^i ferind la**

tSe^oriul %+?£&**** * ^

discreţie şi 1» IIIprC< *Ae*
naturale. este tot, unde era şi
rnutînd cu disperare aur i concluzie care **onuna Cantina .**
~ au ajUns la o c;n , se găsesc, m

poate a fi evaluată **în aur : m t o a t e**
Vf M S£w£% put* , ££*
DS»* sS se ^-to/auTrivî, 'ia timpul

îr^-«TW5A,,'
înlîmplător, societăţile de exploatare, din Bolivia, a acestui preţios metal sînt, de fapt, nord-americane !

Cu o natură atit de darnică şi cu un înnăscut spirit întreprinzător economia americană este azi dominantă în întreaga lume capitalistă. Locurile unu şi doi la marea majoritate a produselor industriale — oţel, cupru, autoturisme, televizoare, aparatură cibernetică, îngrăşăminte, cauciuc sintetic, fire şi fibre, anvelope, ţigări ş.a. — sînt fireşti.

...Decenii şi decenii în şir industria americană a fost ea un adevărat port-drapel al progresului tehnic ; decenii şi decenii în şir industria americană s-a dezvoltat impetuos sfidînd din punct de vedere tehnologic

imensa majoritate a țărilor lumii şi devenind aproape trufaşa, prin această faimă de temut pe care şi-a creat-o. Dar iată că, de cîțiva ani, mai ales începînd cu anii '80, industria

■ inu ricană şi-a găsit un competitor care creează destul de multe insomnii mai marilor industriaşi : este noul val industrial japonez, bazat pe electronică, robotică şi înalt randament economic. In 1984 Japonia deținea peste 70 000

• roboți, în timp ce S.U.A. doar 7 000. Un program spe- i.il prevede ca pînă în anul 1993 S.U.A. să dețină 270 000

roboți.

...Ce se mai întîmplă în America ? Pentru că ,,libera ">i*:ativă" este proslăvită în S.U.A., de la discuțiile în M ^nritatea familiei la Constituția țării — veche şi aproape "■vxliimbată de două sute de ani — iată o secvență nos- [1] mia. din această zonă a spiritului intrepid. Nici mai mult, i.-ii mai puțin, o stradă din oraşul Philadelphia a fost...

[1] .irată. In timpul anchetei, cele două persoane arestate . Mitru „furt de drumuri" au declarat că doreau sinccr să pi nă bazele unei firme trainice. O parte din pietrele cuaw; — peste 3 000 de pavele de granit — au fost găsite i.)' ate într-un antrepozit. Cealaltă parte a fost vîndută, i i prețul de un dolar bucata, unei întreprinderi de lucrări i i'hlice. Pe cînd şi furtul de... zgîrie-nori ? în numele .liberei inițiative" totul e posibil !

...Ce mai face americanul ? Exerciții de... telepatie ! Pu grup de cercetători de la un institut din Standford **i .** I I deplasat în diferite locuri stabilite prin tragere **l a**

sorti in timp ce liH». fãr5 'ț.țVJf wirjwtt*. **dcsa-i-**
5?'au «S«W s'" "ce
indu-1 sau desemndu 1 t'~ , fcomparaie cu u-t,-
fotografii documentare cai <- ț A^ăliva a relevat un pro-

ts^SS=S dem? vrf» «j

?dKSSS "fSW antrenamentelor. One '

""li, de-a d«P*> f£%
"7 SSeuSX1':Ss"lc
recente expediții S? s"!>0 do i»
rea
c*e imoonderabuit«tt* ^ - „4. ^ **George & lucru. Ccui-iu-j.** _ A

i^^iiraSiS

americane deşi te ^ . perseverent

-ţ'îrr. ZÂ
lata ca, intre UP£= « ţmerumucut at *<•■•■ _ ^
co fi lenevit. Ca şi u « . „ sţnt atît de pri^ca^--*'^ .-- patima afacerilor, unde Jbm£^ cm^

r^ te oXîSdotenţă - W

ta"l. înrăutăţirea g^odin, ţrf«^

«0«LS?,eâ e'de™ de ore, pc cin» ode ;„ba..^ţ_

!^Sic £c curăţenie „,delunf t«

Izoleze gena care le tac p
pentru a fi transmisă, prin manipulări gcnetice, albinelor mai leneşe. Cred că nu vor mai surprinde pe nimeni asemenea preocupări cînd se va afla că cifra de afaceri din .".■est sector se ridică la aproape 400 milioane de dolari anual. Merită să ne facem timp şi pentru „educaţia*1 albinelor !

...Coborînd cu picioarele pe pămînt, să-i vedem cît sînt <Ie harnici fermierii americani. Statisticile numără peste «!ouă milioane de ferme „demne de luat în seamă“ şi alte două milioane de ferme mai mici. Locul lor de muncă se întinde pe circa 450 milioane hectare teren agricol. Circa I- ai.ru la sută din populaţia S.U.A. locuieşte la ţară. Sau altfel spus, în limbajul unor statistici de senzaţie, un ţăran american asigură hrană pentru 25 de americani şi un excedent important pentru export. Peste un sfert din valoarea exporturilor americane provine din agricultură, (fini dau seama că avea dreptate un inginer din Balta lalomiţei cînd îmi spunea : „Caut să le bag în cap oamenilor mei ideea că grîul şi porumbul înseamnă dolari !“) Americanii detestă planificarea la nivel macroeconomic. :,>i lotuşi, fără plan, fără vreo dispoziţie obligatorie au i< n,>it să zoneze culturile agricole pe mari fîşii, capabile ■■a folosească optim condiţiile pedoclimatice. Au cam reuşit .-.a pună lucrurile cu capul în sus. Adică, în funcţie de .Miuetura solului, climă şi precipitaţii, zone de desfacere rie. se cultivă bumbac sau porumb sau grîu ş.a. Aşa s-au uascut marile regiuni specializate, numite .,belts“ — reni ari agricole: „corn belt“ — centura porumbului — im >cială cu centura orzului, lueernei şi a creşterii animalelor ; „dairy belt“ — centura laptelui ; ..v/heat belt“ — reni ura griului ; „cotlon beli" — centura bumbacului. Şt ie.-ullai.ole sînt pe măsura acestei inspirate zonări a rul- I ■ 11 Jor ; locurile întîi sau doi în lume la marea majoritate

a pi oi luc(.iilor din domeniul agricol, de la porumb şi grîu la porlocale, bumbac, soia, orz, carne, brînză. ulei ele., etc. In **ee** i priveşte pe simpaticii ..cow-boy" din filmele **v e.-.lern.** nu-i căutați, dacă se va întîmpla să ajungeți ue păunului Americii, întrucît nu-i găsiți decît la Hollywood.

*'«■in se vede, fermierii, fie **ei** crescători de animale sau i nilivalori de cereale, se țin de treburi serioase, lăsînd pe

cu pistoale şi urmăriri în goana

r;ca®a altora **poveştii**

calului. ncmnpnea performanțe globale,

...La umbra unor j Existența lui

americanul ar putea sta iui* • /* ,-n^e cînd de esca-

ladarea criminalistul, u. ■nMrl"ar ci

vorbeşte ma>

despre groaza urau viitor £*» jfenSaSjdulta,

Mid'SrSJf n ap?» £

lor[P] Aceasta fără a ^^^y^luante. Nici mal lacuri transformate «d-noc. J v^illarde litri da deşeuri

mult, nici mai puytn atut dcwn r :adă magarh.

toxice sînt deversate anual ~ odi!Că-

de către 777 de întreprindea. ^ ^

tori ? Undeva trebuie şi [6l] ^ "tt ille din S.U.A. „p->

n-o sM h. în **toxiei c •**

duc" anual circa 60 milioane ione i _ ^ cele ț »

•

trebui stocați sub pază riguros*, m . - e ,

?oo ooo tone

lata acestor cifre aosuiue .a . ce i. ?

la dragostea lor dmtu - a^1 - - ^ . uc-îgătoare —

...In principal, tot de teama unei P vehenienl

prin iradiații - **O**

extinderii "nsruc^,,"1 ^^uîee «Dat» ta Iur.ct".«~ cele **75 de** centrale

nucleaio eitcu^u | sUle criz-,

în prezent, ^ sau din dorința de

*

energetice. Şl totuşi, am p * eCR ani ss vor *n*>*

, « • ..Ti^PT li i iAi A*

y T r\+ .• •>»' j

investi cu oucc p*tț, ccntrale nucleare. Un a«~-

construi^ peste 100 ^ - v0C(?a contestatară a '

proiect însa nu tm;~ • •" '^ ■ r.nstp o treime din ei

lației. Pînă la sfirşitul secolalu tvS*o *6]n* centrali i

electrică produsa in g-U-A* sfertmi din fondurile

mice. Poate ca nu mțimp » ener?etic sînt

destinau?

alocate cercetărilor din . ^ m e a - *g* energie-

perfecţionării tehnologiilor de piocuce

nucleare, J„ ţarns agenţi ai F.B.Î. a'i

...Intr-o geroasă no«pte de a, B de patru

descoperit un furt mai puţin obişnuit. un g

persoane a reuşit să pătrundă într-un depozit de armament al bazei militare Uelis şi să sustragă nici mai mult mci mai puţin decît 24 tone de proiectile, 10 puşti, 10 mitraliere şi mai multe lăzi cu grenade. Ce erau să facă

t-iscă°?ameri1 atîta flig' au căutat ei să se mai încăl-

,Iif 50 d® mili°ane de elevi urmează cursurile ţliftaxior şcoli din S.U.A. Nu se ştie exact cît sînt ei de ink'te.:,aa sa şi faca acest lucru ! Ceea ce s-a aflat cu precizie,, recent, în urma unui amplu sondaj, este că un elev limev.jcan petrece în faţa micului ecran de două ori mai 'V, *F aec}\}?* ?coală- Trebuie şi elevii să-şi umple

■ n-r o Tlpl] / I21'- ^ PlUS' SS Pare Că uneori CeIe •i p.ogiame de televiziune pot fi mai interesante decît o Ircţie de matematică, de pildă !

...Este^americanul un om fricos ? Aş, de unde ! **aţi** fi m *r' J* ™*T?nde* 1 011 gîndul la palpitantele filme W • rS1%-e?ma de singurătate se întinde ca o

• , .i. Aproximativ **la** suta din americani nu au curaj .... .. ;,a seara nemsoji ! din casă. Un sondaj al **institutului**

ijp maica *(2* la sută dxn femei se tem să circule f e strff- Mai curajoşi, bărbaţii au şi ei fricoşii

■ Ja sută dintre bărbaţi nu circulă noaptea de In plus, 16 la sută dintre cetăţeni declară că nu se 'i-1' ,111 slSulŞntă noaptea în locuinţele lor. Şi ca şi cura

< n-ar fi destul de alarmante, acelaşi sondai stabi- ! '•1" l'a mşrea majoritate a omuciderilor şi jafurilor sînt ' "VI (;-au indirect legate de stupefiante. In S.U.A. 450 000 , l; '* ,f^anc consumă curent heroină, 24 milioane obişnn- , luvm£ze ^§^1 cu marijuana şi 15 milioane recurg m mu^ ! Dar ce poţi face dacă oamenii au

• "lală şi o veste binevenită. Dacă doriţi să luptaţi Iiiipnlma stress-ului vieţii trepidante sau chiar a unor

cardiace aveţi la dispoziţie un nou şi original dc rel^are ! Dispozitivul denumit „cisterna peWu ' " ", ~ lansat Pe Piata americană de John Lilly, i ni'm i j este comercializat ia preţul deloc neglijabil de dolari, dar poate fi şi închiriat cu... 15 dolari pe

"i i.'i « w, xu uuittu pe

â . este asemanatoi' unui mare „coşciug negrul

A QSL1T6 s®
mv^t«»Isrt'iSE
ss -J&T3JS&&S&
***=hid* "^«kte de sare **m££* c0»pîet de lume,** marea _
j^d un e».ort, ^ invitația con"
sau să plutea*^ de a întrmge de i;,olare
efectele gravitat* • *_ energxei. în cio avoastra
sl,ro5 cea nia. n«re " îBt«gul

w /-"ïi1 &£?**‹*
coip P1"",'ttcc-at el însuşi ma^c jnț'eiKilifă c-.-«ia;

FA ^'innă căy,
^ r « » ^ r ^ ' t a " i " r e n
«ft utilitatea, pro^d - rci ? c unii
~~»*ira. Cine rasi «_ căsătoreşte,
vorfc.»— Eunericanul ? oe c np> Băvî:aiui

C;e tft&i idCB ^ QfUv?xsii-a I *' jti

* de 75 o8 ani, şi ~ * » ^urinau^c a
'*' ' f cartea recordu.uor ; american s-a
*? ia câ tot aleagă, privua,-un- ^ ce este oară. Şt 0 "im,s din
fostele sale soyi- ^viețuirea recăsâtorit a r&spuns se, w ,

«i S™ f Ve âM' " ald la

cu ^ Intimi*'. & • * ""P a-csia ţă«- destul de aţmxir.w"**

^sirsr-* ssrEs r

y:loi\

Subiectiv, cu răutate şi cu simpatie despre americanul de azi

L-am întîlnit pe stradă, veşnic grăbit, cînd vesel, cînd apatic. . i *

L-am văzut în orele de muncă puternic conctvuraî .•isupra lucrului ce avea de făcut, refuzrad chiar să st: a de vorbă, şi scuzîndu-se în stil propriu, că e foarte ocupat.

L-am însoțit prin sălile muzeelor, parcă tot mai multe şi mai asaltate

de vizitatori în ultima vreme, şi prin sălile de teatru sau concerte şi l-am admirat pentru iei^l in (-a **iv** ştie să se bucure, uneori de lucruri mărunte, fie **ŞJ** numai pentru motivul că participă la ceva aparte, **pen-** Iih d.

L-am urmărit cu îngrijorare **abdicînd de Ja** condiția sa de om, devenind fiară, cu **mintea** întunecată, ^şi năpustim **lu-se** asupra semenilor săi, **pentru a se** răzbună **pe** I n opria condiție.

Iam admirat concentrîndu-se în laboratoare pentru a i.luarce cît mai mult din secretele adine tăinuite aie mate- i ici, ale naturii, ale universului.

Iam găsit scrutînd viitorul îndepărtat, lumea secolului douăzeci şi unu, dar şi temîndu-se teribil de ziua de

Cum arată acest ciudat g^^ma"a£r?Mnericanul şi etichetă unică : american ? Ce este, ,
cam ce face el ? Cum arataglumea ^

Se spune ca "'^V^rStolior Columb a mărturisit descoperiri a America, Cmtoi r ^ atragator.
regelui: „Lumea Noua paie a onstruozități umane, N-am întîlnit acolo ma un fel ^ Q atare oplnie
aşa cum mulți se aştepta . contemporanii noştri ? Dar S SS**pfă^uropeni** de pe **alte coordonate,**

^.t^erica
cărui țeluri unice srat m antrenați în lupta pen-
materiale. Americani J^£ează întreaga capacitate tru profituri, mcit ei
L interes pentru nimic alt-
î„ această direcție, nedovedind wiu F
ccva"(KnutHamsun,romanue ^ americanul

k-"Ni-f DtapaîatelnScanuf ideal este atit de Insu- SSSÎMSKP

ChesWton, — 0 **atribuie**

„Nebunia pe care adecțt demența amcncamior
Statelor Unite nu este ^ , asupra criminalității şi a
care insistă în ^ Pentru că fărădelegile
lipsei de popularitate a lificate drept minore m con-
săvîrşite în America p ePColului 20. Pentru cel caruia
fermitate cu standardu - societate suferindă, Sta-
i-a fost într-adevar dat sa^vadao dintrc acei bolnavl
tele Unite ar parea "J1® d?"hondrie, care dau tîrcoale închipuiți, cazun
cron^ , it să obțină *unul dintre

&ăr«£S°!£*£.. bolnavilor adevăr (Kobert Conquest, politolog

britanic . ig> r_

bind^ engleza^ cu* ifşor ^cent american" (P. -edaHa,

vreme ce “““‘^CpWesul ^uce" (J.J. Servan-
se adapteaza la* tot ceea ce pi b
Schreiber, publicist francez).

„Incapacitatea unui popor, altfel atît de bine înzestrat iui aptitudini tehnice, de a stăpîni regulile simple ale preparării ceaiului poate fi pusă, fără îndoială, doar pe seama (“ledului traumatizant provocat de smintirea unei taxe asupra ceaiului impusă de către britanici coloniilor lor americane*[1] (Francis Williams, scriitor britanic).

„în Europa, cel care a săvîrşit un act de viol va invoca păcatul originar. în America, acelaşi infractor va pretinde şi va demonstra că totul a fost spre binele victimei " (A. Burgess, scriitor britanic).

„Numeroase lucruri referitoare la Statele Unite sînt defavorabil interpretate în Europa datorită faptului că am ri cânii spun totul despre ei înşişi şi insistă chiar asupra aspectelor dezagreabile ale vieții din țara lor, lucruri |.e rare alții le-ar ascunde : statistici asupra criminalității, i.ij oai’te referitoare la delincventa juvenilă, relatări amănunțite^ ale oricărui act de imoralitate, descrieri detaliate ale dificultăților rasiale ş.a.m.cl. Este inutil a consulta mit ;e de informații străine asupra defectelor vieții americane o dată ce americanii înşişi le relatează cu lux de mnanunte, le comentează şi, uneori, le exagerează chiar" (l'r iulian Marias, scriitor spaniol).

Cum este privit americanul de români? Poate că -l' i re nici ojară nu s-a scris, la noi, atita literatură de
''111 •: < ;ij de călătorie ca despre America.

..hram singur prin America şi am mers numai cu l"'! ri!e mele. mereu atent la primejdii, cu teama că ori- (ied puica să mi se întimple o nenorocire, accident, boală, • ;if «'gresiune. Tot timpul cu ochii în toate părțile,
I' i'ii.idu-mă de oricine, aşa mi se spusese, să fiu la pîndă. IM. UI ferecat la hotel de la căderea întunericului, fără a
ii [1] i adăpost de orice temere ; de multe ori cînd primeam du I.I de la recepție, mi se spunea să folosesc toate zăvoa- " plus lanțul de siguranță. La Chicago a sunat tele- I"oul, după ce mă culcasem. Am răspuns ; nu mi-a vorbit "lio. ni. Curînd cineva a ciocănit tare în uşă. M-am gîndit ' mortul, darmi-am datseama cătelefonul fusese
" dnvadă contrară. Atunci am sărit din pat, m-am dus la ■' :im tăbărît asupra omului de afară, cu teribile înju- '"i'Mi româneşti, trezite în memorie în clipa cea mai
[1Kesară. **Oricine o fi .«***
ca?e, deşi IVJ i-am auzit paşu , n _ rec'
dou, oară. Tirriu mi-am luat mima >M ti v0
torul Şi sa î n t r e b r ă s p u n s in engleză şi m
S Sul de acolo, probabil şi el portorican, =»=■
puzderie" (Radu Tudoran). ispitei. Dife
P „Albi Şi negri “ fim^ri efem
țele de culoare sînt u.jte barbare şi neindu
pentru a revem a doua ^ țM id,,

ca mai-namle... o - - > -mhnp'ă Dragostea la ani

** * • (P e

Comarnescu). _ . - ceva, cit de mic

a şfistrssr «ssis fr

şi şcoala ^ haine călcate, şi rufe cu-
îmi raspundt. taua, , 1 . j > • , , griiă. Inclusiv
Acolo trebuie Eâ-şi banul. Esistl
taxelor. Aşa înţeleg şi *tui* d,. ■ •„ and butl'J
teorie, nubilă dese- - focare. SŞnăJ
a pîimi cu =1" mentalitate, am apr?ciat-oj

rănriln si!1!dar ei“ v»- *o-* **_o. . gur la mul**

„Omu! mijlociu *^ ^^Slsupra «-tei, *v4*

” x , r ^ v s

sâu, îaco parte cr.n a unei opere, dee;j
dit nk-iocuita in itdmn-a- F consui si valoare! nevoie de cineva care
'că - exponatele nul
Singur intr-un nuu.eu s c ■ • de lux> de con]
spune nimic. Func. conbid* “ ;f: h ' care le-o atrfl
eîc trebuie - pnn eh mi ac UI.HM P- acesla J
— să aibă o valoare. Dai ^ nJ magazin, este nJ

(Romnlus Rusan).

Cl!rn «,e privit

dafini, dumneata, ... apoi sa-şi ... ta uita nedumerit la ^ajAe. Răspunsul a W, profesoară de **soaolo^**, ca^ {,onttrn3ă **acţiune, fost soiri : ,AmencanuW bn om m ^ ^** pe

repuiai .^U»

california C.F. Iwoe.l. _ **vjvtuţii şi** caracterului

Mîndria naționala m vigUros şi **larg împă»>**

unic **al America era** ^ v*eacuri **şi este** şi aţ

tăsit de **locuitori şi m u.n>>< ■ _ trecuţi într-un numai sondai de**

opinie eiccUmt n ann U. din mă^

de **nouă ţări a aratat** ca **doa** ^,r_o aM ţară. **Aceasta americanilor ar <£« procentajul mediu al o-**

valoare reprezenta]<-< ^ u ,.rlspUns la

sondaj. (.

cuitoritor «.lor noua c , . u ca dorrau sa

Marea Brilanie, 41 la

emigreze.) 0 **a doua trăsătură**

increderea în forțele p. ^ „ '^eimi, **pînă la trei**

principală a a m e r c o n s i d e r ă că propna

&SJ% **capacitate determină succesul sau —ui** IR **Dfla** o **atare**

mul - Pasul e mic. ' ori mai frecvent decît

l'germ'aniî ţi de **cinci ori dedt** proIesoa;

Şi cu acelaşi riguros |pm wu **mţl HrtM**

de sociologie not,^ • rterisllci ale americanului . icoperire, o serie Je ^

,m **sentiment c, c MU. .. . ^ , ,.** .

ontimis-

cipe la activitațile °^^d4n **italienii,** ves^ermam. S. ce cmc,-- •

----------------- r„ma-

Nu pot lipsi, fireşte, pragmatismul, devenit proverbial, individualismul promovat ca o armă secretă în lumea concurenței, o înclinație către îngîmfare şi lăudăroşenie în relațiile cu un străin şi o oarecare reținere şi dificultate în exprimarea estetică şi emoțională. O îngrijorare se manifestă față de principiile etice fundamentale, cum sînt hărnicia şi cumpătarea, aflate în declin. Studii de anvergură efectuate succesiv în ultimii ani arată că un număr (>t mai mare de americani au ajuns să considere că atributele cele mai importante ale activității profesionale sînt i.;:\ salariu bun şi un număr mic de ore de muncă. **Tot**odată, mulți americani consideră că instituțiile țării — prezidenția, Congresul, colegiile — sînt capabile **într-o** i.'.ăsură din ce în ce mai mică să-şi exercite atribuțiile.

Ce este, aşadar, americanul ? Greu de spus după **.•dîtea** opinii care oscilează între ironia fină şi observația

■ le profunzime. Este un om ca toți oamenii, care adoră visele frumoase, fiind şi suficient de naiv pentru a încerca 1, le realizeze. Şi faptul că, adesea, reuşeşte îi conturează

ii.,ii mult decît orice personalitatea de om interesant, chiar dacă nu întotdeauna simpatic.

*„Drăguți mai sinteți voi, românii!**"*

Era o frumoasă zi de octombrie.

Călătoria spre Statele Unite începea în acea dimineață.

Vocea caldă, aproape intimă, a crainicei de bord se risipea ca o adiere printre pasageri. Cei mai mulți, turişti imiericani, destul de indiferenți la momentul decolării. „Doamnelor şi domnilor, cursa TAROM 322 va zbura cu «li rtinația New York, cu o escală la Viena. Comandantul .!■ ronavei şi întregul echipaj vă urează o călătorie plăcută..."

Urmez cuminte toate sfaturile care se dau înainte de tlocolare şi caut să fiu cît mai degajat. Orice s-ar spune, m icit de deprinşi ar fi cu zborurile aeriene, am impresia

tespSSÎ S

"'c'avt să mim» o ^

^*T5J£ÎCÎS5-* P<="'™ «» »** " BW.

Nu mestec « ,_„x nn PSte voie.

s1 „ici nu fumez, „* «m t» te»®» c'ff?.

Deodată urn *umfr), m* **».« f'V

dintre nostimei reJcCv» p.loch. Căutam or..c* F^;

consemnate în car,ea Im A * ^ £riciL Dar cine a fyn

text pentru a ma euuc. a um . , asr^i

Mu'pt.y 7 serice că a; ^ la t m a , alcs> ^ abateri americane c -

,tria dc Eilng^a a:>'
rirea C^mosuto ^"ii'exclamat sec :„Dacă
^
unui **tehnician, R.Ui*»y "** **. « si 3trică 1" Carag'**
poate îi stricat, aU:n« oi J ^ ^ ^
„£ilosofie<: a ^ «rezentate cu aerui «n
suita de observatu . Ri pentru că zbura»
mai na!v şi mai agrcaoi u ^ k a
cu avion,., constet^ ca^ *b*™ £ . *j*,,, a^-
transporîr iui _ . că avionyl u®a>|,
irjl dunuv^avoasa^iaUrze XV ^ & la 0ra fixă!
pe care viep neap.i"- - aplicată, ÎB timp ce
Mă anvaz citind „muno,ogi P^ aeroportului
«viLl r-H-cază liniat p e * > * " t ffiasi a,
Otopeni. In citevc, Şi i»t& f™*
s< mn ci lupta ™ î? **in^mnele „TAROM ,**
plu-
care - plimbă „

i<J^Ooo **!* M** **ca 'to«îțlile să ^**
corul zecilor de pasa0e . i însă mine, o doamnă
MWi «« "»*? „ni misp;mt-„tecelent!", „Mi-**
bîondă, vădit agitata, țm. sa- P, pcntra oa apM să
nunat„Admiraoil î, *„V* avionul prin Europa,
adauge : ..C^" **parte de o decolare .« *>**
dar nu mi-a fost aai &«* r
liniştitoare".

Doamnelor **şi** domnilor, peste cîteva minute vom • •.teriza la **Viena.** Vă rugam să vă legați centurile de **sigu-** :'nță"„.

Aceeaşi voce caldă a crainicei de bord aduce linişte îs i "ndul pasagerilor, preocupați acum de pregătirile pentru

• ieri zare. Cîteva manevre sigure, executate cu dezinvol- '.;ra pe care numai marea performanță o poate aduce, şi î ;ronava aterizează lin, ca un pescăruş plutind deasupra

„Ooo !", „Excelent !", „Minunat i"... răsună din nou v ..K-i admirative ale pasagerilor.

„Dacă avionul dumneavoastră întinde, fiți sigur că avi- următor pe care vreți neapărat să-l ajungeți pleacă 1. oră fixă !" Te pomeneşti că aşa o fi, .îmi zic în gînd, : . ■ ocupat pînă la contopire de ideea zborului următor, 'v ia New York la Washington, pe care trebuia să-l fac **aceeaşi** zi. De **n-ar** întîrzia avionul nostru ! Ajunsese

Viena la oră **fixă şi** decolase tot la ora fixată spre New V'-rk. Dar eîte surprize nu-ți poate oferi o călătorie peste .';ndcrea albastră a oceanului. Nu, nu mă rțîndose nici-

■ rum la cumplitul episod care m-ar obliga să aplic e.:-:er-

i::ie indicate de stewardesă în caz de amerizare.

Doamna de lingă mine răsfoia absentă o revistă ame- ' vană. Din cînd în cînd îmi aruncam privirea pe^te pagi-
■i!e publicației îndesată pînă la refuz cu ar li coi c de sen-
• • ■ții ușoare și fotografii cu fete frumoase, Cil sînt de <l<-parte de realitate unii confrați ! Deși ne ai'L'm în plină in; mină. revista nu sufla o vorbă despre campania agricolă. ,,Doriți să citiți ?“ — îmi spune eu un surîs agreabila mea • •'■-tnpanioană în această traversare a Atlanticului, plutind •lisent fără să simți cucerirea distanțelor. Ce-i drepl, nu i, /îce că în acel moment mă interesa prea mult revista, ■l ii- insistența doamnei blonde de lîngă mine mi-a livzit
ni iozitatea. Renunț la poezia cerului senin pe care o sa- !iarn, din cînd în cînd, prin hubloul luminos ea o spe- 1 -1î ?îi.

Cil de scump plătim, uneori, gesturi nevinovate !
!\'n deschid bine revista și peste ce dau ? Un articol • 1'rn nu se poate mai neinspirat pentru un om ea mine, ;v ,ș(;ia, în ace! moment, un minuscul punct însuflețit, deasupra neantului albastru". „uni i * „îuoatni • Din nou m atenție, zburînd misteriosul ^Triunghi al Am.i or'* • repede și **mai**

S» fie mina lui Murphy *I* **bine !'**

amănunțit se anunța **o** veste pi>>c.»ta,
amănunți, v mîncarea pe care dragalașa

•J£*3 »

pe cave a,

doî*i Sct~l **B^CUnd** lîl **SU.flst,** . ..*£ _« * *oa* *~nnî

...»Triunghiul avioane spune, a înghițit de-;a lunfa-l an ^ viscount« al com- cu pasageri cu tot. Un ap«ia ,,descoperit zilele trecute, paniei aeriene ecuadonenu « jV cu opt ani în Se pare ca ^ ^ ^ a e r o - urmă, la o jumatate de o^a Da°a<*eri s-aumas

acestei catastrofe. . Smorcsie că sînt martorul
Citesc articolul și am buara mpii^ *
unui film de groază care se «.oama sub

Dincolo de legendele care s-au țesut, g ljau a^mau cele mai plauzibile ramin, 0 ' trafemții de droguri, că avionul a fost sechestrat 1978
Ce se cunoaște insa, cu Pre5J"'Dtembrie — un altul, rar

ȘM disparițiilor *«***«»*** **^io/XamSrî**

fie vorba ^%^rSIe exnlicații a atît de des invocate la
de nave în „Triunghiul Ber

iilU^°aş' putea spune că W
iffltf SĂHU! groazni
decît groaza fără de sfîrşit! .

Nu pot să nu-i spun şi vecinei mele această ..profundă'* cugetare a respectabilului ei concetățean. Rîde. Pentru ea cpoi să adauge : „Nu fi îngrijorai, domnule, acum ştiu Imie în ce avion m-am urcat. Te asigur câ vom ajunge cu Irno şi la timp la destinație. Mai bine spune-mi ce doreşti
• • i bei ca să-ți treacă frica !". „Nimic deosebii* — i-arn
i. '^puns aproape involuntar, în timp ce mumie mele co- I robăiau prm geanta de mină în căutarea unei sticle cu cuniac.

„E bun, e delicios Şi au urmat a ti ten cuvinte ci:>- :'.;"ase despre coniacul „Dunăre,].îneît euforica doamnă Hnndă de lingă mine se arăta de-a dreptul interesată ?â leşească licoarea cu gust catifelat şi pe'americana, 'l'u-e simpatică mi s-a părut frumoasa făptură. niai ak?s
■ iod m-am trezit că adunase în jurul ei încă vreo irei-pa- !n.i colege, alături de care îşi petrecuse concediu! în Romă-
• „Tare manierați mai sînteți voi. românii"[1], nu pridid-'a ! ?jrul complimentelor. Şi eu, băiat subțire, ra-ara simfit
",:u muît ca oricînd într-un avion românesc. în postura gazdă. Aşa că am mai scos o sticlă cu fu;că bălrtnă.
■ *"'c* s-a „stors" văzînd cu ochii. Mă aflu pentru prima "•!!'ă în compania unor americani şi constat,' surprins, că " ;Ui nici un fel de complexe. Servesc tot ce le dai, mai
■ !> s dacă simt că o faci cu dragă inimă.

Stăteam acolo, în inima avionului, ca un pasă. înconju- 1 ,|- cucoane radjoase şi domni respectabili, care sim- l'"iu, ca şi mine, placerea călătoriei în compania glumelor
■ i a discuțiilor agreabile. Cu mîncărimea pe care mă ştiu i ,i o am pe limbă, i-am întrebat întruna, tot ce mi-a trecut prin cap. _ Unde locuiesc ? Dacă îşi iubesc oraşul ? Dar ' nț.uj sau soția ? Cîți copii au ? Ce cred despre fericire ? K.ică le-a plăcut în România ? Ce băuturi preferă ? Cum i i petrec sfîrşitul de săptămână ? Ce hobby au ? Dacă vi-ionează filme sau spectacole de teatru ? Ce părere au " ;pre tinerii americani? Etc., etc. Cît cîştigă ? O nu,
1 ■; h ebarea asta să n-o mai puneți niciodată vreunui ame- 1 " an pentru că nu laşi cea mai grozavă impresie. Sună
i di eptul a grosolănie să te interesezi de salariul sau
■ • averea cuiva. Astea sînt socotite aici lucruri intime, «:.cunse ca într-un seif cu cifru secret. Iar dacă cumva ați

si" ^vr>i

era K' ror-U' ■ pe d.: leii Vii. *Cui* cli' pe.U don iii

' ' _ , a'ului unda ! ■..auri ; un tîra.r •ian coiadruciar .. .. aaai Cina ui, pc

. **f<-,1•,",•'An t v** ■i-noîa. ía"nnont ea va ui a.os. în -tare sa raata ic a^îrie-nori, la Seata .V 4 C00--5 aar.e „cînd am c;e

nul .mine mun'.ii; era si arvunea c-c «o,ari >

anată la o bancă dm_r îo~ înlîinit niaâicri bămli niai în 'România; Jobny Dsavon,

rida ai tempera rut ^d:n - *-rrrp* că este a doua cursă pe

Alaba;aa. îşi ara muc a care a face T.VROM'* şi că aiaur nu este ■ aania ca a

traiî,f n .bnrat mai iute decît îmi imaginam, fără să zborului — iată dwa araciaz la ' aeeasiă

rra r^i = zW n*inic d:n alringerca de inima pecf U-o aa . comp■anie de

., i.,i.vaii-a;ad^-aa..aora occaunu.i.

- SU<Î d'.;îvUJ,'. <:U; va 'a vom

BteSÎUa Naw York, Vâ rwăm şâ ^ *r;* , ,s

de a sari **la l u-nj** fă si din dorința da **a na**

KM;

rial», capitala ‘ "",UrUlo'r da călătorie, mai «« H avioanele deasupra

nesă pe pista de beton a aeroporturi „K^n^dy _ ,n"e

Râspteta °r' S £ atte.

aeronavei atingeau pămmtul, s-auponut ropottu

So"ia "sar

■n; şi mai mult **entuziasmul călătorilor.** Doamna blondă ■lingă mine îmi spune : „Am auzit că voi, românii, aveți : :atori excelenți, dar acum m-am convins. Pot spune că
[1] e cea mai liniştită călătorie pe care am făcut-o vreodată ! avionul. Dacă aveți ocazia, transmiieți-le cnlde fclici- •ri aviatorilor români".
Ceea ce şi facem !
Iar doamna de Ungă mine nu era altcineva dcdt ' i i-lene Stewense, de cîțiva ani stewardesă la corn or-na df
■; o sporturi aeriene „Delta", una dintre cele mai mari
■ npanh de acest fel din lume.
Să o credem, pe drept cuvint !
^ La coborîre, o doamnă din fața mea, caro h.;['.impui
■'iîtoriei îşi dădăcea copilul şi citea dintr-o carte de ru- ".iuni. ma roagă să o ajut să completeze formulacul ne-
* ^ar pentru oficiul de imigrare : numele şi prenumele,
■;.a naşterii, țara de origine, numele părinților, țara de ";ufcnjă, rrouvul imigrării etc. O ajut, scriindu-i ce-mi
•sa printre lacrimile care îi udau obraz;;! ,,Ce-o să ne eem noi Ana Maria, micuța mea, în lumea nita. dacă
o sa ne aştepte tăticul la aeroport" ?
v'i ta iiiii-un f mal Gramatic, la o oră după aterizarea ' onului românesc, în timp ce mă îndreptam spre cursa ■• Washington, femeia cu copilul ei drag, sosită să-şi reln- ;»-.s.q Temi.ja aici pe ,,pammtul răgadmnțf'imai aştepta
■■ i vină soțul.

VIAȚA PRINTRE ZGÎRIE-NORI

· „Cred că domnul York a fost **un** mare jucător de base-ball“*Pe fruntea de piatră a New Yorkuliii, la etajul 102 • Ce citim în metroul ,,Nu vă aşezați, pericol de explozie !“ ® Sau Francisco, amintiri şl fascinafie • Un simbol: „J.F.K.4*
· **Rînduri** pentru „copiii **pierdut!** ai **Americii“** • Meridianul Missis-sippi • O cafea, îa **„Watergate"**
• Niagara Falîs

„Cred că domnul York a fost un mare jucător de base-ball"

Dacă în lume se vorbesc 2 049 de limbi, la New York' ■ - pot auzi 2 050 de limbi vorbite.

Dacă^în lume se poate întîmpla ceva, la New York poate întîmpla orice.

D.!Ca ^ N®w York* evenimentelor li se permite o des- '-U?ie libera* el- cu siguranță, progresează din rău în

Ua maj eleganta şi cea mai respectată cerşetoare din '\fe lraie?te]a New York. Este o doamnă al cărei nume na l-am reținut, dar pe care sînt convins că o cunoaşte ;;'a majoritate a locuitorilor metropolei, mult mai bine r; fe Pr:mar-_ Chiar dacă primarul, probabil aflat în '!".'u popularitate, s-a fotografiat, pentru mirile ziar- ' de '-distmsa doamnă calică11 a New Yorkului. Locul i ..ne munca 1 : în mima Manhattanului.

Cele mai uluitoare statistici despre un oraş le poți găsi ■"■a. la Ne\v York. Se ştie azi, cu o precizie de calculator, ii aer respiră pe minut, pe oră, pe zi un newyorkez si ■ ! ynnoi produce ; cîți cîrnați se vînd într-o zi şi cită aoi consumă ; cîți cîini şi cîte pisici sînt crescute cu aleasă iorețe... I i părintească şi cîți copii sînt răpiți ; cîte ziar* "cviste se tipăresc zilnic şi cîtă hîrtie se aruncă la cro- torii ; cîți oameni sînt fără lucru şi cîte furturi, violuri ■moruri se înregistrează ; cîte maşini există şi ce volum

Şi cAe Ş* /’•**-nai ci* *** . curu)'/-it*^c> s" **nu** mai **puV**n “T
ir-car aşa.;^iJ nU‘-un an, oraşul »P^ar“ zi **consumă** cam
r \ ′ **• neş. st^-^ * " j c m noi ş*- ^ * ~ \iti irnp^^^**
i; 12 milioane tone- <W>g. ;,e te amuţesc. A®! I Ma
^,‘m«dc 1»;■ ^ fţicască in P^^nA p®=
cS oraşul este - **întîmpla** Hi m cumplită a **pro-**
“Simen a,« cu apŞ, **Mit din**
gvT.crale **xn** ogm* ^ **curent! se** *ti*~ £~*
vocal o **simpla** i- -- . în şir< _ _ j pasă **de ase-**

_ **“‘rturik** *iaIU' S=-^^w "* * .rasa#*
V^^siisn^h * *****S C T**

stvdid maidan r **picioarele mut •** **de ce**
Yorkul este acum cbia-^ ^ străduiesc s-o^J u

N-am înt-Jsbgcnia New Voi*, ca uno^ soiu\ de date ivd nu ajuţiş
sa-ţi îrnpuiecap • • Rămas deseum-
intcilocutoi'1 m P **decît** să te şoth **ti‘iei cît mai** repede
«,i fapte care nu *U* _ d este sa-ţi » ţicnn,
P*ţ »»
tgîmşiţa ^ " dă cum îţi şade cu ^ su£let şi «*-
cuvios sa ie < - | teama w»‘u " , ci Fermecătorul
N-ara **i”Pkhît5**
tă'V» «»¥* ;‘t vS descopăr pim

5 SS^^,eten « a c u ^ c a n ^ j “ “ S
care vin “
82**SS* &U *«** VSS'CS ss***
CC este, de £aP,’ cosmopolit ? sf-u ' t& financiara **^ ?»£ f S S ^**
“Jili^-ise 7 Sau

S tanca^ » *W*#′** ^*

este un veşnic tinăr Eldorado, care şi-a urcat faima de lnm» a tuturor posibilităților pe cel mai malt piedestal al existenței sale ? Este, de fapt, New York un paradis sau un infern ? >

New York este o lume la capăt de lume. O lume bizară, sucită, cu o nebună poftă de a trăi şi de a învîrti mei eu
ceva, de a face ceva. _

New York este o poartă fermecată prin care „lumea veche1* intra plină de speranțe spre „lumea nouă .

New York este anticamera America.

Cit de uşor am avut impresia că m-am îndrăgostit de New York *l* Nici nu atingi bine pămîntul şi îi intuieşti plăcerea de a te răpi. De altfel, pe nesimțite m-am trezit cuprins în vîrtejul străzii multicolore, veşnic aglomerata, veşnic agitată, Curînd m-am simțit copleşit, iar după cîteva ore de plimbare, obosit, iritat chiar. Zile in şir am fost un fel de om cu gîtul de gumă, întoreîndu-mi capul spre zeîrie-nori şi ciocnindu-mă, destul de des, de trecătorii minați de treburile lor. Nu cred că rişti sa greşeşti în ptea multe cazuri dacă ai fi pus să indici, pe o strada din Manhattan, care sînt proaspeții veniți la New York. îi nimereşti la prima vedere, de parcă ar purta cu toții palane alba Sînt cei care, ca şi mine, casca gura la zgme-nou, pcnt ca a doua zi să nu ştie de ce îi doare gitul ce nu pot mişca. Nu întîmplător, expresia_„Rubber man', „omul cu gît de gumă", s-a născut aici, la New Itork.

Şi tot la New York, am auzit una dintre cele mai inspirate elogii care i se pot aduce vreodată unui oia* . .. n fiecare zi, soarele se opreşte o clipă deasupra New xor^u ku pentru a admira această minunată simionie in piati a .

Da cu sîffurantă că dacă te apropii de el, dacă reuşeşti sa-i întelegfzbuciumul sau să-i apreciezi reuşitei, care ;;înt multe şi incontestabile, nu-ți vor displace mc 1 tu pi- nile reci ale zgîrie-norilor şi nici lumea pestrița a stia,.u. 'I'e îndrăgosteşti de New York, aşa cum au facut-o mu, dintre oaspeții săi, aşa cum au făcut-o şi cei mai mun.i dintre locuitorii săi din toate timpurile, de la mhm;au t i .rasului şi pînă azi.

„...Cine a fost domnul York ?:: Politicos, numai zîir.bct
fată, întreb la intî eu o prefăcută **curiozitate**

A

la teatru oa-
«MU* ES“ât» **U#
rteni de toate condițiu*-. t , , încît nu se saiuț,
4 răspundă_ scurt _ la orxce mti ^^^ * terlocuton;
tS^cit rareori, stmjenA. * «-ă-mi răspundă, doi ni-<*u
d„Up>«ce au avut m-a Întrebai.,^'
uimis sS-1 inU-cb pe »?»»%, ,[^ doi ml-au m>o:s Pf«™
pcnlt:.. a-i acosta

5ffS' SSSm^m declarat foarte muUumit ^ F-

fost unul dmtre priiai woeu t (vcfi că a fost 3 (.*•-<*-oi
„n domn distins, cu parul u* - •» yorkului“ (v.n. a- Sbase-ball, din
faimoasa eeh ^ a - ■' d că ii ccn-
: ^ipeș, cu părul tuns se^o - din cncdui
SzTa &t cel mai rnare din ^bohu
trecut" (tînara de (un tînâr cu baros, caic
Americii pentru ^-r- ‘-^n «enlleman adevăra^c.s^ ru. mi-a spus ca e
stude.--,. „ ^ E s t e , fără uiucu^a. mai găsești azi" (o
annata lui Ge^r. Wa-
numeie urmi ^«era } _Un m,rc LV,v^ț
shington“ (un domn g cam maluză care n-a
dinamtca^Ka^-lv^ \ are \ \ aştepta la tcaiiu,^- ^
spus că şi îufljtul e.i, P- ■_ pe vecinul meu ii
mare cînt“mH de mu/-^ »î-- ^ doamnă radioasa, ues-
tot York. Să fie vreo ^g-tu*» ' \^v,i că cineva o cuga
! I h-ută, :K--rdJi iagî.v,-ații rogi f
în seamă). „Nimic mai simplu v c)< lntre nume*
Angliei- (o fetişcana să Iie vreo legătura,
său şi numele oraşului - primam oum
Dar nu *tiu care de ch-nați cald peBvoad-
ai oraşului r un ^gru c.e ^ de ^ dm
way). .Sînt sig’ura ca a l-t u ținutăde seara, mul-
anii '30“ (o doamna, mu o titB
uită la un concert simfonie). c,vdoara că n-o să se
Şi ceea ce, la un tfd măcar un răspuns apro-
întimple, adică sa nu P*;;^ col de.al paisprezecea
piat de cel exact, s-a in“ ** * chestionați- Ei a o te ața
interlocutor din cei şa£>J^l crcoiă şi părul creț. li
de 7.ece-doisprezece am, cu uka
cer permisiunea tatălui ei, alături de care vizitau o expoziție de artă indiană, să o întreb cine a fost domnul York, Fetița a făcut ochii mari şi cu un aer complice mă întreabă : „Dar dumneavoastră domnule nu ştiți asta ? Pre cis nu ştiți ?“. Cu strîngere de inimă că trebuie să mint un copil, o asigur că nu ştiu şi că tare aş mai vrea să ştiu cine a fost domnul York. Apoi, se uită în ochii tatălui, a-- teptînd parcă încuviințarea să răspundă. Totăi o strîngx? uşc-r de mînă şi fetița îmi spune : „Fie, domnule, ciur, ziceți, dacă doriți să ştiți cine a fost domnul York, afla;;, că el a fost un duce englez care a dat numele acestui oraş, după ce l-a răpit din mîinik: olandezilor şl care, *la* rxndiii lor, l-au cumpărat de la indieni".

Aşa e, micuță şi frumoasă Liliisna. Ai salvat onoare-; concetățenilor

tăi. Şi pe cînd *uni* rorsteam In gînd ace.* *i:* aprecieri, o întreb unde locuieşte. „Departe, foarte departe de aici. într-un orăşel micuț din Arizona. Sînt elevă clasa a cincea". „Şi da unde ai aflat aceste date foarte i. xacte despre New York ?". „Sînt eu tatăl meu în vizită pe coasta de Est a America şi am citit înainte de a pleca rîleva broşuri turistice despre fiecare oraş pe care îl vom vizita. New York este primul." „Şi ce impresk îți face ?* „Este mult mai bine in orăşelul meu clin Arizona 1°

O las pe micuța Lilliane în compania p'i;\i **-le** tandreța h tatălui ei şi mă gîndeac cit de mult con Ier pentru u& '•'.pil să aibă şansa unor părinți cu suflet, p o. supați nu •sumai de afaceri, de mult prea obositoarele ți **..-bsedantel*** ('.faceri, ci şi de sufletul oamenilor de mi ine ai Americi.L Iar tatăl fetiței nu este nici profesor universitar, nici doctor, nici nu ştiu ce mare politician, ci, aşa cum mi-a spus, lucrător într-un magazin. Are trei copii şi declară că cea mai mare plăcere a lui este să colinde America împreună i-u familia. Pentru ca apoi să adauge : „Dar nu în interes de afaceri, ci aşa, liberi, pur şi simplu să vedem oameni şi locuri unde aceştia trăiesc. Or, pentru asta facem nu numai o serioasă pregătire financiară, dar şi una de infirmare. Eşti ca un orb dacă păşeşti într-un loc fără să ,'tii nimici despre el".

Are dreptate tatăl Lillianei ! Cît de frumos gîndeşte, cit (io frumos ştie să trăiască. Dar cîți sînt ca el ? Cîți au

curai^_£^J'G^'pr|n^np^2^e'ducațla^şi^ap°ir^^c^su^

a fost, aşa-

dar, domnul York ? _ război ancorau provoca-
...în 1664, trei greoaie nave — Amstcrdam, situata k toare in fața
itlantic. Erau trupe trimise
vărsarea fluviului **HadsonmA^** frateiui sa a

«« «#* • *** •

"î'S

ducele de \ork. btapaii■ Pe englezi nu puteau sapon-a,
de răsărit a Amencii t e golită a unei
In însăşi inima coloniilor lor, P
colonii olandeze. **...** **.** *A* **de cînd un navigator**

Trecuseră cincizeci şi. sluiba trupelor olanaeze,
Pn^lez, Hudson, ailal pe â^ciin . - •' umele, cu scopul ae
pxplorase fluviul, care azi np Avelor comerciale. **Cîțiva** a &- V
comercianți ton»
ani mai tîrziu, vina-oi entru a **ajunge m**

ttMrdint»"i tau mai țMM« ^SSS

*'m**. **ta W* *>?** «**"» *£r*

Poziția geografica î-a P- " ^ îneeput să prindă rada- rința de consolidai ea p - nrosoer şi suficient pentiu cini. Comerțul cu blanuri P ■ olandezii cum-
le asigura dolari, insula Ivlan-
Dără de la indieni, penau numJ

hattan botărînd să g u v e i . neorganizați, olandezii
Destul de izolați, incaP ț trupele ducelui de
s-au văzut complet de co^ăn_le să cedeze ținutul co- York au acostat
ațițat , ciuda hotănrii ba-ri-
lISştilor englezi. Ag:se ci^ & ^

nului guvernator (a olandezilor s-au predat
pînă a căzut marea aşezări care abia
ncceptînd cedarea faia condiţii a
îşi **înălţase** fruntea **engleză. New** Am-
Urmează lungi decenii de 8- una dintre cele mai
«terdam, devenit New Yor ,, -J ■ & Americii engleze,
orospere aşezări de pe <joas ^ a statelor Umte

llfAmeîdi[1] A fostTn rol politic **de scurtă durata,** ar
'";t de semnificativ şi chiar decisiv pentru întreaga sa ' voîuţie ulterioară.

în 1814 avea 414 locuitori, în 1794 ajunsese la **312** 000 locuitori, în 1880 la 1 000 000 locuitori, pentru ca un secol

■ nai tîrziu, adică în zilele noastre, să depăşească 12 milioane de suflete care îşi leagă tot atîtea vise de acest mega- lonolis infatuat .şi sufocant.

Este de-a dreptul captivantă istoria acestui oraş. Şi cît :hî s-a fabulat în jurul vieţii pline de aventuri a celor care **m** pus piatra de temelie a New Yorkului de azi **!**

Ar merita el mai multă recunoştinţă din partea urma- ,i lor lor?

Poate !

Pe fruntea de piatră a New Yorkului, la etajul 102

Deliberat, voi face şi eu aceeaşi greşeală pe care au !..."'t-o atîţia alţii înaintea mea. Să privesc New Yorkul **prin** ferestrele Manhattanului.

Majoritatea oamenilor care spun că pleacă la New York

• referă, de fapt, la insula Manhattan, cumpărată de colonişti de la indieni, cu 36 de ani în urmă, pe preţul de n/.i a două sticle de whisky. Dacă nu ai motive de suflet iude, prieteni etc. se spune că posezi un straniu 'iimţ al umorului dacă te horărăşti să vizitezi cartierele- oraş Bronx, Brooklyn, Queens sau insula Richmond.

Cam acesta ar fi New York, uriaş şi tumultuos bazar, lai Manhattan este bizara catedrală care preasfinirste îndrăzneala omului de a-şi aşeza traiul cotidian pe verti- ' insolite, ce par mai degrabă căzute de pe alte plnmie '!■ cit înfipte adînc în pămîntul stîncos şi înălţate da **om'** l.a începutul acestui secol, zgîrie-norii erau modeste [1,1] • nri de .15—20 de etaje. Primul construit în 1902 s-a j-'..lţat pînă la etajul 20. Apoi un altul, în 1908, a ajuns •*' de etaje- D« aici începe o cursă aproape demenţială rentr" cucerirea înălţimilor. Fiecare firmă simţea câ **preş-** KgîS"d şi boarea incaşilor sin. direct PrO|or|oţiate « numărul de etaje ale zgirie-nonlor. In 1913,

Dămînt si se împlineşte, ca pes^e noapte, **„Vv-Ji-** -•

Cu 61 do etaje, clădirea atinsese un „mvi

nort&te văvL Î.UnsWcţii Ti V^Sj-njc^

Hţv-.n Chrv^er Building'% cu *(1* de e*4j<s,

Onter“, cu 60 de etaje şi apoi clădirea care a aj-ms rămîne nr.lt timp

dreot emblemă a I\ew YoxaUju* -j-f-*

oire State Building“. Cu cele 102 etaje, 380

?i 370 000 tone greutate a deţinut decorul m şir suj> r—'Jt!

Sondiam a acestui spectaculos avîat al oiuurai

Sele de piatră. Aslăr.i .World Trade Cenwr“, cu «v* * ,

etaje şi 420 metri înălţime, î,T-~-c o peţoyu uo.^
în istoria umamiaţu. Va f t* * "Vr
atîta timp cit bătrînu! Mani-' •" «
căutarea unui loc care eu sjguici^ ca. ^ ^ "<.t
sub priviri un nou spectacol al gemului arL^t-...p..-.w »•
struct, orilor. ..

Nu poţi să treci prin umbra rece şi apas-uoare a moJor^isănu ii k:oia,fei. Ceea ce şi poli £ş« roarto ţlC0r Pentru numai doi ciolan, un lift rapiu, CU^J niai văzut, un lift de-a dreptul ameţitor, ie ouce m ci^ a steci d« w >nd" p* platforma lui ..^mpire Sta.s

O^nt-i at;; sur, după destul de multe ezitări, nu-am âa°;;;n co escaladarea lui „Erapire State'* este ecmva- frn^' rHn măr^ia priveliştilor oferite, cu orice spsctac,! ^ po5 săli vezi la New York. Da.. chiar şi **cu** u~ spectacol de la „Metropolitan Opera" sau de la uatealt de p*> Broadway. Pentru că ce poate fi mai mare* pen„. mintea şi ochii unui om decît să admire acest fasciiwn muzeu de arhitectură cu piese unicat, la scara naaifd,- cL poate fi mai minunat decit să asculţi de sus respira i unui oras, ce simţi că trepidează sub apasarea^ pi-iin-» oerformanţe ? Ce poate fi mai pitoresc decit sa \e~ a.c ^ acoperişul oraşului jumătate nebun, umatateW idilă între doi tineri care îşi jură dragoste veşnica Da<. S! pe platforma lui „Empire State", doreşti să Cdomte asupra sensului vieţii, asupra a ce vrei şi ce nu vrei, f. sigur că poţi s-o faci, cum în puţine locuri de pe p&-n

reuşeşti. Dacă vrei
conjuVătoare a New Yorkulm, poMiJg^. ^
pe fruntea de Pia* ţntr-o îinişte deplină.
SltUAmpriS escaladarea ^^f^ţ^^'crpfunTpeî-
SSSŞS^Sre nou* * cred eâ am avut

numai de cîştigat. c/m;n cum n-j poţi să vezi de

Mă uit spre cer,unea-*se*, lncerc dor
jos, şi gîndul ma poaiU spre :ei pvieteni, de co-
imW'Mt *> **ochilor.**
legi. Parcă u vad pe tovi şi toate u acooerişul New
8 Curios, dar am ramas singui^ p. ^ sufl?t
Yorkului. Simt ca după tru după-amiaza, **zi** cie
îmi pătrunde toropeala. **L.t c P' . ^ una din bău- noiembrie dar**
n^resc de **^ ^**
cile înşirate **pe** margmta plattorm f£îndu-i destul de
mari **cu arbuşti** agrementează locui **nu ştm**
primitor. Am a®.t c edca .n crteva^ ^ **^**
cit timp a tiecut, <Lt • discutau cu voce tare. „E
apropierea mea doi ^rahom ^ ^ Erau doi oameni
bolnav sau drogat ^ ' 70na pentru a închide ac-
iulberîndu-mi un vis

inimos, ce abia prindea conti^ d cu acelaşi *m* cu
Buimac, am a]uns m stiad , aceasta, moroca-
care am urcat dar cu > £mza mea a trebuit să
noasă, supărată, probabil ca di « ^ cerului senin
stea cîteva minute peste program^Ima^ ^ **^ ^**

şi a blîndei ^mi de aca ^ am trăit, pen-
tn acel moment, mg; ţ actului cu uriaşa metropoia.

de p''imitor c~

toa Alm pornit, la întîmplare, pe una din strMe din mr
diata apropiere, printre... locuitori ai New Yorkul-

Se **spune câ f î ” “** **p„ţ„ 5 000 de ani î**

SS« S-^ * **WS#**

Sfî? SSS să°prelucreze viituri de *** de suit**

>lm cremene, să facă focul şi să-şi facă mîncarea. Urmele •icestor străvechi înaintaşi sînt scoase azi la iveală de arheologi şi înfaţişate cu sentimente de ales respect, celor '« astazi, pe locul fostelor colibe ale indienilor, înaltă :<gme-non. ’ ‘

, -V,a?a,c zgîne-norii ? Ce credeți despre această arhitecta ? Ce trebuie făcut pentru ca ea să fie mai primitoare ? Jpima unui reputat critic de arhitectură, dl. Paul Gold- -jerger, de la ziarul „The New York Times", este cum nu ^ poate mai lămuritoare.

De la primele clădiri înalte construite în Chicapo la lîceputul acestui secol, şi pînă la înflorirea arhitecturii

• nonumenta^e la New York şi, apoi, în numeroase alte "iaşe mari, zgine-norii au exercitat o influență enormă Y-1)?1'" asPe<:tuîu* general al oraşelor americane. Aceste (ihcn constituie probabil cea mai de seamă formă do eon- -'■iucție concepută în America. O formă de artă la fel de mericana ca dansul modern sau jazzul.

Construirea zgîrie-norilor reflectă în ultima vreme un ; i -.ci de emoție, sau chiar pasiune, care lipsise limn de !'1';a.° jumătate de veac. In arhitectura monumentală mencanâ se manifestă acum o nouă tendință nredomi- ,| UUa,. caracterizată de vivacitate şi excentricitate în

■ secaşi măsură în care generația precedentă de clădiri ' se ^marca prin uniformitate şi banalitate. Uneîe ■■uure noile clădiri sînt excelente, altele sînt creații n>»f .■u(m decit modeste, dar toate reflectă schimbările’ eonsi- ' lerabile petrecute în ultimii cîți va ani în concepțiile privind arhitectura monumentală.

Semnificația acestor schimbări depăşeşte cu mult domeniul arhitectura şi universul cotidian al oamenilor carp i'dosesc sau admira noile clădiri. Arhitectura a fost întot- ' ‘auna o expresie a viziunilor, valorilor şi forței în aceeaşi

ii. :,,uia înecare ea constituie o manifestare estetică. Iar ••«•est adevar este valabil în cel mai înalt grad în cazul .11 le-nonlor, acea creație în esență americană care îm-

a încrederea Americii în tehnologie şi progres cu ex-

ii. ivaganța americană. Noua specie de zgîrie-nori reflectă

e atitudini ale americanilor față de lumea afacerilor (si

i !Jinu, afae,erilor fată de americani), față de mediul am- 'nant şi față de propria lor istorie.

în cursul celei ma\r^^v!r Pedilitare, în a doua juma-; iensă în domeniul construcţii^ NeW York nu a ^ tate a deceniului al f f e,yire de adevărat interes a- construită aproape nici o cUi din acea penoc.ua.
hitectural. Majoritatea of the Americas
precum cutiile dest^ ac pc cU pranunW
f0st proiectate de *îiru* , principala loi ţ-
orientare comercială, care * de gpaţiu
tertie era crearea rapida. , „."/vocabularul arhiteciu» ^
Sat închirierii ©e internaţionale

" w aSS *însă,* arhitecţii Niţplc tfn
îvi ■;ahattan aparţin une\? aT^itecţi nu se aseamănă irvU^ :t,-1 ce construiesc aceşti ar£tec£n^ obişnut să veoem.
»r.' -Mră suficientă cu ceea ce ivupe l-au nroieci'-iu
^ de Granit Fc-

<« ™ **SLSS -s**

»! ,2r **1'SecumSrâ**
«coastă construcţie nu e=.t Turnul construit de Ce^aţ
de convenţiile trecutului recent ^nu^c ^ ^
Peri pentru Museum of o imnunătoarelor edificii con- « „nfnteste
8 **»f***
straite m ana 30, iar ■? , pticlă colorata cu
acest tegument va fi_ un * ţia dintre Park Aven^®
raracter decorativ, ia iniei» % Franzen pen-
/ «nd Street, clădirea **ţ *„*. „ «I »**
tu cartierele generale ale firmei aPrhitcctură clasică,
edificiu de piatră, cu ecou g roicctat de Der Scutt şi Pe Fifth Avenue, Trump T > partners, va îi o siluetă
"Sâl pe **,nUga** » «-
t- intrînduri înguste.

Cinci tehnologia ascensorului şi oţelului structurai a l'ăcut posibilă construirea primilor zgîrie-nori, în deceniul .-'I nouălea al veacului trecut, arhitecţii americani s-au \ *n-* I rebat dacă acest nou gen de construcţie trebuia să se ;i"cmene cu clădirile existente, deosebirea conslînd numai m mărime şi înălţime, sau dacă trebuia să fio cu lotul ifel. Eminenţii arhitecţi ai oraşului Chicago, oameni ca i „juis S ulii van şi John Wellborn Itoot, s-au declarai în fa- •. oarea unei forme noi cu accentul pe verticalitate. Cokgii ' :■ de la New York înclinau către clădiri cu un caracter :i conservator, variante mai înalte ale edificiilor depen-
o te de stilurile clasice pe cure ci îe comtlraiau d;. ja.

Primele clădiri de mare înălţime con .Iruito in Chicago . ,<*i* rccunoscute drept capodopere ale pm-i :■■■.•ncraiii . . **i** ricane de zgîrie-nori. dar in anii **'20.** Ia **I-.V\v V;/ !;** îşi ; ace apariţia o generaţie de clădiri caro. aer.-a. rar ,\ă *lie* ■i/usc aio unei epoci de aur a arhitecturii ir.ouum.-nb.ie. ■ acea vreme, arhitecţii îmbinau vtriiraJitalea ea uctuiii ■' ■ arhitectură clasică. Zgîrie-no>-ii ceesiru.Ui ia anii '20

i '30 la New York **erau** in creață la/auri. (P-a/oasc le **, :** profiluri, terasate
şi **vârfurile** lor rvelte **crav. eet.'p.i/.iţîi**

■ratr.iva elegante şi solide. Ei aiaupau cerul. d:, o aa- i , aația lor şi masele lor sculptate ii integrau arar.eios i.; panorama oraşului.

După al doilea război mondial, lucrurile r: r • - :>u; >-ă " schimbe. Slilul internațional. conceput ia ,.ru; ca *n*. U'.laelură utopică menită să se diatameza cea. ;.y ; a- de dările trecutului, a devenit in snrşit larg acceptat. Dai*
I.:;!.e sale rigide **şi** cslelica **sa austeră au** fa:;! **adoptate nu i.til** ca simbol al unei **luminoase epoci** noi — **c'un** prezise- **. >ă creatorii săi — ci mai** degrabă ca **mijloc de** construire **i ..;/'dă a unor clădiri ieftine** intr-o **vreme când nai: est** na im .teşugăreaseă era mui'ibimdă. Cutia de sticla includea i ::**i**: mult spațiu, renunțlnd la aspectul **romantic** ...1 **v(ciuu- |.,i /gîrie-nori, cu** profilul **său terasat** şi **coronamentul** âu **i** i :,ațios **sculptat. Acesta** părea **să fie** un sacrii'**ieiu l<-sne**
* < plabil — î.atrucît cutia de sticlă era un simbol rit se
i i,: a de potrivit pentru **stilul marilor** societăți <!«.- afaceri
■ M anii *50, anii capitalismului anonim, în rare inul tip .v cm de afaceri, ,.the organizat .ion mau", işi subsuma
,i:ia identitate **în** cea **a** giganticelor **trusturi** anonim**.

o dată ce stilul **interna^^r^** ^TTgeneîS o serie de tivă a mariiHouse(1952), pro-
opere arhitecturale & .Merrffl şi Seagrațn Buil
iectată de Skidmore, ?wl^; van der Rohe şi P^ili? ding (1958), conceputa de -Vbine cunosc,ute -- care pa
Johnston, sînt probabil ^ îndemna la instaurare^ reau să lie un ^net de goarna ce Dar
data
unei ordini noi, o ordine_P^f^t umate de imitații lef- ce aceste clădiri exce.enle d
imitații care aa
tine şi nereuşite ale edifxciidm bca„u ^ tu
umplut New Yortail şi alteo. a devenit evident

de vecMle c"s din beton.,nH 7ţjîrie-norii
de construcție

Reflectată de aproape toț A;, ^ comunității **a**
recentă, preocuparea ro-
KSt diStr-o conştimg ^^imStă ^ *
Iul social **jucat** de »m ^ decenu şi ele schimba

^£^ScatitudiniW î^^^Se o! O** in 1961, cartea intitulată a mobilizat nemuiț-um^

^SSSvind
- •f.nntribiîind la însULatcd ui noile
motierne, conuioui» re<miamente care cei ^
soldat cu adoptarea una spații publice - n
clădiri de maii dimen- arțamenţe<
numai birouri, camere de hote ^ ^ Cityc0rp Cent Un exemplu
eioc^ent în stubbins, şi dat in
f
de la New York, proiecta de Hug niU) cU aspect d tosință in un
complex de magazine ş
sculptură abstracta, • unui atrium public.

ta Nw ,Mk “d

r>3 ebeaa considerabil de cei aparținînd generației precedente, Intr-adevăr, aversiunea față de banalitatea cutiei ie sticlă a devenit atît de mare, îneît una dintre construcțiile newyorkeze aparținînd generației precedente, o clădire terminată în 1963, este renovată în prezent, platforma de beton din dreptul intrării fiind transformată intr-un atrium public cu plafon şi pereți transparenți. Operația de renovare este executată la cererea principalului locatar al acestui zgîrie-nori, Chemical Bank, care a decis să-şi mute aici cartierele generale ; trustul bancar şi-a dat seama că, în forma ei inițială, clădirea era lipsită de o identitate publică pregnantă. Rezultatele acestei inițiative lasă probabil întrucîtva de dorit, dar faptul în sine este un eveniment important, întrucît dovedeşte convingerea unui client de seamă, o mare societate bancară cu vederi conservatoare, că stilul arhitectural al anilor '50 şi ’liO nu se mai potriveşte imaginii de sine pe care această firmă doreşte să o transmită publicului.

Proiectul A. T. & T. se deosebeşte, la rîndul său, de rele imediat precedente. în acest caz, arhitecții au căutat nu numai să se îndepărteze de forma simplă a cutiei, ci să :'.aboşățească stilul arhitecturii monumentale cu împiu- iiîuturi din istoria acestei arte. Drept rezultat, clădii :u e o bază monumentală ce aminteşte de Capela Pazzi chn l"ore.ața (o construcție în stil renascentist),^un trunchi i p r e ’ care Philip Johnson spune că a izvorît din opera lui "Ravmond Hood (renumitul arhitect care a proiectat zgîrie-nori în ani ’20 şi ’30) şi un vîrf de fronton, care nu sugerează nici o comparație directă, dar constituie o încercare vădită şi temerară de creare a unui coronament capabil să continue tradiția interesantelor piscuri arhitectonice ale panoramei newyorkeze. Dintre aceste caracteristici distincte, baza monumentală prezintă cea mai mare importanță ; aşa cum se întâmplă cu majoritatea zgîrie-no- . i!or newyorkezi, vîrful acestei clădiri este greu de văzut,

Iir vîrful şi baza nu pot fi cuprinse într-o singură privire *t\n* aproape nicăieri. Baza construcției, în ciuda originilor ■de renascentiste, s-ar putea să aibă un efect mai apropiat de cel al barocului roman — proporțiile sale grandioase moleşesc pe neaşteptate percepția pietonului ce străbate

construite **în stil baroc** două **turnuri, I b.M.**

Alături de A. T. &•■*■• 1 , ta). de **Eaward L<utaoe**

r'^e are 43 de etaje şi a f°st * construcții **alcătuind**

Barnes, Ttvmp **Tower,** ^rten^rații **de zgîrie-nori.** Este

un fel de manual **asupian „** . aj **de consaactu**

tsAis^x **■terss&s' ^**

ț f < M ' Î Ş » <* i “fyifcl-uSntrl?

arhitecturii — de bună **sau pioas.«** **încit locuitorii**

CU ru spațiu arhitectonic **aat dc** *4,* prob**kma e,te**

***sț aproape că nu pot** D;,nclpii **de arr-tec-**

prezentă în toa^'e prins "rădăcini- Dai in

referi numai **}f** **dintre construcții i-cpie.,—n**

mare însemnatate, £;.^c“ . ,,ctură monu;nc;’.t3.a. _

un aspect al n°u1^ S^ră-4ie **despicate printre 7g ne-noa Tre<” asale**

pe oua-m. * **... t ctravecniul v.-an**

în nisipul dc la mal. lui atunci V

Cum arăta cerul ^^rU\lc privirea spre cor. _ ^

Aproape invuiaruai, ^ ^ £U stelo şi cu luna p _

Ştiam că e semn ,1 ca ^ ^ s,rc!tjiila u,,,,i zgta

„J^sS OsiS^a stea £ ceru! Kcw Yoău.u. .

Nu am văzut nimic.

A fost imposibil z,(irie-norilor î*i trimi

Luminile maior de tic j ^ lumea de cleasap

teau mustățile albe bolnav.ao.g~ P ^ £acă dmad>

capului meu. Parca cm^a ar îi i. J ^ şlig dată nu vo

acest joc tulburător, m spe^^ oiidt numai pen

vreodată oameni dispari MP

a vedea stele pe cerul Ne * într-un colțişo

Sute Bailding*. Cur»

r>n

fi ai-itat o noapte petrecută acolo, singur numai cu gin

ii i;riie şi simțurile mele, privind cerul, luna zîmbitoare, ;i!b.i s'i rotundă, stelele jucăuşe ?

Oare cum ar fi arătat cerul New Yorkului noaptea ?

*Ce **citim** în metrou:*

„Nu vă aşezați, pericol de explozie!“

..Pentru Dumnezeu, domnule, dar închideți-vă la parii* s·u ! Nu vă e teamă să vă expuneți de-a dreptul provo- ' .Vor borfaşilor ?“

Femeia, o negresă cu ochii holbați la mine, uitîndu-se r.i !m o arătare extraterestră, mă apostrofa cu vădită îngri- i,,.-;:re, văzîndu-mă învăluit de un aer uşor distrat în timp '■ coboram agale spre metrou, pe scările hodorogite. Mi . atras atenția, în modul cel mai serios, **că** e bine să evit ,- irnîlația cu metroul newyorkez. O călătorie **cu** taxiul,

■ liMP dacă e mai costisitoare, îți dă în schimb o siguranță nt.iU mai mare. Nu am luat niciodată în serios asemenea F,ii uri, după cum le-am ignorat deliberat şi pe aceica

Iii >i: ivit cărora seara cel mai inspirat lucru pe care ar iu să-l fac în Statele Unite ar fi să mă retrag în

i .unora de la hotel şi să mă distrez vizionînd una sau alta -îr: misiunile vărsate, dintr-un sac fără fund, pe 10, 12 sau Iii canale.

Tvlă aflam în Downtown. Undeva la o margine de New Vnrk, dacă îți poți imagina că acest conglomerat urban ar >IV< *a* şi o margine. Oricum, socoteam eu cu zgîrcenie, aşa | uni mă însoțise obsesia calculării fiecărui cent şi dolar, ic fi trebuit ca, pînă la hotel, să plătesc şase-şapte dolari. I'lns bacşişul oferit din oficiu. Pe cînd un drum cu me- iiwci nu atenta decît la 75 de cenți din mult prea pre~ nci il meu cont financiar.

Ați văzut, vreodată, cum arată, după strîngerea şandra- m.ilc'or, locul unde s-a desfăşurat un bîlci ? Asta a fost prima imagine care mi-a venit în minte, în timp ce coboram pe scările cînd rupte, cînd tocite, cînd pline de hîrtii, cutii de fel de fel de băuturi, resturi de mîneare, mucuri de țigară.

Şi, mai ales, lume de tot soiul.

O tînără chipeşă, văzîndu-mi fața de om ajuns intîrn- plător pe acolo

şi cam uimit de tot ce vede, îmi pune o piedică mică, pentru ca imediat să mă ia de braţ şi, hlizin- du-se cu dinţii laţi şi albi, surprinzător de albi pentru înfăţişarea ei dubioasă, îmi spune „Hello !“ Un fel de ,.Bună !". Sună frumos, nu ? Numai că fata, pusă serios pe treabă. îi dă înainte şi mă întreabă complice : „Hai spune-mi, nu vrei ?". ,,Ba da, cum să nu vreau. Cit costă ?^ „O nimica toată, cinci dolari plicul !“ „E-n regulă, m» întorc în cîteva minute. Trebuie să-mi aştept iubita la metrou. Pregăteşte zece plicuri !“

Cred că eram tocmai bun de arestat, dacă mă pinuea vreun poliţist în timp ce tratam mica afaceie cu traficanta, de droguri. Dar, asta era arma mea de apărare. Peste tot în America, unde am fost acostat şi unde mi s-a solicitat sau mi s-a impus să fac ceva, imediat eram de acord, ma arătam chiar foarte îneîntat de „norocul'4 care a dat peste mine, de parcă asta aşteptam de cînd lumea. Penau ca apoi, sa plusez verosimil, aşa ca interlocutoiul indcziiuoil să aibă cel puţin impresia că într-adevăr sînt un „om valabil", cum se spune pe malul Dîmboviţei. Şi aşa m-am convins că la multele .,calităţi'" ştiute ale acestor categorii
— perversitatea, şmecheria şi ferocitatea — se mai adaugă una, naivitatea. Pe care am exploatat-o mult şi întotdeauna eu folos pentru mine.

„O.K. domnule, te aştept !“ îmi strigă fata cu dinţii laţi şi albi, bucuroasă de afacerea ce se contura, în timp ce eu mă îndreptam grăbit spre „iubita" iluzorie, ce urma să vină cu metroul.

Scena nu m~a descurajat. Am plătit cei 75 de cenţi şi, pînă să mă dezmeticesc, m-am văzut intrat într-un vagon de metrou. Nu mă interesa unde mă duce. Singura mea preocupare era să scap iute, cît mai iute cu putinţă de acea gară împuţită şi periculoasă din Downtown.

în metrou, prima reacţie nu a fost să caut o bară sau un roîner de susţinere, ci să mă uit în jur. Poveştile cu borlaşi şi criminali de drumul mare, care te golesc de tot ce-i interesează, căpătau proporţii mult amplificate în

închis8 mCa' imediat ce am văzut că u~?ile metroului s-au

Aşteptam, aproape înfrigurat, ca mecanicul să anunţe, aşa cum mă obişnuisem cu metroul bucurestean, „urmează staţia x, coborîrea pe partea..."

Aiurea. Nimic !

I acere de mormînt. Nu scotea nimeni nici o vorbuliţă. .gomotul era, în realitate, cumplit. Un fel de amestec de scnşnituri metalice şi pocnete înfundate şi o bîţîială de nui mir cum n-am fost aruncat pe unul din scaunele libere, -pi culmea, mie mi se părea că e linişte. Intr-adevăr, dacă un aparat special şi-ar fi propus să înregistreze vreun dia- <'g in această bizară lume, în care abia intrasem, cred că

naa era complet albă. In vagonul meu, circa patrula — cincizeci de oameni călătoreau, purtînd cu ei o in- iMerenţa sora cu apatia, de-a dreptul bolnăvicioasă. Şi

< u toate ca vagonul era destul de încărcat, pe banchete '•iau cel puţin şapte—opt locuri libere. M-am tot întrebat *. ce nu se a?ază nimeni. A fost imposibil să găsesc vreun

i .jspuns. Privind mai atent, pe unul din scaune scria ,.I' oreşte, proaspăt vopsit !«, pe un altul „Nu te aşeza, pe- nr<! ^e explozie !“ Şi aşa mai departe mi-am notat fel de , e naz»îtii înscrise pe scaunele din metrou nu cu cTetă <le un oarecare ora pus pe şoţii, ci cu vopsea. Erau

• irnlo nu de o oră, două, ci de săptămîni, luni şi ani de

• e unul din scaune scria „Numai pentru eîini !“

|" !ILÎU ca alături, pe un altul, să citesc „Accesul cîinilor în metrou este interzis !“ Nu mai înşir, aici, toate porcăriile |«'i nografice pe care le poţi citi în vagoanele metroului v.-psite Ia intimplare, în toate culorile şi în toate nuanţele imaginabile.

Oprim la a treia sau a patra staţie de la urcare şi îmi s,eTMa ca mă afIu Pe drumul bun. Mai aveam două-- ii > i staţii şi mă apropiam de staţia dorită.

Merită sa-i studiezi pe aceşti oameni care se încumetă casatoreasca cu metroul Te uiţi la ei şi îţi dai seama că "ii »int saraci şi n-au maşina, nici măcar din acelea, rela- 1n roi, procurate la a doua sau a treia mînă, ori sînt

aduce ^ ^ - oHnrp aici curiozitatea, in fapt aventura, străini pe care u ^ nu chiar cnm mali.

sau lipsa de bani, ou ■ ml,lt 'o a tare companie, trebuie

Deşi nu ma °^01^^ Pd deliberat, intrasem şi eu m mij- să recunosc ca, in

locul ei. **omului obosit, negru,**

Dominantă ramme, insa, tigm amărăc**iunea zilei**

alb sau galben, .cai'?, care vine, şi visul prăbuşit, şi

care a trecut, şi gnj; - do„ui după pămîntul natal, _şi

iluzia unei renaşteu, ş - n te_ **Este** omul care^şi pofta oarba a mavuţmi p -obraz. Din crnd

poată «*>*«. n^n"T0 "tra ca apoi sa-şi «*«•••<* »=h" în cînd îl vezi suspinmd, pcntn. <aiap tresar**md de ne-**

în jur, ca nu cumva cineva sa 1

linişte- ♦ + nrîvîrea cu cîtivaditre ei,

Mi-am intersectat pentru pnvn ea c ^ undeva an

ca în clipa urmatoare sa îeg- - ieri de pe scaune şi

gol sau la năstruşnicele ^ privirea mea nevi-

Sie pe pereţii vagonu^^.m^m •n ,

novata era PnI™ta dppar te de mine asemenea g.nJ •

omului. Şi, păcatele mele, Aparte ^ că zUniC; {;el

Nu dispun de date _ cei te. - - larg cîte **o** intim-

puţin la New York, ziarelep.« • **P** inM)Mlll şi slrm**i„l**

ptae, ca să mS e x p r i m f a p t e l e nu gtet m8run e,

metrou newyoikez. Şi• P^ n„ri şi prestigioase sgc-a^

ele sînt preluate pe Uu^ s - [!rmă inconteslnuua.

de presă. Intre ele :.lran ^ ^ ^ ; ^ ^

O rată a crimmalitaţu ' ne tehnice care

lunar, tot mai multe acte de % a ^ ,;naUl inti-o situaţie

se ţin lanţ, precum ^ 'ţ u-e a\te argumente pentru a catastrofa ia. Ku ™ai ; . d ,

me|.roul nev/yorke-/., mai

dovedi ca starea ck ; deteriorează permanent

mult rău famat decit fu:"J;,nSUltir(1 a metroului lansat

do „o„ c

TS^uw'ea lui -Mctropohur Transit Authority“ apreciază că pentru anii 1987—1991 ■■•în! necesari încă 7 miliarde de dolari. Directorul societăţii ■■io transport a constatat, acum un an, Ia scurt timp de la preluarea funcţiei, că operaţiunea de asanare a metroului •■•'■te, de fapt, o misiune de kamikaze.

De la începutul anilor *70 metroul newyorkez a cunos- <-ut un declin permanent. în ceva mai mult de zece sui el * pierdut un sfert din pasageri Cu toate acestea, cu el călătoresc zilnic aproape 3,5 milioane de persoane. Beli lungă de 370 km, este de două ori mai mare decît >i a a metropolitanului parizian.

Iar problemele junglei subterane sînt pe măsura proporții lor traficului.

ÎJn sfert dintre poduri şi celelate construcții de metal |-c. care se întemeiază acest sistem subteran sînt roase de sau prezintă fisuri amenințătoare. Aproape **o** sută Iu;» din rețea, care nu au fost schimbați de la începu- lu! acestui secol, trebuie sâ fie reînnoiți. Şi materialul rulant se află într-o stere deplorabilă. In anii '70 au fost fabricate 1 049 noi vagoane. Cel puțin alegerea modelului :■ fost nefericită : vagoanele petrec mai mult timp în atelierele de reparații, decît cu transportul pasagerilor.

Locomotiva, frînele şi, în special, sistemele electrice • •h:! precare. Acesta este motivul principal al incendiilor i'-i mai numeroase din metroul newyorkez, în cele mai Ue cazuri ele pornesc de la un scurtcircuit, dar uneori .i de Ia acte de vandalism. Numai intr-o singură lună s-au Hei iarat peste 200 de incendii. De obicei, pasagerii scapă ' I > > ir cu spaima, iar traficul se opreşte pentru scurt timp. Un. ori însă o catastrofă este doar eu greu evitată. Astfel, l« mijlocul lunii octombrie 1984 a fost o zi nefericită, cînd nu izbucnit şase incendii, soldate cu 19 răniți. 13 000 de pa rM'eri au trebuit să fie evacuați.

Riscurilor tehnice li se adaugă atacurile asupra **pasa-** C i-flor. Din acest motiv, numeroşi locuitori ai New York- ulii sînt adversari inveterați ai metroului. Administrația m li i egistrat unele succese în lupta împotriva criminali- l'ii'i, dar rata acesteia a crescut din nou. Din 1970 pînă)n 1934, numărul delictelor a crcscut aproape de trei ori. înlr un singur an — 1983 — în metrou s-au produs cinci

■ im.dderi, 40 de violuri, 833 de jafuri şi 11 621 de furturi,

din care jumatate «un» ț ' evide**nțiază activi-** este în descreştere,
Ad^;";r^estP ' **explicațiile sînt** mai tățile, cînd rata cummal* «• t ,ile
înregistrează, m
degrabă neclare. DeocamJuui>^^idere;violşi furt. continuare, o creştere a
ca/ui* metroul **din** New York

Să «e. După experiența personală n-aş pu-
o adevărata avervLua . ^ P încep să mă ingiozc.se,
tea spune. DupastoUsUc.lc otaafe ^ om stat „ New
fie şi numai la gmdul ct'|abă-cloanță" a tranşponu- York, am
călătorit cu aceasta „iiana

Iui modern. _ ^ țn,^Kt ce eîndul mă poartă la

Mă Liniştesc, msa, ml^ia „ f şerpuitoare pe sub Bucureşti, către
cocheta n _ • ^s^nsă. Oricărui
pămînt, atît de P^^^Ultala României, i-aş

SfflttpJ a »» "* ".

-"S? *TSSP**

tuării sale, că aici, * ™ cărcia nu vom roşi nici
cu forțe proprii o luci are m *i* \
noi şi nici urmaşii noştri.

O.K. ?

***San** Francisco, amintiri şi fascinație*

Am ajuns la San ^®J™'V"sIâaefUunde"am lăsa
noiembrie, venind dm nord, de ia o-
zăpadă şi ger- w ofilit de noiembrie chi

Căldura nefireasca P?nt pte cea mai surprin
aici, în inima Calîîormc . fierul pămînt al ve
toare urare ^ de bun v® P egte nu undeva 1
tului îndepărtat. .^dev^at Q sau în Arizona
California sau m aşa aveam saal
f Ta omul care Sârtea cu dârnicie informa,h desp
oraş, în timp ce golea banda rulantă de bagajele abia •■coase din burta avionului.

Pentru majoritatea americanilor, indiferent unde s-au născut, San Francisco reprezintă miraculosul simbol al

■ naşului ideal, de care dragostea te leagă aproape instantaneu. Există obiceiul între locuitorii acestui paradis le- r.i'ndar ca povestea stabilirii lor la San Francisco să înceapă cu o călătorie turistică sau una de afaceri. Apoi, 'Im primele ore cînd a pătruns în inima oraşului, simpli du-i respirația, şi-a dat seama că aici, că aproape numai i>u-i poate fi cu adevărat fericit. Şi aşa s-a stabilit pentru l'iUleauna la San Francisco.

M-a surprins şi pe mine acest aer familiar pe care îl ilc'.ajă oraşul, spălat din trei părți de apele Pacificului,
i >amenii de pe stradă, cu alură mai puțin americană, un mozaic uman predominant asiatic şi spaniol, sînt surprinşilor de prietenoşi. întrebi unde se află un muzeu sau o f.l radă. Omul locului e în stare să te însoțească pînă acolo unde este sigur că nu mai poți greşi drumul. Nici cea mai mică urmă de ostilitate n-o s-o întîlneşti față de nici un '.liâin care reuşeşte să se instaleze, mai mult sau mai |Hi[in comod, pe fîşia de pămînt întinsă între podul Oak-
l. md, ce îşi etalează spectaculos cei şapte kilometri de uniiistradă şi de cale ferată, şi faimosul „Golden Gate", ..poarta de aur" aruncată ca o îmbrățişare peste Golf.

Ştiam din filme cît este de frămîntat relieful oraşului. P.mlele unor străzi sînt atît de abrupte îneît numai şo- f* i n care au deprins riguros exercițiul ascensiunii se pot încumeta să le asalteze la volanul maşinii. Poate că iih mai ondulațiile stradale sînt cele care au dat atîta liirmec oraşului. Nu întîmplător se spune că aici există M Ic mai şerpuitoare străzi din lume, construite astfel im mai pentru a evita accidentele rutiere. Una dintre ele numără nu mai puțin de patruzeci şi patru de meandre.

I)acă aceste detalii sînt limpezi, rămîn surprins că nimeni n-a ştiut să-mi spună ceea ce credeam că e floare Im ureche : pe cîte coline este aşezat oraşul ? Unii le numără şi se mîndresc cu faptul că pot spune că sînt cel jmi(i 11 de trei ori mai multe decît la... Roma. Dar cîle sînt Iu Konia ? „O, asta nu ştiu, n-am fost încă pe acolo". Ori-
cum, unii au numărat douăzeci douW
cv,m sînt numite eo..ntk ; D ^diferent cuc iu

?p'i?

cufundat piirdi m cvil.->ai«^ ;n..lol. carc inunda

I

vremuri n-a c^^e"nnobilat conferă oraşului asp,-
^n"fSnl^icegvădini_suspe^ate ^ modclat de
iVste tot. acest miracjJo» pa^s ^ &

35£ ria^CWu>dafâ PD^

SM î-ae:iscut GoWen Gaj

ST» « S»»

tnt deasupra unui garai cu paUu m L Apoi golful ş ai!s,5ri cstrt,ce ”.

mina **modelatoare a** omului. d-n coUnele oraşului.

Mă aflam pe ^erate P;^^ San Francisco se *m*

tzs:To mS^u, ^

SWMMJSÎ^Ş^W::*

~^tr?ssA -ş„e ^**

«"țffW •»*<* a“sle 1

Se spune ca P“" le afa**ră** de amabili. n'lE^u1»dSmca peste tot

VSSJSfSA~ “

H.„. de curentul caic ii fura şi îi purta pentru lo.deauna ocean. Multă vreme, datorită cu renilor PUUHIUCU «molii evitau țărmul calilornian. Lva prin anul o - ,ncl o patrulă spaniolă descoperă aici o aşeza e. Du c ,,,i ani, un căpitan de cavalerie. Împreuna cu ^ ^

ii ■ coloră pun temeliile unei noi aşezau, in^-mt.nc misiune franciscanii. Semn al permanenței, zidurile cetațu ,,-a-o au găzduit misiunea mai pot ii văzute şi asia/.!, la

""^iirimnal certilicatul de naştere al metropolei ".an Francisco, lingă a cărei inimă slau hpue a,a cu Ut au mai statornic şi mai bun aproape u„ miLon «k.

' Dar a trebuit să treacă mai mult de o jumatate de ,vot pînă cînd, în afară de militaru care au malUt au r,leva cazărmi, să apară un civil caro.su se incume e ..instruiască o casă cil. de modesta. Ivcspecluosi iat,. c.

It, Itasi, sanfranciscanii au aşezat la oc de i. morarului Ilichardson. elomizmdu-l pi m dunannea

i au clat-o unei străzi principale. / , ,,

Din 1846, cînd drapelul înstelat american a lo*t n.< i.ii pontru prima oară deasupra oraşului, ^străvechea aşe- :..v „Yerba Buena" a fost rebotezata San l<rancisc>. ^

Micuța localitate pierduta intre pleoapele ,i, oceanului continuă să truiascu m _ amoi țoala o. ma privind cînd resemnați, cînd neputincioşi la panuntul clin ,,,r. atît de arid şi de puțin ospitalier.

Eralo°lSdde ianuarie a anului liî-iîl. Intr-o (’alifornia Star“, singurul ziar care aparua la ban i ^

, **r;co, insera cu** candoare tfliroa transmisa de un lu,;,J. ..

Il-it pe un şantier pe malul rmlui Ameiu.aa U.\.. . **,£B** am găsit **un fel de** metal care seamana eu

"Acest metal care „seamănă cu aurul; ora cluar am .

Ştirea a fost răspîndită în oraş de către UIMIo'

I..nil ziarului, care alerga pe «Irazi pui tm > mm conținut ciudat, şi strigînd *n* . .1 Imea «u . . •

aur pe American River !“ In minutele ui ma. ai locuitorii **păreau că** au înnebunit de-a bmo.loa. O ,,,lit **pînă la** ultimul om. Toți - cele noua sute dc sulxk,

fîof'oi'o cu c» a apucat să fugă cie

“ XVS. ST^o^

I HSsi li^iSSl'1 &£Ss^sszsttssx

"Taft^tmluS^oiwile păreau * «**£**£

Stf. S S3^"^^»g*

~ S3W

'sâ pună mîna pe răulacatori. . fă+ t în mijlocul

,s?t

^StinS i pS:sp" Că ^ecutojeva Zil

e ™?ti ;.:\^'Sa ffSSS ?i «**«>

bogăția, la tct pciVi , v. ț cu ochij. Dacă cineva iş înălțime şi spicntioa ^ pămînt, cu sigu

fSS câ'ScoU"diSIr^alu me a iJTciri. ora aicL Oda'

ajuns şi stabilit la San Francisco, nemurirea eia u ca si asigurat.

Pină într-o dimineață...

O dimineață de aprilie a anului 1-06. trP7uă

• O dimineață cînd lumea oraşului, a.ia £*?;** visele dulci ale plăcerilor de noapte, avea sa treaba

"5 ™ Stcîi'ii cel mal excentric oraş american av

Cel ma secunde. Două cutremu

s'cSe S transformi oraşul intr-un cumplit cimp

ŞSTJț

"ÎSbÎ. Trei zile şi trei nopți in şir oraşul a ars ca o to

In lipsă de apă, datorită avarierii rețelei du canalizare, milionarii udau pereții caselor cu şampanie, în speranța că vor salva ceva din agoniseala lor.

San Francisco a murit. Nimeni, nici chiar cei mai optimişti, nu credeau, în acele zile, că firul vieții de odinioară va putea fi reînnodat vreodată aici. „Oraşul San Francisco pedepsit de dumnezeu!", „Oraşul care a fost[11], ,,Apocalips la Pacific" sînt titluri spicuite din ziarele vremii care priveau cu teribil pesimism tragicul sfîrşit aî unei lumi abia născute. Pentru că dincolo de opulență şi cosmopolitism, San Francisco era şi simbolul unei sfidări ;ı 1 îL de neobişnuite pentru America anilor de pionierat •, i de trudă.

Dar după numai cîteva zile, cei mai împătimiți în dragostea lor față de oraş aveau să-şi plece ochii spre moloz, căutînd printre dărîrnături tainele unei posibile K naşteri. Şi le-au găsit. Curînd, din loc în loc au apărut pancarte cu inscripția : „Nu mai vorbiți despre cutremur, vorbiți despre afaceri !"

Cărămizile, încă fierbinți, erau dislocate din mormanele diforme şi aşezate la loc, în locuințe trainice, de maximum două—trei etaje. în 1910 aproape toată populația rămasă fără adăpost era mutată în case noi.

Anii de glorie ai oraşului coborau tot mai mult din nniintiri în realitate. Deasupra golfului au fost întinse l>i ațele uriaşe a două poduri care au uimit întreaga lume m anii construcției şi o uimesc şi acum.

Nu aş putea spune că nopțile petrecute la San Fran-

ı ı ••••>au fost lipsite de griji. In două dintre; ele somnul mi a fost frămîntat

de coşmaruri. Obsesia cutremurului
i a dispărut. Din cînd în cînd ziarele îşi aşază la loo i'o fr;:nle ultimele prognoze în privința cutremurelor.
• poți dormi liniştit, cînd, citeşti, de pildă, un ase-
i ■ articol :
California trece printr-o perioadă de nelinişte. Dup:
' , iirnp de 25 de ani, au avut loc doar foarte puțin
i iile: mure uşoare, în ultimii doi ani, numărul acestora a ni \ ;;t considerabil. Rețelele de instrumente geodezic»: ir.'.'.Cate de-a lungul faliei San Andreas, linia de fractură ii' porneşte din Mexic, străbate oraşul San Francisco şi 'ii- r.fîrşeşte în Oceanul Pacific, indică amenințător exis-
• vii de scoarța terestra care trosneşte -
SSl^:n^:U-n rn,tor b^ ^ Ialia
Seismologii, şi ^ ^£«4 puternice, car.
San Andreas sînt îngrijoiaț. . CuUa^^^ ^ s .
•itinp' sau depăşesc gi-uul *. 1 u dc ştnnța s.nt
venit rar în aceasta « da. J nord a faliei nu convinşi că ele sc vor vepet^1^,^ culrcmurui « a
a mai fost /.druncmaU - 1906.Segmentul undeva stat
oraşul San F^ncisco străbate oraşul Lo-
k **sud** «te «W»* f c u t î e m u r puternic m
A***». » »«* <?**?*so"
unul 1357. Iar m cxU£"J. in uUimii ROI) dc ani. mice au fost pare-se absente ^
cutremure m«n,
în timpul scurs de la c - ' f • i au crescut spee- populația oraşelor şi
economaCaUIon ^ ^ cutrcl»ure
taculos. Acum, caid cKclan^^ ■ este important
puternice parc mai mult care va fi mtei-J
\)c ştiut cînd şi unde sc va P^m ^ cum îl numesc ta tea. următorului »maie c^cnimc^ .
e& fi 0 n0ua Lismologii. DC ajute m~« disUmg
teorie, comorm Dr„voacă seisme la sule-t' ■
mari sub scoarța P^^JeTnde ele' sînt detecta^
kilometri depărtare de ^nc ^ .ților turi ae
Prin detectarea unoi ^emuiod ției ^ oamsmi ot

atmosferice. _ inițial sugerată de o uimito«^
Această teorie a lo.t njV ?„ urma unui program
prognoză seismica emisa m Ch:in^.i seismice> pro-

provit!;::

„„prins şi iritat pe co egu 1™.^.' ^ ;a,ltot dişp; scrii intern -.mobile di »
^ ^ avertol.e. Pe Im;
:f s;:;,rd"SS:;S gagice «>,^«0^ * ™ ->
(,iat compor lamentu 1 animalelor şi *uob,c^ apa t al „nor lumini ciudate pe cer şi a unui mio* nc bigj_ apei de fintînă, înaintea dcclan^am cu .em u u S ^
iii chinezi au respins teoria occidentala am m m cutremurul poate ii prevăzut, doai cmc' i^ mai Cercetătorii americani au iost sui n ._ niave măsură, de afirmația colegilor lor chmtzi ca țineau că unele dintre perturbările geologice folosite ^ lurmularea prognozelor precise se

petțccuseia kilometri de locurile dc ruptură tcclomca. h t

In 1976. Christopher Scholz, de la Lamon^Doheity C.oological Observatory, administrat de Univei^Ut Columbia din New York, şi un număr de alți seismologi

(Ui Lianm t., decît să fie si mai uimiți dc
lii americanii nu au putut accn sa . , , , „ro_
lanțul că tocmai aici specialiştii chinezi au pitva/Ait *pro*
<,1100rea unui cutremur de gradul 7,3 pe scara IvicMc^
Această regiune suferise doar doua seisme putti^
decurs de trei milenii, iar în ultima suta de am nu -
îi detectate nici un fel de indicii tipice care sa
lif-r- nroducerea unui cutremur puternic. D.a m ultim
■/(.ce ani înainte de producerea cutremurului seismolog
chinezi au detectat primul indiciu v“ d-
vocuri tectonice care se deplasa din sud^est cutii ntia
rsl şi Haicheng. . . .. ,

în ziua de 4 februarie, în urma unei noi su n dc . israe de mică intensitate, cutremurul a izbucnit ni ap ,,ierea localității Haicheng. Intensitatea sa a u»s « n\are decît cea prezisă, iar distrugerile au^ ' Dar majoritatea locuitorilor fuseseră evacuați, u.pt it a lacut ca pierderile de vieți să fie toarte mici. lc

A„nm rlimă ce m-am convins ca in cunnd cui. **vo,. pS H preveSte, îmi ,ic. în gind somn** «or » «»> p ./.prnS Poate că si mîine dimineața ma voi

“Sa teafăr. Ar fi păcat să tic ailfcl, pentru câ mai am
"“în t^rufretropoErUnion Sqoan,» dev“nU
,lc întîlnire al tuturor turiştilor. Cele mai luxoase n.aga- line din San Francisco sînt grupate aici, in Union Sqiiari sub numele de „City ol Paris'^ adțca “n te! de ,,Golea,
Lafayette", unde eşti anunțat, de la intraie, ca _ 8

pentru cei peste o suta de mn de Irancezi cai anual San Francisco. .

In apropiere, stau răbdător la coada, P®nt™ . . „
mtorescul Cable Car". Purtat de un cablu salteran, tramvaiul urcă şi coboară coline, traverseaza oia,?ul - }a Market Street, pînă la Digul pescaruor, cautat loc ~

s-^r^^^dSrcp^ seg

fb rs» *ttîJgitstu»*

13 Dar ce-ar fi să dăm o raită prin „China Town" ? Nu ezit nici o clipă mai ales ştiind bine că lingă una am po.țde ^ piSrescXi „oraş în oraş“ se află şi hotelul acontat pentru cele cinci zile cît voi sta la San Francisco. Lampadare ÎSaşe CU lumini roşii şi
tnrab° si magazine care expun liber mariuLile m -t^a ma^nepSe de nimeni şi nimic, **un putcrn.e** ş. plăcut miros de bucătărie, oameni de o amabilitate
comun te fac să te simți, aici, m „ -una ^ ^
într-un alt oraş, dar şi într-o alta țara. Pe un p.eț de cîțiva cenți, poți cumpăra suveniruri ae o pomenită. Nu cred că există loc in Statele Un-e

u. -~ L“e o varietate de mărfuri mai mare ca in Chma Town“. Vrei să cumperi o frumoasa Wa a. bumbac, cu fantastice broderii m cuk>n, ^

“ e

la întîmplare tot în al doilea magazin ş \e ja^i alte modele. întreb cit costă una şi micuța vm-atoareim răspunde numai zîmbet şi_ ochi străluciri : C

ti>ată, doisprezece dolari». Ii spun ca nu am mult de cinci dolari şi îmi răspunse incredibil . Nu nimic, luați marfa, lăsați cei cinci dolari şi va aştep

mîine să-mi aduceți restul de cinci dolari". Coborîse prețul la zece dolari. Dacă cineva mi-ar fi povestit o asemenea întâmplare aveam suficiente motive să nu-1 cred.

Dar dacă vrei cumva să-ți procuri cel mai autentic ceai chinezesc ? N-ai decît să intri într-una din cele opt

i. uu nouă ceainării şi să alegi : ceai verde, ceai de iasomie, ceai negru, ceai de care vrei sau ceai la care nici nu te-ai i:mdit. La intrare gazda se înclină uşor şi te pofteşte politicos să-i spui ce doreşti. Dacă te vede nehotărît, te invită

i. a serveşti de pe o tavă mare o ceşcuță de ceai, despre mie îți vorbeşte întruna : unde creşte ceaiul, cînd a fost iccollat, cum trebuie preparat şi pentru vindecarea căror nfecțiuni este recomandat. Doreşti un ceai pe care nu-I ni o ? Nu-i nimic, cu aceeaşi amabilitate îți va indica exact Incul unde îl găseşti.

Trec pe lîngă magazine şi localuri înşirate ca într-o lume de vis. Găseşti în ele de toate cele necesare pentru u ii.a ele zi cu zi. De la praf de şopîrle uscate sau pastă ı1*• şarpe, pînă la cele mai sofisticate ingrediente care fac i'. li ciul bucătăriei chinezeşti, pe cit de complicată, pe atît ii' rafinată.

Şi construcțiile din „China Town“ şi-au păstrat aerul Ini- exotic. Centrala telefonică nu poate fi altfel decît o I i ’.odă, iar intrările în restaurantele de lux nu pot fi lip- 111 <• de paza unor dragoni uriaşi sau a altor strălucitoare p. r:;onaje ale mitologiei orientale.

...Nu voi pleca din San Francisco pînă nu îmi voi uda picioarele în apa Pacificului. Aşa mi-am zis cînd am sosit, ci ială-mă în ultima zi a şederii mele aici pe coasta Cali- l ■mici pus în situația de a nu reuşi să-mi satisfac nevi- , . -ata plăcere. Ca să ajung la Pacific, nimic mai simplu :

, •:i ay Line“ este linia de autobuz care îşi oferă serviciile p nlru efectuarea unui tur în jurul oraşului.

Kra o zi tîrzie de toamnă. Soarele îşi trimitea rnîn- i o. rea peste plaja pustie, sărutată, din cînd în cînd, de tei 'ele Pacificului. în jurul unei stînci „Leal Rocks", i ita ea o ciudățenie din ocean, cîteva morse oferă îneîn-

.... curioşilor, dezmierdîndu-se în apa liniştită. O bătrînă, cuc se recomandă a fi drept membru de onoare al „Soeie- ii[1], i pentru ocrotirea morselor", îndrugă verzi şi uscate

S ^pil>in

simpla dorința de a se auzi \oibmd.

Ştiti domnule, câ morsele postesc . P _

Mlrîmea. Posturile prelungite fac parte **din** „salul lor **de** vi.|s în perioada împerecherii, masculii pot rezist fără să bea sau să mănînce nimic timp de trei luni. Ca dovadă a sacrificiului, pentru perpetuarea spetei; mc femelele adulte nu beau şi nu maninca deloc iri ™a în fire îi supraveghează pe non-nascuti. Daca .»c >nranp ££?£» pui'de morlă. să fie înțărcat brusc ^poat

trăi Dînă la zece săptămim fara apa şi fara mmcare. - **interesant, nu, domnule ?** Şi mai aflați **câ** necesarul **d** ană al unui pui de morsă este

zilnic de mai puțin de u stru adkă nici o treime din cea necesară mamifere o de pe uscat, de dimensiuni asemănatoare. în timpul lu _ gilo? perioade de abstinență, morsele își asigura neccsa de apă prin oxidarea propriei grăsimi. Morsa își **po** opri respirația timp de patruzeci de minute, dupa ce, prealabil, respiră adînc cinci minute... ^

O urmăream cu reală plăcere pe pasionata membra onoare a „Societății pentru ocrotirea morsei gata, gata să rămîn pe plaja, „Graj, Line * să-si facă turul cît mai repede cu putința.

Maşina goneşte, ureînd şi coborînd coline înscnmdu- «snpctaculos pe inelele şoselelor şi autostrăzilor supiapu. **Soferal "rbeşte întruna despre or?s despre mtm.pl** idevărate Este pentru prima oară etnd constat ca ş unei maşini turistice este, în acelaşi timp, şi ghid. Şi este de fermecător prin tot ceea ce spune.

Aiunşi pe autostrada 80, întinsă ca un brîu pe m ginea Golfului, în dreptul localitațn Oakland, m fa ochilor îmi apare cea mai stranie galerie animaliera ar putea fi vreodată imaginata. Din materiale cui după reflux — pneuri, cutii de conserve, sticle, pungi ^ plastic, aripi de maşini - un meşter, rămas anonim **pi** în prezent, a avut ideea să construiască ceva. A ieşit, **p** ia urmă, un... cal, avînd drept cap o canistra, ochi - d

Iirriii-j sparte, trup — cîteva cauciucuri împreunate etc, Mni lîr/.iu, „artistul" anonim a construit un dinozaur cu 'linii din cioburi de sticlă. Şi după tradiția americană, moda insolită „a prins'* surprinzător de repede şi s-a

• 'lins, dîndu-i-se un dcclarat „conținut'4 artistic. In scurt llmp, studenți ai Universității California şi elevi ai unor """li de artă plastică au studiat „opera", au evaluat ir:,ursele materiale şi, mai în glumă, mai în serios, s-au de treabă. Aşa s-a născut aici, la marginea Colin lui, cea mai stranie galerie de animale care te trimit.

111 îțmdul in mitologie, dacă nu şi în lumea unui posibil >i|">calips nuclear pe planetă. Oricum, deocamdată lumea |M ive.şle şi se amuza, în locul dezolant al gunoaielor l" urzind contur o iunie în care mîna şi imaginația omului prezente.

San Francisco se proclamă, uşor infatuat, drept capi- MI.I intelectuala a Statelor Unite. Urmaşii căutătorilor de ■Mir deschid ochii spre lumea din jur, lăsîndu-şi sufletul nnl.atat de farmecul ei. într-un climat din ceie mai blînde» >i.'la boemă îşi duce traiul liniştit. Amatorii de pictură ml ir/ie, ore în şir, în mirifica lume a parcurilor şi grădini- '"i, poeții se retrag în crame ascunse sub pămînt, cău- Uml printre butoaie ritmul şi rima care, poate, mîine, vor lumi simpatia admiratorilor, iar prozatorii generației ' întrețin relații cu literatura de avangardă din l'.'impa, socotită a fi aici un etalon artistic incontestabil.

Nanfranciscanii îşi iubesc oraşul în felul lor. Dacă la ifi'.v York sau la Chicago sau la Bui'i'alo i-am auzit pe """H.i criticînd prin cuvinte dure oraşul în care trăiesc,

,h '• li' San Francisco orice euvînt la adresa oraşului este

1,1 cu bunăvoință şi afecțiune. Spiritul de toleranță ir ace] fantastic „modus vivendi" care a făcut din lumea ni de pestriță a metropolei californiene o coinuniiate IM -aie să-şi lumineze plăcerea de a trăi.

'ii cît e de măreț să constați acest luen; sublim ! l'Yisco'4 este numele prin cart' toți locuitorii din San I i.Hicisco îşi dezmiardă urbea lor odihnitoare, cochetă si I" In I I loarc.

*Un simbol: „J*F.K-*

„Vreau să ajung la cimitirul -Arlington». Ce drum ^

pUtpolițislul care își face rondul prin P*^^ ₤ SSib^!,C?ed ^uweți&sa

mergeți pe jos 7 **Aveț** vreo zece mile de drurn.^ urmez drumul p
îl las, Pîn^.la,™ frumoase poduri întinse pest care mi l-a indicat T P
u•a<ia c» duce spre sț.uU

'™' Poto““ tc in loc indicatoare a căror sageata t Vir^mia. Din iot* 111
trimite spre cimitirul „Ar®g o ^ ^ *(6* Şi mă ți
E bine, mă aflu pe iu - indicatoare. M
cu încăpățînare de sens ®ersînd de două ori auw
întruna, iute i+'oare ale şoferilor veşnic grăbiv

ma apropli * [redacted] n0
* r"mare cu » inj-țaliu « >ț
împrejur. Era simbata la sfirau \repte lungi de gram enormă, în fa (a careia !rs
ritoare> Nici o firma. Int îmi aducea o sPeiai)va ? pot ajunge la Arlmgton
.
decis şi întreb direct *„C* P vreQ cincl•şa
„Vai, dermu,e dar ma. av>t d ş• bl
mile“. Apoi,_dmd disp®^ '™ mă întreabă cu un a clădit, să-mi indice
diurnul, imitirui «Arlington»

^ifrăspund cu *S*
SS'raîi amator'dglume te-a răsucit, îndrepți

săgeata spre noi“. îndeletă, arătîndu-mi deal
Tînărul îmi explica pe: d j pe 0 hîrtie pri
unde trebuie să **ajung** şi rru îi mulțumesc
ci pal ele drumuri pe „fre le mteis(3Ct ^
toată sinceritatea şi il întreb daca nu ^ ^ ^ .
Bar cred că nu

dori“...

Ne despărţim rîzînd, în timp ce îl mai sîcîi cu o întrebare : Ce este în clădirea asta enormă ?

„Pantagonul, domnule. Pentagonul american1'.

Am întins-o „ca din puşcă", uluit de gluma involuntară pe care am **făcut-o. Orice or** fi crezând cei trei ofiţeri **nl'lati** la intrare, numai că eu mă interesam, cu adevărat,

■ li- drumul spre Arlington, sînt sigur că nu au crezut

Aleile cimitirului „Arlington" erau acoperite cu un ••**iivor** de frunze. Copacii îşi risipiseră arabescurile palide

■ i ruginii, pregătindu-se să mai moară o iarnă. Linişte, o linişte apăsătoare în lumea de cruci şi monumente ce se înlindea parcă la neslîrşit. de o parte şi de alta a aleilor largi. Mormintele sînt simple, aşa cum nu cred că am mai văzut vreodată. O cruce, **sau** o piatră, pe care scrie numele şi anii în care a trăit cel care stă cufundat pentru **Inldoauna** sub covorul de iarbă verde ce se întinde **uni-** Inim peste toate mormintele.

Un cîmp de cruci mici, la **căpătîiele** ostaşilor ameri- i ani căzuţi în primul război mondial.

Un alt cîmp de cruci, la fel de mici, la căpătîiele ii-Inşilor americani căzuţi în timpului celui de-al doilea m/boi mondial.

Un alt cîmp de cruci, la căpătîiul celor care s-au U i t Fit pentru o cauză strîmbă, în Vietnamul cuprins de

11. M î'i.

Un alt cîmp de cruci, la căpătîiul ostaşilor necunoscuţi. In rest, morminte ale unor iluştri bogătaşi şi ale unor lunv.-ni de rînd.

Nimic nu pare să spargă această tristă şi răscolitoare monotonie.

Aleea „J.F.K.".

Păşesc încet, apăsat de un gînd. Cît de dur poate fi

ii. ip:,ctul absurdului asupra unor oameni, care s-au născut

i i vocaţia de a fi iubiţi de oameni.

fn faţa mea, un dreptunghi de treizeci do metri pă-

ii.ii, pavat cu plăci de piatră ncşlcfuifă. De jur-împrcjur, fi guler de marmură albă şi un gărduleţ cu un lanţ pro- l■ ■ i- i.if.

IV o lespede de granit scrie : „J. F. Kennedy, 1917—

In stînga şi **în** dreapta pe **o** plăcuţa, numele unu. c;i . Patrick Bouvier Kennedy, august 19fao — august . s un alt copil, rămas fără nume, probabil neapuemd sa iic

b0tOafiacără arde fără întrerupere, din aed negru an al americanilor, 1963, cînd preşedintele -ohn Kennedy, unul dintre cei mai populari picşcdinţi din u toria S.U.A., a căzut răpus de gloanţele ucigaşe a c . asasin. Cine anume ? Poale nu se va şti mciocatu. hi uac^ tuturor argumentelor, Lee Oswald ramine cU <. 1. P

La cîteva sute de metri, o cruce alba. ! • e_ întîmplător din covorul de iarbă verde la p o » c luşor, are înscris, pe o plăcuţă, numele frdU^! l0, 4e telui asasinat. A căzut cîţiva ani mai tîrziu, sub altui ucigaş, în timpul unei mtilmri elec o» ak, ,,lw-J. t F. Kennedy, 1925-1963". O garoafa roşie, lasa a p, u este ca un strigăt disperat în aceasta urne Uista, apasa. toare, răscolitoare de amintiri la fel de triste.

întreaga lume, veste rnoilii prWedinteîurkennedy ! Şefi de state si cje «uveiuie, cele mai marcante personalităţi politice şi cullaia,, . America şi din întreaga lume i-au adus omagi i » nante fostului preşedinte.

Cît de zguduitoare a fost, în

'eficient luptător pentru destinde re ş

„Un mare şi

P^A demonstrat prin fapte cum lumea din Est şi di Vest poate trăi în convieţuire paşnică .

Iar

„Simbol al unei politici americane cu totul noi, deschisă spre umanism".

După Lincoln, preşedintele american care a edavia şi a căzut sub un glonte ucigaş în urma cu o de ani, Kennedy este o altă victimă care a căzut, i a ucigaş, dar şi de ideile sale larg deschise spre ltd segregaţiei rasiale şi a încordam internaţion< e .

„Â murit ca un ostaş, în numele datoriei faţă de ţar şi faţă de omenire". _

Un mare conducător, care a manifestat m moment grele pentru omenire un înalt simţ de răspundere şi d angajare, o înţelegere raţională a realităţilor lumii „Un mare om de stat, un bun soţ şi părinte .

Kxact cu o lună înainte c'e a muri, preşedintele Ken- ■ily semnase tratatul eu privire la interzicerea expens.n- IMI- nucieare în aer, în apă, în cosmos.
S;i!t spicuiri din telegramele transmise de şefi de stat
ii Kuropa şi clin întreaga hune, deopotrivă din țări sociali'. țări capitaliste sau țări care ridicau fruntea spre v\ uitare.
Privesc lespedea de granit şi prin minte îmi trec imani văzute pe micul ecran, exact în urmă cu douăzeci do i. Apoi, îmi amintesc de pasaje întregi extrase şi publi- le în presa noastră din cartea lui William Manchester, ivabia prindea contur.
Privesc spre aicea largă pe care a fost purtai. în acea «le noiembrie sumbru, corpul neînsuflețit al unui mare e.edinte şi gîndul mă poartă spre ceîe întnnplule în
■ .1 zi.
...La Washington, doamna Jacqueline Kennedy sl e.auă la ea pe cumnatul său Bob (Robert) şi-i spuse r Ui dimineață trebuie să-l văd încă o dată pe Jack, aş i'ïi să-mi iau rămas bun de la el şi aş vrea să-i pun ceva ".ieriu“.
P.ob o înțelesese. Plecă, lăsînd-o singură.
Jacqueline scrisese o scrisoare lungă soțului_ ei, plin
ii. I întruna. Apoi împături scrisoarea şi sigila plicul.
Duminică dimineața. Jackie explică fiicei sale Caro- ie : „Draga mea, trebuie să-i scrii tatălui tău o scrisoare Irebuie să-i spui cît de mult îl iubeşti, cit îți este c] de m prieten".
Micul John nu ştia încă să scrie. De aceea îl rugă sa ir/e ceva frumos, cu foarte multă grijă. .,Trebuie să ne i ihr. un salut pentru tatăl tău, mă înțelegi dragul meu Im" — îl spuse ea printre lacrimi.
Aenm, doamna Kennedy ținea in mină trei plicuri : al i ale copiilor.
< Imoralul McHugh, care comanda garda, dădu la >> i le drapelul Statelor Unite întins peste catafalc. 1>- >
i ;e capacul sicriului şi aruncă o privire de parcă ar ii nl ; ă se convingă că totul o în ordine.
împreună, văduva şi fratele preşedintelui îngemm- . .11.i în fața sicriului. Penlru prima oară dapa cele îo- līmplate la spitalul din Dobbs, unde fusese transportat imediat după atentat, doamna Kennedy îşi văzu soțul. Acesta nu este Jack, acesta nu este Jack, se gîndea ea mereu.

Apoi introduse în sicriu cele trei plicuri.

Bob o conduse pe Jacqueline pînă la ascensor, urcînd la etajul doi.

Intră noul preşedinte al Americii, Lyndon Joanson. Stîrnind uimire, el se grăbise să depună juramîntul la bordul avionului care transporta corpul neînsuflețit^ al lui Kennedy de la Dallas la Washington. Intră şi plecă ime- diat. Intră din nou, făcînd impresia că este foarte abătut. El sosise tocmai atunci la Casa Albă şi portarul îl anunță că ministrul de externe aştepta urgent un telefon din partea sa.

Cîteva minute mai tîrziu află ceea ce, cu cîteva minute în urmă, milioane de americani au urmărit pe ecranele televizoarelor : Oswald, prezumtivul asasin, fusese împuşcat în fața camerelor de televiziune.

In maşina ce mergea după afetul de tun, pe care era transportat sicriul cu corpul neînsuflețit al lui J. Kennedy, spre Capitoliu, Jacqueline spuse deodată : „O, Lyndon, ce început groaznic pentru dumneata !“.

Noul preşedinte tăcu. în timpul călătoriei, nici el, nici Ladv Bird — soția sa — n-au rostit un cuvînt.

Şi Robert Kennedy tăcea... _ _ _

în sala cupolei din Capitoliu, Lyndon Johnson înainta pentru a depune o coroană la sicriul preşedintelui Statelor Unite. El se opri o clipă şi se întoarse apoi^ la locul său.

Garda luă sicriul pe umeri şi-l duse afară. Fanfara intona imnul.

A fost pentru ultima oară cînd cînta pentru preşedintele Kennedy.

După ce totul se siîrşi, cei doi care au fost cel mai puternic loviţi — Jacqueline şi Robert Kennedy — au rămas singuri în Casa Albă.

Cîteva zile după înmormîntare, Robert Kennedy o întrebă, în felul său reţinut, care, ca şi timbrul vocii sal"', amintea atît de mult ele preşedinte, pe cumnata sa : „"Vrei să-l vizităm pe prietenul nostru ?“. Apoi au plecat spre cimitirul „Arlington“.

Pe acelaşi ultim drum trist, pe care Robert Kennedy avea să fie adus şi el, după mai puţin ele emei an, de . moartea fratelui său.

S^a'^ma-Sam^ a Amerieii Jackie, se pare că **a** căuta săi lepede eît mai iute vălul negru de pe Uţa ^

U1 Cînd faimosul armator grec, Aristotcles Onasis, afla de

o emoţionanta sur-,oaie ac umu . Doar

S tot'îa'un prieten apropiat este prezent la î^ominUva

vI^pSK o! S'nu“"

Î ^ S n S W S ” " p - i u l

Onasis. iar cl să se autoproelame regele regiloi . _

Cîmpul de atac era complet descoperit. slăbiciunile, Onasis pune la dispoznm doamne. > iahtul „Cristina“, de care o legau atitea umml 1 pentru a face o croazieră de doua saptaimm. ^

^

îmi aduc aminte de un sondaj de opinie, pe care - făcut americanii puritani, în 1962 mţ <-U i t pi< v

* r c

vir<ir» v»‘ o'cpune prea multe ostentaţiei ; cheltuieşte pi m i i -nozează pni mult si mai ales pozeaza m costum a baie. Dincolo de_ nota lor subiectiva, răspunsurile po«i

>n ^ j ckie^ruf Vămîn e insensibilă la puterea şi la ;ofe t«i Onasis. Face parte, ca şi abilul armator giee, cin (|U1 oamenilor care obţin ceea ce vor şi cmd voi . ^

După cinci ani Jackie ii spune un dulf ‘

si... şi tinerii căsătoriţi fac tot ce le sta in putinţa pui.

n uita trecutul. Onasis avea nevoie de faima lui Jackie, pentru a-şi aureola şi mai mult faima sa.

far Jackie, fosta ,.prima-doamnă“ a Amerieii. se pare ni a uitat repede, cumplit de repede toiul. Acum. o iute- irs» numai viitorul.

Dragostea dintre Aristoteles şi Jackie se amestecă cu «facerile. Jackie nu uită că are doi copii şi în clipele de melancolie se gîndeşte la viitorul lor. Ceea ce îi prinde IHIIC pentru că obţine, după lungi insistenţe, crearea de

ii nv.turi de cîte cincizeci de milioane de dolari pentru lierarv copil.

c lestul ei rămîne pentru totdeauna ca o pata în consimtă Amerieii. _ .

Urmăream la televizor în ziua de 22 noiembrie ietalarea în direct de la biserica „Holly Trirnty", dm Washington, a slujbei religioase închinate memoriei iesti;- lui preşedinte John F. Keneddv. Au trecut doua/.eci de „ui de la asasinarea lui. Ceremonia religioasă a început In ura nouă dimineaţa. Camerele de luai veucri insistau urnit asupra „clanului Kennedy". Erau prezenţi sonato- «iiI Edward, fiica fostului preşedinte, Caroline, copiii lui |t„|) şi ai lui Ted. Două mari absenţe subliniate în repe- Inle rînduri de crainic : Jackie, fosta solie. în prezent \ mluva Onasis, instalată la New York într-un luxos apai- lnment cu şaisprezece camere, şi John Kennedy fiu', iilccat doar cu cîteva zile înainte într-o lungă cdlatoiio .!,• studii în India. Are 24 de ani, a terminat studiile universitare şi acum este preocupat de efectuarea^unor ample* itonlize privind dezvoltarea ţărilor lumii a treia. Prietenilor apropiaţi le-a spus că nu suportă atmosfera apăsătoare h ceremoniei care se pregăteşte. Sora sa, Caroline, care a terminat si ea studiile universitare, lucrează la oficiul do lllmare a muzeului „Metropolitan" din I\ew York.

O ceremonie sobră. în care senatorul Ted şi Caroline Kennedy au evocat figura luminoasă a regretatului pre- iilinle. în prima bancă, Ronald Reagan, actualul pie- (iilinte, şi trei foşti preşedinţi ai Amerieii: Ricliard Nivuu, Cerald Ford şi Jimmy Carter.

preşedinţii Statelor Unite care i-au urmat lui .1 F. Kennedy, cu o singură excepţie : Lyndon Johnson, ture a trecut în lumea umbrelor, lăsînd cîteva suspecte semne de întrebare în conştiinţa Amerieii. El s-a auto* proclamat drept continuatorul fidel al ponticii lui Ken- redy, în fapt impunîndu-şi, cu o rară mcapaţuiare, o '■ camă de idei conservatoare periculoase. El şi-a maepetr lat, treptat, toii colaboratorii apropiaţi ai lui Kenneoy. 1. ît-uI consilierilor din rîndul universitarilor de presagi Promovaţi de Kennedy, noul preşedinte şi-a auus ami :-L rude apropiate, aleşi după criteriul unei presupuse lo :it.ăti. S-a discutat cu mult haz în jurul^majoritaui u -iilor luate de Johnson din dorinţa bolnăvicioasă ce a detaşa de umbra lui Kennedy. Pînă şi bucătarul-şef Cosei Albe a fost înlocuit cu unul adus din Texas, sp eializat în fripturi la grătar mare. Iar „Salonul literar înfiinţat de Kennedy, tot la Casa Aibă, a fost desiunva si înlocuit cu „serbări texane“.

' Urmaş al lui Kennedy, dar cit de departe de stnul^ conducător al predecesorului său ! _ — Johnson ramm unul dintre preşedinţii de tristă faima ai America^ V putea uita vreodată poporul american zecile de mu d victime gratuite, pe care obstinatul preşedinte le-a mis la moarte sigură în Vietnam ? Corpul _expc^iţio american în Vietnam a ajuns la fantastica cina 500 000 soldaţi. Iar amintirea acestui act demenţial adusă acum, pentru totdeauna, în faţa Amerieii : mem rialul victimelor din Vietnam, amenajat în ultimii ani Washington, este o zguduitoare carte neagră a trufiei încăpăţînării fără margini ale unui om care deţine pu rea si o foloseşte în chip samavolnic.

S-a stins din viaţă la 65 de ani, tot în Texas,_ du ‘cu el nu numai obsesia unui om avid de putere, ci, poa şi marele mister al morţii premature a preşedintelui **Ke**
nedy. . . .

j.F. Kennedy, **cel** care **a** stat numai doi **am** şi **zece 1**
la prezidenţie.

Timp în care „J.F.K.“ a devenit un simbol.

A fost cel mai tînăr preşedinte din istoria Statei Unite. Al 35-lea preşedinte. La vîrsta de numai **43** de **a**

„Am intrat în politică după ce Joseph a murit ; da mie” mi se vaîntîmpla ceva mîine, atunci fratele m Bobby va candida pentru locul meu în senat. Iar Bobby va muri, Ted îi va lua loeul“.

O declaraţie pe care J. F. Kennedy a făcut-o în timpul cît era senator.

Joseph a murit în al doilea război mondial.

John a fost asasinat la Dallas.
Bobby a fost asasinat în California.
A rămas Ted.
Va sti el să răzbească pînă la fotoliul de la Casa Albă ?

Rînduri pentru „copiii pierduți ai Americii“

O potecă îngustă, şerpuitoare, vrea parcă să îmi întîr- /ii‘ cît mai mult momentul următor : „Memorialul veteranilor de război din Vietnam".

Se află săpat sau construit, nu ştiu cum e mai bine, oricum nu înălțat maiestuos ca toate celelalte memoriale, ti Washington, în imediata apropiere a „Memorialului I .incoln".

Am rămas şocat din capul locului. La intrare, un fel dc intrare improvizată, cîteva tarabe, cu fel de fel de obiecte, steaguri americane şi vietnameze înfipte în p'iniînt. Mai întîi mi-am zis că e o sfidare, o pîngărire a unui trecut trist. Cel mai negru trecut din istoria țării, din perioada de după al doilea război. Apoi, am începui »,i înțeleg că este un cutremurător semnal de alarmă, o M-cvență ruşinoasă care arată unde poate duce neghiobia In politică.

Este greu să-ți imaginezi, cu cît sînge rece, şeful mlininistrației americane din perioada „post Kennedy" *s* Irimis la moarte sigură, nu unul, nu o sută, nu o mie, ci .i ci şi zeci de mii de concetățeni.

Pe cîțiva dintre cei care au scăpat din această crîn- imă şi infamă încleştare cu un popor care îşi căula drumul spre unitate şi libertate i-am văzut la intrarea in ..memorialul negru“. Unii sînt fără o mînă sau un picior. Alții au urme de cicatrice mari pe față. Alții sînt

„ lomea alba ««, « « « « £ “SiS

unîfo,-me niilița.v,uP^taW ' * » " * ;

<*;unpanio : bot\mU, î;ah«ctu u , rm«că si chiar schije
muşti contra ^azdor, ranițe, hueaț 1' Pp^^ri personale,
d-ob^\,H"^r"o!ot,Srdin junglă, lighcne,' pămutu- piMo..k, ■ • . hj-'.it trnsc sanitare, grenade, pau-
fun, apăra e ț ' ^ f amatorilor de curio-
talom, lopoti. Multe suu cic \ te curi(r/ilăți smt
•/.itäii. bi cit ar pai ca dc . ' n^rocho de bocanci

parale. im* la protun nd^O ?mif soldat, căruia o cave » şptme “ “ “ T ^1 vî«Iui* cl, 1 200 un obuz i-a retc/at piuoaiac, - _ geamul, de la
de dolari. Ce sa te mai mu > ^ asupra lui Kennedy,
care se presupune ca a uas asasmm . , dc cărămizij

- -

dispusă să vuida ?i crucca^f. pc moim»]umc îngbe_
Tolul e posibil. Ontum. tu H1 pelc cave nu
suin du-se la tarabele cu ° 1CC ® * jțj0*' sînț însoțite de se vînd şi sînt numai pen i apartinut loco-
o notă explicativa gei . „ . țncț a împlinit
toncntului.., care a mai atent acest,
douăzeci *i Era atîrnat la

î * i tul un ui ° si > 1 cî a t în m om e n t u 1 în'care un obv, i-a rate-

'"S&alu. ra-qi-u" «te un **"£**

deal şi placat cu marmura ncagia ^ n^reu mai
ţii. cu vîrful înfipt la mii ai e şi cu ^' inspirata, care căscate, ca o uriaşa
gum ^8^.. războiuluî din Viet- vrea sa sugoi c/.c ti cptel • -
numărului tic victime,
nam si progresia geometrict c ^ sculptat în- zidul
Numele celor căzu i „la dat» ^ înscrise încît abia

oVr™mii vezi l-iele stricte : gradul in armată »

;inu! naşterii şi al moi ţii.

:u;

Zilnic, pelerinajul la zidul negru este neîntrerupt Smt rudele, frații, copiii, prietenii celor care nu mai smt. ..e caută numele celui dispărut în cărți uriaşe, mai volun^ „nasc decit cartea de telefon a Washingtonului. Apm, memorind o cifră, descoperi coloana in care este m ....

Floyd Williams jr., Jessie Callvm, David Whitelnll... Odată descoperite numele, bucuria este a Ut de zgomotoasă de parcă ar fi bucuria revederii. Se tac ioiogratii, sc filmează în timp ce toți cel prezenți țm degetul at atâtor fixat asupra numelui celui dispărut. •

Jos, la baza zidului, pe buza unui şențuleț dm gr - nit, sini aprinse luminări şi se risipesc 1 lori. ^

Apoi, lumea înlîrzie, într-o veşnică înghesuiala m fata „zidului negru", mulți dintre oi privind :

departe de tot, în anii din urmă, cînd P»lla dc v iaVd î\ celui drag abia se înfiripase.

s,C!'1U aceste rînduri şi mă cutremur cu gîndul la scene de groază pe care le-au trăit copiii acestei ,.gcm i atu pierdute" a Amerieii, trimişi cu atîta seninătate la mn.nte sigură, în numele unui ideal strîmb. ..Este m;u Dine de cea care au putrezit acolo, decît mulți dintre cei care m-am „Uors acasă" - îmi spune un veteran. ..Ma trezesc noaptea urlînd, speriat de coşmarele care nu se mai 1('min^ Copilul meu, de zece ani. mă tot intreaba ce am .m. 1 in Vietnam. Ce să-i spun ? Să-i spun ca am omorU ..„meni ;;î copii ca el? Cum s-ar uita la mine? Eu macar am reuşit să mă adun şi să-mi întemeiez o tamiic. . « .

camarazi rătăcesc întruna prin America larga, vrinct sa scape de amintiri. Sînt sigur că nu vor reuşi niciodată .

Ei sînt „copiii pierduți ai Amerieii". Marwin a luptat si el în Vietnam şi s-a întors teafăr acasa. A agonisit ş niscaiva bani. Un „voluntar" avea o solda egala cu dt.ua- Irei salarii. Dar acum nu-şi găseşte liniştea A eubeu- a însingurat platoul Colorado din Montana şi >mn ‘ s-a fixat în statul Washington, în munții ltainier După uni de peregrinări a găsit azil aici. Doarme mf.-o £ sc hrăneşte cu vînat, se îmbrăcă cu pieile şi blanut (ie animalelor pe care le-a ucis.

O conştiință traumatizată, distrusă. Şi cîți nu^sint ca el ? De teamă de a nu fi considerați „răi americani ținem

se înrolau în armata sinucişagă.' Marwin a fost supus la teste speciale. La tir, povesteşte el, era în stare să lovească o monedă, de la o distanţă de 250 de metri, de nouăzeci şi opt de ori dintr-o sută. O performanţă care l-a făcut să fie promovat într-o unitate de elită, în cadrul unor forţe speciale. „Misiunea mea era să pătrund în junglă şi să ucid soldaţi inamici izolaţi. Pentru asta eram dotat cu opt cuţite şi două garouri. Mă hrăneam cu carne crudă de maimuţă. Sau făceam incursiune în taberele inamice şi furam hrană şi medicamente. Cînd reveneam din expediţie mă lăsau să mă odihnesc cîteva zile. Apoi, plecam din nou să ucid oameni. Să ucid mereu. Ah, cîţi oameni am omorît. Am primit ordin să omor dezertori americani sau soldaţi ai armatei sud-vietnameze care colaborau cu inamicul. Sînt paranoic ? Poate. Dar nu mai îmi vorbiţi despre armată, nu îmi mai vorbiţi despre foruri guvernamentale, nu îmi mai aduceţi aminte despre acea ruşinoasă ...chemare a patriei[11]. Vreau să uit absolut tot ce a fost. Dar iată că nu pot".

Şi Marwin încerca din răsputeri să se reintegreze. După un lung tratament într-un spital, doctorul a înregistrat o primă victorie. Marwin i-a predat cuţitul de care nu s-a despărţit de doisprezece ani.

Se încearcă fel de fel de soluţii pentru salvarea acestor copii rătăciţi ai Americii. Un oficiu special se ocupă de reclasarea veteranilor din Vietnam. Drumul este foarte anevoios. Pentru că amintirile sînt cutremurătoare. „Eram mitralior, într-un elicopter, povesteşte Sayers, un alt; veteran. înainte de fiecare misiune mă îmbătăm la popotă. Era singurul mod de a-mi atenua frica. Piloţii erau tineri absolvenţi ai Universităţii Harvard. Unul dintre ei nu accepta să decoleze decît cînd era într-o completă stare de ebrietate. Celălalt fuma opiu. Cînd ne-am întors acasă mi-am dat seama că nu am înţeles pentru ce am fost trimişi în Vietnam".

„Zidul negru" cu numele celor căzuţi în Vietnam stă încremenit sub iarbă verde, care creşte ca o sfidare. î - umbra lui se mişcă mereu un alt zid, cel al „sufletelor, întunecate".

im

Sînt sufletele veteranilor din Vietnam, cei care au trecut din imediata adolescenţă încărcată de vise în in Tern.

Acum sînt îmbătrîniţi prematur.

Sărmani „copii rătăciţi ai Americii !"

Meridianul Mississippi

Mississippi.

Numele lung pare să fi împrumutat ceva din impre- U'manta răsfirare a fluviului, purtîndu-i faima de apă — meridian, desenată maiestuos pe harta Americii, de k n udul străjuit de pieptul Munţilor Stîncoşi, sub privirea

• ■••**h'lor** albaştri ai Marilor Lacuri, şi pînă în sudul **coole-** iif de dor după unduirile oceanului.

Fluviul Mississippi.

Meridianul Mississippi.

Drumul de apă vie prin inima Americii.

.,Să-i dăm fluviului prinos de recunoştinţă, căci viata ilm el s-a ivit !"

Refrenul unui vechi cîntec, rostit în ritm de jazz. poate n auzit, seară de seară, în barurile lungului şir de oraşe '1 lîrguri aninate ca o speranță de brațele vînjoas.o ale .'■alrinului fluviu". „Olman river“, aşa cum l-a botezat ei celebrul său cîntec Gscar HammVi-slcin. Iar Huck '■"mt. personajul creat de Mark Twain, l-a asemănat cu MI ..monstruos rîu mare“, pentru ca indienii să-i spună i lăl apelor1' sau simplu „mis“ (du), „isipi- (mare).

Halrînul drum de apă îşi adună amintirile, po.1 îr.du-K aiaru de ispravă, prin 31 de state ale federației anvri- "ie, spre lumea de legendă a Deltei. Semn al IrăinmH / '-spectului suprem față de natură, rînd pe rînd. „ serie |r> state americane şi-au cules numele din insusi n:ime-e "eelor generosului fluviu : Missouri, Illinois.' Kansas'

• **Imiicsota,** Wisconsin, **Arkansas** ş.a. Şi, bineînțeles, statul 1! sis.sippi, care admiră, împreună eu Louisiana, trhimîă- "i nl marş al bătrînului drum de apă pînă **la** risipire în 1 "anul fără **fund,** veşnic insetat.

Acolo undo şirului do perle, prinse p'.ucă de săr-'- bătoare pe gîlu.1 său. se mai adaugă una.

New Orleans.

Cufundai în aerul tropical, printre palmieri, magnolii şi portocali, oraşul îşi poartă farmecul şi frumusețea cu dezinvoltura unei femei dezmierdate de admiratori. L-am salutat, mai. întîi, cufundat într-un fotoliu, de unde urmăream un extraordinar film turistic, care şi-a propus, şi cred că a şi reuşit, să demonstreze că, mai mult decît oriunde în altă parte, aici poți întîlni „pe viu“ istoria Amerieii. păstrată ca o armonioasă suprapunere de civilizații şi tradiții, fie ele indiene, spaniole, sud-amerieane si, în primul rînd, franceze. într-un muzeu eşti invitat să te aşezi la masă ovală unde a avut loc semnarea, de eătr francezi şi americani, a documentelor de transferare contra unei imense sume de bani, a teritoriului Loiusia nei, tinerei republici independente.

Dar oamenii oraşului ?

Ie simți trezit dintr-un vis frumos dimineața la Ne Orleans, pe liniştitul Chartress Street, unde răsună, ca meiodie ritmată, doar zgomotul copitelor de cal. Străzii cînd înguste şi aglomerate, cînd largi şi luminoase, se răs firă .si se adună, urmînd cursul sinuos al bătrînului Mis sissippi. De la fereastra hotelului urmăresc un spectac greu credibil pentru America : pe strada îngustă şi puşti printre casele cu un singur cat, încinse de lungi balcoan cu parapetul ^din fier forjat, înaintează lent o căruță Ia capătul străzii se ridică turlele unei catedrale. Este d minică dimineața şi din înaltul boitei albastre, sub soare blînd al dimineții, coboară, peste oraşul încă adormit, cît tecul de bronz al bisericilor. Clopotele îngînă o melod tîng uit oare, chemîndu-i pe statornicii enoriaşi la slujbă.

Catedrala St. Lous este înălțată în straiele barocul" tradițional, la numai cinci ani de la înființarea oraşul de ducele francez D' Orleans. Copleşitoare realizare ar! tectonică, grandiosul edificiu din Piața Armelor este ma tor, de peste două sute cincizeci de ani, al tuturor isi riilor palpitante consumate în această lume temperame tală. în această piață au fost înălțate şi au fost coborî .succesiv drapelele stăpînitorilor, cînd exponenți ai **Fran**

fnd a/ vcc],lU Spimil, cînd m Franj.,-f naooleoni-ne i;;;1 ;

V'!n' oboSit de războaid« europene, Napo-

"" - hotaritsa renunțe la urbea atît de disnut-u-j

V'do'jmT amencamlor cu suma de cincisprezece milioane

•unMSftn^T ™i rep'.'ezintă un decor de teatru, , r ■ tentat sa c, ezi la pnma vedere, si nici rodul jnvi- ." 'il.iei unui nascocitor cineast de la Hollywood Dc>' fapt

Royai sLet, AiS

llm J f * la frl dc autentice si de desuete

n latineşte Nimfrî?"'- Unde preotul oficiază slujba

■ .-o '• ^ pizai' m aceasta .,patrie a jazzului"

"il sa auzi o slujbă oficială în limba latină. Pînă la urmă ■' ajunge la un fel de dialog păsăresc între altar si masa i ion aşii or. Una zice preotul, alta înţeleg si răspund cre- -noşu care, mtă-i, se închină de **mama** focului 3 «ud

^"iua]1oSşuîu"SlCStC P,''dl" limba'Ul co,olal 5i "t!t

Şi credinţ* trebuie aliniată ..stilului american" Paro-

" se pare ca 1Ş1 cunoaşte prea bine enoriaşii Imediat

* terminarea predicii au ieşit cu toţii din Va^drală

danţuiasca Pe caldarîmul din * ei mea cu ce entuziasm

! Cu cîtă frenezie i Desi-m

Î;I mnmcfnnnoft _•» . . '

a ma estuoasa muzica de orgă, ci în ritmul păefn si an- - .nt a trompetelor, al tobelor, saxofonnclor sl contra- ,.!OT. Straoase zguduia sub tropăitul dansatorilor care 'au.curioşi dm toate părţile. Mulţi,„«v, spore;, v'fAnd "'■hn şi cimnd sute de bărbaţi şi de Femei l'ără .v.

"•rupă din dans, au pornii. Ia drum. antrenîml dună ei

lCŞi ti iV;',<'- ,nil"{' m'h" acum n catedralei. Pe

nesimţitepi;,).-, (l(.v,.ni,

-!>a oare, semn câ lumea llrber eoni in,

? ia ,t.oa.te «'le lumeşti. Ma |nv,,w :i eu Il;i i7n,l

iul muzicn, fascinat de rilmu-i pl„, de viaţă

1 (<' r

P, s„-Me centre din Ne» **ert**

în cel mai pur oraş france., v ^ - intact, graţie

ca un miraculos maşnet al 0I"^Pvsst el este asedia

în exclusivitate turismului. Lm^p^ d constructi

de zgîrie-norii mooerm, e*st' şi sud de apel

nu mai puţin moocin-, iai t ^ rriiă, să nu s

abundente ale fluviului caî'tier'! Nimic n

distrugă nici o cmdne c. - - întrudt în Amen- •iscă;:ă **plirSmcnca insule alo tacutulu**

căveîi'aducă atţla V8l"^ 'SSttodte de pa«H tt»iŞ

Străzile, de cioua ou ^ ^ ^ lQcuit prim-

Ulor. Lor li se axată ■ . spanlolL plarv

colonizatori albi - funcţion ncfmst0ri de sclavi, piraţ

talon, negustori şi m~ u-i . ^ dg tentaţia mv

contrabandişii şi avenntur aminte sc de numel

£ ! M 5 5 ^ a

™f'ţrir="S!ui Mississippi si i-au ***»r***

---

1 intuit'

,'Mnzator ? Absolut nimic ! Fi a doar ire/isi , | ,jl;i ■I:/'UJU1 P°Pular de la New Orleans, ran aeeasla este ' ','il pe fy am au/i | -" în acea dimineaţă în însasi "•> .]azz-uluj, cartierul francez a! oraşului New Oricum

"“roult e a, prisos sa mai spun că in fruntea listei fir
rează numele lui Louis Arl»strong. terani ai jazz-uV

Acum n-au mai rămas decit cițiva ,e ^ ncapăr
anilor '20. Ca sa-i _ mtiln-şti , întîlni in barurile
ia cunoştințele unui avu • ?ienlul, fără experienț
noapte clin New Oneans, whisky botezat cu ap
„te jumulit de b»™ şi un strica
o muzica de^, PHall^ lucrurile se prezintă in
feşlnat La Jill^m s i , t cu bugtu oa
ca totul altfel. La mtiarc ^ ginu ma
gol, au prinsa de_gil o taD ,. ^ noslru> un
„Numai doi dolari costa intî^iea . imediat ce
poți asculta cel ma autenttc a.- Sg*», M p0£l TOr
trecut pragul, con.,«ți ca ae p iluminat şi ca
de un bar_ propriu-,ns Loa ul, ^ ^ dărăpă f slinos, se întinde^ la subso
^ ^ dg a]es de

S ifpic^u a te Wala direge c

’SSS» * ate apa, .Oue*
muzicanților. Fiecare din ei are peste 75 “S
:·::rSIel
..„certului vor remarca spectatoru fețele obo,iW, sp^ ^
încovoiate, aspectul ponosit al regi or] - întreține cu
orleans. Faima de „patrie a jazz-ulm se „,,Uă trudă si este răsplătită pe
masura. mult
ai
.. riunde în America, în acest °ra? jazz-u:le - ^
l. jnoasă numai pentru unu, m timp ce P«i

1T» 5*

i nl;“ este mult prea puternică.
Nu cred că există loc mai potrivit
,......n,M | -i'r centru a admira frumoasa panorama U,J
chAiurilor fluviului Mississippi. Ajuns aici, nu poți
î "i ru vizitezi Hotelul marinei" şi „Cafeneaua refufi.a-

.•ci.aşa evadați. In pieze , - fete frumoase
I .i.ii comerț de suveniruri şi un altul cu tete

n^Snî'm^dt şi prăvălia vednă **.1, vrrați, caro ss ttrasc**

dando^lra P-»~ » 0amerii crir!,
1 ^ăn^,uo~,i,,,e.
li .lU sc
f> -n

:: -d:-
—Ia Nelly, puşca lui cu lunetă, de trista fa.. ^
Incă un popas, aproape obligatoriu, pe una dm.u ..

,■ d^ N-w Orleans : Strada Dauphine. Aici po.M,- I.
i ,i u!ă frumoasa casă de epocă, ce ® \"
faceri Clay Shaw, decedat acum ciţiva am,unul

tre complicii probabili Estului pra
el a şi fost acuzat S Orleans. Cînd s-a
dinte de către P ™ ™ i o u l ^ , i a r e
împlinit douăzeci dc c .irIncînd săptămîni in şi
locale au „dezgropat dte versiuni ale corn faţa opiniei
publice, nieici ^ .. f cUn presupuş
plotului din o noapte într-mv
imbUcaU zăbovind, bmeu / -mînia **războ**
barurile New J^r re„,rt
«W W.M. «r»»» . derăzbunar
(uvioilii pi'fni nebuna o New Orleans du
Ca mai Joaje, tUcl' (i;JrOC.tij' si o lume a **mizeri**
cu el. pe lînga IUN Ş> ...Viole disperării. Disperarea es
în sufletul careui se coc 1 - ^ ^ uneori în salve de **f**
atît de intensă îneil ea explode<ua uneoi ^ ^

pc^nuine M^rlt* Essex, a venit să ^/de^alalc d^mf^
fa«xKwstt*.. -

Orleans-ului. i din marina america
Mark Essex a fost mn din rîndul armat
Acest băiat blînd şi timid a fost exc™ " ciuda do
(;„„>a d,.i ani de apelative
li t a t i i salt'., el 1 eh za . . ofiţerii albi. **Şe**
..negru spurcat* ™ trimiteau la arest,
echipajului de «1^0 io război pînă cînd, odată de
«.Hau cu **consiliul de^ razbm pm** _ {&că a
biU7J;1, "!'k^ iS pirite indurate. De **Ind** ;;a plaiccişca **umilmveie**
cumpărat **o puşca şi**

fft* f ^ inului. «
^ASSSS&: -p s* ■ţs,\a?i
de aîbi trebuie urt,

„A'lnavte diavolilor albi .
Puţin mai tîrziu, în piaţa centrală din i\< \ \ m. , .sunat locuri de armă.
Essex a dobont şase
<.ave trei poliţişti. Apoi, s-a prăbuşit şi <•-!
!:;l, Motiv de Lbunarc feroce din J^lono^ *!.• ordine. Poliţiştii au dat navala m cait - o ,
„„ ..remizat numeroase percheziţii şi au ucis un ncy.u •.Ml de' ani care opunea rezistenţă. ^ . ,

Asa s-a scris încă un episod dramatic din lunga şi zoo- , iuinata istorie a conflictelor dintre albi şi negri.

Al tera principală duce pînă la Mississippi. Ca un con-
*...le vase ele luptă, un şir, parcă nesiirşiţ, de
,!,• inavLa coboară pe apele fluviului la celalaUJP ^
......Hanului de apă, către soare-apune D, umul lan
• Ir | K'sle cinci sute de kilometri pe care îl pai cui g 1 - J -

,Miilea navelor fluviale de tonaj mediu şi marc n ep- mult dincolo de Baton Rouge şi se termina m.apele Ş~ [ului Mexic, o imensă anticamera a oceanului. Apioape
iluci sute de milioane tone de materii prime şi produse industriale circulă anual pe aceasta întinsa ai tei a lluvu-la ,,l pe afluenţii săi. în ultimii zece am statistica indi a , , | ul)lare a traficului. Graţie acestei mereu tinete mm uita, sudul statului Louisiana a cunoscut o dwvolta • ,!,• a dreotul explozivă, în ultimele trei decenii, cai e i«, ferit titlul de „versiunea americana a \au Uu - m..
i'unpii întinse şi mănoase care au hiumt u. - d;.
miturile de trestie de zahăr, pnve,c acum cu m nai ^ falnice citadele industriale ce iş. malta siluetei, pe In a.sole fluviului.

„Mississippi a fost întotdeauna pentru New III.ii mult dccît un simplu avantaj oomomu a in.II ui oraşului. „Am ajuns sa ne dani ... « ‘ • .
, .t, un loc pitoresc, în vecinatalea eanua ne. >• M''
(,».■,11oşi să muncească, sa se ion ei ^ • ->' ,] •. .
,,i admire magnificele privelişti pe cai e ace\ . '
M„ intîmplător, în ultimii ani. zona "ivecm.. a
,i portului a fost supusă unu, intens .... <l< -; ;
li îmbin în d farmecul dc urbe veche m lumt.on,..
inlra modernismului".

In portul New Orleans zer, de cargouri ,,,Um ile lumii vin să ancoreze, iar sute e c c.
lucrează fără odihnă pe cheiuri şi în străfundurile calelor. Mijloacele mecanice şi automatizate nu au reuşit încă s* înlocuiască munca lor. Lupta împotriva patronatului est înverşunată. In trecut existau două centrale sindicale una pentru docheri albi şi una pentru cei negri. în urm cu cîţiva ani, ele au hotărît să fuzioneze, pentru a pute fi mai eficiente în confruntarea cu patronii. Acest eveni ment, de mare importanţă din viaţa New Orleans-ului, a fost salutat şi sprijinit de o seamă de oameni progre sişti. între timp, glasul raţiunii devine tot mai puternic, tot mai răspicat în ciuda obstacolelor întîlnite în aces sud, atît de conservator încă. .

New Orleans îşi trăieşte zilele şi nopţile în ritmuri d ,.blues“ şi „swing“, purtînd prin ani nostalgii adinei.

Iar bătrînul Mississippi îşi încheie aici drumul Iun şi obositor, purtînd cu el dansul nesfîrşit al vieţii şi morţii, al zbuciumului şi al împlinirii.

Simte acum, atît de aproape, sărutul oceanului, aşte^ tat ca pe o binefacere...

0 *cafea, la „Watergăle*2*

Ideea mi-a venit sus, la 150 metri deasupra Capitale în timp ce mă aflam în vîrful obeliscului ridicat în mem ria lui George Washington.

De la acea altitudine am admirat, prima oară, hotel' ,,Watergate“ înălţat cît mai aproape de oglinda rîul Potomac, parcă anume pentru a-şi putea pune şi mai binj în valoare cochetăria şi admira frumuseţea. „Watergat trece drept unul dintre hotelurile faimoase din Americ Şi asta nu numai după în ce în jurul numelui său s-a cr şetat senzaţionala aventură reală, cu personaje reale de Casa Albă, cu întîmplări reale şi cu sfîrşit atît de s" prinzător.

Hotărît să-mi las un rînd de pingele la Washingto rm luat-o după obicei, tot pe jos, spre partea de ves Monumentul, cu silueta lui insolită, rămîne în urmă. T

I'r lingă Casa Albă, apoi pe strada 23. Ochii întîrzle pen
ii II cîteva secunde asupra unor firme inconfundabile : Departamentul de Stat, Departamentul Naval, Organi- Mondială a Sănătății.

Apoi, Virginia Avenue. Un bulevard aerisit, flancat de l"ruințe a căror „personalitate" este dată nu de numărul , i i Hor de etaje — de fapt mi se pare că la Washington n văzut prea mulți zgîrie-nori — ci de măiestria de a i'ii::i fațadele cu linii de arhitectură cît mai inspirate. [1] o r , într-o dimineață tîrzie de duminică, pe bulevardul înfundat în amorțeala obositoare a sfîrşitului de săptă-
iii,. :Ti, pînă la intersecția cu Iîamps'nire Avenue.

Acolo, unde „Watergate" devenea la fel de real ca : nai ele şi întîmplările care şi-au legat faima cin tristă .ci <h luminoasă amintire de această perlă arhitectonică, l;şi cu celulă fotoelectrică se dau sprinten în lături, i.i > urare de bun venit. Holuri luxoase, receplionere drăii"' '• lume fel de fel, în general elegantă, dar destul ph' iisită, scări largi, invitînd parcă la un spectacol care î,;i
ii .li'::ptă oaspeți de seamă.

Aproape înghețat în gerul de noiembrie, coborît ca din
■ nin peste oraş, privesc, fără nici un scop anume,
11 -coasta lume pe jumătate trezită, pe jumătate adormită, '■i i i că mă cufund tot mai mult în pernele fotoliului. I'lin minte îmi trec chipurile unor personaje din serialul ilc Ieleviziune „în spatele uşilor închise'[1]. Şi' din nou, fap- l' l ■ şi întîmplările reale de la începutul anilor '70, care mi lius la cea mai gravă criză politică din istoria Statelor Huile, culminînd cu demisia preşedintelui țării.

în curtea interioară a hotelului, un fascinant joc de ci ,-v.de şi coloane de apă risipită ostentativ, în liniş- l> i din jur. Magazine, restaurante, cafenele, cofetării,
11. :. >curi. Şi chiar o librărie. O librărie unde se spune ci I'"[1]' găsi oi'ieînd cîteva zeci de titluri din eărUlo-doeiiment

icarlile-ficțiune, a căror atmosferă <>sle generală de I r:c şi de lumea în mijlocul efirora mă aflu de cîteva l • | ' I îI

poate fi mai inspirai lucru duminica, la ora zece iln ,;neața, decît să beau o cafea ? De fapt, un fel de apă

chioară. Aşa cum se bea, de obicei, cafeaua, cam peste tot, în Statele Unite. O rog pe negresa din spatele tejghelei să-mi facă una. dar mai concentrată. Răspunsul ei, mai mult mormăit, mă face să aştept cu poftă licoarea aparatului automat, ce încarcă singur cafea, fixează singur doza de zahăr, pune singur apa necesară, ia singur ceaşca, toarnă singur cafeaua şi sună ca o jucărie cînd totul e gata. Doar că nu bea cafea, în rest face totul. Numai că şi ce mi-a servit a doua oară era aceeaşi apă chioară.' Văz?ridu-mi reacția, zîmbitoarea negresă îmi spune : „Este cea mai bună cafea pe care o puteți bea aici la Water fiate, domnule. Vă garantez că nu vă va cauza nici un râu. Nu are pic de cofeină".

Asta-i bună !. mi-am zis, în timp ce eram bucuros c* femeia din fața mea sc arată destul de dornică să conținu dialogul. „Ce puteți să-mi spuneți despre ce s-a întîmpla aici, la < Watcrgate» ?“, o întreb. „Scandal, scandal mare domnule. A trebuit ca domnul preşedinte să-şi ia catra fusele de la Casa Albă şi să plece. Da, da, domnule, as' s-a întâmplat. Locuiți aici, în hotel ?•* ..Nu. în alta parte" „Păcat, mulți oameni care trec prin Washington ne viz tează şi rămîn cîteva nopți aici. Sînt camere libere, dac- doriți. Cîți nu şi-ar dori să poată spune că au dormit* fie şi numai o noapte, la «Watergate»...“.

Eu nu mi-am dorit. Ce m-a adus aici a fost aceeaş boală care mă macină de mulți ani : curiozitatea.

Simpla curiozitate, insinuată în sufletul oricărui ziaris care îşi iubeşte profesia, iubeşte viața aşa cum este e cu bucuriile şi cu umbrele ei, iubeşte adevărul şi lupt pentru el. Fără curiozitate, acest mistuitor microb pr«rf. sional, scrisul, devine fad, cenuşiu, contrafăcut, iar mescri de gazetar — un simplu act funcționăresc, neangajan lipsit de ecou.

...Iunie. 1972.

Sîrnbătâ dis-de-diminealit.

Se anunța o zi liniştită de vară.

O zi •obişnuită, în care marea majoritate a amer «anilor îşi petrec „week-end“-ul, toropiți în plăcere „hobby“-ului lor.

Poate că tot un fel de „hobby“ era şi pasiunea pentru electronică a celor cinci aventurieri, prinşi asupra fap- lului, în momentul cînd montau minuscule şi sofisticau; echipamente fotografice şi electronice. Locul : clujul patru din corpul unei clădiri a gigantului hotel „Walergale".

Era locul unde avea să se desfăşoare Convenita Partidului Democrat. Tar nparatura descoperită asupra ,,pasionaților" de electronică ducea limpede spre intenția de a instala microfoane si alte dispozitive de ascultare în saloanele unde se afla Statul major al democraților americani.

Prezidenția statului era asigurată, în acea vreme, de republicani.

Primele investigații ale judecătorului dau în vileag lucruri ce nu puteau fi trecute cu vederea : unul dintre cei ;ieestați era consultant pentru probleme de securit:iie a! C LA. şi ceilalți patru au întreținut. într-un fel sau altul, legătura cu acest organism, dotat din plin cu toate simțu-rile. Dar mai ales cu văzul şi auzul.

O informație suficientă pentru a stîrni interesul presei. Doi ziarişti tineri, de douăzeci şi opt de ani. Bob Wood- ward şi Cari Bernstein, de la ..Washington Post", nu aşteaptă prea multe invitații. Prima lor ştire avea să apară a doua zi în ziar : „Cinci bărbați, despre unul spu- nîndu-se că este funcționar al Agenției Centrale de Investigații, au fost arestați ieri dimineață pentru ceea ce autoritățile descriu a fi drept un complot executat cu minuțiozitate, pentru a instala microfoane în birourile Comitetului Național Democrat din oraş... N-a existat nici o explicație imediată în legătură cu motivul pentru care cei cinci ar fi /rut să instaleze microfoane în birourile Comitetului şi nici în legătură cu faptul că lucrau sau nu pentru vreun particular sau pentru vreo organizație".

în aceeaşi zi, o altă ştire începe să detalieze. „Unul dintre cei arestaţi era, nici mai mull nici mai puţin, decît coordonator în probleme de securitate al Comitetului pentru realegerea preşedintelui, organism republican creat iloar cu cîteva luni în urmă, care desfăşura o amplă campanie în vederea menţinerii pentru încă un mandat a preşedintelui Richard Nixon la Casa Albă. Iar directorul acestui comitet este fostul ministru american al justiţiei,

„„ni dintre cei mai apropiaţi confidenţi politici ai pic- redintelui, care abia renunţase la portofonu cu cite\

'""SrSS'cicnlc pentru a stirni, la maximum, >nţ<> r~°nl celor doi ziarişti de la „Washington Post . Ex investigaţii paralele **cu** cele ale organelor de **ancuela** Ti **Atât** treptat, firele anchetei duc tot mai imut spre ^ne marcante de la Casa Albă. Primele pagim **ate** ziarului „Washington **Post" şi** ale **tuturor marnor** *zu^ j* **reviste** americane „The New \oik Times , ,, * - > Newsweek", **„Los Angeles** Times[11] **ş.a.** — încep - dominate de „Afacerea Watergate . .

La jumătatea lunii septembrie un juriu ,edeicd am Washington pune sub acuzaţie şapte persoane : cei unei bărbaţi prinşi asupra faptului la hotelul „Waterg^c , cloi consilieri ai Comitetului pentru realegerea preş.can^ îui Anul 1972 se încheie fără a mai fi consemnate o\e^- rnente deosebite, dar nu şi fără fel de fel de încercări d intimidare sau de mituire. -o-

La începutul anului 1973, judecătorul -on rp^it **pentru** intransigenţa sa constanta „Jo*,n pLd^.y..

prezidează îribunalul care îi judeca pe_ce,,,aptc •>r°stiti dar **se declară** nemulţumit de condamn*. ^-

ăfe Sucit inculpaţii nu au făcut declarau d-n car -,ă rezuhe identitatea celorlalte persoane implicate. A.,- u et suspendă executarea sentinţelor, precizmd ca pcaep.e! **Spre * cuvenite vor fi** uşurate în cazul m **cai*** acuza ar coooera cu justiţia pentru stabilirea adevaiulm.

O săptămînă mai tîrziu, Senatul american **d,.c.de, p** votul unanim **al** celor şaptezeci de senatori prezenu, ins i **tuirea** unei comisii de anchetă **bipartizana,** care s«s^oi lească dacă si în **ce** măsură au **fost comise** acţiuni **ilegal** incorecte şi contra eticii. Comisia **este** condusa **de** ^amu

Erwin, senator democrat. _ ,

Surprins de „lipsa de colaborare **cu** meu paţn j ud cotorul Sirica face publică scrisoarea acuzatului McCo* fostul consultant al C.I.A. în probleme de securitate , seri soarea explică „mutismul[11] inculpaţilor prin jrgmm* exercitate asupra lor şi. precizează ca fosUl ^.mstiu justitiei ştia dinainte de planurile P^vind ^f^rea n Vrofoanelor pentru ascultare, la hotelul „Watergate .

în martie, preşedintele Nixon anunţă că pentru a men- luu' secretul activităţii preşedinţiei, colaboratorii săi nu se v.ir prezenta pentru audiere în faţa comisiei de anchetă. In replică, şeful comisiei de anchetă declară că va cere dictarea oricui ar refuza să se prezinte în faţa comisiei. In aprilie, la Casa Albă au loc o serie de demisii şi Mtuiri ale unor consilieri şi înalţi funcţionari.

După două luni, fostul ministru al justiţiei şi un fo?t 1 1 sher prezidenţial fac o serie de dezvăluiri care îl -ca re preşedinte în ,,Afacerea Watergate", iar apoi, l 1 . ■!.r-o altă depoziţie, seaflă că te-.".La convorbirile des- l ■ urateîn camera de lucru a preşedintelui erau înregir-

hs!e. Preşedintele Nixon, invocînd „piivilo.giv.l puterii [1] • :vu'.ive“, respinge somaţiile comisiei de anchetă privind
i i ''.irea benzilor de magnetofon şi alo unsn* trîinserirri coavorbiribr prezidenţiale. Prin hotărîrea Curţii fede- ide apel, preşedintele este obligat să predea tran- [1 1] • - i ale pasajelor referitoare la „Afacerea Watergate", liavgiştrate pe benzi.

I .a cîteva zile după aceasta, şapte membri ai Camerei contanţilor solicită iniţierea unei proceduri de pu
ii i" sub acuzare a preşedintelui Nixon. în februarie 1974, HI '119 voturi pentru şi 4 împotrivă, Camera Reprezen- I [111]:i' ;r învesteşte comitetul său juridic că cercete/.e te- ia •iurile posibile ale punerii preşedintelui sub acuzare.

Preşedintele este somat din nou să predea loate cele lil (!? benzi cuprinzînd convorbirile din cabinei ni prezi- 'l| l':ia!, iar, în iulie, Curtea Supremă hotărăşte predarea lulic ru' benzilor, eontestînd ,,.privilegiul puterii executive".

0 săptămînă mai tîrziu, Comitetul juridic formulează l"i sub acuzare a preşedintelui, iar, după încă o săp-
• ' '■ ă. Richard Nixon are o întrevedere cu lideri repu-

i:;: clin Congres, care-1 informează în legătură cu pier- 'l'-i *i* •' r.nrijinului politic în ambele Camere.

1 ■ ziua următoare, într-o cuvîntare radiotelevizată, I"■■ Antele Richard Nixon îşi face cunoscută hotărîrea

[1] 'vroisiona : „Aş fi preferat să continui apărarea, ori-
• ii ii fost de mare agonia personală pe care ar fi iinpl:' al-fs. Iar familia mea mică mi-a cerut, în unanimi- [1 111] ■, să fac acest lucru. Dar interesul ţării trebuie întot- deaursa pus înaintea oricăror consideraţiuni de ordin per-; son al. Nu mi-a plăcut niciodată sâ abandonez. A pă: postul înainte dc încheierea mandatului meu repugnă fi căruia dinii e impulsurile mele fireşti, dar, ca preşedinte, trebuie să pun mai presus de orice interesul Amerieii Ca atare, voi demisiona din funcţia de preşedinte, mîine, la arniazu".

La nouă august 1974, în miezul zilei, demisia preşedintelui Ricbard Nixon a devenit efectivă.

La aceeaşi oră, Geraîd Ford depune jurămîniul. devenind cel de-a! 38-a preşedinte al Statelor Unite ale ■Arm-' L:ii.

Acesta este epilogul uneia dintre cele mai mari zguduiri politice din întreaga istorie a Amerieii. Urmores cu ochii minţii, din cofetăria hotelului „Watergate", evi: niraontele care s-au succedat din ce în ce mai îurhmr şi mai zgomotos începînd cu acea dimineaţă de iunie a anului 1972, care nu anunţa nimic deosebit. Lumea d aici a clasat demult „Afacerea Watergate'-. trecîiid-o pen tru totdeauna în rîndul evenimentelor crre au fost eîndv şi care au rămas uitate între copertile unor voluminun,'- dosare, ale unor cărţi cu acţiune palpitantă sau au fo transpuse pe pelicula cinematografică. Se discută desp ce vrei şi ce nu vrei în cofetăria hotelului ..Watergate'[1] despre cotaţiile bursei sau crima din strada X, desp politica administraţiei actuale în domeniul dobînzilor despre ostaşii americani morţi în Liban, despre ultimei rezultate în meciurile de baseball sau despre ultima deci raţie a preşedintelui.

Dar despre ce s-a întîmplat aici, cu numai zece în urmă ?

Deloc, sau în mod cu totul întîmpla tor.

Americanul cu proverbialul său spirit pragmatic nu dezminte. El priveşte rar sau eu latul accidental în trec îi acordă prezentului doar atenţia unei iubiri pasnge şi rîvneşte mereu spre pasul următor, cucerit

dc pute de seducție a viitorului.

„Watergate" şi-a creat faimă într-o lume amatoare senzații Ş' de jocuri tari.

Cît de mult aş accepta tabieturile temporalei mele existențe „americane", nu pot să nu privesc din nou în Irecut şi să întreb : ce s-a întîmplat cu principalii protagonişti ai „Afacerii Watergate" ? Mă ajută tot ea, .mereu zî iubitoarea şi trăncănitoarea negresă din spatele tejghelei. ■Sub prestație de „cuvînt de onoare", îmi spune eă toii participanții la „spectacol" şi-au ispăşit demult pedepsele, m prezent ocupîndu-se mai departe de afaceri. Cei doi ziarişti de la „Washington Post“ au scris două cărți, „Toii oamenii preşedintelui" — tradusă în zeci de limbi şi ecranizată — şi „Ultimele zile ale preşedintelui'[1] — din cave
■ui făcut o avere de peste optzeci de milioane de dolari. Ki au rămas în continuare ziarişti. Şi cum „moda” cariilor s-a dovedit a fi foarte rentabilă, s-au apucat, de scris vi cei care înainte aveau pasiune pentru electronică. Consilierul John Erlichman a fost închis optsprezece luni şi a scris două romane — „în spatele uşilor închise", tra- ilus şi în limba română, şi „Martor al puterii". A divorțat >i s-a recăsătorit ; G. Liddy, cel care a elaborat întregul plan de infiltrări şi supravegheri, a ispăşit cea mai grea pedeapsă — 52 luni închisoare. A ajuns consultant în probleme de securitate al unei firme din Illinois şi autorul unui roman autobiografic „Testamentul", devenit şi acesta .serial de televiziune şi o extraordinară sursă de bani ; !cb Magruder, şef al operațiunilor politice şi financiare In Comitetul pentru realegerea preşedintelui, a ajuns. . pastor în California ; a scris şi el o carte cu acelaşi subiect intitulată „O viață americană" ; şi-a scris autobiogra-
*ia — „Născut din nou" — şi Charles Colson, fostul consilier pe probleme speciale al preşedintelui, pentru ca, apoi, •■a înființeze şi să conducă asociația „Camarazii dc închisoare", care se ocupă de probleme... religioase ; patru din- trei cei cinci spărgători de la „Watergate" au fost condamnați la pedepse între 13 şi 15 luni, iar J. McCord, un fel de şef al lor, a ispăşit o detenție de numai 4 luni. Ultimul dintre ei şi-a dat în judecată foştii avocați, în- Inicît l-au sfătuit... prost în timpul procesului, sugerindu-i '•[1] nu depună mărturii pentru implicarea în scandal a unor înalte persoane de la Casa Albă ; fostul ministru al justiției, J. Mitchel, după ce a stat închis 1!) liini,
ii|'rimit un avans de la o editură pentru a scrie şi ci o carte despre „Afacerea Watergate", dar a rămas ^in tre puținii implicați în scandal care nu s-a manifestat ş pe plan editorial.

Şi aşa mai departe...

în rest aici. la hotelul „Watergate", nimic deosebi Doar cafea proastă şi ştiri banale...

Niagara, Falls

Iată Niagara.

Solemnă, aflată parcă pe o uriaşa scenă, meiou^ In fa ochilor lumii, îşi etalează splendoarea, tumultuoasa. Ce Niagarei coboară ca o mîngnere peste creştetul copnul răsfățat al Marilor Lacuri, şoptindu-i miraculosul înde de a-şi împlini nestingherit jocul, prăvălind impasibil e tuziasmul apei peste stînciîc şlefuite.

Fiecare rîu duce cu el chipul eternității. Pîn<a sa aj la umerii de apă ai Niagarei, nu-mi trecuse ptin *Cap* ni^ măcar să-mi imaginez veşnicia. Aici, fermecat de^ fasci r.antul capriciu al naturii, aveam ciudata impresie ca e^ nitatea poate fi nu numai atinsă cu ochii minții, ci pipăită.

Niagara este un crîmpei din marea eternitate a na

Apa sinucigaşă, gonită din trufaşele Mari Lacuii, abandonează pentru cîteva secunde, plutind incoii^^en spre buzele de granit ale stîncilor, gata de sărutul re~ pentru a o face să renască mai pură, mai linişti ui, propria viitoare.

Niagara se joacă cu propria ființă cu dezinvo! omului stăpîn pe sine, risipind în jur aerul maiesi-UCo faimei pe care şi-a creat-o şi o păstrează mereu pioaspă

Dimineața ori la prînz, seara sau în miez de noap Niagara este ca o iubită, la fel de pură şi neschimba jucîndu-si rolul hărăzit în norul alb de aburi ce se înal ca un strigăt de satisfacție al apei regăsite în drumul liber spre îmbrățişarea oceanului.

1 Vi vesc acest sublim spectacol de pe o bancă aşezată M|r a, cît mai aproape de buza unui mal. Cu sufletul co- |iV i! ‘ do farmecul priveliştii, vuietul înăbuşit al apei îmi j, ,! ,• mai degrabă un susur. Da, am impresia că nu mai aud

■ a • •tul asurzitor al zecilor de mii de tone de apa arun- " prăpastia Niagarei. Lumea din jur țăcăne întruna

x -1n j__________JÎ: ~-i. __^x -t-»x o/-.o w» ^ r* nn Ci'Tn'n

■ i; i uidpaDiia* j?

»i ;.'"ele de fotografiat, vrînd să răpească măcar un strop rimiitate

ii. imortalizat pe peliculă. Jos, printre schele a! amenajate, cîțiva temerari, îmbrăcați_ în bizare ■mo galbene de cauciuc, încearcă să... pipăie Niagara, iaabuie să ai curaj nu glumă. Ceea ce de sus, din bal-

Iu ■ ala Niagarei, pare a fi un spectacol sublim, de jos

(■ devine de-a dreptul fioros. Nu întîmplătoi, cei mai i abandonează

.1 1- drumul spre mîngîierea stropilor de Asta nu înseamnă că imaginația

iun lor nu va lucra

; ■ -rtinuare, spre a-şi putea împlini visul de a pipăi ::va măcar

MIU. în impresiile de călător împărtăşite prie-

In

< / m preferat să rămîn sus pe țărm, urmărind, plin de I„, !a:gie,

Hi; drumul apei dintr-un lac în altul. Pentru că fainii a a cascadă

" h Niagara nu este altceva decît un prag de ,M.ilaă în calea rîului cu

n: acelaşi nume, ce izvorăşte dintr-un pentru a se vărsa într-un alt lac.

De fapt, toate Marile | ura.'i surori, de la granița dintre Statele Unite şi Canada, iMin-nică întruna, trimițîndu-şi apele d intr-unul in~ I, ;,|iul. Lacul Superior, Huron, Michigan, Erie şi Ontario «In! cele cinci surori aşezate ca o floare cu petine Uug c‘e-3'

- peste smnarea Amerieii. Dacă ajungi la unul, ia’ străbate cu

ii barca pe toate. Primii europeni care au ’r.s pînă aici, cu trei sute cincizeci de ani în urma, confundat cu o mare, fiind convinşi că, dacă ar aari întruna spre vest, ar ajunge în China. Strămoşul M.,,."ior Lacuri a fost un ghețar, care a început să sc lo- l„ ,,-.câ în urmă cu circa douăzeci de mii dc ani.

Privesc apele Niagarei dezlănțuite, care se prM>>v*".c ,1,. la înălțimea unei clădiri cu douăzeci de lin 'răfia Niagarei zboară elicoptere cu turişti, i \r jos, :aae „curajoase'1 se avîntă cît mai aproap- dc ca

I '■

învolburat al Niagarei. îi admir ;< v;i pc

involuntar mă trezesc întrebîndu-1 pe unul dintre ghizi aflaU Sd, la tot pasul, şi gata să-ţi ofere orice deta n con tra preţului bine ştiut, de un dolar de persoana . care est vîrsta Niagarei ? Răspunsul este cm nu se_ poate, m plastic : dacă stîncile cascadei au o vîrsta^ sa *zicu*

o zi rîul si cascada propriu-zisă au o vechime de numa patru secunde. Patru secunde care, desprinse dm lume ascunsă a erelor geologice, înseamna cam zece mu de an Vîrstă în jurul căreia se poarta discuţii, faia sa existe însorea multe posibilităţi de a vedea cine are dreptate Dar fie că ar avea doar cinci sute sau cinci mu ce a Niagara ,.face" acelaşi lucru din primele momente al vieţii'[1] si' pînă azi. Truda sa este răsplătită anual cu ad miraţia a cel puţin douăzeci şi cinci de milioane de rişti, atraşi de mirajul apei sinucigaşe.

' Citesc'pe un afiş mare un anunţ. Textul ^ jm"® Cine se aruncă fără rost în apă este pasibil de pedeaps cu închisoarea[11]. Cît ar părea de năstruşnic anunţul a rostul său. Pentru că Niagara a secerat, cu vijeliile u, ati tea vieţi ale unor aventurieri sau disperaţi.

De peste o sută şi cincizeci de ani de cînd s-a constnj Pici primul hotel, marii întreprinzători au cautat sa umpl acest extraordinar spectacol al naturii cu ceva şi „m extraordinar[11]. Mintea iscoditoare a cautat şi a găsit. Mu zeul Vax", din apropierea cascadei, a pastrat cit „m aDroane de realitate[11] înfăţişarea unor aventurieri amato *2S3S&L* **Sînt „oameni- de înălţime** îi vezi cum respiră şi clipesc ochii, „oameni imbraca la fel ca acum o sută sau două sute de ani Este surprin zătoare impresia pe care ţi-o lasă acest ciudat muzeu. _ un moment dat, îmi părea de-a dreptul straniu sa-1 vad p preşedintele Lincoln discutînd cu bărbierul in timp ce rădea barba, după cîteva zile petrecute lamatoare i zona cascadei. Sau să-i vezi cum se mişca şi gesticulea într-un „dialog[11] pe primii temerari porniţi m cucerire câscâdci

Ce înseamnă, de fapt, „cucerirea cascadei[11] ? Ne întoaj cem la jumătatea secolului trecut şi să urmărim isprăvi unui francez acrobat de circ, Marele Blondin. Deşi faim în lumea circului, la treizeci de ani el voia, cu tot ai

„hir.ul, să fie... genial. Aşa **ca, nici** una nici alta ^ -
inverseze cascada Niagara pe un cablu fixat la pali u ,,i si cinci de metri înălţime de o parte şi de altoi J
• „.-anului vijelios. Un drum de trei sute cincizeci de mtt
,ir l.'imă de cuţit, un drum senzaţional mtic viaţa şi

S-au făcut pregătiri intense, a fost vîndut din timp l,n-:tre locşor de unde putea fi văzută fie şi numai o din spectacolul ce urma să se desfaşoare. 1-en-
1.. . nrima oară faima Niagarei era pusă în umora de inge-
…. /lîatea şi curajul omului. Sau poate ca «Ut ^ sa^aia,
, ,i si omul au fost aureolaţi de un spectacol^ siu-genc- ti„ 'la care protagoniştii scenei erau apa dez^intuiia m Ii.h l> V; ia plină de semeţie. S-au făcut pariuri, spectatorii i„(,lvj p4 şansa vieţii sau stupiditatea morţii biotuun hat.' Pofta de senzaţii tari era atît de marc in<
, ;;tjuno, cei care voiau să clştige cu tot dmaumsul pau..l f,ii încercat chiar să slăbească slilpn de care ora fixat

' "Ivin'i'ele Blondin era atît de sigur do reuşita, incit nui-a ,h .părut 'zâmbetul de pe faţă nici cînd a luat m mma Im a do balans, nici cînd a făcut primul pas. mei caid s-a ni lat. singur, suspendat deasupra cascadei, şi nici and,

1., mijlocul drumului, a făcut o uluitoare pirueta. .?> nici
i IIKI a făcut triumfător ultimul pas. .

A fost răsplătit cu aplauze, strigăte de bucurie, iiUJC- riUuri în ,,stil american". îmbrățișări. Entuziasmul a „1,1 dA mare îneît la recepția care s-a desfăşurat imcaiat „vru să se consume atîta şampanie ca spuma ei putea i iincura cu spuma apei prăvălite de pe trambulina ue nintiă a Niagarei. Fortificat cu şampanie, răsplătit, m re- urlate rînduri, cu aplauze, urale şi fluieraturi, marele lllcindin dă o lovitură de trăsnet : ,,Chiar asla-seaia ma Voi întoarce „acasă", pe acelaşi drum pe care am venii .

Pe firul morții suspendat deasupra Niagarei. Nimeni nu credea. Şi după ce o altă serie de pariuri grase urma «n se consume, după ce s-au golit multe alte butoaie iu .impanie, marele Blondin i-a invitat pe spectatori Ia Incurile lor, în fascinantul amfiteatru natural. ^

Drumul a fost ca un vis. Lumea se ciupea de muni, I,- urechi, cei mai „slabi de înger" îşiacopereau, din emet în cînd ochii. Totul a durat puțin. Mult mai puțin dec! înainte. Marele Blondin păşea pe cablul morții parcă hij notizat. Un pas, doi, trei... zece. O uşoară dezechilibrare şi. Drumul a continuat, de parcă s-ar fi plimbat pe bule van După mai puțin de şapte minute, față de optsprezece mi nute înainte, Marele Blondin era răsplătit din nou ci entuziasmul publicului.

A fost o zi minunată. Şi după emoția ghidului car îmi înfățişează aceste istorioare adevărata aici în ba coanele de lut ale Niagarei, îmi vine să cred că a fost ce mai senzațională zi din istoria fioroasei cascade. Prima 2 cînd omul a îndrăznit să-şi măsoare forța curajului ci înfiorătoarea genune.

Şi a învins !

Au urmat imitatori, cu duiumul, mulți dintre ei sfîi şind^ în apele învolburate, sub privirile îngrozite ale mu ţimii. Iar Marele Blondin a început să-şi perfecționes arta acrobatică, exccutînd, cu aceeaşi siguranță, traversăi cu bicicleta pe firul suspendat sau ducînd în cîrcă prieter sau amatori de senzații tari. S-a oferit să-l ducă în sp nare şi pe prințul de Wales, cel care avea să devină regel Edward al VU-lea, dar în ultimă instanță suveranul renunțat.

Nu se putea ca această carieră a Marelui Blondin să s sfîrşească în coadă de peşte. Aşa că se pregăteşte, mini țios, pentru ultima sa mare reprezentație. Peste o sută c mii de spectatori au asistat la ceea ce ziarele vremii au ni mit „micul dejun pe cablul morții". Năstruşnicul acrobs a traversat Niagara pe vechiul său drum, călătorind c bîciclfta' De data asta nu s~a grăbit deloc. Se oprea, d! cînd în cînd, pe cablul suspendat, făcea un uşor balan mergea cînd înainte cînd înapoi, aşa ca pînă la capăti drumului să aibă timp să-şi facă o omletă, să o mănînQ şi să bea şi o cupă de şampanie. Spectacolul a fost uluita şi mulțimea de gură-cască a rămas înlemnită minute ij şir, urmărind ultimul spectacol al Marelui Blondin.

în muzeul „Vax“ sînt păstrate şi fotografiile multe aventurieri dornici cu orice preț de glorie, care au plăt. cu viața curajul nesăbuit. Italianul Balligni s-a prăbuş

1 orî "*' la cincizeci de metri, dar a avut noroc. A renunțat i 'ifi'u totdeauna la încercare. Alții au perseverat, den 1 :mi mai puțin stăpîni pe ei. Prima victimă a ..cuceriri:

■ !i.i;;arei“ poartă numele de Steve Pecr. O fotografie din Muzeu, considerată azi o capodoperă în materie, surprinde ’în momentul

prăbuşirii în prăpastie.

Notorietatea, de orice fel ar fi. poate aduce bani. De la "• ■.st postulat pragmatic, tipic american, au pornit rnulț:

• •intre cei care au proclamat drept desuetă şi apusă epoca, •rnbaților pe cablul marții". S-a căutat altceva, care :a Urnească senzație. Şi s-a găsit. Aşa au început spectacolele "I ⁽ăror mic număr de senzație era plonjarea cu butoiul in »illoarea cascadei. Startul a fost luat cu butoaie de stejar, ' i[1'1] i din metal, iar mai tîrziu din cauciuc. Primul temerar .i lest o femeie. Anne Taylor, o învățătoare nu prea ti- r.iră. A avut noroc. Ceea ce nu prea au avut. bărbații.

[1] nul dintre ei s-a sufocat în butoiul prins sub apă şi ținui ■ iicva zile în brațele stîncilor. Un altul a avut ghinionul ' ■! să i se sfărîme „ambarcațiunea". Nefericitul temerar n lost cules, bucată cu bucată, din apele învolburate, mul- (ninite parcă, de noua jertfă adusă.

Aproape că nu trecea un an fără ca Niagara să nu-şi -ilisfacă pofta sadică de a rupe firul vieții unor oameni. Wenturile oarbe, sodomitoare, atît de răspîndite în seco- l'il trecut şi la începutul acestui secol, sînt interzise. Eli- i "litere speciale ale poliției patrulează aproape continuu ilcasupra zonei pentru a-i descoperi, din timp, pe cei care 'Im inconştiență sau din porniri aventuriste se oferă ultoarei sălbatice. Uneori reuşesc. Alteori...

în anul 1960, un oarecare James Honeycott se plimba mlr-o barcă cu motor, împreună cu cei doi copii ai săi.
I a un moment dat motorul s-a defectat şi barca "furată &,• ' montul năvalnic al rîului era purtată spre buza casca di : ı'ivîrtejite. Micuța Deanne a putut fi salvată din elicop- l' i - cu cîteva secunde înainte ca barca să se prăbuşească.
I •' 1 ăl ei a fost înghițit de valuri, iar frățiorul Rngor a ava; i 'mc. Purtînd un colac de salvare a fost „pescuit" dc- o imoarcațiune, la cîteva secunde după ce Niagara clo- i 'litoare l-a aruncat la suprafață.

Niagara nu este numai un palpitant spectacol al năimii. Mintea omului intrepid a încercat şi a reuşii s-o strunească, alegînd din fascinația ei înspumată şi o făvîn utilă. Cîteva mari hidrocentrale furnizează curent, la i preț de nimic, unor mari fabrici de aluminiu, unități **pi** trochimice şi siderurgice. Hidrocentralele se află mai j< de cascadă, dar nu pot fi observate. Ele sînt ascunse I maluri. Barajele lipsesc, pentru că apa se scurge spre tul bine prin nişte tuneluri săpate în piatră. Puterea Niagar este fantastică. în fiecare secundă, circa şase mii de met cubi de apă îşi dezlănțuie puterea, plonjînd în prăpasti Iar omului nu-i rămine decît să stoarcă, spre binele săi această forță ce i se oferă gratuit, într-un abandon.

Ma despart de Niagara seara, cînd spectacolul devin parcă ireal. Reflectoare colorate puternice, îndreptate spi imensa draperie de apă, creează o feerie amețitoare. Ro galben, violet, verde, oranj. Toate culorile, în toate nuai] țele se risipesc într-un admirabil joc de lumini. Lume priveşte şi fotografiază.

La plecare aruncă o monedă de cîțiva cenți, înspi hăul Niagarei.

Semn că ar dori să se mai întoarcă.

Aproape automat, repet şi eu gestul celorlalți.

Dar mă despart de Niagara copleşit de nostalgie. Sîp aproape sigur că am văzut pentru prima şi pentru ultim oară magnificul spectacol al Niagarei.

Neiertătoare, Niagara şi-a cerut tributul, rupînd cev şi din sufletul meu.

în maşină, şoferul ne întreabă dacă ne-a plăcut 1 ,,Niagara Falls", în

timp ce arăta cu degetul spre o tăbliță Numai dacă locurile vizitate v-au îneîntat, primii bacşiş !“

Ce să faci, stoarce fiecare cum poate şi cît poate **ma** nuill din faima Niagarei. Nu pot fi nesincer cu sufletu meu. Da, am rămas îneîntat de spectacolul Niagarei. ■

Aşa că scot un dolar şi onorez plăcerea, ducînd **ci** mine, poate, cea mai frumoasă zi petrecută în America

„BUSINESS IS BUSINESS!“

• Mileniul trei a începui vineri, 1 octombrie, 1982 • La taclale cu un computer • ,,Fi ti atenți să nu răcească Soarele!“ • învăfî ml un primim cel de al doilea dar al lui Prometeu • Dintre ei vor fi iv. cruța ti viitorii laureați ai Premiului Nobel • Să punem natura la treabăî • Tom şi Jerry, în vizită la „Walt Disney World4*

*Mileniul trei a **început** vineri, 1 octombrie, 1982*

..Mileniul trei a început vineri, 1 octombrie 1982 !“

Domnul S. Washburo, responsabil cu problem:, le privind relațiile cu publicul de la „Bell Laboratories'2, ne transmite această informație senzațională cu un aer atît de MIIU-U de parcă ar li fost învestit să oficieze botezul noului mileniu, aici, în pădurea tînără ce înconjoară faimosul cen- ini de cercetări în domeniile telecomunicațiilor şi electronicii, din apropierea New Yorkului. Mai întîi l-am urmărit din simplu respect pentru entuziasmul cu care îmi vorbe:::.

IVnlru că nu pot să nu fiu sincer şi să nu recunosc că dacă .mi suferit de un complex în timpul vizitei efeciimtc î--.

[I.A., acesta a fost, fără îndoială, cauzat dc palidele mcL: nmoştințe din domeniul electronicii. Auzeam cuvinte ş.

• •\presii — biț, cip, octet, cristale tridimensional:*, fibr - ■,|li.ice etc., etc. — rostite firesc, ca şi cum aş spune eu ,,l>ună ziua !". fără să fac nu ştiu ce conexiuni, pentru Mmolul motiv că nu prea aveam cu ce, şi l'ără să ridic mirat sprâncenele, minunîndu-mă de informația senzațională pe care expertul american mi-o transmitea conştiin- rms, contînd, probabil, pe faptul că în l'al.i arc un bun cu-noscător în materie.

Dar ascultînd întrebările mele de profan, h 'Iun icral u! i cvine cu picioarele pe pămînt şi, di beat, cânta să-rm "Icre o explicație ca la şcoală, ,.1'uncli mina |>.■ a i ■■irai.ni iIc acolo, formați prefixul Womănici HI şi n;sisi.irul ti'le fonului de acasă. " Mă supun di>< it şi, nu lara emoție,

p. n,e/ punct cu puncl sfatul. „Alo, Loreta ?; „Da tata,'

? cum te simit ? Unde eşti ?~ „Sînt bine. Ma aflu H ℅â

..Unde r. »L. «Bell ţaborat,»-

, ;c^'\ ,.Si ce-i aia, că nu prea te înțeleg . „Asta e u rîci eu nu prea ştiu. dar uite că m-au pus oamenii ae c;u „" sin acrii, ,i W văd ce faceți". „Noi statem bme. La Bucureşti a nins şi acum nc pregătim de culc^e... .

Uitasem că la Bucureşti era ora 23 Dar dupa ce «m închis telefonul, domnul Washburo nu-a .spus - Acum cred că veli putea înțelege mai uşor ce impoitanța a,c munca noastră, in cîteva secunde ați vorbit, de aiU^cLn Si-.U'ie Unite, cu România. înainte o asemenea legaiu,.. pui™ să dureze zeci de minute şi chiar ore în şir. Rețeta îte comunicații la distanță, pusă la punct cu ajutorul ek.- troniei. ciberneticii şi al sateliților a făcut sa redăm Oc-mt ni lor sute de mii. dacă nu chiar milioane de ore pe care le consumau înainte pentru a beneficia de un serv iau ae natura celui la care ați apelat şi ciumneavo-stra L,r cina •im afirmat; că ^Mileniul trei a început la 1 octom brio 1982". fixam o dată istorică în domeniul telecomunicațiilor, între multe altele ale căror borne smt înfipte tot ;>ici Este vorba de -naşterea- unui tip de cristale şi iibit optice care vor revoluționa telecomunicațiile m deceniile viitoare'".

Cu asemenea precizări pragmatice, discursul expertului american începea să fie de-a dreptul captivan şi pentru mine. îmi puneam, pentru prima oara, întrebarea data nu cumva lumea electronicii şi ciberneticii nu ar trebui inclusă obligatoriu în sfera cunoştințelor absolut necesare pentru cultură generală. în Statele Unite şi, ara aliat, ca şi într-o serie de țări europene, încă din clasele primaie

iar în Japonia încă din anii de grădiniță - copin sînt antrenat! la fel de fel de jocuri instructive, care n introduc De nesimțite în miraculoasa lume a electronicii şi ciberneticii. Omul sfîrşitului de secol 20, omul care va paşi şi i- mileniul trei, nu se va putea considera a fi un om modern şi nici măcar un om „alfabetizat fara sa aiba i'i^v ato la fel ca scrisul şi cititul, cîteva noțiuni şi depr cWi din sfera electronică. Fie că vei fi țăran, profesor inginer, vinzător într-un magazin sau strunga* ma-o brică, sau pur şi simplu numai om cu îndeletniciri casnice nu vei reuşi să răzbeşti în contact cu lumea înconjurătoare Iară stăpînirca limbajului cibernetico-eleetronic. Nu este i'ncă tîrziu să ne pregătim de alfabetizarea cibernetică ! — iată o concluzie pe care nu o poți ignora păşind într-o țară situată, prin performanțele ei tehnologice, în ziua de mîine.

Toate investigațiile futurologiee în sfera tehnologiei americane duc In aceeaşi concluzie : industria cea mai vastă, cu dezvoltarea cea mai explozivă şi care va influența. în viitor, radical viața oamenilor, va fi cea a prelucrării de dale şi a telecomunicațiilor. Va fi o industrie nouă, care se va deosebi de cea de azi. fiind adresată, deopotrivă, întreprinzătorului industrial si omului de rînd aflat acasă, în mijlocul familiei. Convorbirile telefonice vor fi însoțite în lumea întreagă de imaginea televizată a interlocutorului. Pc şantiere, in fabrici şi uzine majoritatea muncilor vor fi efectuate de roboți ,,inteligenți". Maladiile umane, ca şi o serie de defecțiuni în funcționarea unor utilaje şi agregate complicate vor putea fi diagnosticate cu precizit' de ia distanță, pe cale electronică. Va fi radical schimbat sistemul de transmisiuni prin radio şi televiziune.

Pe scurt, trebuie să ne pregătim pentru un ,,mîine" surprinzător prin binefacerile sale, un viitor imediat care in multe domenii a şi început.

Prin sofisticați parametri tehnici şi tehnologici mi s-a explicat procesul de prefaceri de mare complexi!ale gîndit ile om, făptuit de om şi rămîne de văzut, dacă întotdeauna in beneficiul omului. Cu fiecare cîstig înregistrat în domeniile inteligenței şi memoriei electronice şi prin miniaturizarea produselor se tinde spre un sall care va face ca granițele dintre sistemele de comunic;;!ii si erele de prelucrare a datelor să fie din ce în ce mai greu de stabilit. Un adevăr crescut nu din supoziții facile sau zvonuri denii ante, ci din realitatea imediată.

Poate că nu întîmplălor cei doi mari giganți americani din aceste domenii — „American Telephom ,md Tdrgraph <'ompany" (A. T. &

T) şi „International llusin.-s Machines <’orporation“ (I.B.M.) — înregistrează, in ultimii ani, inter- cînd stîniemtcare, cînd stimulatoare. Sesizînd tea mulți pxnerti s-au si grăbit să anunțe că aceste două rad MusM vor Irebuij in cele din m-mâ, sâ fuzxoneze

Cina va supraviețui ? într-o societate a concurenței acerbe întrebarea es • la ordinea zilei şi răspunsul se pregăteşte nu mbiroun ;mWc'it.- a’e deciziilor birocratice emise de oameni cine io\,7i Vîn misterioasa lume a laboratoarelor care prega w’p minuțios armele secrete şi strategiile pentru confru t^rea cu adversarul. Această permanenta teama ț "i^vei'-ar, această obsesie a loviturii de grație mtreți n^-tins focul viu al creativității, geniului tehnic al omul* ereîndu-i-se, în numele acestor realități, toate con^nu. de afirmare. Poate că nu întimplator, la „Bell L^aoiat^ ries“ mi s-a vorbit atît de mult despre cercetări complica care încep azi şi trebuie terminate peste doua-trei sapt^ mîni dar'si despre cercetări care se aşteapta sa c.ea lezu +'vte abia prin anul 2000. Siguri pe reuşitele de pma acu înîndri de performanțele lor şi mai ales încrezători m **c.** a'oroa-ce 5 000 de cercetători, „Bell Laboratoues ,

Strul de cercetări al A. T. & T„ este încrezător m v ito Toti parametrii luați în calcul lasă sa se întrevadă o-P viețuire a industriei telecomunicațiilor ^usk,e <ie o * „a; mare complexitate, care va înghiți fara mila, d«i enorme profituri, atît serviciile, cît şi producția de apa» tură cibernetică şi robotică. . -i '

Asa se naşte era telecomunicației, care va straoa secolul viitor, ’dacă nu cumva şi multe din secolele topr* Iar descoperirea fibrei optice constituie boltă nentru deschiderea amplă a nou revoluții indusLia Si p-nlru că mă aflam acasă la autorii acestei_ epoc dec-coDerin, ale cărei dimensiuni încă nu le intuiam solicitat toate detaliile de care este capabil un neimț Aşadar ce sînt de fapt fibrele optice ? Pe scurt ace minune, ru care, probabil, va trebui sa ne obişnuim la cum nc-am obişnuit (?) cu aparatura cibernetica, F pentru totdeauna capăt comunicațiilor prin mterme firelor de cupru sau aluminiu. Confecționate dm sticla

o puritate absolută, fibrele optice sînt ca un mânu de fire extrem de subțiri, de cîteva ori mai subțiri

un fir de păr, străbătute în interior de fascicule laser cu

o frecvență de milioane de impulsuri pe secundă. Spre deosebire de lumina obişnuită, lumina laserului are o sin- , «ură lungime de undă, iar forma impulsului laser se păs- ' trează perfect chiar şi după ce a străbătut sute de kilome- ; tri. Extraordinara puritate a

sticlei conferă fibrelor optice j
o transparență extremă, datorită căreia lumina poate să : le străbată fără să fio stsnjenită. Performanță născătoare de altă performanță, de data asta, eu aplicabilitate practică imediată : pi intr-un mănunchi de fibre optice pot îi
transmise de 10 000 dc ori mai multe comunicații eompa- t,rativ cu un cablu obişnuit de cupru. Ca să
(şi de faptul că un fir telefonic normal nu poale transfera imagini televizate, pentru aceasta fiind necesare nu mai puțin ele 1,5 milioane impulsuri electrice pe secundă, care în cazul firelor de cupru s-ar încurca între ele. Pe cînd fibra de sticlă o face cu uşurință, nsigurînd cuplarea comunicației vizuale şi audio. Şi completînd „fişa biografică1'4 a miraculoasei fibre de sticlă, să mai reținem un aspect deloc minor : costul fibrei optice este mult mai scăzut decît al firului, de cupru.

Din nou aceeaşi întrebare îmi trece prin minte : cît va folosi omul de rînd din aceste descoperiri şi prefaceri viitoare care se anunță senzaționale ? Iată c
specialiştilor sînt de-a dreptul incitante, trimițîndu-te mai, repede cu gîndul la romanele ştiințifico-fantastice, decît la[1] realitatea ce se naşte acum, sub ochii noştri. Nici mai mult, nici mai puțin, datorită revoluției din domeniul telecomunicațiilor şi a schimbărilor fundamentale la locurile de muncă, acasă, pe stradă, metropolele vor dispărea, după cum vor dispărea orice diferențe esențiale între diverse localități. Casa poate deveni identică cu biroul. „Computer cottage" este definiția americană pentru această „celui: de muncă şi viață" a viitorului, în care soțul, soția ş copiii vor munci şi învăța trăind în familie. în sfîrşit, an putea exclama, plini de entuziasm, copiii şi părinții voi putea sta împreună, familia, reunită, trăind şi muncim acasă, fiecare onorîndu-şi aici sarcinile de serviciu : tată lucrînd la un terminal, mama la altul şi copiii concentraț asupra unui alt terminal, făcîndu-şi lecțiile cu conştiinciO'

na
Nu nu vă uitați mirat la mine, îmi spune specialistul •Im lata mea. Dispunem de toate datele pentru a imple-
I"K?' nrTai S^uCtt OS în Viața de zi cu zi această fanlas- J^me a ^brelor optice şi a ciberneticii. Există rc.mpu- cre de mari performanțe şi la prețuri accesibile, există
linul -rtertCU^ -Seî1S' dUpă cum există & videoteie-
■ rlp f- „instrumente" care fac pe deplin po-
•il ila desfăşurarea muncii la domiciliu. Tot pe această cale " i rezolvate, cu o operativitate impresionantă, toate ilcciznie care presupun prezența mai multor factori de "inducere şi specialişti aflați în diferite puncte ale motro- (.oldor sau m oraşe diferite. Teleconferințele realizate cu «jutorul fibrelor optice vor fi principala formă de consulate şi_ decizie promovată de oricare întreprinzător. Şi poate ca nu: intimplător se merge pînă la asemenea detalii n.'mSîS"16/? C.e1anual în S-u-A- se cheltuiesc cîteva zeci de miliarde de dolari numai pentru deplasări în interes de '•n-viciu, m țara şi pe alte continente. Fiecare om va avea telefon de buzunar şi prin telecomunicațiile via satelit va ?utea. Şa întrein contact cu oricare persoană din orice /una a globului.

teiec.omunicațiile viitorului imediat vor permite ni, afhndu-te la teatru, de pildă, să acționezi prin telecomanda cratița dm cuptor, pentru a avea mîncarea pregătită aC-aSa' SaU Să trimiți a.iutor urgent unui prie- ' , tac*! Pnn;

munți. Cît priveşte îndrăgostiții, veştile
, f[1]"1 C.hiar aht de bune : se intenționează ca si posta să ilcvina electromzată şi cibernetizată. Timbrele şi plicurile vor rarmne simple curiozități pentru filatelişti, în timp ce MTisorile de dragoste sau felicitările prileiuite de dife rite - vemmente vor fi compuse cui „sufletul" compui erelor si transmise cu ajutorul fibrelor optice.

Cum este privită această seducătoare lume a viitorului .le către americani ? V. T. Viltachin, comenlator al revislei „Newsweek , sancționează l'ără rezerve :

Euforia provocată de minunatele evoluții în lehnoloi-ia ■'•inumcaţulor î-a cuprins pe mulți dintre- e-ok'gii md, care um se bucura dln toalti inima că nici o cenzură din lume ru va mai putea opri circulația libera a infonnațmor. tclitii Rot transporta informațiile computerizate Iți a ține seama de frontierele naționale. Este adcva.at E însumi mă minunez şi sînt îneîntat ca, m cyiin^., 1 internațională va deveni ceva de domeniul trecutul

Sînt însă numai parțial îneîntat, deoarece, fim ^ analfabet în lumea tehnologiilor, am înaoieii m ceea^ priveşte conținutul tuturor acestor informai,11 care vui libere să circule. Oamenii care vor alimenta computere acestor sateliți cu ştiri şi informații au periecționat d mecanismele, nu şi pe ei înşişi. Eficienta şi vite^a, c cînt cal'tatiie noii tehnologii, nu vor race csecit ^corb ;v7e stereotipuri, mentalități şi moravuri, pre.aspoziț ShS pmtra'subiocie do flicte dc un interes ducios, coiupvia şi - P - lumea săracilor si samavolnicului lume. ^ ^ {ple^rrea între oameni nu va scaaea, ci va c ^10° sînt întărite de ceea ce s-a întâmplat - uupa^c se poate vedea — cu cea mai strălucită cucei^ e Ion a comunicațiilor de pînă acum — televiziunea

cele mai multe ori este folosită pentru a venicak adevărată maculatură. Din păcate, uneori m»n^om Iui se lasă depăşită de capacitatea uneheior p^ ca.- si gură le-a crcat S . „

K -".m lăsat furat de poveştile adevărate auzrtejivazu la r:ell Laboratories", acest tainic xaca-cr ae tru ziua de mîine. Şi atît de mult m-a cap avat v^*^u -;->i rv-it la plecare aveam ciudata irap.e^e ca ~ în marile probleme tehnologice ale vucorul Vdi^î mult, *L* umblat mult pnn kbo^oar ,;ci. cu oameni îmbrăcați în mătăhăloase halate sp.c* eu încălțăminte speciala şi ochelari speciali, mi-am no cu conştiinciozitate tot ce am priceput, cum am piicep Am plecat cu amintirea frumoasă a unor oameni si Pp ei şi încordați, pasionați de ce fac, convinşi, pe aep că ceea ce gîndesc şi produc este cel mai important lu din lume. , . ,

Privirile mele se îndreaptă cu emoție spre bizara făurită de ei, aici.

! "O

La taclale cu un ***computer***

Dacă, din fire, eşti un om curios, aşa cum s-a întâmplat l in şi eu, în America oboseşti atît de tare încit seara . iu. cînd te întinzi în pat, juri că a doua zi nu vei mai , «;e nicăieri. Hotărăşti să stai în liotei sau, în cel moi n raz, să te duci la biserică ori după mici cumpărături

■ n 1; u ale gurii nevoi.

Numai că după cîtcva ceasuri dc; somn în harmalaia ivmnelor — nu ştiu de ce americanii n-au împrumutat

■ • la noi bunul obicei de a interzice claxonarea în

i <;;• ? ■— te scoli aproape refăcut, cu buna-dispoziție atît
• necesară pentru o nouă zi de surprize. Pentru că la lie- rr pas, cu fiecare moment al programului pe care 1 reni;* să-l urmezi, fie că e vorba de înlîîniri oficiale sau t.e
i cat gura pe stradă, prin muzee şi prin magazine, poți •,va revelația unor fapte demne de tot interesul.
O atare curiozitate bolnăvicioasă m-a adus pe aoro- •irtul din Ballas, în preajma unui japonez tolănit într-un Inliu, care manevra concentrat clapetele unei cutii cu -■.gini. Sesizîndu-mi interesul pentru jucăria lui, mă .vită să privesc. Pe un ecran de televizor, sa zicem cal "/izorul nostru portativ, atît de solicitai în Mal ele Unite
i ultimii ani, apăreau traduse fraze relativ tonale : la .»țâ ani avion în direcția New "nori'; ? (.um pol sa nji. :g
i i; alias ? Care este hotelul col mai a pi opal de jxvnpfKt ?
■ H'.'rc să intru în discuție cu tînarul japonez, dar consult
i surprindere că nu ştie limba **eng'o** vi dc;-;I ! >'u I*' unen. 'ilcva cuvinte pronunțate şi legate Irarte aprev;mil.iv.
. | !ra mai multă siguranță a acolit li serviciile" unui
I iilator-traducătcr experini'-nlal aflil la ii idem i ■ >a. ^
Şi tot curiozitatea m-a adus. la All.-iita, în (ees-ya, în ;jrna unui domn care îşi ridica cneva zeci d ■ deliri de
i una din casele computerizaie in talii", ca orice cabină
i • fonică, pe o stradă oarecare. (Ye nul < ,i intenționez sa ,;.i eu aceeaşi operație .sau mai :..lm i-ti ee-o Ii crezul, el mi-a spus: ,,Aveți ralul.ee cîteva secunde, ca io;- IIII repede. Nu mai pori dolari la nune de mai bine de ici ani, cînd, nu deparl.e de ;»c< jt loc, m-au jefuit nişte pungaşi. Şi dumneavoastră apelați tot la serviciul compi teiului ?" „Da, da", i-am răspuns eu cu o uşoara ezitar< urmărind, de fapt, ce operații trebuie sa faca pentru încasa dolarii doriți din contul personal : scoate din porte fel cartela magnetică, de dimensiunea unei căiți de vizit
o introduce într-un oficiu, bate pe claviatura termina un cod numai de el ştiut, apasă pe un buton verde: **şi îl** secunda următoare primeşte 10, 50. 100, 200 de dolar Sau cit doreşte. Fireşte, nu mai mulți decit are m con Ini itnplarea face că în aceeaşi zi, Bill, un negiu sirtl palie. însoțitorul meu permanent pe parcursul vizitei, mi* 'înfățişat deprinderea cotidiană a americanului de a apel la serviciile computerului. Acasă, la aparatul telefon! conectezi un mic robot, care înregistrează automat toa mesajele telefonice, transmise de clienți, prieteni etc., **c** lipseşti de acasă. Dacă întîrzii mai mult prin oraş şi e8 curios cine şi pentru ce te-a căutat, n-ai decit sa forme numărul de telefon de acasă şi să scoți^ o mică pl^cu magnetică pe care o apropii de receptor în clipa cmd r(botul îți spune cu vocea lui metalică : „îmi pare ră domnul X nu este acasă. Vă rog să-mi lăsați mie mesaj dorit". După ce docilul „funcționar" cibernetic şi-a ros fraza, sub impulsurile plăcuței magnetice, banda înregl trată cu mesaje se derulează, informîndu-te în legatu
cu toti cei ce te-au căutat. _ „

Sigur, experților sau pur şi simplu celor avizați m meniul cibernetic micile mele întîmplări adevaiate.^ oameni ciudați şi computere ascultătoare, s-ar putea sa apară de-a dreptul banale. Dar, drept să spun, pe mi pur şi simplu m-au fascinat. Ce, e de colea ca tu, om toată firea, să stai la taclale cu ditamai maşina vrajv în stare să-ți dea bani şi în stare să-ți şi răspundă . D pe măsură ce timpul trecea, şi contactul cu lumea **Am** rieii devenea tot mai substanțial, parcă şi înțelegerea as pra conviețuirii aproape tandre dintre om şi computer **e**

tot mai firească. ,

Computerul a intrat atît de mult în viața americanul îneît daeă, prin absurd, ar dispărea toate aceste dulci al tări ale tehnicii acestui sfîrşit de secol, totul, absolut to[1] în această țară ar fi para'izat. Avioanele s-ar abate hao de la rută (cum s-a şi intîmplat !), complicatele maşmafl din fabrici şi uzine ar înțepeni, lifturile ar rămâne blocate, iînncjirea s-ar face scrum în cuptor, copiii n-ar mai fi deşteptați la oră fixă pentru a pleca la şcoală ş.a.

Computerul a intrat prin toți porii existenței cotidiene In viața şi munca americanului. Nu întîmplător, prezența Ini in casele tot mai multor americani — „Home compu-

11 i " — este mai degrabă o necesitate decît un lux.

I ii neînțeles, în casele celor în stare să şi-l procure.

:'i ce înseamnă acest, disperat galop cibernetic, este I' i"■ de închipuit, din moment ce în medie la fiecare

■ I"[1] IiT-l ani apar familii complet noi de calculatoare, tot in miniaturizate, cu un design lot mai atractiv si cu per- 1"; manțe din ce în ce mai spectaculoase. , „ T e x r - i s IM ■;! ;'umeiits", ..Intel", ..Digital Equipment", ..Hewlett- l'.u'i-ard" — iată numai cîteva nume, a căror simula

ii. fire este suficientă pentru a defin sufocanla forță a

..... ei industrii, mereu în continuă renaştere, la cote de

|.n i'ormanță greu de imaginai. Ani aflai că îulr-un ..c:p". M plăcuță de siliciu mai mică decîl unghia de la degetul

iii. 'lător. la ora actuală se înregistrează o sută de mii de , Inii". Adică de informații. (lală-mă şi expert in eiberne- 1< :i !). Nu vom ajunge pînă în anul 1990, şi născătorii de |irrformanțe în lumea electronicii susțin că pe un ,,eip" \ni' putea fi înregistrați cel puțin zece milioane de ,,biți". r:iuni în ultimii doi ani, faimosul „1 B.M." a vîndul iiproape trei milioane de ,,Personal Computer", realizînd i. ; mni spectaculoasă cifră de afaceri din acest domeniu.

ştiam de la şcoală, de la lecțiile de economie politică, im fapt pe care tot voiam să-I verific în America : giganți. monopolurilor capitaliste prosperă ..călcînd pe cadavre[4]', >!■ i '> ă trecând peste puzderia de unități mai mici, care nu i. 'an suflului impus de concurență. Credeam însă că în i'"i-astă mereu prosperă lume a ciberneticii există loc sub ...ire pentru toată lume.-' şi că riguroasa teză pe care o |nii-!i>m în cap va fi infirmată.

Dar iată câ nu-i chiar aşa !

Deşi greu de crezul. în ultima vreme, faimoasa „Si!ir.m

V ilU-y (miraculoasa pastilă de siliciu a fost inventata mei), pînă nu demult faimos Eldorado al electronicii ame m ane, înregistrează încetiniri de ritm. „Vrăjitorii califor

ferentă de uşoara in
pulernicacWcSon .fesele lor şi, !nai ales
Pf ^tregul terHoriu aîseu * fonice risipi ale zonei si chH, ^
,'.A?a ca> rLnd Pe rînd, vede
-Texas Instruments '^iSor^Te^^T11106 america"e şi-au redus **
Technologies", „Atarî"
de deznădăjduiți ^ ec. f^e, lăsînd în urmă zeci de
■*m TLm TMei ind"tri' «&»l
prematură a TM Semn de îmbăi;rîni
noloLiieă K,, .'-1 nța^au generatoare de ppp-'n te'
TM»* lumii cibernoîto.î «»'!=. Cm 4 1 in" r,'
'*PUCat «Uf faci cunoscut „
obişnuită eh^re W^d acJUm nu este altceva d«dt
b<-^ a aceloi^nd Jt.oH ^ ^ ^Sa
Pr.r,duf;i «Paratură eiberneti-l'1 ® suflcient numai **'■••J care** au **<Wtr,.** , **d'** JcUa **sa**

creezi. **Pc^f-u** (r<>nicii ^;tiu,' h U - P regula ■t°cului în lumn ei
?<*i. **sa inventai a XS* .** dacă ai -cetat să ţî matnl?. ' ' doua zi**
concurentul poate ţîş

AsacflT* dt,caîsau rala oneros.
t!r,s curs“ modeVnizî-i^î? L,bo “lcroprocesoare mînă i:;u'e an nei s; nni '• 2 labortoare născîndu-.ce cu fi
^nind **pentru totdeaî***vaî TT^T'* **multe dintre e P^ute de altele înainte d*** *a*
Pî‘oiect’ filnd d
proDuctiei. a mlra pnmul val pe

C' nd

a ordînatcarpV îsTfnr dl° mljlt prea numeroasa ff *l?af* ™ o ta^reS SsftăX^
mamă î] -co

" ort: şi 3a San Francj^ta dm comun. Am văzut la N producătorilor g*'Tanti' nar fga
re^ea de magazine i* lansat cit m|^mota™",r"-Ca " produs
;;sup:-a cumpSrStoru",J, I B M . ^li'T,!? dl ",ai ®B
magazin special L ' de Pllda- îi deschide
de -cercai, *Tk^tr*^* Unde se ** t o t s 0 **neze. Am part'Vm^ i "** '
care nu Pot să nu te impresi
tă !?'J : - nici cea ma^nSSar "bote2" •* P^V
<' sa ai oani. o asemenea curS f aŞupra reuşitei. To
per Li'u eroa-r,., „„. CUlsa este m plină desfăsi
' ; nmatoarelor „capabile1* să vorbe

KM

' ' i'[1], iată'!sitm n* mcfrcări' duP^ Promisiuni tot mai re-
l'"1"1 ani ordinatoarele nu-w^mai Vlb-^ ^ muît

'"ftalic. Va fi sufiri^n* *Ti* v ? "bllbu cu timbrul
informații d^ f f ^^ CU Voce tare * *•-
• ■i'i trenurilor J V ' S/a ™mere de te!efon, Ja ^ computerul intpiio'fsn+<<

tu. I
*11 II i
L

&ŞSTZSS8!ttîXB: » -*

(■■lui !' i
ini
li ■
tl'I.'I. n ("I
I1!)'
I'I • I c-t
«■ li
l'n n;
In.!
i'ste o

'".feselor realizate nînă ^ ° 1C.e' SPUS că datorită

de sS h S ;1' P'na ,a ° ™« «te cuvinte '-tinatoarele să „"2 TS" ^
de ™= « «»m sînt pronunțate *

unui ordirato" i *?Ud"t!'ei cuvinte voca-
' ""Hon de dolari ' ^ Pl3ta 86 ridică Ia un sfert

Mă ffJ'ndcsc cu în-

^ -pi

1 ful. Va ajunse v^od-îr™ 00 '1 — la tac!ale cu ordi-
' bage şi în suflece mr'°]°ptă **ma5inărie**
'.aSScî, oP?i
;;eiuda,i^SV^2 i ™ " " t 3 ^
-fit S°iSS;ZT"'M--r ,r"n"»rt"ri*
i 1 "ibuit Simtitor iV ? ic!::țn!e economice, care au
isticǎ,c^^TnP'rrC:- f^re bariera
i i ne astăzi un obsi v °ameni de dlferite nafionalităti, iitor la unp'p !"U poate
M fi fenoratNu în-
M 1(',muni internaționale, care necesită
!

traducerea unui mare volum de documente şi tranzad zona cea mai animată rămîne cea a translatorilor. ^

Probabil că de la aceste realităţi au pornit mai-mt computerelor cînd s-au gîndit să pună şi mai serioşi

1 roaba năstruşnicele maşinării. ,.învăţîndu-le", de d.

puţină gramatică şi tehnica memorării cuvinte Cc- \ drept, idrea computerului-traducător nu este no încn în **1946,** la puţin timp după apariţia primelor ordi tonic, doi americani au susţinut că este suficient să-l termini pe computer să înlocuiască cuvintele unei i'r iniţiale pnn echivalentele lor pentru a realiza o fraclu descifrabilă, utilă. Era o viziune simplistă asupra corn

1 o r ui u i-tr a d ti că tor. o viziune pornită din mintea u iluştri tehnicieni si. în acelaşi timp, timizi cunoscători gramatică. Pentru ca o frază sau doar o propoziţie să inteligibilă, în majoritatea cazurilor trebuie schim' structura sa, ordinea subiect, predicat etc., trebuie gîn logica limbii în care traduci.

Am întrebat insistent de ce într-o tară a cărei li este cel mai mult vorbită pe toate meridianele se p at.îla preţ pe realizarea acestor maşini de tradus. Mi* notat multe explicaţii, pornite din zona interesului fi ciar, dar una mi s-a părut a fi cel puţin nostimă. F căutărilor ştiinţifice pentru producerea computerului-ducător s-a declanşat în toamna, anului 1957. Mai e: în momentul în care Uniunea Sovietică a reuşit lans primului satelit artificial ,.Sputnik" în jurul Pămînt'

O ştire senzaţională, care a căzut ca un duş rece pes America infatuată, mult prea sigură pe ea de avansul inţific şi tehnologic dobîndit asupra altor ţări dezvol

S-a declanşat atunci o reacţie vie în rîndul specia' lor din toate categoriile şi domeniile care se întrebau, şi simplu, uluiţi cum de a fost posibil. Obiectivul f atunci de americani a fost trimiterea primilor oamen Lună în cel mult **10—15** ani. Ştiau, fireşte, că un asem ţel nu era străin nici cercetătorilor sovietici. Aşa că. pe a ajunge din urmă şi a depăşi echipele sovietice, treb bine şi la timp cunoscute nu numai rezultatele lor, orientarea tehnologiilor într-o serie de domenii. Voi de cereri de traduceri din rusă în engleză a fost deo

i.np'vsionant Se aprecia că mult mai repede vor putea

I !"a ua e. cercetănle asupra computerului-traducătur

' I reptma, limp de eîtiva am, a unor eşaloane "o " SD'îtnlk'" tºrlrf A?a "* dUpS putemicu> «WC al pri-

bPutmk traducerea automată a devenit o temă ;',v,:U,e Pnfltară. Uriaşe fonduri au fost alocate unui """ai ^ e patruzeci de organisme învestite să facă cerci'-

i in <-iC6ctstă direcţie.

...9 fºSt enºrm la încePut- ^eptat însă s-a

- ■ /-nu treceau şi, potrivit pragmatismului ame-k-i
- '.mau sa apară _ rezultate concrete, uiiîe. Or tocmai

Ia º zi la «Ha subvenţiile au

I ; piimate şi cercetările întrerupte.

■'• m gurii care au perseverat au fost profesorii si MI-

II 11 bmversitaţii Georgetown din Washington, ,-âro au 7 ^mul de traducere automată ..Systron" ,

■ .induceri engleză-franceză, franceză-engle/ă si

, i^;na- Este mult, este puţin ? Greu de spus ! ' Deo- ::·,l:::-;ifSen\ial es,le câ bazele

ºrdinatorului-tradueă<or

, f0’ chiar «acă textele traduse mai trebuie „luate
" "U<Ui c!c‘ un IraGucator iscusit, pentru a înlătura unele ; ; «m dezacorduri
Şâ-1 iertăm pe bietul ordinatori i, ca este si el abia începător.

Miirohv Pf,‘7n] 1UCTMrile prin Prisma sucitei filozofii a lui MM phv. ar trebui sa ne consolăm : „Nimic nu os»o asa de

" SK. VT0^cădurează -H mai mult decît

r;: i&nssrjr; «rte

■ po.-.joiutați, imediat apare a cincea !“ ■ Ori de câte **presătTM sS f«'<TM <«-a. de**

licoare d/.tâ%rp'£

"K mai urgente de rezolvat !“.

drept, am urmărit cu viu interes opiniile despre jm ;;maşua vorbitoare ş. maşini traducătoare. Şi, prin

. trece povestea ucenicului vrăjitor care dosco

I" "ud .secretul ştiinței maestrului sau, a pus S m ™

• • '.- iorțe fantastice fără a şti. apoi, cum'să le opiScă ‘*ceslea^nmrmnf.au

totul. Chiar Şi

i"i r'-i/cT-îK- nin inllv":i1 ‘;l CO cu siguranță au

• v1 aMii cu .urai! i!i:11n t ' i rara : ..Există oa-o ri<s/»u1

11 **""■•'«'«ta arlih.n»!.-. „** **si depăşească ne**

a omului?" A5'TM -a, ... ,.a

si răspicat. Pentru ca apoi sa se adauge . ceTl drept’ computere care citesc şi traduc, care întrețin o coiyv^rs ție, care miros, văd etc. Dar, fiți sigur ca niciodată co puterul nu va putea gîndi mai mult decit a gm 1 care l-a conceput. Accsta-i destinul implacabil alcomp terului, să rămînă pentru totdeauna cu un pas m ur

La auzul acestor asigurări îmi trece prin minte refl® tia lui H. G. Wells, care citind că minunatele avioane con struile de geniul uman, în timpul **primului** război **mond»** au fost utilizate pentru a risipi groaza şi moarte asupr oraşelor a spus : „Omul a făcut aeroplanul, iar maimuța pus laba pe el !“

„Fiii atenți să nu răcească Soarele!“

Veneam în America, dintr-o lume în care energia d venise o problemă, dacă nu îngrijorătoare, oricum prior tară Marea majoritate a țărilor europene au simut, î tr-un fel sau altul, şocul puternicei crize enei getic, d elanşată cu mai bine de un deceniu m urma.

Dar în America ? La început am rămas uşor nedum rit. Toate oraşele pe care le-am vizitat se înecau noapt în lumina becurilor şi a reclamelor luminoase. La W shington şi New York, în împrejurimi, autostrăzii, er luminate, la **tel ca ziua,** pe **distante de «ofctakmjţ** Prima autostradă încălzita din lume, .^timta m stat din nordul țării, avea sa stirneasca senzație. Nu es un lucru lipsit de importanță ca într-o iarna grea cu n meti amenințători, cum a fost şi iarna trecuta, sa te p pe autostrada uscată, ca în miez de vara O reclama exce trică îi îndemna pe locuitorii din Seatle sa consume iv"i multă energie, dacă vor să realizeze economii la b getul familiei. Mi s-a părut de-a dreptul never;os“TMl **ca,** rn“r-ir ă ce consumi mai multă energie electuca, pi -țul lowr.tului să fie tot mai scăzut. Şi cînd consumatorii n **Iiii411** în seamă sfatul, te trezeai în plină **zi** cu străzile **şi** bulevardele... luminate electric, ca **şi** cum Soarele se du- Valea neputincios.

Semne de sfidare a unei realități mondiale ? Nu cred. Miii degrabă sînt reflexe absurde ale unei dezvoltări necon- Iml.ile, exagerate a unui sector vital

pentru progresul umanității. Azi, în Statele Unite există un potențial excedentar în producția de energie de 30 la sută față de
i mişuni.

O realitate surprinzătoare pentru un european. Pînă |i . pesimistele reflecții ale lui Murphy par să se răsti MI IT.O în fața întrebării : sînt zgîrciți consumatorii sau sînt jirca galantoni producătorii de energie ? Ce gîndea năstruşnicul Murphy ?

„Prognozele pozitive generează rezultate negative, iar prognozele negative generează tot rezultate negative[11].

„Probabilitatea de realizare a oricărui eveniment este Invers proporțională cu oportunitatea de realizare a acelui eveniment[3]'.

„în situațiile în care se admit mai multe soluții pentru Ir.irea din criză, majoritatea oamenilor aleg soluția cea mai dezavantajoasă".

Ce soluții au ales americanii pentru evadarea din obse- #l,i energetică ? Sînt ele viabile ?

Ciudate construcții şi instalații, care par a fi decupate din filmele ştiințifico-fantastice, şi-au făcut apariția în nil imul deceniu pe întreg cuprinsul Statelor Unite. Şocul ix I rolului, soldat cu o creştere nebună a prețurilor de ?.il de ori în numai cîțiva ani, a fost puternic resimțit în Matele Unite. Răspunsul nu a fost căutat în cabinetele (i..;;iie ale visătorilor idealişti sau în lumea celor care |nopjvăduiau farmecul întoarcerii la natură, renunțind la M.ii!\,rtul tehnologic existent. Cu o promptitudine exlra- niiliiiară, țîşnită spectaculos din terenul fertil al pragma-
11 .uiului, proiectele, abia gîndite şi aşezate pe birlic, în- lipeau să crească la scară naturală acolo unde efinewju puica fi maximă şi imediată.

Un munte din Carolina de Nuni a fo..l. <K coral eu coi i i-i■ ar semăna cu o elice uria.ă, fixai,\ ;in,!u dc o ai a!.a u cxli-alerestră.

Ca si cum coastele Californiei, tălăzuite de valurile cificului nu ar exercita suficientă atracție asupia uriş lor, recent în largul oceanului şi-a făcut apariția o biz insulă plutitoare, ^alintată întruna, ca un copil in lea sub privirea galeşă a bunicii.

In deserturile statului New Mexico,^ baterii gigan de oglinzi mobile captează şi focalizeaza razele soiaxe, un ochi ciclopic incandescent.

Instalații sofisticate, de dimensiuni impresionante **ui** :;ă se înalțe spre cer în apropierea locautațu Gr«nd i^tul Colorado, implorînd parca o miraculoasa forța r :ranaturală să le reverse putere pentru a facerea ccm Ua omului le obligă să facă : săarda pammtul penUu S <rnxp stropii de energie şi a-i transiorma m kilow f -a calculat că într-o zonă de circa 40 000 kilometri p există depozite de şisturi bituminoase din care pot fi h a. e 250 miliarde tone petrol. O cantitate de ^~ecl ,,ri mai mare decît zăcămintele de petrol cunoscute m p 7f'nt în S.U.A. Cu nume arid, şisturile bituminoase o cc culoarea mangalului saucenuşie, se axata - {* ** plate omului, cînd acesta se apropie deele cu podare p-'i-rnci-e. încălzită la circa cinci sute de gi^l-, o tonă rocă bituminoasă asigură, prin descompunere, un s.eit tonă de petrol. .

Iar dacă accastă rocă se va dovedi a fi mai neputfa fă de promisiunile ei inițiale, sora ci nisipurile bituminoase, este gata sa-i vina inj]uto,. mitele de nisipuri bituminoase, aflate la sa^lața s rr^'-ă adînctoe, se aseamănă cu o plajă

3 c3an ui Ivi ins îs

imbioata cu ț după naufragiul unui vas petrolier. în Pțriaf^vmluH]o»-ado si a Marilor Canioane sfatul t-tal *
flp vest a Amerieii, şi-au găsit culcuş de-ia lungul ere neologice nisipurile bituminoase. Cu toate ca mea nu trecut la exploatarea lor, calculele geologilor smt
ramatoare : singure ar putea să
petrol a S.U.A. pe o perioada de peste o suta de am.

Continuăm drumul prin lumea energeticii america

Nu am vorbit, deocamdată, nimic despre cărbune j piei nu trebuie să vorbim, atîta timp cit m aceasta lUJ a „diamantului negru“ nu se anunța nimic speetacu

i i,i prezent, nici în **porspcctivă.** După **cum** nu **voi I»,** U;i nici **asupra agoniei „aurului negru",** atita hmp^c.t **MII' i:;ai largi** calcule de probabilitate asupr, datei **cm a**
. ... .Kărita la sfirşitul zăcămintelor sc fac în legătură cu
in ii . ili:**I** ; după unii specialişti, S.U.A. mai are zaeam.nie Bi' |i tul pentru cel mult 20—25 dc ans, după alții pena a h | | hi lin 40—50 de ani.

1 ;i frumoasa Californie, am văzut la lucru **o** uzină **clcc- ;.;îe** cărei turbine **sînt** acționate **de aburul** apelor ț11111.. 1;•. Localitatea este cu rezonanță monatalâ în inutu^
M. . 11■ rgie gcutcrmală : Geyycrville. Hocunoscăloarc, şi m H . **privință,** bătrînei **Europe, gazda,** ce **lapt un siu>** |,,l„- şi foarte vorbăreț inginer de oricine italiana, ma |iiniiii- **cu** sufletul spre ținuturile **salo natale,** purUncu-nui |I. in i ;iorie.

1,1 !327, Franceseo da Larderello,un fost ofițer învârtii ii.i lui Napoleon, care emigrase în Toscana a avut iaeeu m i-.-.pioateze apele termale din satul IVI antele Cerberului, fIuiim' coborât din vremea atotputerniciei romane — Mons |\ il 'ui. Cerberul, clinele cu trei capete care păzeşte poarta Internului. Intr-adevăr, regiunea se arăta locuitornor ca m iulruchipare a Infernului, Izvoare calde, țicnind la tyț im,nl, ape sulfuroase care trimiteau spre uutliimi noii aaa ,|,„|c.;a regiunii aspectul unui cîmp ne oe.u.iie iu^CcUv. la imul-' bateau fără întrerupere. Cu spirit mai muit amen- tnu di-cît italian, vechiul ofițer a văzut în scwneio auur- i,111ıi partea lor practică. Prin evaporarea parțiala a apeiur i, i

Larderello extrăgea aciaul bene. aşa cam o i—>
«, I,I si etruseii eu mii de ani înainte. Fa iul ilauan a pi e- |.i,il, mai tîrziu. numele celui care ae numără prinLe .l.-■.<•!-,i/.ătorii de drum ai geotermiei.

Ciuizarea căldurii Pămintului pentru producerea de ,,, t 1 ie electrică datează din 1804, cînd, la Lardereho, ya- supraîncălziți au pus în mişcare un mic generator. |)uoă mulți ani de anonimat, geotevmia a revenit, ia „iriițij abia în ultimele decenii. Era şi normal, deoaicu li c^lul ajuns „la putere51 era pn-curat la un pi« ț cary a a ni , ■ pare de-o, dreptul ridicol. I>ri»i<*(lele d* • vmKh i i> -w -i ...râmintelor ascunse în maruntaicl*' IV-mmhimi .v dr:.la- mau greu şi erau total neinleresante :.ul> •> I1' 1' 1(11 ,lin'i •

.ni

o

Cinar şi aici unde mă aflu, la Geyserville, în inima celii mai mare şi mai generos cîmp gcotermie din lume, prfl ducția de energie a început abia în 19:80, '

Tehnologia de exploatare mi s-a părut a fi foarte in teiesamă. A na te lu o

adincirne de 600 metri. rezervoare! subterane de abur termal sînt exploatate cu nişte sonq cure aduc la suprafaţă abur, a cărui putere este răpiţi de turbinele generatoarelor de curent electric, pentru ci apoi, să *f i e* trimis înapoi în subsol, unde se reîncălzeşti putînd fi refolosit. Intuind efectele economice imediaţi societatea „Union Oii Company" a construit aici, la GeJ serviile, o centrală electrică geotermală, cu o putere (9 603 megawaţi. Cea mai mare existentă şi azi în* lume. 19 rnrnizează doi la suta din producţia de electrici tale a Căli formei. Optimistă în proiectele sale, societatea construi teare afirmă că în anul 1990 cel puţin 25 la sută din na eesarul de electricitate al Californiei ar putea proveni dl exploatarea căldurii **Pămîntului.**

Dar apele, apele obişnuite care eurg la nesfîrşit brâ dînd^în lung şi-n lat pămîntul Amerieii ? Cît sînt ele < darnice în era febrilelor căutări energetice şi cît sînt < luat în scamă ? La „Worldwatch Institute", din Washin, ton, mi s-au prezentat o seamă de date comparative pr vind potenţialul energetic al rîurilor şi fluviilor Americ şi ale planetei şi gradul de exploatare. Surprinzător, S.UJ nu exploatează nici un sfert din propriul potenţial hidp(energetic. Cu cincizeci de ani în urmă hidrocentralele pr< duceau o treime din întreaga energie consumată în State Unite. în răsfăţata eră a petrolului, hidrocentralele au îi ceput să fie tot mai mult neglijate, cota lor de contribui la rezervorul energetic american scăzînd azi la 15 la sut Criza energetică i-a trezit dm amorţeală şi pe hidroenergi ticieni. Mai multe state — Arizona, California, Arkansa Mîssouri şi chiar mult îmbibatul de petrol Texas — şi-a evaluat în ultimii ani, minuţios, potenţialul hidroonerget al: cursurilor de ape. Un studiu recent apreciază că prl recondiţionarea barajelor abandonate şi construirea uni instalaţii noi ar putea fi creată o putere instalată e 40 000 megawaţi. De trei ori mai mare doc:!: a Românii ţi suficientă pentru necesarul a 120 de oraşe maxi;

Cu toată evidenta abundenţă energetică, şi în S.U.A. energeticus“ visează şi caută. Caută energia, mira- H»1 P[e] care speră că, într-o bună zi, îl va descoperi.

(Snrrgie care să nu fie nici poluantă, nici epuizabilă, nici jiH'.'i costisitoare.

() speranţă a fost şi rămîne Soarele.

Se povesteşte că în timpul asediului cetăţii **Siracuza,** Ailiiinede a pus la punct o armă teribilă contra flotei I umane. Prin intermediu] unor oglinzi, a concentrat razele Hiiiiiclui spre corăbiile asediatorilor. Dacă istoricii nu sînt •HUI ni **mi** în a aprecia veridicitatea povestirii, este limpede Imn/i cu din antichitate se cunoaşte raportul între numărul iii' <>j;Unzi şi factorul de concentrare.

Cu două mii de ani mai tîrziu, mai exact în 1982, **o** hiivcste întru totul adevărată : intrarea în exploatare a celui mai puternice centrale solare — Solar One — cu **o** Hulel e de 10 MW, în Statele Unite.

Proiectul „Solar One“ a fost elaborat de o firmă bine Minoscută pe piaţa aeronautică — „Mac Donnelli Dou- |IMS“ — aflată în pierdere de prestigiu datorită unor rnis- iiM luase catastrofe aviatice, în care au fost antrenate aero-luivcle purtînd marca „D. C.“. Noul proiect avea să o itilură, de data aceasta, într-o postură favorabilă.

în California, renunţ cu greu la vizitarea în cîteva ore

• "i.işului Los Angelos, care, oricît de impozant ar fi, li iiicşte, în privinţa faimei, în umbra fascinantului San

h. înrisco, şi de la aeroport, după un drum de două ore l*i in "fiia deşertică, mă îndrept spre Ne va da. Obiectivul : "M ni Barstow, care a căpătat, celebritate în iumea ener- !.' lini. ca o vedetă de la învecinalul Iloi'ywo.yd din lumea

.... .’egrafiei. Un soare torid, un soare ca de iulie la

şi eram pe la jumătatea lunii noiembrie.

1 ,,vedeta” : centrala ,,Solar One<:, 3a arca vreme,

■ 'ir :.-i mare din lume.

I • i licațiile gazdelor sînt cu evident conținut. I> ii":<■ r 11:1 .'ă le traduc" într-un limbaj accesibil. Sp.-r f.n ii :. i "l|' conținutul.

<'■'ntrala este de tip „turn solar'\ Un c-Tinj> <-iu.: m <!,■ ■In, -i, urmărind, ca floarea-soarelui, astrul y.il.-i, i ri !■•■ :,* I'" vîrful unui turn central razele solare în vnlul hi, -

nului, într-un cazan, apa este transformată în vaP(care pun în mişcare turbina generatorului. Surplusul căldură produs în timpul zilei este înmagazinat înti-o ir de granit şi nisip pentru a fi recuperat după ce Soarel dispărut îa orizont.

Centrala „Solar One", ale cărei lucrări au început .1979, este amplasată într-o regiune care se bucurâ **dfl** însorire medie de 300 zile pe an. Nu mai pjțin 21 816 oglinzi, grupate în aproape 2 000 de panouri, c acoperă o suprafață de 7,6 hectare, dirijate de un calcu Lor, reflectă cu o eficacitate de 90 la sută „spotul de en gie spre cazan.

In mijlocul cîmpului de oglinzi se înalță turnul otel. Cazanul, aflat la o înălțime de 92 metri, produce, efect al captării razelor solare, vapori sub presiune. Te peratura vaporilor atinge 520° Celsius, la presiunea * 90 barî, făcînd posibilă funcționarea turbinei şi a **ge** ratornlui.

Cum am spus, surplusul de căldură este stocat pen recuperare în timpul „penelor'[1] de soare. Bateria de s care, formată din piatră de granit şi nisip, este **încărc.** şi descărcată cu ajutorul uleiului rafinat, care are stab late termică excelentă. Acest rezervor de căldură per" centralei să funcționeze timp de patru ore, la o putere 7 JJ\y, în timpul nopții sau în zilele noroase. **Cînd** funcționa la capacitatea maximă proiectată, centrala asigura electricitatea necesară unei aşezări de **6 000 de** caitori. Dar, pentru început, la un preț ridicat : de cir

10 ori mai mare decît cel al electricității furnizate **de c** tralele clasice pe cărbune sau petrol.

O extraordinară demonstrație că Soarele îi poate aliat de nădejde omului în zbuciumul său pentru **e'** darea din criza energetică a fost făcută. Efortul nu a f doar unul proclamat, ci şi împlinit.

Am aflat tot aici, la umbra turnului de oțel al **c** tralei din inima Californiei, că valorificarea energiei lare s-a aflat în centrul atenției Casei Albe, de unde lansat chemarea pentru crearea unei bănci a energiei^ lare, cu un capital de 100 milioane dolari, pentru a aj țara să obțină[1] 20 la sută din energie de la Soare şi

■ l11■ surse de energie neconvenționale. care pol fi reînnoite 1111* ;;nul 2000. Poale că, nu întîmplător, în S.U.A. Hin-

i .1. desTăşurind o activitate prodigioasă de peste un i. ., -iu, Asociația industriilor pentru energia solara.

■i , - vpe 2 000 de companii americane — între care Exxon,

\i i u ş . a , — obțin de la 1 ia sulă la **30—40** la suia). 11 \; nil uri din vînzări de instalații solare. Şi. nu doar de

ii• • • •>! modei, organizațiile şi instiiuțiile care își proci "inia

i l obiectiv unic al activității lor valorii icarca ener^ei

■■ ,i ,■ ş; .-i altoi' surse regenerabile de energie au început

i ■ i-.-ă în lot mai multe Şocuri *yc* leriioriut S.U.A.. chiar

..io undo Soarele pare a fi mai puțin strălucitor.

'.Mc şi aceasta o dovadă a scrieMieiu eu caro se jen- .. ie. fundamentează şi elaborează o straie ^*w.* ocenemica . ,i consecvenței cu

care se acționează pentru in-.ap- I. i' i a ei.

(.'< ntrul adepților energiei solare şi ai ailor' resurse re- i11 ie;bile. înfiinţat la Washington. e.de un exemplu con-i ludent. în acelaşi timp. în ministerul american al encr- i: i i un şir în 1 rog' de servicii studiază acelaşi subsol :

. .. !, iilăule practice si eficienta economică a prom<uaaai I <1-1 ai ei solare şi a ailor n-surse cnerq'otice. Serviciul de de Ilare, de pilda, eauiă noi abordări ora;oale in do- ni. eea! i-onsorvării energiei, no:U;r tehnologii. olaOeseul luim;i;| ă variante da scenarii energetico peulru i'.li-o'o

.... aie țării cai e vor permite fundcînen[1]arca de pro-,. ,.ii.o energetice solare da căire iiecarc sla!, în i uncia: .a e.iadiUiic naturale. Ia.i riadul său. servsciul de doe-aa- l ii e asigură consulta! ii locale practice. în neaMe ctc M .ilățile locale aie consumatorii. <r de crorj-ic pe scară ; proprietari de imooile. ['emuara şcoli, spitale.

,!io servicii urmăresc dezvoltarea energiei gcotcrmale. ,i. !u/iune. bioinasa. Anual, ministerul american al enei - i i Moca între 500—700 milioane de dolari numai p-Mnt i' ieetari în domeniul energiei solare, eh pen'ru e.i i.i • ,i . a ol, deopotrivă de cercetare, dar şi financiar, -si besa .i. ioarele private, americanilor li se anuale.,le de Ini d • .1. . că tara lor a cunoscut două mari iruiv.iții 11 e ni ultimii 125 de ani, de fiecare cadă. JOSUMI .n ..i .. i., fiind necesară strîngerea curci; i. briei,; , i . I . -r- bunele a înlocuit lemnul ca sursă dominantă de en comercială, şi a doua — cînd cărbunele a fost înlocuit, rîndul său, de petrol şi gaze naturale.

Obiectivele S.U.A. pentru anul **2000 în** domeniul **ener giei** solare sînt optimiste, unora **părîndu-li-se** a **fi chia** exagerate. Ele se sprijină pe studii efectuate, **în urmă c cîţiva ani,** de **„Stanford** Research **Institut" şi „Mitre Coi poration"**, precum **şi** de un grup special de analiză **crea** de Casa Albă. Printre opțiunile conturate şi **caracterizat** dreotpractice la maximum[1]* : ,,energia **solară** va deține,! anul **2000,** cel puțin **15 la** sută din consumul **energet** american total.

Cît este de surprinzătoare **o** asemenea prevedere, e devine credibilă analiznidu-i detaliile oe **fundamentări** prin care se asigură **chiar** depăşirea obiectivului **propus** 25 milioane case **solare active** ; <J0 la suta d;n clădirile **n<** vor include **dispozitive** pasive **; 55** la sută **din noile uzin** vor **apela** la **producția dc** căldură solară **; 30 la** sută **dl** capacitatea de producție electrică ce va i'i pusă **în exploi** tare **în** următorii ani se va **baza** pe variante solare, j alte resurse regenerabile ; 15 la sută din gazul **rarefl** prin conducte va fi obținut din biomasă.

In ultimul timp, însă, normalizarea aparenta de **pe pia** petrolului **i-a** făcut pe mulți **americani_** să mai **uite** (aceste obiective ale **programului energetic, ftjai mult,** (**şi** apărut critici ale acestor obiective, **propunîndu-se** f de fel de ajustări. între **acestca,** replica unor **grupări ec** logiste a stîrnit simpatie : **„Opriți** construirea de **centra solare** ! **Este un act** iresponsabil ! Soarele **se va răci** ! Vo **fi** vinovați **de declanşarea unei** catastrofe la scară **plan** tară. Opriți **construirea de** centrale **solare pînă nu es** prea tîrziu !“

Nu ştiu dacă cineva i-a luat în serios, dar **după p** rerea unor experți există condiții ca numai cel mult **doi** treimi din acest îndrăzneț program să se **înj«iptuiască. D** chiar şi aşa producția solară a S.U.A., la sfirşitul **acest** mileniu, ar depăşi, de pildă, consumul total de **energie** Franței.

Dacă nu este **„voie"** să folosim energia Soarelui, **^şi-** zis **ypceialiştii,** să ne

îndreptăm privirea spre vînt. **Vînt**

i::c,
rare **suflă** cînd **mai puternic» cînd-** mai uşor, din: su **Hă, vintui** care este **de** fapt tot **o** formă a energiei... **s-**>!aro. S-a calculat că aproximativ doi la sută din lumina **soiară** care **cade pe suprafaţa** Pământului **este** transformată în **energia cinetică a** vîntului. **O cantitate** uriaşă de energie, (!<> două ori **mai mare decît se consumă** într-un an **pe** întreg globul. în S.U.A., vîntul ar putea acoperi, pînă în anul 2000, circa **doi-trei** la sută din necesarul de e'.eclî i- **citate. Versiunile moderne ale morii de** vînt, ef.re acţi**onează generatoare electrice, şi-au făcut** deja apariţia. **Nu departe** de coastele Atlanticului, **în** vîrful muntelui **Ho- veard's Knob, din Carolina de Nord, sc** învîrte de aproape **rinei ani** una **dintre cele mai mari elice** eoliene din lume. **Dacă nu** cumva, **chiar cea mai mare** ! Instalaţia **a** costat şase **milioane de dolari** şi **este în** măsură să alimenteze <-u **energie** circa 1 000 de familii la un preţ de 16 c>\nt i pe iui **kilowat/oră.** în statul New **Mexico,** o instalaţie similară acoperă jumătate din necesarul de energie electrică al oraşului **Clayton,** cu trei mii de locuitori.

„Moda" centralelor eoliene se pare că şi-a găsit nu**meroşi** adepţi, mai ales în localităţile mai izolate, unde i-mtul electricităţii este mai ridicat. Iar cu ochii mereu ..r-upra pulsului pieţii, peste patruzeci de firme au şi tre-
• ut la **producerea de** centrale eoliene. Dintr-un sondaj i i'zultă **că** anual vor fi cereri de peste 2 G00 de asemenea instalaţii.

Vîntul, harnic şi inepuizabil, una din seînteile speranţelor energetice ale acestui sfîrşit de mileniu, şi-a făcut intrarea triumfală pe poarta certitudinilor.

împătimiţi ai automobilismului, americanii nu-şi pot imagina cum ar putea arăta măcar **o** zi din viaţa lor **fără** a sta la volanul maşinii. De unde şi întrebarea plină de lagrijorare : dar **cu** petrolul pentru benzina **automobilelor** noastre cum **rămîne** ? Să fi omis autorii scenariilor **ener** - C'tice acest ,,amănunt" ? **Nu,** nicidecum ! Iar **cuvin!**ul- **rporanţă** se numeşte **„gazohoI"** ! Benzină din re.unr.o **vegetale** ! Este viabil acest proiect ? în statele **Nebra.-.La** şi Hawaii **s-a** şi trecut eu succes la utilizarea **bioeonihti-.tibi-** liW obţinuţi din cereale de calitate **inferioară,** eliiar **nibori-** fără mare valoare, cît şi din trestie <le /aliâr şi maniac.

Si din nou aceeaşi întrebare: este viabil proiectul ţ?azohol" ? Lestc-r Bro- .vn, directorul institutului „ c^ - .„.-vi fwMs reţinerea, semn ca viziunea sa Vl"lcv V M «'"cn d-/rvnip ca entuziasmul tot mai mare biocombustibUi din cultei

î.,n»H Ne afi^m deja în etapa unei competiţii du-., mue ii In^i ^ l.v^.'ik csre a,e ede 315 md.oa„= de auto- -• •oWl- din In mo, si partea săraca a omenim, pena a care r.bţi'anoa brunei suHcicnte supravieţuim osie deja o lupta.

S-ar puica obiecta că programele pemru c^aul r;c; ^ scama do interesele naţionale. Dar eieclui lor
asupra aprovizionării şi preţurilor alimcnteior ai erav în special într-un mement ta < u- rroaac^ia ^ *Ai* mante -m lumo face cu greu fcţâ cw; , ^pula^ n î>..,v/iii., de ev-mo! a. care are un cum < u x^i at *ux :XJZnr* r-' an.* atingerea obiectivelor oiiaale ar putea îndemna plantarea unei cincimi din terenul agi ar a. ţauj ,.u fesîie de zahăr, ridicarea preţurilor aumemaoi ,1 ^nn^erea la o subnutriţie şi mai grava a celor bai aer în mod similar, S.U.A.. care sînt în prezent cele mai mail ı-^ <*„ eceale din lume, ar trebui sa-şi reducă considerabil surplusul lor exportabil pentru ytmge vele de producţie oficiale, pentru ca distila.oui oaiae tot mai

mare din recolta ae cereale din ~.u.A.

* .**Gazobolul**[11] este însă o realitate în America. Oams de ființă caută mereu alte materii prime pena-a piodu “roi lut care sâ nu amplifice flagelul foamei la scar planetară. Nu pot fi obținute hiurocarburi diieet din

Dacă există un arbore de pîine^unul de cauciuc, de ca PU ar exista şi un arbore ae benzină ? •.

Iată o întrebare la care biologii americani şi din ma multe țări au început să caute răspuns Acesta a. \tnij ‘ .„ppv^’t de repede, însă din... Brazilia. In țara ea^ei ş, n^foSa’ului dir şi a gazoholului exista un copac, numii kohail’er, care produce un lichid ce poate fi pus cnect iq r-/ervorul unei maşini şi folosit drept combustibil.

Desi acesta este, probabil, cel mai spectaculos exempld **1 -»• - v...x«ui** ________**vrui! maie u«|**
ycj.T.1 —’ A ...
numai unul din numărul am c£
l K'cii de olan te cercetate în prezent ce pot fi considerate •Msibile surse de hidrocarburi şi de materii prime chimice.

• i eminent savant american, deținător al Premiului :.>bel, Melvin Calvin, consideră că **aceste ^ plante,** încă „ exploatate, ar putea acoperi, pînă la sfirşitul secolului,
, parte importantă a cererii de energie. Acest lucru s-ar ia realiza, apreciază el, numai prin folosirea teienu- ■],’)• în general neproductive, evitîndu-se astfel scoaterea terenuri din circuitul plantelor pentru hrana oamenilor animalelor. Calvin, care a primit Premiul Nobei pentru . ■■•ările sale asupra mecanismului folosintezei, a obser- i că unele plante transformă în totalitate carbonul fixat ; hidrocarburi. Cel mai cunoscut exemplu este arborele [1] cauciuc. Acesta produce o moleculă de hidrocarbura \ aooi, uneşte sute de asemenea molecule pentru a pro- , u-e cauciucul.

Calvin a fost interesat să găsească cîteva^ alte plante să nu polimerizeze moleculele izoprene într-un ase- im pea grad, dar să dea o substanță care să poala fi predată într-un mod similar cu țițeiul. El nu a trebuit sa ut? prea mult şi prea departe. Ca într-o poveste fni- asă, bună de filmat pe platourile studiourilor am Mc.llywood, la ferma sa din nordul Californiei, a descope- iil, specia „Euphorbia lathyris“. Ca şi arborele de cauciuc, Tasta produce latex, o emulsie lăptoasă de suostan\ - A li'ulrocarburică în sevă apoasă. Dar componentul hidrocarburii are o greutate mult mai mică decît cel din arbo- ide de cauciuc, deci nu este atît de polimerizat. Deşi un mare număr de specii de plante au fost explorate după aceea, „Euphorbia lathyris“ şi o specie înrudită, „Euphoi- !'ia tirucalîi“, par cele mai promițătoare pentru crea ce Calvin denumeşte „uzinele verzi“. Problema uii!i>ăi ii în practică, considerată ca foarte aprop;a'â, este condiționala .!e rezolvarea unor incertitudini l>‘»ate de comport.n v.t plantei la tăieri repetate, dc îmbunătățirea chi mice a latexului, de stabilirea tehnologici ile prelucrare.

S.U.A. — o țară cu un impresionant pol'-ntial eiin- i t;c, cea mai mare producătoare de «-leeti ieilate din hime — a ajuns, în plină criză energetica pe mapamond. :.ă asigure un însemnat excedent enei i;d ic, i,a caută întruna, caută cu înfrigurare, caută cu pasiune, ca într-o nevăzută competiție, **noi** şi **noi** alternative la petrol **şl** chiar la energia nucleară, atît de mult contestată.

Gîndul specialiştilor nu este la ziua de azi, ci ia ziua d<* mîine. Eliberați de obositoarele improvizații de moment pentru a supraviețui crizei energetice, ei

țintesc degajați spre îndrăznețe obiective de viitor.

Probabil că nu întîmplător, această competiție declanșată pentru alternative energetice a început să-și arate din plin rezultatele încă de azi.

Şi cred că este bine, este încurajator.

Chiar dacă performanțele lor nu pot fi considerate încă drept un panaceu.

Învâlînd să primim cel de-al doilea dar al lui Prometeu

Straniul Murphy, probabil obsedat şi el de căutările omenirii pentru debarasarea de obsesia energetică, reflecta, cu umorul său negru : „Parametrul de bază cel mai important al unui proiect are probabilitatea maximă de **a fi** omis“.

Iar in varianta energetică americană acest parametru» ar putea fi energia nucleară. Da, energia nucleară ! Nu numai că ,.ar putea fi'[1], dar chiar este ! Cu cele 91 de centrale nuclearo-electrice aflate **în** funcțiune, **S.U.A,.** conduce detaşat în şirul celor **33** de țări ale lumii — între cc re şi România — care s-au încumetat să strunească a;*.mul. punindu-î la treabă **în** slujba omului. Avantajele

• ;nt enorme. în primul rînd, resursele de uraniu **sînt** sufi- c';.-'!iie pentru **cîteva** secole ! Apoi, sub aspect economic,» niciodată neglijat aici. Dacă **în S.U.A.** cheltuielile de **pro-** ('"cere a energiei **în** ccntralele nucleare **ar fi luate** drept

< [1] ■ **U,n.** o sulă **(2—3** cenți **pe un** kilowat-oră) **atunci în** terți r •centralele pe cărbune acestea **sînt** de **109** şi **în cele** pe !•: ;i c!o 234.

Şî totuşi...

Pături tot mai largi ale cetățenilor americani se pronunță înverşunat împotriva construirii de noi centrale nucleare ! De ce ? în căutarea **răspunsului,** răsfoiesc filele i .(oriei...

...La 2 august 3333, puțin înainte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial, Aibert Einstein a trimis preşedintelui Statelor Unite ale Amerieii o scrisoare, de o importanță istorică, prin care explica, pe baza ultimelor descoperiri, posibilitatea construirii unei bombe atomice. I'l îl avertiza pe preşedinte că germanii vor realiza, cu aguranță, acest lucru şi îl ruga să dispună imediat organi- . arca unor pregătiri necesare pentru construirea. armei nucleare în America. In scurt timp S.U.A. inițiază „Proiectul Manhattan", pe baza căruia, în 1942, Enrico Fermi construieşte, la Chicago, primul reactor nuclear.

Drumul atomului, „cel de-al doilea dar al lui Prome- fcii“, în folosul omului sau împotriva omului, a fost deschis.

Poate că niciodată o descoperire nu a fo;t smulsă cu a lila uşurință din mîinile unui savant !

Debutul a fost fatal.

După explozia primei bombe atomice acțiunea dăunătoare a radiațiilor nucleare a devenit larg cunoscută de întreaga omenire, generînd o teamă generală în fața atomului. Ani în şir atomul s-a asociat cu moartea, sute de milioane de oameni ignorîndu-i facultatea de a fi docil,
i liiar... uman.

Atomul este ca o ființă vie, de o sensibilitate inegalabilă. Reacțiile lui sînt ca o prelungire a sufletului celui rare îl struneşte. Am văzut cît este dc „harnic[1]* şi de ,,cuminte" atomul pus la treabă în centralele electrice !

Şi nu numai atît !

Azi, practic toate sferele de activitate omenense:!, progresul societății îşi

leagă viitorul de atomul paşnic. Apar mereu aparate, echipamente industriale, telin>>!o«·i ir i t.r/ate pe folosirea energiei atomului : sfera «le utilir.a:
.i aparaturii nucleare s-a extins dc la funcţiile d" m;V,ur;av
iicontrol, comandă şi automatizare, la prorhvTea do regeneratoare pentru fabricarea oţelului — IYn â a ■ e m.\i

î'l

cocs — îa realizarea operaţiilor de microsudură, îmbună- Vlitea siguranţei construcţiilor, protecţia mediului încon- j .vător. Au fost croate industrii şi ramuri noi — fizica v ...orgiilor înalte, radioehimia nucleară, chimia reacţiilor şi electrochimia — toate cu impresionante aplicaţii practice ; folosirea radioizotopilor, radiaţiilor şi tehnicilor nucleare arc; un impact deosebit în carotajul petrolier, prospectarea zăcămintelor minerale, în hidrogeologie ; şi este limpede că omului i-ar fi fost greu. dacă nu chiar imposibil, să sc nvînlc în cercetarea spaţiului cosmic fără aju- t-u-ul atomului, sau să aducă la suprafaţă bogăţii ascunse in [undul mărilor şi oceanelor ; azi cînd In lume există sute de milioane de oameni săraci şi subnutriţi, iar anual mor peste 12 milioane ce copii datorită foametei şi bolilor, pătrunde:-,-a tot mai profundă a atomului în domeniul agricuHurii. în biologie şi medicină creează perspective mcur.ija'oare.

Din păcate, atomul a apărut pentru prima dată în faţa umanilâfii purtînd masca morţii.

Şi lunti-a nu-i uită această dezlănţuire oarbă.

Consecinţele cumplite ale primei explozii nucleare au, produs un şoc zguduitor în întreaga lume. „Enola Gay"' care a împrăştiat moartea nucleară pe pământul Japoniei a decolat de pe pămînful Amerieii. Teama cumplită da, radiaţii a devenit *o* realitate. Nu întâmplător, într-un şir de ţâri, acţiunile de extindere a utilizării atomului, m specia! m centrale nucşoare, smt muit îngreuiate.

Am văzut la New York două demonstraţii ale unor Un. gt paturi ale populaţiei protestînd vehement împotriva* construirii do noi centrale nucleare. Dar ce m-a surprins, şi n-am înţeles, pe moment, era de ce mulţi cereau cu obstinaţie chiar dezafectarea celor existente ! O cerere* care mi s-a părut de-a dreptul absurdă. în afara obsesiei'
Iuroşirnei, ce mai întreţine, azi, această obsesie a radierii 7 Este ea justificată ?

Imediat arn făcut legătura cu o amplă demonstraţie^ organizată de ecologiştii din R. F. Germania, în urmă cu patru ani. Ţin minte o inscripţie pe una din pancarte ij ,,Nu vrem o nouă Pensylvania !" i

Un accident petrecut în martie 1979 la o centrală nu* doară din Pensylvania a provocat o mare emoţie. El ră-i
în-cris în istoria erei nucleare sub numele .,Threc ,i';' Island".
i-'resa o \ i ->b lume a consacrat reportaje amă- "' iîte cat < n
erasă se producă Erau mulţi cei
•' prezic i fi i 1 prematur al energeticii nucleare.
• aprecia u cu **c** 1 . >1 de la centrala nucleară Turce
0Island. t n sta1 1Ponsylvania, nu putea să se producă un momen! mai nepotrivit pentru industria nucleară, f'nergia nucleară, considerată o sursă viguroasă, care
i satisface in viitor cerinţele de energie ale Statelor ci:; ale Amerieii, a devenit peste noapte linia celor mai '.■■■re critici, atît din partea populaţiei, cît şi a Comisiei

■.. ornamentale care supraveghează condițiile de funcție-
a tuturor instalațiilor nucleare. Prompt, sub presi- •> protestelor, comisia a ordonat închiderea temporară rid centrale nucleare din regiunea răsăriteană a Sta- a unite pe motiv că existau îndoieli că ele ar putea să :"*e unui cutremur de pămînt. Preşedintele american a
■.• luat o virilă la centrala, imediat: după accident, cerînd :>rcr color ce locuiesc în apropiere să-şi]rWir>ee cabrad I.: nevoie, să fie pregătiți pentru evacuare' rapidă. Apni, Ifița locului accidentului, preşedintele a semoet ordinai ! .d.'id crearea unei Agenții fede?aV de acțiane în ea: ui-
;
urgență, în competența căreia intră lu'naa d- mă.-ari ro.nl unor accidente de tipul celui dat Pene hrana.

Dar ce s-n înt'îînn'ai la centnda nuclee.i dc pe nara u'ă 1'hrce Mile Island, situată l.j coi: paver - hilonieîr i
1inrrisb'arg, capitala, statului P- nryivane; ? Să fie oare.
'■ -adevăr, acest incident „cel rr.m dramatic din secolul . ede" ?

Centrala nucleară din. Pen.advenia. tiirpunc de na an fabricat de firma britanică ..Bubcoe and \ViI - a in cere căldura combustibilului radioactiv țac ;>!<
•bită de apă. Apa se află sub presiune şi, cum le |.-;n - •'•••turi ridicate moleculele ei se pot deea^rce.! în ;t{..11;i
■hidrogen şi de oxigen, adică in gaze capabile aı f>>r
re un compus exploziv, corpul reactorului o-Ur <• >n i re, eoneral, dintr-un oțel rezistent. Cu alte cuvinte, ■acipiul constructiv al ,;oale]or-minun<'". I .a nivelul arii, apa fierbe la o sută de grade Cel- MI: d --, i
i-iud
i :,innca creşte, punctul de fierbere este şi el mai ridicat. himiii din acest motiv se utilizează apă sub presiune pen
ii evacuarea căldurii unui reactor nuclear, transmițînd-o
11 i sub o presiune mai scăzută ; apa fierbe degajînd aburi ie alimentează un turbogenerator. In apa aflată sub întocmai ca într-o sticlă de şampanie bine astu-
I;i, gazele diluate nu se manifestă. Dacă presiunea scade r.:'i brusc gazele eşapcază sub formă de bule.

Teoretic, aceasta n-ar trebui să se întîmple într-un i.idcr atomic, gratie sistemului automat de control cu t'nv este prevăzut acesta. Şi totuşi, aşa cum reiese din țiportul Comisiei americane de reglementare nucleară, (lin cauza unor erori comise de personalul centralei, supa- |n■!(• sistemului de aducțiune a apei prin pompare în caz tir avarie erau închise. Din cauze necunoscute, oj < -atorul inmşase greşit principalul sistem de securitate ce a igora (Ai'irca inimii reactorului. Se aflau decuplați', totodată, şi patru pompe auxiliare ele aducțiune a apei.

în ziua de 28 martie, a început să se formeze în hripientul reactorului, încă de pe la orele patru dimineața, o enormă bulă de gaz, a cărei presiune a determina!, raderea şi mai accentuată a nivelului apei do răcire, astfel îneît extremitățile superioare ale barelor de uraniu tipăreau ieşite din apă. Deşi s-a reuşit să se întrerupă le.-icția în lanț, o zecime din căldura produsă a continuat se degaje, sub efectul radioactivității naturale a puri ii îmbogățite a combustibilului.

Altfel spus, cu reactorul s-a iniîmplat ceva as-rnfmălor i II ceea ce se produce cu un automobil, atunci cînd motorul r v.ipraîncălzit, iar apa de răcire s-a scurs aproape complet. I". suficient să ridici puțin capacul radiatorului. penlru eu l e .oi să sară în aer.

Din fericire, catastrofa n-a avut loc. Treptat, bula s-a ie.orbit, iar, „dopul"

blindai a rezistat la presiunea p,a/.e- I. r. Potrivit datelor preliminare, cele S oaO de lene din uraniu au suferit stricăciuni., straiul pi ■ d<n aliaj i[1] ■ zirconiu fiind corodat şi deformai, iar c-, n trai a însăşi, l> itrivit unei glume macabri[1] a NpecialijUlor. a devenit ..un i '.ausoleu pentru un miliard de dolari". Cu toate acestea, l ‘>pulația din zonă şi per.oealol centralei. cu excepția celor

tii

ca.-e au lucrat în ziua avariei, practic, n-au avut ae sufq rit La trei kilometri de centrală, radioactiviiacea se ridici nntrhnt măsurătorilor, la cel mult un nulirem,_ acuca la , şasea parte din cantitatea de raze X receptata cu ocazl unei radiografii dentare. . . .,

Totul s-a terminat cu bine. Doar reacţia american, . si nu numai a lor. ci si a locuitorilor Luropei, Asiei I AfSdi^ fost furtunoasa. în R.F.G., 300 000 ae adversa ai energiei nucleare au defilat sub o ploaie^ren^a, cătuind o coloană ce se etala pe o lungime ele 10 kfl

Cuvin tul de ordine a fost : „Nu ------ vrem un al doilea Iiarril a burg !“ In Franţa, Belgia şi Obmua, mannes«m^i

r î v w~ . ; .

remt din partea guvernelor respective garanţii piivin “«enhîa edentate «mtamtaiUi » fiului încoj

* Dincolo de MnJe pvoloste. mat mult sa “>•

îndrentaţite. mult mai util ar fi ca, fara sa lie aram^zat d-ficienlele' constatate să constituie punctul ae piecare . unor severe măsuri suplimentare de securi oue ajsol necesare. Cei care se pronunţă, fără reiicer.ţa, peniţa col strueţia de centrslc nucleare trebuie sa fie conş,ienifi şi < riscurile legate de producerea energiei atomice, iar opin publică trebuie informată larg, în mod desenis şi sinc^ Orice tehnologie este opera omului şi, în consecinţă, poate fi perfecţionată continuu.

IroDortant este ca în domeniul securităţii în func onarea centralelor nucleare orice nouă îmbuna ;,aUre acu undeva în lume să fie cît mai repede cunoscută şi _genert Uzată. Aceasta nu din considerente economice şi nici pol tice, ci, în primul rînd, umane. _ J

Si ca să ne mai descreţim frunţile, am zice, aruncBj ochii peste panseurile lui Murphy : „Dacă pare uşor.j greu. Dacă pare greu, e absolut imposibil ! I

In ultimii şase ani în S.U.A. au fost suspendate ţucfl rile la 62 reactoare, unele pe jumătate construite. MuJ dintre cele aflate în funcţiune şi-au întrerupt în repeţi rînduri activitatea din cauza unor defecţiuni tehnice I a controalelor. Darea în exploatare a unor centrale atom| nou construite este amînată cu lunile şi, uneori, cu an datorită acţiunilor judicioase ale aparătoi nor mediul

t ,'>iant. Pierderile financiare înregistrate sc ridică la »...< ':il a cîlorva miliarde de dolari.

(VI mai ternul: adversar al energiei nucleare americane t ir gruparea ecologistă ..Environmental Action Fuuda- i-'h". Ii cer părerea unuia dintre membrii acestei orfani-

- 'IM, Ia măsurii să acționeze în judecată pe orice prcducă- i •! de eneigie nucleară sau constructor de centrale i 'i' i'are. Opinia este fără echivoc : „După cele întâmplate MI IVnsylvania nu mai pot ii de acord cu funcționarea M . i ar. ei centrale nucleare. Cît priveşte construcția de noi . • i' aie de acest fel, să nici nu aud ! Uite ce serie aici I ' i!iS'du-mi o revistă) : Americanii sînt comozi. Spre deo-

- ' "i * * de europeni sau de japonezi ei n-au învățat, dar se l' > '■ >ă nici măcar nu aud că trebuie să se econom isca scâ ■i r.ia. Asia e. domnule. sînicm îo situația cînd trebuie si i'ia să economisim energia,

< :i, cine s-o iacă? Dof-camdaiă. rcclame de tot soiul î "l'-.imuă in consumuri cît. mai mari de energie, pentru ca i* 111'ele nucIcare să poată funcționa din piin. De ce nu

aceeaşi reclama şi la frigidere, corpuri de iluminat. im i .iei de gătit, calorifere de tip nou, care consumă pe j"in.<i.ue curent electric fată de cele vechi ? Vezi. asta-i. f.'.i, americanii, consumăm încă mult, cît mru mult. Uite M' .' i i e : «Prin măsuri minime de economisire, cetățenii nitx : i.rani ar putea face ca nici un dram do energie nu- i<i n a să nu se mai producă la n<»i*".

t •il.i dreptate arc în tot ce spune !

Sau cum ar zice Murphy : ..în shua'JiV e.av aduul mai Hi1111• ■ soluții pentru ieşirea din er'r/.ă, major.! alea oani: ni- |li ,'l' « situația cea mai dezavantajoasă",

i aibă dreptate şi Murphy ?

< ireu de spus. Nu numai în S.U.A., i'!:'T!',ia imal; an

■ M.niir o alternativă majoră viabilă pi-nlni i> . ';IM u:n

f i . I .

I'ieă la anumite litniic csle f11ni.■ >■•■ ■ i -•;■ *• i;>I>i' vho- i'niinți| înveterat al ecoli i<;ii!or a!n«Tir.ini. I 'ar, c-i-i r:i,

i. II ilc aici, din paşnica sluj hă p<- care .itn.nul o ilara.:.' te Hui'iloi, li pîndeşte pericolul la.'ița nud ,nv.

I' >aîe, din altă parte ..

'(învățăm să primim cii 'meune l'aiă incriminare. ..re) •li il doilea dar al lui 1'IIMIU h u !"

Dintre ei vor fi recrutați viitori laureați ai Premiului Nohel

Azi, o întâlnire plăcută, mult aşteptată, la Universita Standford, din California. Discuții scurte, multe purt în pauzele dintre două prelegeri. Din multele idei int: sânte, una mi s-a părut de-a dreptul senzațională. Cu asigurați pregătirea viitorilor specialişti ? — l-am între" pe un prestigios profesor ele chimie. ..Simplu, mi-a răsp In linii, generale după sistemul practicat şi în alte univ tăți americane de prestigiu. Să spunem că în primul an studii avem o sută c'c studenți. E greu de la început să pronunți asupra capacității fiecăruia. Aşa că lăsăm treacă un an, timp suficient pentru a avea dale obiec

— teste, lucrări de laborator — asupra cîiorva caii esențiale ale fiecăruia şi

asupra capacității intelectu După primul an do studii, din cei o sută de studenți, alegem pe cei mai buni. Să zicem, cam o treime. Din constituim o grupă specială. Din anul doi această grv. va trece la un program, intensiv de învățătură şi practi iar ceilalți vor urma drumul unei pregătiri uni verşi deosebite, suficientă pentru a fi un bun tehnician sau fesor la un liceu, de pildă După încheierea anului se face o nouă selecție. Dintre cei mai buni — cam j late — formăm o nouă grupă care începe să se zexe pe domenii, lucrînd efectiv, în cercetare, în mai largi, dar cu sarcini foarte strict precizate. In a fază căutăm să le formăm trăsăturile esențiale pentru bun cercetător — seriozitate, meticulozitate, răbd profunzime — şi să-i testăm, dacă au sau nu pasiune, siguranță, dintre ei se vor recruta specialiştii de mîine marilor corporații. La terminarea anului trei. din cei sau 18 studenți ai grupei speciale formăm o nouă gru de cel mult cinci-şase studenți, care lucrează alături de mai prestigioşi profesori pînă la terminarea facultă Dintre ei se vor recruta viitorii, candidați la p Nubcl".

Cel care ne vorbeşte este distinsul profesor universft IV.ul J. Flory, laureat al Premiului Nobe! pentru

S-a născut la 10 iulie 1910, în statul american Iliinnois.

încheierea studiilor colegiului din Manchestcr, ur- Utra/â cursurile Universității din Ohio. Obține, la absolvire, titlul de doctor în ştiințe generale, iar trei ani mai llr/iu — titlul de doctor în chimie. Se afirmă ca un prestigii >M cercetător în domeniul fibrelor sintetice şi al cauciucului sintetic şi este solicitat să lucreze la o serie de firme p»r;l igioase : „Dupont“, „Standard Oil“ ş.a. De-a lungul inilor împleteşte armonios munca de la catedră cu munca cercetare şi cu activitatea de producție. Spune Paul

i Klory : „Un profesor fără muncă de cercetare este ca un părinte iară copii. Iar un profesor fără activitate de

finulueție, e ca un părinte care nu se îngrijeşte de copii“. n prezent, c-ste profesor şi cercetător la Universitatea din Hlimdford. în 1974 a fost distins cu Premiul Nobel pentru tni<dările fundamentale realizate în domeniul chimiei **WitiTomoleculare.**

La 21 de ani ați obținut titlul de doctor în ştiințe |l, pu (in mai tîrziu, doctor în chimie...

- Oricare om de ştiință trebuie să fie stăpîn pe domeniul său şi pregătirea generală te ajută să gîndeşti în co- lltwiune şi să desluşeşti fenomenele de intercondiționare, IA ::epari mai uşor esența de steril, să determini valori şi să im>1 ivezi acțiuni. Adică, să îți formezi un mod propriu de I privi lumea şi viața. Chimia vine să concrctizcze o pasiune, marea pasiune a vieții mele...

- Pasiune aureolată de acordarea Premiului Nobel în nlri! chimie. Această recunoaştere mondială a meritelor In cercetările fundamentale din domeniul chimiei macro- tii"l. ulai e o considerați apogeul creai ici dumneavoastră f l i m ' i fice ?

Premiul Nobel mi-a fost acordat în anul 1974. De ulm,ci a mai trecut o bun:: buca'a da vreme. N-ar l'i for.t)n i i elegant din partea unui Ui iar laureat al acestui pres- 1ıı■ i'-a premiu să considere că şi-a încheiat, mi-.iimca, că ii a atins scopul. Nu. aşa ceva nu : e poale ! Trebuie să țiili câ Premiul Nobel nu mi s-a ah ilaul. penlm n cerce- i*n<• anume, pentru o realizare pragmatica anume, ci pen- hII o vastă activitate desfăşurată în domeniul ceieelanlor fundamentale din domeniul fibrelor .s'.nletice, ranr-ucnlui sintetic, al chimiei macromoleculare în general. Şi a nu a fost un premiu „post-mortem“ — ca să spun ci un premiu care am simțit că m-a obligat să m şi mai mult. De fapt, adevăratul om de ştiință nu vîrstă. Trecerea lui prin viață nu se măsoară prin n- rul de ani trăiți, ci prin ceea ce a lăsat el

umanității, contribuția sa la cunoaşterea universală.

— Numiți una din cercetările pe care le situați aproape de sufletul dumneavoastră, ca pe un fel de „ răsfățat'[1].

— Greu de răspuns, pentru că fiecare cercetare îşi o isterie a ei, un farmec al ei şi o importanță a ei, o loare verificată în practică. Dacă totuşi doriți, mă o- la polimerii cristalini lichizi. Sînteți chimist ?

— Nu, ziarist.

— In situația aceasta să vă explic mai pe înțeles, merii cristalini lichizi stau la baza fabricării fibrelor peliculelor de o rezistență ieşită din comun. Acestea de peste zece ori mai rezistente decît oțelul. Vă dați seama, acum, ce importanță extraordinară are fabri unor asemenea materiale pentru toate domeniile de ac ț.ate, dar, mai ales, pentru construcțiile de aeronave ? ivion comercial, de pilda, poate fi de cîteva ori mai față de unul construit din materiale clasice, şi, ea a poate transporta mai mulți pasageri sau mai multe mărf Chimia polimerilor mă fascinează cu adevărat. Polim îşi au o poezie a lor de care nu te poți dezlipi după ce pătruns tainele. De peste 45 de ani mă captivează ac fascinantă lume a polimerilor. Ştiți, probabil, că la Întregii vieți, a creşterii şi dezvoltării organismelor vii află tot polimerii. Mai precis, biopolimerii. Macromol; iele, polimerii sînt peste tot în natură : de la hainele care le purtăm zi de zi, fie că sînt din fire naturale sintetice, la corpul uman, la plantele şi florile din j Nuclcotidele, proteinele din piele, muşchi, oase, din ini sau sînge, amidonul din plante — toate conțin ma molecule.

— Ce sînt, de fapt, polimerii ?

— Pe înțelesul larg, polimerii sînt molecule 1 foarte lungi, în care atomii sînt întinşi în lanțuri imense.

niilcină centrală urmărită de ş tirnța P^egor ^ tiili-rea formei şi a legăturii acestor mpteeule m spațiu I |,.i mai clar, vă voi spune ca uneori po^rn pol fi Idilic.i ca o sfoară, iar alteori sînt amestecați m sti actun bilnl

t neregulate. De fapt, forma lor normala tate r |i1 1ut. i. Aceste structuri demonstrează cercctan e m^e ^
ii, nllnr confrați, tind să se oraonez.sa se Jiiu. ' ^ ■li.il l'orma care ar trebui, de pilda, sa î s .
£| 11 intimii analogia cu natura, aş mai spune cc ^a ca,
„ mi menii sînt diferiți, şi macromolecule,e ş;.t caf il n c u m dorim să înțelegem oamenii, U coaie rf n l uimii si macromoleculele. Dacă vrem sa mai P,l,ț> ' . > li.-lii'ii' să aprofundăm cercetările în domeniul poL.a î Să pătrundem mai mult în tainele rnaeromdoculelor l.i.II.i' ice Idealul omului de ştiința c-ste sa ajunsa cu ^

mI<- sufocant. Oricum viitorul este al polimeulox vii .
wSSSaSsSSSa

■.leHilp speciale atît pentru reactoare, cit şi pentiu apa
M'I urǎ W Noile procedee de valon a . Irizează de asemenea, pe substanțe şi reacții tluinu.c , „ e permit acumularea şi stocarea energiei solate, i .« i i marea ei în acele forme de energie care
sini n'' " niuului. Legat de faptul că in prezent rezervele dc l-t--, din
|,i
lâ
il i
II

lume sînt în curs de epuizare se acordă o mare ate intensificării exploatării țițeiului din zăcămînt, creşt factorului de recuperare prin folosirea diferitelor met inclusiv cele chimice. Metodele chimice reprezintă 80 sută din totalul metodelor folosite pentru extragerea ți iul ui şi în cea mai mare parte este solicitată ştiința merilor. Pentru că rezervele de țiței sînt li mitate, oam de ştiință caută alte soluții sau rezolvări. în prezent acordă o mare atenție obținerii combustibilului lichid cărbune şi din biomasă. Este o cale extrem de utilă pen eă biomasa se reînnoieşte, pe pămînt, în permanență, rezervele de cărbune sînt suficient de mari. Chimia merilor este chemată, şi în aceste sectoare, să reali tehnologii noi, bazate pe cercetări fundamentale judicioa Rolul chimiei polimerilor este tot mai important şi asruuiitm'ă ; mă refer nu numai la îngrăşămintele chim din ce în ce mai necesare şi mai solicitate, dai- şi la dif tek .■•ubslan'c chimice care sînt folosita pentru combate dăunătorilor, insectelor şi a diferitelor boli ale plante de cultură.

Ca toate progresele înregistrate în combaterea u boli care făceau ravagii cu numai două-trei decenii urmă, omenirea are nevoie dc medicamente mai efi în primul rînd pentru bolile cardiovasculare, cancer şi sistemului nervos. Ştiința polimerilor şi, în special, e inia polimerilor biomedicali oferă şi în acest domeniu Iuții n i. In prezent, în multe institute cercetătorii si Uzează substanțe noi, care după ce sînt supuse unor cercări fizico-chimice sînt transformate în medicame polimcrice, cu mult mai eficace decît cele actuale.

Desigur, nu am epuizat direcțiile de cercetare şi a care a chimiei polimerilor ; am vrut numai să subli că energia, hrana, sănătatea pot fi mult ameliorate d ştiința, în general, şi cea a polimerilor, în special, devin bun ai tuturor. Sînt obiective care necesită atîtea cer lăzi fundamentale, cît şi aplicative şi la a căror reali pot contribui specialişti din toată lumea. Cum spun natura ne oferă aceste modele perfecte la care s-a ajunai miliarde de ani, iar noi trebuie să căutăm să le descifr

Ic înțelegem. Nu trebuie să intrăm neapărat în corn iți;[1] cu natura, ci, pur şi simplu, să realizăm materiale noi, Im care să se poată obține produsele necesare, cu calități Ir folosire mai îndelungată şi care să nu dăuneze mediu- ni înconjurător şi sănătății.

— Pornind de la acest emoționant respect pe care îl ir-u-dați naturii, ce puteți spune despre răspunderea mo-

■ 1 1>i a omului de ştiință față de viitorul umanității ?

— Omul de ştiință trebuie să-şi aprecieze valoarea prin

■ r.lribuția efectivă pe care o aduce cunoaşterii şi progre- ul ;i. Ca om de ştiință m-am deprins să lucrez în termenii Miorilor materiale şi spirituale. Numai în măsura în care h <\-;te valori capătă consistență în activitatea omului de hință, acesta poate spune că şi-a înțeles răspun- li rea morală. Aceasta ar fi doar o latură a răspunsului, 'riitru că mai este şi o altă latură care vizează scopul în .1 re este folosită ştiința. Cît este de dureros pentru omul l" ştiință să constate că zilele şi nopțile sale de neodihnă, iai coalizate într-o realizare senzațională, de mare va- > ue ştiințifică sînt folosite pentru distrugerea celui mai linunat dar al naturii — omul. Aşa s-a întîmplat cu sen- ..(ionalele descoperiri ale fizicii atomice utilizate, din pă- <i*o, mult prea devreme şi la o scară îngrijorătoare în scop islructiv. Şi aşa se poate întîmpla cu multe alte cerce- u i. V-am vorbit adineauri, poate cu prea mare pasiune,

i spre performanțele polimerilor cristalini lijhizi. Dar ii(i că în contextul în care discutăm, acum, aconstă reali- re poate avea şi o destinație militară ? Pasul acesta, i ■ multe ori cumplit, care se face de la ştiință la înar- i.-u-e trece de

regulă prin politică. Prin ambiții oarbe şi ' şarte. Cît este de frumos să-i asculți pe unii şefi de stat m de guverne declarînd zgomotos că trebuie să se facă 'Iul pentru pacea omului, pentru ca apoi, din bolnăvi- o;ise dezlănțuiri de forță sau orgolii înguste politice, să irrifice omul în sute, mii sau chiar milioane do exein-arc, aşa cum sacrifici cel mai nevinovat animal. Da,
, :!ă o mare răspundere morală a omului do şîiință, care i trebuie să se lase atras în cursa autodistrugerii speciei iiane. Este, poate, locul nimerit să spun că <!■ lest cursa armărilor şi, mai ales, a înarmărilor nuc!'-\rc. <!c a cărei escaladare răspunzători sini deopotrivă oameni da ştiințl şi oameni politici. Sînt foarte îngrijorat de lot cc se înj tîmplă azi în lume. |

— Nu credeți că omul dc ştiință este, într-un fel sat altul, implicat şi In politică ?

— Sînt om de .ştiință, dar, în acelaşi timp, sînt şi ul cetățean obişnuit. Un om, ca toți ceilalți, cu anumite cor^ vingeri filozofico şi politice. Toate acestea fac parte diț viața mea. Dar cînd intru în laborator, acolo, în fața mea se desfăşoară ştiința, Ea este atotstapînitoare. Nu mă con* sider şi nici nu pot fi un autoexilai din viața civică, poli* tică. Dimpotrivă, cînd timpul îmi permite, mă înrolej foarte activ în viața politică. în 1980, de exemplu, ari făcut parte din delegația americană care a participat, lj Hamburg, la o sesiune pregătitoare a Conferinței pentri securitate în Europa. îmi place să mă implic în viața polii tică, aşa cum am constatat că se în tîmplă cu mulți oameni de ştiință din România, dar îmi place, înainte de oriei! ştiința, viața de laborator, lumea cunoscută şt neeunosj cută a chimiei.

— Ce iubiți cel mai mult ? Şi ce detestați ? |

— Greu do răspuns. Şi. totuşi, trebuie să spun că iUj besc cel mai mult p.incer-tatea şi libertatea. Şi detest tqj ce exprimă opusul acestor noțiuni. Un om de ştiință tra buie să fie, in fiecare moment, sincer față de el, față q lumea în cure trăieşte. față de rezultatele muncii şi fad de gîndurile .sale. Şi dacă este sincer înseamnă că el estl în acelaşi timp. şi liber. Da. iubesc libertatea şi nu p(| cor* oc afirmarea deplină a geniului creator în afatl lib c u depline. Este bine. este minunat, că oamenii dj şti.nță „. îniîlnesc şi discută, schimbă opinii, împărtăşed realizări şi preocupări, a.'--a cum s-a întîmplat şi la Con) greşul internațional de chimie macromoleeulară desfăşură ia Bucureşti în toamna anului 1903. Mi-a i'ăeul plăcere sj
o îni îlnesc acolo pe dorim na academician B’Jona CeauşescU distins om de ştiință în domeniul chimiei, după cum arj fost bucuros să discut in capitala țării dumneavoastră C sute de oameni de ştiință de prim rang din lumea chimie sosiți din 40 de țări. Este un semn al libertății de acțiuni a omului de ştiință. Cît timp oamenii de ştiință, de diverşi !>vin£.;e-,-', pzlitice sau filozofice, sc îniîlnesc şi discută, e
■■ ii *Cil* speranța de pace şi linişte nu trebuie să ne pără- •'"eă. Din păcate, nu peste tot confrații mei, oamenii de
ni'a pol respira aerul libertății.,.

— Ați vizitat Rom in ia. Ce impresii v-au rămas ?

- Am stat doar cîteva zile în România, țară despre ■ie am aflat multe lucruri interesante, eu mult înainte,
1 ■! :n domeniul unor realizări ştiințifice, cît şi în economie
" pontică. Şi pentru că sînt om de ştiință vreau să sub- -z că urmăresc cu real interes realizările pe care le '.'neți în domeniul ştiinței, mai ales al cercetării aplica- "• Atît eu cît şi soția mea, împreună cu care am vizitat
•aânia, ne-am întors cu impresii excelente despre locu- ' văzute, despre oamenii întîlniți şi despic minunata iu-ă de care beneficiați. Mi-a

plăcut şi Bucureştiul cu rotirile sale splendide, o capitală cochetă care ştie să iască în tandreţe cu natura, mi-au plăcut sarele origi- !-■ şi toate localităţile întîlnite de-a lungul drumului Mă la moderna staţiune turistică Poiana Braşov.
Vă doresc să aveţi puterea să vă păstraţi pe mai denie lumea pe care v-o creaţi în acest aer intim, familial, ..rut, od hnitor şi omenesc.
Vă mullumesc !

Să punem matura la treabă!

Se face agricultură serioasă în America. Nu numai la dacă localităţile rurale pe care le-am văzut pot fi ini te sate, ci şi la oraşe.
A făcut ocolul lumii recordul mondial, ce-i drept »»>- "•logat încă, potrivit căruia un singur american ivtv ronză în agricultură produce bunuri suficiente p ulm n ăni peste douăzeci de persoane.
Numai că in ultima vreme „recordul" pare ,\â fie MTI.I . 'oninţat. Ceea ce stîrnea zîmbete condesr, ml •ni.' ru iva ani în urmă, cînd tot mai mulţi loeuilmi ai ma Im- i unele ţâri europene au deprins, ca din .'.«•mu. pasiunea grădinăritului, iată că e pe cale de a molipsi şi Ani rica.

Este de ordinul milioanelor numărul familiilor de oraşe care şi-au proclamat, peste noapte, grădinăritul dn „hobby“. Pasiunea a pătruns şi s-a etalat unde te aşte' şi unde nu te aştepţi. în curţi, pe acoperişuri, pe coane, în subsoluri părăsite sau pe terenuri de pa dezafectate. Peste tot, cea mai mică bucată de teren ea considerată acum aur. Nu atît pentru propria^ vistierie, mai ales, pentru sănătate. Fiecare palmă de pămînt dis nibilă este imediat îngrădită, curăţată, semănată, uda prăşită şi întreţinută, cu tot ce ce cuvine, pînă la rec tare. Loturi de pămînt sînt închiriate familiilor de că municipalităţi, devenind, în cîteva săptămmi, minuna grădini înverzite. Dintr-un sondaj „Gallup“, rezultă numărul familiilor americane pasionate de grădinărit trecut, de mult, de zece milioane.

Cum de a prins rădăcini, atît de repede, această no îndeletnicire a orăşenilor americani ? Găsesc, imedia lămuriri în acelaşi sondaj „Gallup". Şaizeci şi doi ia su[1] din persoanele interogate declară că s-au dedicat grădin ritului nu din raţiuni economice. Sînt tot mai mul familiile care întorc spatele supermagazinelor şi gram zilor insipide de legume congelate, învelite în celofan, c[1] mizate. Din ce în ce mai puţine familii sînt dispuse plătească mai scump legumele crescute artificial, în sere industriale, pentru a valorifica cît mai eficient virtu chimiei.

Şi nu numai atît. Sociologii şi psihologii america urmăresc cu interes calitaţiie terapeutice şi reeonfoi tan ale cultivării pămînlului. Omul, coborît din tristele c-etăţ de beton, redescoperă, viaţa în toată splendoarea ei. Es un adevărat spectacol să-i vezi pe grădinari feliciţi du-se, la sfîrşit" de săptămînă, pentru plăcerea de a mîn _ legume proaspete, pline de vitamine, £ emanate de ei, îngri iile de "ei şi culese de ei. Cu desfătare, ci descoperă departe de stress, ciclul sezoanelor şi al bucuriilor simple .:a acelea de a planta, a plivi, a săpa.

A privi cum natura renaşte, cu o uimitoare poftă d \ ială, în fiecare primăvară.

! 'li

Am colindat sectoarele de legume şi fructe dm IIMMK roase supermagazins americane, bi la Vasnmgum,

ii | i New York, şi la Litle Rock, în Artcansas, si la San i i .11 u'isco. Intr-adevăr, găseşti tot ce vrei şi ia prețuri

> pabiie. Este o adevărată încântare penau ocru sa ,uimire coşurile şi lăzile pline, aproape tot timpul, cu

U Lubutii-t iu.jiiv, i' -y I 1 v.

W'l andive, salate, castraveți, portocale, mango, ceapa ue. struguri, conopidă proaspătă. 1-iecaro procsus paie

MÎI'. – n;.'n!Y'!l . i i * T'Nt-. vs · i i

I i'rcxt de sub penelul unui pictor. Dar numai pentru „ Pentru că,

IM deseori, majoritatea produselor pe care i, .uimiri în galantarele

Iii îmbietoare se dovedesc a li ori ori prea verzi. Am cumpărat cinci mere irumoase imii-i' «i rumene, cum n-am mai văzut. Doar doua am reuşit I.- mănînc. Gustul lor avea ceva asemănător cu cel ai uimi cartof fad.

Fermierul mic şi mijlociu, cu ocini mereu asupia pul- mlîii pieței, caută să se adapteze. Petcr Maison are fuma sa de 130 de hectare, o fermă mijlocie pemru american, în apropierea rîului Arkansas. A prac- Ih-at ani în sir o agricultură de tip intensiv, obsedai lunci „>■ reu de volumul recoltei, nu şi de calitatea ei Acusn este ni dintre adversarii fermi ai chimizării. Ii urmăresc plicația, însoțită de gesturi agitate, tntr-una din zile un copil îmi aduce acasă trei *hor/c* moarte. Le- un a găsit la marginea unei bălți d.n interiorul («rinei mele. Deodată mi- « \ | ! a trecut, prin cap un gmc, negru . (mâlc că moartea li se trage de la insecticidul pe c-are l-am împrăştiat azi dimineață. Am dat fuga la balta, ivu mi venea să cred, pe baltă pluteau cîteva rațe sui batire moarte. M-am îngrozit. Deci, eu aruncam in sol otrava, i) otravă puternică.

Toamna, după ce am adunat recolta din cîmp, ani ui!',-nat un specialist, ținîndu-1 aici două luni. Timp m i-am cerut un singur lucru : să mă învețe cum aş

iro

i.ntoa renunța, sau, pentru început, cum aş pul* a ivilm e

■ hunicalele pe care le foloseam cu atîta uşurință. n.t.n.t , .implet de gunoiul de grajd. Omul, un renumit pn.i.

la Universitatea din Arkansas, s-a pus serios pe Im vio •,. | , cu caiet şi creion în mină, ca la şcoala, leu i^i. ... i il. ce-mi spunea. Țin minte că, încă d<' la n >>
• i' 1 ■ 11 1 •'

spus deschis că pretenția mea este uşor de onorat, zicî în glumă „şi acum cinci secole indienii făceau agriculti fără să cunoască chimie[1]'. Mi-a spus-o foarte limpede,
iii cel mult doi, trei ani voi putea renunța complet la c micale, respeetînd tehnologia pe care mi-a indicat-o. întîi, folosind bălegarul şi oricare altă surtă de în mint natural. Asta însemna să-mi fac şi o mică fermă animale. Ceea ce a fost destul de greu şi de riscant, d rece în zonă exislă ferme puternic specializate, cu nu puteam concura. Apoi, am trecut la respectarea un ciclu de patru, cinci ani de alternare a culturilor, cui vînd şi soia. si fasole, şi trifoi — plante care mă ajută fixarea azotului în sol. Nici arături adinei nu mai f decît, ia trei ani o dată. pentru a nu strica echilibrul org nic al solului. Aici. în sol, funcționează o extraordin uzină a nat urii. Miliarde de bacterii sînt „angajate" producă azot. rimele şi alte viețuitoare au „datoria" sape mici şănțulețe care rețin apa de ploaie, fără să fie nevoie să apelez la irigații. Stolul de păsări pe ca le-am ademenit lingă baltă îmi curăță ctmpul de insec dăunătoare. E drept, recolta nu mai este atît de spectac loasă ca înainte. Cred că pierd cam un sfert din reeol Dar am un sector prosper de animale, vaci de lapte peste două sute de oi. lată că, după opt ani de cînd p rnovez agricultura „naturală", au început să-mi crească veniturile. Sînt tot mai mulți cumpărătorii care întrea' in magazine sau ia piață, înainte de a cumpăra leg fructe sau lapte şi carne, dacă sînt obținute sau nu cale chimică. Şi îi vezi cum se îndepărtează de tejgh cînd răspunsul este afirmativ. Produsele agricole obțin pe cale naturală pură sînt mai puține, dar mai bune. * că şi prețul este corespunzător. Acum văd că mai mul fermieri din Arkansas, cu toate că aici sîntem specializa în culturile de orez, de grîu şi de bumbac, îşi schimbă te noîogia. trecînd la agricultura „naturală". E bine pen sănătatea oamenilor, dar e periculos pentru noi, pentru o dată ce sistemul va fi extins, vor scădea şi prețurile, începe iar valul de falimente care mă înspăimîntă".

Agricultură „naturală", agricultură „organică[11] sa ./■co-agricultură", sub orice nume ar fi promovată, i
înliarcerii la agricu'U>r« rr. d țională, folosind, desigur, i' :iu;fR-'ie iehnoli [1] ' t i -,ı ale modernizării, chiar i ı!chimizării, d u e ' >w le, se dovedeşte a fi viabila. . I 1;vreme cons • :ia >iă propagandă a luptă tori- l'T pentru apăra: ca •< ^ J.ulai, agricultura „naturală" se eiede tot mai mult în zona de vest şi în vestul mijlo- . ni, în lungul fluviului Mississippi. Au apărut deja firme ...r<> comercializează îngrăşăminte naturale şi firme de
■ "usirting, cere furnizează proiecte de sisteme optime de nituri, în funcție de condițiile pedoclimatice. In prezent undă este testarea unei metode chineze, numită ..inter-- i i,,n'.are'\ care constă în cultivarea o două plante diferite HI straturi alternative, alegînd pentru asemenea culturi
1.1., ;ue care nu au nevoie de aceleaşi substanțe nutritive, ii'mul contribuind, printre altele, la reducerea substan-
,! a insectelor vătămătoare.

I'a, cu siguranță că întoarcerea agriculturii cu fața la ,: ,ı râ este In avantajul omului. Dar schimbarea aduce şi iiuiive de îngrijorare. Teama do faliment a devenit o . , i■ plită şi nevindecabilă obsesie pentru tot mai mulți i . ni ieri americani. Cu ochii mereu asupra reahtaîu, ziarul f;n' New York Times“ nu îşi ascunde neliniştea.

„Se întinde un cancer moral care distruge țesătura -iala a țării, ridicînd fermierul împotriva bancherului,
i. rmierii] îrnnot.riva fermierului, fermierul împotriva soției ; f > i 1 n potriva

propriilor copii", afirmă un consi- li. '■ l >   ,   >   de asistentăpsihiatrică.

Con,:[1]:.. Peier Zevenbergen, care este director exe- .'i'iv al Centrului de sănătate minta’ă din lowa de nord- v •■:(, nu este singurul care manifestă o asemenea îngrijo-

1.. 1C. s-a scris mult despre criza permanentă a familiei f’”inierului american, despre cum, astăzi, combinația de i 1 tinzi persistent, ridicate, prețuri coborîte ale produselor : scăderea valorii pământului provoacă un număr record

• vînzări, sechestrări şi falimente de ferme în zona c:;n te „grînarul“ țării. Dar mai puțină atenție s-a aonl-i :■ .-/iunii emoționale ce devastează multe familii dc fermieri şi micile lor localități rurale.

Experții arată că această problemă îmbracă o varietate de forme — brutalizarea soțiilor, a copiilor şi chiar şi a vitelor, alcoolism, depresiuni grave şi sinucid Ti.

ir,a

Proccntul sinuciderilor într-o serie de districte d Iowa este de două ori mai mare decît cel național, i districtele din Iowa cu rata cea mai ridicată de sinuc? ' sînt rurale.

In Missouri, ocupația care dă cei mai mulți sinu este cea de fermier.

Ani de-a riadul, departamentul agrar al Universită de stat din Iowa a publicat broşuri despre erodarea solul şi lupta împotriva insectelor. Azi, literatura publicată a acoperă, şi teme ea asistența pentru nevroze, cu sfa detaliate * pentru soții privind simptomele de sinuei iminentă la soți.

,,în acest moment — spune reverendul Tom Munn, d Royal, Iowa — în America rurală avem probleme deos bit de grele. Şi mă tem că ele au să mai dureze m* timp‘\

Stagnarea economiei agrare nu a lovit cu acee putere toate zonele. Insă case de fermieri abandonate întî neşti peste tot. In majoritatea localităților găseşti c puțin cîteva case cu ferestrele şi uşile bătute în seîndu, clînd un aer de paragină unor străzi odinioară pline lume.

Fermieri, altădată bogați, au fost sufocați de dobînzi ce le depăşesc profiturile. Un studiu estimează că o treiir dintre fermierii din Iowa vor da faliment în următoi doi ani.

Bancherii din orăşelele rurale, care acum^ numai cîții ani le spuneau fermierilor că trebuie să se împrumute să se extindă dacă vor să supraviețuiască, azi vizitea aceleaşi gospodării cu presiuni financiare cerînd vînzar fermelor. ..Avem de-a face cu oameni pe care-i cunoaşte din **scoaia** elementară[4] — spune un mic banehor rur: .,Ne cunoaştem de-o viață. îi spun care este situația începe să plîngă, acolo, pe scaun. Da-r dacă-1 las să coi linuc, aceasta îi amenință pe acționarii mea şi anul viii intră la necazuri şî mai mari".

Domnul Zevenbergen spune că este profund îngnjor de implicațiile de lungă durată. „Vestul Mijlociu a exerc lot o influență moderatoare — arată el — a fost un pun ,1- echilibru național între extremele de pe cele do «misie. Ce se va întîmpla în perspectivă cu întregul cînd tu mijloc moderator va deveni grav bolnav ?“

învățătorii din Iowa povestesc că, în şcoala elementul .1, copiii se pornesc pe plîns fără vreun motiv vizibil sau tl<■ v iti neobişnuit de agresivi cînd se joacă. Cercetările dezvăluie invariabil că acasă au tensiuni financiare şi emo- (i.'iKtle.

---

4 MerWlauu'i Mississim-t

O mamă, a cărei fermă a fost parțial vîndută de luncă, arată cum fug copiii ei şi se ascund ori de cîte ori imcva bate, pe neaşteptate, la uşa casei lor. „La ce bun I,MIU această vorbărie despre drepturile omului pe plan hil<'i-național !“, a răbufnit, revoltată, o femeie. „Dar cu ih opiul'nostru de a ne cîştiga existența, cum rămîne ?“ |;,mcherii sînt foarte vehement criticați. „Nu înțeleg zice un bărbat — de ce nu coboară, pur şi simplu, do- h uzi ie în loc să vîndă pe mai nimic tot avutul unui fermier. Şi într-un caz şi într-altul banca pierde bani“.

Aceste ultime rînduri nu-mi aparțin mie, ci unui con-
h. iie american într-ale scrisului.

Să exagereze ? Nu cred.

['reocupată să se întoarcă tot mai mult cu fața la natu-
i. 'i, va şti oare agricultura americană să arunce, din cînd In cînd, şi o privire spre om ?

Spre cel care frămîntă pămîntul şi priveşte cu emoție tlnimul seminței către fruct, culcîndu-se seara cu gîndul
i. I, poate, a doua zi soarele va fi mai luminos pentru el, Spre sutele de mii de fermieri mici şi mijlocii care
tințînă, zi de zi, rugăciunea speranței de a supraviețui.

*Tom şi **Jen*y,** in vizită lu „ **Walt** Disney World4**

Mai întîi, prezentările.

Tom, Jerry, Donald, Pluto ş.a. De prisos să mai sp*i- nciii cine sînt. Simpla lor rostire îi aduce pe copii şi **p»** muluri în amuzanta şi veşnic mcîniătoarea lume a cl.w-
ii. -lor animate. Şi într-un paradis al copilăriei cloni», cina c.lo „Disneyland“ din California,

„Walt Disney World“ se află în cealaltă parte a St telor Unite, în mirifica Floridă, învăluită în razele blîm ale soarelui din sud şi adierile pline de răsfăț ale Atlanl cului. Aici, în inima Floridei, s-a înălțat, în ultimii al ceea ce stîrneşte un enorm interes în țară şi peste hotaj Interes ce va rămîne, fără îndoială, la fel de trainic conştiințe, ca mai „bătrinui“ „Disneyland“.

EPCOT.

Dacă vă e mai uşor sau dacă credeți că se poate înțj lege mai mult, rostiți ca americanii, pronunțând sunet fiecărci litere : „I-PI-SI-OU-TI“.

Sau „Disneyworld“.

Sau „Experimental Prototype Community of Tom(rovv“.

Adică, „Prototipul Experimental al Comunității Vil rulu.r. Un proiect împlinit, din păcate, după dispari autorului ci : mereu născocitorul şi romanticul Walt D

Nu era pentru prima oară cînd gazdele îmi ofere
şanca să aîe;.| între două variante. Sau şi iu eu, dacă aceai s.- p. numi şansă ? Bacă nu cumva este una din re tu! o diabolice de a te incita să „alergi după doi iepuri1*. 1

A'.'-, am să aleg între a vizita lumea de basm a „Q neyland“-ului şi lumea misterioasă de mîine a „Disnl vvorki1!-ului.

Am optat, nu ştiu de ce, pentru a doua. Cred însă',' nu arn nxi un motiv să regret.

La intrare, lume cum poate numai la „Dîni-eylan n-ci p-ci întîlni. Aflu că în doi ani da cînd şi-a dese pori) ie. „Di.-'neyworfd” a avut peste şase milioane de vi ?:con. Biieiele vîndute &?nt pentru o zi — dar eşti av< ticci că nu poți vedea mare lucru într-o singură zi ! < rcocru două. trei sau pentru o săptămînă. Cu cît n umile sînt zilele „acontate“, cu atît mai ieftin e bilet DJetul pe o săptămînă este doar cu cincizeci de cenți n scump decît biletul pentru trei zile. Un mod subtil de 'terni pe vizitatori, de a-i atrage şi de a-i ține cît S rc.vdt în a ceas ui lume a viitorului. Şi nu numai a viitoi lui, ci şi a trecutului şi a prezentului. Pentru câ ci.canbiu, EPCOT este o istorie, cînd în imagini, cînd' i'.ili'in la scară naturală, a ceea ce a realizat, realizează i va realiza omenirea, geniul cretor al omului.

lunblema expoziției : o imensă „bilă“ argintie ele mulîe

• 1 ('e metri înălțime. Fetele tăiate cu muchii piramida'e ■" l,!1 extraordinar efect sub strălucirea soarelui. Nu se •'pa din vedere amănunte de genul : ..Această sferă r- <I>■ fi văzută cu ochiul liber din cosmos de către c;a;~ ■ ■ >n:iuțî, după cum ea poate fi admirată de pe oricare lum al Floridei, de la o înălțime de cel mult două-trei

de metri.”

I,;! intrare, citesc pe un panou «Ideen acestei lumi a

.. aparține demnului Walt Disney. In llidB, c'ind

• l're:T:nl.ai-() ncniru prima oară, a spus : „Voi crea o ••'"ijinalo priîloi'p a viitorului, care va întineri mereu i iu aaale şi p: :n tennologule noi. Ea nu va fi nieiod-lă

I. •• ;ta. Mereu va promova, testa şi prezenta noi ide;.

■ ■! materiale, nru sisteme, Totodată, aevasi.ă comunilsa- ' I! vnrma a ingenaizuaiii şi imaginației larg deschisă ,■ 11■ işmc

Io u'iwară cm",lire a memoriei omului care a năsruî

■ '.'.ioata idee a acestei minunate lunii a viitorului...

I I. -ie toi se circulă Ia..- cu un tren monerai, cu zeee ' x' argintii, ea şi culoarea uriaşului glob mc ta! io i ..nava teaimea Terra" — pe care îl înconjoară, fee s ,e O.buze mari, cele mai multe etajate,

'I'impui presează. Ce să vizitezi mai inlsi ? Unui sau Mul dintre pavilioanele .,'Lumii viitorului" : ,,Transpor- ' 11 \ Energia1', ..Mediul ambiant şi solul11, „Comunica- " sau ..Imaginația" ? Greu şi de astă dală, toarte greu

ales. Nu mi-am luat bilet nici pentru două zile.

" 1 ' pentru o săpiămînă. Ci pentru o singură zi. De Țapi, IH'HIi U şase, şapte ore. Ceea ce este foarte puțin. liotă-

• < >' să merg la întîmplare. Evit voit eîrnpul expoziție- ■■ii îs urnit „Oglinda lumii“, pentru că ceea ce se prezinl.i •! nu poate constitui o adevărată oglindă a lumii. K;l,

' ■ II! unde fiecare țară este aşteptată să-şi amenajeze pr«. t" “ii pavilion. Deocamdată, au răspuns doar uiv:pr< iilo. Intre ele: Anglia, China, R. F. Germania, ll.ali.i 1 'i'i'nia. Aştept o altă ocazie, pînă ce lista va mai n. a |<înă cînd, poate, voi putea admira şi cîteva mo:.li ale

ic.:;

geniului creator al nostru, al românilor. Şi cîte 1 demne de înțelesul întregii lumi, nu am avea de lisat !

Cînd dilema „să vizitez pavilionul cutare sau cu capătă proporții, iată că îmi vine în ajucoi^ o cunoştin mai veche, Ariei, fermecătorul personaj can ,,m tuna“ lui Shakespearo. Ariei nu este aici un nume bărbat sau de băiat, deşi sună frumos, muzical :,i api~ pustiirilor noastre. Nu e rr.ci porectu cala tren

autobuz sau vreunui pavilion. Ci, esie un în i*eg sis cibernetic, destul de sofisticat, de un exxraurcLiiar aju A fost conceput şi realizat la „Bell Laboratories". Pui degetul pe ecranul unui televizor color, care iți pr imaginea de ansamblu a EPCOT. "Vrei sa morgi la pa rxil „Comunicare“, pui uşor degetul pe ecranul tete _ rului şi ți se transmit cîteva informații despre obiect» respectiv, se indică cele mai la înoenuna mijloace ele tra port. 29 de asemenea televizoare senzitive sînt instala în acest imens complcx expozițicnal şi i ontl lor extraordinar. . . . .

Pavilionul transporturilor. Ochii rețin imagini neuitat. Unele sînt aparent banale, dar înlănțuite ere: im efect surprinzător. Iaiă primii paşi ai_ omului Pămînt, în timpuri preistorice, şi iată primii paşi ai Neil Armstrong pe lună. O istorie, ce se_confundă însăşi istoria umanității. In interiorul ei vei găsi „pov tea roții", una dintre cele mai colosale invenții ale o lui, generatoare de multe revoluții tehnice şi tohnolo Iată atelierul lui Leonardo da Vinci, ia t -o si pe M Lisa „pozînd", maestrul părînd a fi mai preocupat învățătura pe care o lasă unui discipol care vrea să p tehnica zborului. Apoi, maşina cu aburi, şi loco tiva, şi trenul, şi automobilul, şi balonul, şi avionul, bineînțeles, sateliții artificiali şi mereu mai sofistica nave cosmice.

Pe măsură ce ne apropiem de zilele noastre, a pe nesimțite pătrundem în lumea viitorului.

Cum va arăta această lume a viitorului transpo lor ? Iată imagini şi machete care îți creează impresia trăieşti în plin viitor. Trenuri pe pernă magnetică, ce circula cu 500—600 kilometri pe oră, automobile ti iIr supertehnica electronică, fără volan şi chiar fara şofer, mimai cu un computer „deştept" şi „ascultător[11], avioane in motoare în spirală. Sîntem asigurați că ne vom putea |in)c:ura uşor automobile dotate cu motor cu hidrogen. Nu VII speriați, viitoarele maşini vor fi confecționate nu din iulila, ci din mase plastice şi... ceramică, iar acumulatoare I'<claie vor putea stoca energia consumată la staționare, IH iitru a o elibera în timpul mersului. în plus, „trotua- M !r rulante" vor intra în sfera lucrurilor obişnuite.

CU. de fascinantă este această lume bizară adunată cu l".i!ă istoria ci, cu prezentul şi cu viitorul, în acest cîmp

■ Im inima Floridei ! Imagini, care nu ştii cînd te plimbă |.i in lumea reală şi cînd te situează în proecții mai mult ni mai puțin iluzorii, îți oferă, într-o înşirare emoțio-

11. ■ n ifi, copleşitoare, picturi rupestre sau oraşele Greciei Aulice, hieroglifele egiptene sau „toate drumurile duc la i:..!:ur, cu podurile faimoase ale timpului, tiparnița cu ! mobile a lui Gutcnberg sau primele cărți, primele . iv, telegraful, radioul, televiziunea, sateliții de comu- nu.;;:, ii.

CRă delectare şi aici, în zona comunicațiilor viitorului ! Aflu, nu fără îngrijorare, că nu peste mult timp, unul,

■ decenii, se vor extinde în aşa măsură roboții care \,ul si simt îneît, de la redactarea unui articol şi pînă la l.p.u irea lui, toată munca de concepție şi cea tipografică 'i va face „binevoitorul" şi „inteligentul" robot. Şi de n-ar face-o, atîta timp cît azi „ambițiosul" robot. ..inteligent" poate înlocui, în unele laboratoare, munca a i iiurva cercetători.

Cit priveşte telefonul, ferice de cei amatori de dese I obositoare convorbiri telefonice. Pur şi simplu, aici

■ ..li asigurat că telefonul viitorului îți lasă mîinile libere.

1.1 nu va avea nici disc, nici claviatură, nici sîrme şi nici iliiar... receptor.

Oriunde te vei afla, acasă, pe strada,
1.1 locul de muncă, telefonul va funcționa simplu : la o
■ "ir.andă verbală, îți va face legătura cu cine doreşti. CHÎJ ? Peste cel mult 35—40 de ani. Dacă nu vom apuca IM ii, măcar să apuce copiii noştri. Ca şi cum a li la n-ar li
I.. .1 de ajuns, mai sîntem ÎM. ii.nț iți i\i va trece serios
1.1 miniaturizarea produse!'r, im ts K loa obişnuit puțind
fi purtat Ia mînă, ca orice ceas, iar cartea de telefon
fi de mărimea unui carnețel, pe un ecran obținîndu- uşor toate detaliile necesare.

Se putea ea lumea viitorului să fie gîndită în af
veşnicei obsesii din ultimul deceniu : energia ? Pavilion consacrat energiei este de forma unei piramide, cu fe aeoperte de uriaşe oglinzi ce captează energia solară, țrn minte foarte multe detalii tehnice, pentru orice ev tualitale mi le-am notat în grabă, dur din cîte amintes.c acesta este pavilionul care m-a surprins în C mai înalt, grad. Un film realizat după o tehnologie sp dala şi proiectat pe un ecran special, cu o anumită curbur Iți creează, pur şi simplu, iluzia că te plimbi cu na' spațială, în căutarea celor mai năstruşnice surse de ene gie. Şi tot in acest pavilion, călătoreşti în timp, aşa **cu**
0 faci în 1 oale pavilioanele. Numai că de data asta lum „croată'[4] te situează în nu mai ştiu care eră geologică, vremea cînd în jungle nesiirşite se plimbau animale riViX.en..ăuni colosale, cînd cărbunele şi petrolul erau abl în fosansre, când vulcanii cruceau paste tot şi pămînt' sa-spain întruna. Un nor de ceată care ne învăluie aduce în reali taie, de parcă totul ar îi fost un vis. uemai perd/u puțin timp. Călătoria imaginației spre zitf fi.- xni'ino io cueercț.te şi nu poți rezisla tenlațioi. Din mu' i'-le sc-sassi, mi-am notat unul care oscilează intre Ian z.o al;Uite.

Aşadar, cam am putea capta mai uşor energia rv.lui ?

Cu a solari — este un răspuns prim[5]
â; E.RC.O.T. Smtem avertizați din capul locului : idee folosirii sateliților solari în vederea captării unor vas" cantități de energic.' nu este de neglijat.

în ciuda aspectelor înrudite, mai degrabă, la pr vedere, cu romanele ştiințiisco-fantastiee, un raport întoq mit în 1982, după trei ani de cercetări, de Departament!' american al Energiei, în colaborare cu N.A.S.A. arată c nu există dificultăți tehnologice de netrecut în construi rea sateliților solari, ca sursă importantă de energie. Pro gramul spațial a arătat că de pe acum există cunostin ț«l,. ştiințifice necesare.

In ceea ce priveşti,' costurile, s-u argumentai e;\ la i>m .'pulul secolului următor, cînd asemenea sade; iii ar I-'i'■ intra in funei iu ne. eka tricitalea pi'o:U;ră <■<' ai ar l'Mi.'.t i'i mai pedn e. siisib>.-;re. ba chiar rault iea: badea, I <i,.i 'ia cnar;.;ia obdnulă pe iaaaâ da petrui, carbaa.- şi
11, -i şia nucleară.

i.'-Terilor ia perierei microundelor, auSon-.i praax:d;~ i■ m .ı rest fia aeerd ca ai aca.-l domeniu ealc p.ece ie.ru ca • ritm ava ecrcclărdor.

i' a-arird p-eu bl ăO ObO de tone fiecare, aaa tTi as i seian ... eabni să ba censb-upi chiar îi. spada a;.; malcidaio!,.' a :: ■:v .alaLe dc o neaa nora

---

5 or,

d:c d-"- n. erate ; aa'as;e,; ude,
■ bbrabii aed aaa'i ai rad pa a rad. j d.;ob, r.cd.edck: M ■ apad'da eancepete d: rd.VS \. Ara:a sbsnanri
ao :-b n a ed e ..-.ase radi la ii--.de a..■i ir.-i med aied; ava a-.;:
..i i .aşbad din bara dnpd şi sabdrb bb.rbrba în sarea a -i aalajşi de aiorerda sa i '.aapeie da bbea da crrb.-i. P i o buna pare' clin epara ' a .ani ia da ar.arş: ban''-' var i'i ..... aape. cidai- î'iJO dc con.p raeaea ar a.aae -ş.i id' casad a.- , de mai malta 'ea.; di aceLed i ae p p.- o orb; Ui sL.ab>~ i. a .i --- ia 3d 000 .'.ari de păreinU

'dat scnaie câ incit ard al proiect al saPdd.do.' şapa-; va .... provoca insomnii autoreor sdi. land aa vor real...
1;**iia.;a lucrurllc.** să ne îndreptă, **n** şpre an ,.dt **proiect.**

iii 1080, legiuitorii americani an aci .plat -a leee prieiad ■ilm-arc a, în următoarele două decenii, a 20 raiaard.- de iltil.-țri pentru cercetări în domeniul i'u/.iunii nucleare. De ia susțin partkamu •adoiitilor solari, nu s-ar c.îoca şi pen
ii ii proiectul sateliților solari cîteva zeci de milioana fia i! lari, pornind de la marile avantaje ale unui asemenea I'i. -k ci ?

IVşi mai modestă, răniîne totuşi interesanta şi ideea **M**i'.inarilor americani **John** Kennedy **şi** John Aîan. lai au I"i: !a pund un sistem dc oglinzi **pentru** captarea radia • |niai- s>ilare, capabil să aprovizioneze cu căldura şi ap.i **M** - **•>iederă** aproximativ **4—5 aşezări** urbane. Sistemul < "aba/i va avea un diametru de 1005 metri si va ii ampla- • i
l.i o mulțime de 6900 metri. Daca acest sistem, cu o Iun.! in.,di Iade egală cu cea **a 56** corpuri cereşti asemăn.ilo.o > I n.di, ar funcționa numai două ore pe v.i, costul Im ar iinortiza în decurs de patru ani şi jumălale. (Vi doi m.ai-
ncri americani susțin că sistemul de oglinzi va putea (urcat la înălțimea respectivă cu ajutorul unor aerostate Dincolo de caracterul mai mult sau mai puțin fantezii al acestor proiecte, important este că oamenii slnt **preocu** păți şi gîndesc la paşii ce trebuie făcuți în continuare **pen** tru ca energia solară primită gratuit cu atîta generozitati :-'ă poată fi folosită cît mai repede în folosul întregii urna nități. '<

Oricînd, omenirea va prefera obsedantului „război 8 stelelor", un asemenea „război al Soarelui". Un războ ciudat, care nu distruge omul, ci serveşte omului. Şi, ÎI plus, costurile ar fi incomparabil mai scăzute.

Poate îi trece prin cap cuiva ideea.

Cine ştie ?

In ultimul pavilion vizitat mă rugam de năstruşnicii trenuleț să gonească mai tare, că altfel pierd avionul. **Dai** cit putea să gonească de tare ca într-o oră să mă plimbi printr-o pădure luxuriantă, unde simți că te sufoci d căldură şi umezeală, să traverseze un deşert arid şi o **în** linsă şi pustie prerie americană. Vizitez cît pot şi arunc i privire în ferma viitorului şi, mai ales, în „bucătăria[1] viitorului. Aici, pur şi simplu m-am amuzat copios **afiîlM** că mai mult de jumătate din produsele pe care le votj m:nea la începutul mileniului trei vor fi noi. La uneli dintre ele se lucrează de zor în laboratoare. O veste bună îmi zic, şi pentru gospodinele noastre : tehnologii sofistif cate de tratare, în medii speciale, a proteinelor. Produsei de bază pentru industria alimentară vor fi soia, fasolea lucerna, floarea-soarelui, rapița, legumele. Printr-o prei lucrare specială, din accste materii prime vor fi creat delicatese cu gust de carne şi chiar cu conținutul de calo rii al cărnii. Iar dacă, cumva, nu ne vom acomoda, pen* tru început se recomandă ca sucurile şi sosurile speciali realizate pe această bază vegetală să fie fabricate **pgntn** a da gust mîneărurilor tradiționale.

Ce mai, totul este exact ca în recomandările **pentn** ..alimentația rațională".

Iar gospodinele mai pot afla că **ş** tradiționalul aragaz va dispărea. Viitorelc sobe de găti' vor funcționa cu microunde şi vor putea fi comandate **d<** î i distanță. Dar să nu-şi facă iluzia că ch;-fi n-o să s<
i
MI n ocupe de supravegherea bucătăriei, o să-şi satisfacă j'l.i.-civa de a deretica prin casă. Nu, ar fi cu tutui greşit ! I II mbot „inteligent" le va fi la dispoziție. Doar prinir-o
...plâ comandă, el va curăța atent fiecare fir de praf,
I.hikI cu grijă mobila, va spăla geamurile sau va împrăş- ţ .1 prin **casă parfumul dorit.**

Nn mori de plictiseală, nu alta !

IVntru că, iată, în clipa cînd mă gîndeam că îți rămîne li.np suficient să te relaxezi, colindind magazinele .şi pie- | I -, aflu că şi cumpărăturile vor fi făcute tot simplu :

• I. v izoare speciale, de tipul „Ariei", vor transmite com- i ii' i ului unui magazin alimentar sau de îmbrăcăminte,
...Ic cosmetice, comanda produsului pe care îl vei indica
r ni simpla punere a degetului pe ecran, în timpul rocla-
1..Im- care se fac. Asta în caz că nu ai timp să lansezi •i.iimda prin computerul de casă, care va trebui să fie
(. nxiemina fiecărei familii, aşa cum e la noi, azi, mătura
* "i Târâşul.

auzi., să vezi, să guşti, să pipăi, să miroşi şi să nu
H ' i !

Mă despart cu greu de fantastica lume a lui „Disnoy- » -ihl".

fantastică ? De ce ? Oare cîte din lucrurile socotite azi
1.1. 'iloareperformanțe ale geniului creator n-au fusi la !.. .'put simple proiecte utopice ?

M;i lăsăm timpul să-şi urmeze cursul, ducînd cu el tot i. u departe pofta omului de a visa.

I'oftă care, aici, la „Disneyworîd", se dovedeşte a fi

DINCOLO **DE AFACERI**

· Curcan, de ziua recunoştinţei

· 1> rintre f;emei1eanier icane • Ba-
mi sau viafa©,, East-five“ în alertă

· Cu Colombo la plimbare prin lumea bună a politiei®,,Over ’80“, iin club bizar? * In fiecare zi să um fi că te naşti din nou @

,,Ce va ii i t n a i c i, în II a r 1 em? ® N o a p 10

bună pe Bowery Street

Curcan, de ziua recunoştinţei

Azi este săi'bătoare.

Una dintre cele mai mari sărbători. Dacă nu chiar M .I mai mare. Sînt aproape sigur că este cea mai mare i„i. bătoare de suflet a tuturor americanilor. Mai mare şi ilrcît crăciunul sau pastele, sărbători religioase gustate şi iniiirate de mulţi americani. Dar niciodată de toţi. Confe- Mi:n:le de credinţă, atît de diverse aici, fac ca, practic, n:ci un praznic religios să nu fie şi o sărbătoare a tuturor mnericanilor.

Aşa că sărbătoarea de azi este considerată a fi mai n u > 1 î, decît orice sărbătoare.

E un fel de festin naţional, care îi adună, mai aproape r;i aricind, şi pe albi, şi pe negri, şi pe indieni, şi pe C.a'beni; îi adună pe protestanţi, şi pa catolici, şi pe inapţii cultului mozaic, şi pe

baptişti etc.

Este un adevărat festival naţional.

Numele său : ,,Thankgivingday‘.

Intr-o traducere liberă : „Ziua recunoştinţei"*.

Obîrşia sărbătorii se pierde undeva în începuturile Ici mării poporului american. Se spune că, timp de trei .;ni în şir, natura s-a răzbunat pe om, cu o ferocitate in raaiîntîlnilă. Un an secetă, în altul invazie de lăcuste •,i, apoi, ploi nesfîrşite, inundaţii. Fiecare an semăna P'iaxă şi deznădejde. A apărut şi o unda de speranţă : un .■ii bun, un an din ce în ce mai bun. un an cum nu a i,■:,i fost, Roadele nmpuhii au fost atît de mari, îneît, se

rourne, cu mulţi Icrmieri n-au reuşit sa le -1 uapr nici **p** ie mălaie. Tciimna. ta noiembrie, *vină.* de obicei, _cînipu

v j varf;â vistieria in hambare, familiua. copiii, bunicii, no pol ii.. ora' 1 ■'.■ nii- vnu s-au adunai ui juriu casulor, adu cind un omagiu crapului >t hămk-k-i omului.

Triumfului aradul.

..Thankpivinaa1 es'e o minunată zi. a recoltei săi' bă lori Ui, cu Pa, Iul. ii1 mijlocul familiei,

O 1 radi! ie **:** ude **o** mare onoare ca. **în** această v.\. îaml U" ;j ,■ uada u' i a In-1 vc ■'; ;a ..cîanui1'. c i -a ! \ n-pol 1

i : ■" Pañ in vb.Ua un rlrăua Un nram nin aiura hulii

lup.-.'. Semn ai ospitalităţii în edl american

i.Piieă 1,'adiUai, sin.!, irnairl şi CU în mijlocul uni!

i • !'.O P a; a 1 i a do , ='i 1 -ai etanii, dn ipnup.rre c;e Scaii

:.. : ", ,ePan ia a: u ri. YPda urma aă :aeaepă la or

■ P : P a

:ein .i ari 1 p' aa clapă ndara! acar a a 1

t ■ .P .".an r rn d :a iun oaau, an eareara a.)—1

(,-a •: r.1 p a;;:an: ele; nit nu fal<.-sese cura ,.13“ 1

p : ,a-p'; ;pi ar‘a copia! IP) camera propriu

v a.;. . ... <aa. cir. .ral "ii laua-r. ara ara 'P-t ri crainic

p; r.a a s.du'ia ra U ic-p< rl a a .ri au a.riau .diappy day

p._ ; ;; auara, a a i i o ri i u.aauar.a. Srareia ÎŞI trl r,,a.., ,.p.. pa ri'a Linrva:p;re da rm aanbra* perie oraşu .a-:.-. ; p a-, aonaPciar omamai i'aeaic. l.ar ia ,a. p i mo c-av n-ia raa'm Vru sa părea a ii alit do apruape d p.a.p a-,pa uateran inra. daca priadres rus :nu. ura taia aa aiira.1 aia unar ppria-neri da 40—r.-U du uatjc, ca urg easui Pacific re întindea umil In picioarele nuda. Cîtev vnnoare 'veneau prăbne spre iarm, pa; că darnice să-"" •apodu tai nun iute nostalgia uscatului, Atteu; sunau in

l; una. sunau repetai inunde do a se lansa mir-o nou cursa, pus rund, apoi, leneşe. aproape tumue po cu/umuri iVma pulbere, Era. poate, durerea ruperii de țărm. Cu (i f), oare, dărui, de iarm careu rnishuo pe marinari d parte, pe întinderile albastre ?

...Retrăiesc aievea acele clipe. Privesc !a televizor ş din cind în cind, prin geamurile mari cil iadul Ironia **p're întinderea obositoare** a **Făclierului. Valurile par** In **cremenito, desenind daniele albe ec-i uepod.obe.se maturii**

In cîteva clipe oceanul devine mai ondulat, dînd chiar de agitație. O agitație mocnită.

!,a televizor, imagini de la festivalul stradal ocazionat <i< saroaioare, din statele din Nordul Americii. Este o i* >, . '-ionântă revărsare de culori şi imaginație, pe marea °raşe!or. Cu mic, cu mare, lumea a inundat strada, l in: .ta.ța ochilor holbați de mirare şi curiozitate trec care "împodobitedupăcele mai insolite gusturi, fan-
1 revarsă buna dispoziție prin melodii tradițio-
" ' "ş ^'upuri de sportivi care se întrec în exerciții acro- 1 > ~ ,
feiu/riaie adevarate — cîini, pisici, iepuri, oi, capre,
i" 1 — gătite de sărbătoare, cu rochițe sau pantalonaşi! ■" l.-iC *şi* cămăşi scrobite, cu pălării sau băsmăluțe, fie-
' " &l^'4 c,ul11.ii veste sexul sau după cum este rangul 1 •: aiarui, Se cîntă şi se dansează mult, ca niciodată," în :a 8 anului, în întreaga Americă.
Veselia si buna dis-
■ -\:o smt contaminante, Nu lipsesc nici Tom şi Jerry, Donaid, nici Miekey Mouse, nici Muppets,* toți de |,|li,'llsn,m uriaşe, picați parcă aeoîo, în plină sărbătoare, U.:mea giganților. O bunicuță îşi plimbă intr-un căru- ^.tîțeiuşal gnlit de sărbătoare, cu papion la gît. Poliția
• ^'-roit, in ț«rana de paradă, cîr.tă cocoțată pe un ca-
0, urînd spectatorilor înşirați de-a lungul străzilor
oays gr/mg11. Eclooa. unui circ din Chicago defi- ;pe
unkiclari ; o „scară a măgarii,.r:\ după
&1fc! *m* 0 juiViăi.a.;.,? de metru, pmă la opi-zece me-
1,; \ i'Ş '■ iOrurag! pc1 o platformă trasa de şase
• ' ' >
«resrasl căț< •;!.;>*, po care îi învață „să facă cu 'salut'nâu- ;i.
adaikatorii. O căruță trasă de do:~
.. ..ş:ee cai *sloi* osia pi'ră
ochi cu moşi geri'â, de mărimi
: diferite, stiod Ia taclale într-un bar. Aibă-ca
1 'scu'î, împreună *cu cci* şapte pitici, vrea parcă
să-i apos- ' i-'.'gciiht, dar îocmai acum maşina ior, un
î:!" iîîOa, s-a o.!'(viat. într-un interviu, şoferul
-d ma^că '/• ;:tj';iîr* ă la ,,Fred şi Barney", ra
uir'ijt ca acea.::a *. nrirna d'-fecțiune din istoria ;')'"oai><*c;*

opt decenii a i.; ■ -‘nM. Cind desface capota, a „defecțiunea*[1]
: r.. . :m are motor şi e tractată
' ”ruts din Țața. I,a ma". ! carnaval şi-a făcut apariția
■ dragon uriaş, lel'r.hi'' -;t rare şerpuieşte la nesfîrşit
printre străzi şi blocuri. (Crainicul televiziunii spunea această bizară arătare are mai mult de o mie de metr Nu lipsesc nici uriaşii „supermani“ nici „extraterestrii peste tot obişnuiți ai casei din filmele de televiziun

Deodată, emisiunea se întrerupe. Apare crainicul, '
o figură crispată. Anunțul pe care îl prezintă explică t tul : „Stimați cetățeni. Nu intrați în panică ! Cu cîteva o înainte, în largul Pacificului s-a iscat o furtună foar puternică. Este posibil ca în cîteva minute ea să afect: şi oraşul nostru. Nu intrați în panică ! Cei care priviți televizor, anunțați-vă rudele, prietenii, vecinii

Greu de stăpînit teama care mă încearcă. Mă apro de geam şi privesc spre Pacific. Apele sînt agitate, iar larg nu mai văd nici un vapor, nici o ambarcațiune, străzi lume puțină. Parcă şi circulația s-a potolit. C atît de pur pînă acum două ceasuri pare cufundat negură.

Da, uşor de spus, ,.păstrați-vă calmul !“

Stîrxî ia geam, cu ochii pierduți în largul Pacificul simt că mă apucă o amețeală. Nu ştiu ce se întîmplă. ! întind repede în pat să-mi revin. Anunțurile panicarde la televizor sînt tot mai dese. Simt că totul se învîrt cu mrne. Privirea mi se încețoşează. Un tablou agățat peretele din față mi se pare mişcător. Nu-mi vine să cr Nu ştiu ce-i cu mine şi pun mîna pe tablou. Intr-adev se mişcă. Simt că se mişcă şi patul pe care m-am aş" din nou. Se aud sdrțiituri înfundate. Apoi, trosnituri, .sirenă de alarmă sună ca „din gură de şarpe".

Pe culoar, toată lumea dă buzna spre lifturi şi scări.

Jos, la parter, linişte, calm, de parcă nu s-ar fi tîmplat nimic. întreb totuşi, ce s-a întîmplat ? „N neobişnuit, domnule. Furtuna este foarte pute şi alarma s-a declanşat în momentul cînd clădirea a înce să se clatine prea mult“. Apoi, viind parcă să mă li tească, îmi adăugă : „S-a. întîmplat exact ce se întîm eu un copac aflat în bătaia vîntului ; se apleacă, apoi rovine, iar se apleacă şi.. A

Da. încerc să-i zîmbesc şi eu fetei care e numai s dar îmi dau seama că nu prea reuşesc. Plec, spunîndu
, Ain înțeles, numai rețineți că eu nu sînt vrabie să /.b->r ilară nu-mi place legănatul copacului".

lîide. Mă molipsesc şi eu de rîsul ei. Şi bine fac, pen
ii ii că în secunda următoare un domn distins se intrn- i" .i>:a de mine dacă nu cumva am plecat din hotel,

IC domnul Rahmunsen. Mă invită la maşină, băiîw- ilu mă prieteneşte pe umăr.

Afară furtuna se dezlănțuise.

Nu vedeai nici un trecător pe străzi. Nici maşini. Din

ii ud în cînd, cîte o maşină specială a poliţiei, a salvării •i;l a pompierilor trecea grăbită spre locul unor am?!uri '/ h-rate. Oraşul, trezit dimineaţă, de ,,Thankg:vin;';day" in răsfăţul soarelui, era de nerecunoscut.

(i propun domnului Rahmunsen să mai aşteptăm. îmi ■•înme^că „Mercedesul" său nu e maşină, ci ',„tanc[1]' şi că ' a cula cu el pe orice vreme.

Locuia, ca oricare american care are posibilita'ea tă ■■■ respecte, la cuiva kilometri de Seatle.

Pe drum aveam să trăim şi un moment de f,roav:ă. în I >'--pul traversării podului de vsse, întins peste limba de !'■> a unui gelf ce desparte parcul unde locuieşte amfi-
liicnul meu de oraş, un val puternic a izbit maşina atll 'Ir violent îneît domnul Rahmunsen nici nu şi-a da! ar-a.u
■i de fapt ne-a întors în sensul... opus. Cînd am ah:n\
1' capul podului, mi-a spus glumind, cit puica ehara in .-.vi moment : „Am impresia că noi trebuie să pic;ara din
■:'-alle, nu să ne întoarcem. Vă e frică ? Mai încercăm iaca
II(btâ ? V-am spus că maşina asta e tanc !"

Ce era să fac ? Am înccrcat şi ara ajuns cu bine aca-.ă.

_ *O* casă nouă, îmi dau seama după prospeţimea iemai- cu tot ce îşi visează un american înstărit : curte, :';-luză mare de iarbă, flori, câţiva arbuşti, o mică fini mă ■i teziană şi, de jur-împrejur, zeci şi zeci de copaci. Al'lu ■urprins că cele şase camere mari, luminoase, nu-i aiul eficiente, că abia au terminat de construit şi locuinţa dovedeşte a fi neîncăpătoare. Şi intr-un fel are dropia|<*
<'ei patru copii, soţia, el, avocatul Rahmunsen, şi :a;nn! ..at populează din plin cocheta locuinţă rătăcită la o in.u a'ne de pădure.

„Este greu să-ţi faci o casă în America ?*' „Nu, del îmi răspunde gazda. Totul e să ai bani, cît mai mulţi ba **să** ai timp, răbdare şi să te gîndeşti că vei cîte „nopţi albe" gîndind cum e mai bine să definiţia-:i p iectul. In linii mari cred că la fel o şi în România, un ştiu că se construieşte foarte mult".

Şi rostind numele României, o cheamă pe Laurie, de a doua fetiţă a lui, elevă în clasa a cincea. îacem p zentările şi numai ce aud că Laurie începe sa-nn spună „Deci sînteţi din România, domnule ? Ei, aflaţi e • la mi că aveţi o ţară minunată. Ştiind că veniţi ca <. t ete noi, am citit aici, în enciclopedia asta mare, • pag despre România. Ara aflat că aveţi munţi fi iu;n'.a un trăiesc, libere, capre negre şi urşi bruni, că sînteţi^un dintre cele mai vechi popoare ale Europei, că iepurii p fi văzuţi peste tot, că undeva, pe Dunăre, exişi ă o rez vaţie cu cele mai frumoase păsări, că aveţi cîteva reăn tiri minunate, că aveţi foarte multe oraşe noi faeu de regimul comun kt, că preşedintele vostru, aonm Ceauşescu, a vizitat; de două ori Statele uiu

elevii învaţă gratuit. Şi uitaţi aici am un nuc
copii minune. Unul dintre ei, căruia î~am reţinu 1; ţap fotografii pentru album, este lot din România. Este fetiţă. O cheamă Nadia şi nu-i mai ştiu celălalt nume.

Frumoasă surpriză să auzi un copil î
acest unt;;!ier al A r"'r1',ii — Seatle r> iUi c
{icului, în aproj Canadei — C,.ie România ţ es
emoţionant, li n t, ase gazdei, .1 ' i'lţunu
în timp ce îi ofci l.ij.i discuri cu r cl 'du iu nai de Ghcorghe Zamfir şi „Rapsodia-1 lui George ^nesc
o păpuşă şi cîteva pliante turistice din Roii iama.

Masa care s-a aşternut în sufrageria spaţioasă ne teaptă, Sînlem invitaţi întîi, după obiceiul casei, să .. tăm ia aprinderea focul ui în şernineu. Ne aşezam eu to ■•os pe covor în jurul unei rnese încărcate cu cîteva f furii cu biscuiţi de ţoale felurile, pastă de brmză peşte, bucăţi de biînză şi caşcaval, două sticle cu şampani

Se ciocneşte o cupă de şampanie, se soarbe o eopă care fiecare ia biscuiţi şi îi întinge cu mîna în pl roci din care pofteşte.

I i-l * 4» V. j./V.. 11* ------ i ^ , ,

liisky sau coniac, ci cu o gură de şampanie, baiu ui n< >i i se servesc la sfirşit.

('-1 mai vîrstnic rosteşte cîteva verbe : „Mul'urrnr» inîiiiului şi cerului că nc-au dat aceste bucate şi ca puU <n

,i iu pace la această mtusâ, bucurlnda-ns că ne veaun !

; Uppy days giving". fiecare răspunde ro.yii.iid aceleaşi cuvinte „nappy '.ui.js

>i ce se ya teste de aceasta 'n.r!xdoare 2; p';;!;i?/j "r'

■;i::i eurcanului, Gospodinele se udree in a pe.u ! ^ f<
' i:rd multe feluri ce n»:/K^î'. A;ci eirPcm rer.;re..iţ^ce -dul familiei, atins cu doi eni :n '.ierna, dep-aî
i- dala asia harnica porp^dlce, d-emea i. ..cian'eneen, i- i. nu rre d paiin de i..n'-pre:-.r-, e ;olr.n oo mmcare d,
a. es : j un'ari de curcan, piilie de i-erem, : ue e>.u e..a-
, din .ficat de cure u, '.i, chifieiui:' de curcan, c;rneu d:-:
earrenpa care a', rea ..tvamcral pe toate in..a.:.u'ina L.I ra! a;
aua reţ,*a. *1 ml...- leaic i.:na a fost o surpi i/ă aoa.aiataj pai;' L era^

■un \ Nu **mă** întrebaţi cum a r-el iacul,e peuiea e., e.., ii". mi s-a explicat po in cea. :.e, Pea; p;n spa.e <. < >.

i , ; ,;ea mai delicioasa gustări' u unu >■ ■■'•■.' _ţ--«* = ^ -

■r:ircan. Mult mai gustoasă cacit ova-aro cim'ie a

i u .]•.• aduse, după tradipa acestei sarbau>ra ce ce.c pa i runda invitate.

S' mănîncă, se bea, sc di ! , gîţnnp, «r.

.•cui'.ă muzică. O atmosferă piu a d' t 're c.c

i...r,)a- 1 Laurie, ca:^

. 1'_ p.nie pentru a treia oară cmJ c mia Jlaps'îdd.a"' ia

vioară şi la pian, pune sa

II place mult şi îmi mărturiseşte ca uuure uniunea pa vai Mi.A-rca să cinic şi ca citeva fragmente.

Se făcuse miezul nopţii. Era ora la care sărbătorirea • -e .miicia. Aici, 111 mijlocul familiei Rahmunsen, buna «Hr.po- Hrr era încă în toi. Laurie, mereu neaslîmpărată. a iwi!

,i,■ să dea drumul la televizor. Crainicul tocmai pi'ved t ! iii le zilei: „Fermierul... din Texas s-a pre/.-ul .1 a-, iiinincafă la Casa Albă pentru a-i dărui un curcan |>n-

■•tliutclui Reagan". **Şi** imaginea oferea detalii noa'.imr de : t această ceremonie amuzantă. în Scatle, fui tuna a ti e-

cut, nu fără să lase urme ; azi, de „Thankgivingda; peste o sută de mii dc familii de amcricam din oraş din împrejurimi n-au putut găti curcanul din lipsă curent. S-au dat asigurări că în cel mult două zile vor înlăturate toate avariile survenite...

îmi iau ramas bun de la familia Rahmunsen, nu **în**[6] Inte de a-i da informaţiile solicitate despre obiectivele **t** ristice de larg interes d;n România, li vorbesc mult, **de** micuţa Laurie s-a aratat destul de bine documentată, **d** tatăl o ţinea morţiş cu dorinţa lui : „Aş vrea să parcurg **u** itinerar prin locurile pe unde a trecut... «Draeula». I mintea americanilor, Vlad Ţepeş a intrat pe această poar* a senzaţiilor tari, fiind prezentat ca un domn deosebit fioros, cînd vampir, cînd sadic fără pereche. I-am explic ca filmul pe care l-a văzut este complet rupt de realitat dar la ora tîrzie cînd cortina amintirilor se lăsa pes[1] „Tnankgivingday"', era greu să ne mai înţelegem.

Ne-am despărţit, îrnbrăţ.işîndu-ne.

Laurie mi-a oferit o păpuşă, rugîndu-mă să i-o **da** fetiiei mele, răsfăţată cu acelaşi nume mic ca al ei, „Lori

Printre femeile ***americane***

...Zi frumoasă de toamnă tîrzie la New York. Pe un din străzile veşnic aglomerate ale Manhatlun-ului **asii'** la orele după-amiezii, la o demonstraţie dintre cele dev" ni te aproape obişnuite aici. Mai multe femei, cîteva sul purtau pancarte şi scandau lozinci, cerînd majorarea **s:** lariiior, stabilirea de salarii egale cu bărbaţii sau protu tind împotriva măsurilor, nepopulare, luate de admini' traţia Casei Albe cu privire la sistarea unor subven* alocate familiilor sărace.

Urmăresc cîteva minute şirul demonstrantelor şi m pregătesc să fac o fotografie unui grup de femei. Deodat eu domn bine făcut se postează în faţa mea şi, uitîndu-; l'ix in ochii mei, mă apostrofează : ,,E o ruşine să foţi' "'■;:n:a·i aşa ceva ! TîriVle astea au ajuns să creadă **că** «■.sie permis totul. Auzi ce cer : salarii egale cu ?Je noastre, bărbaţilor. Sînt nebune. Cine sâ le bage în seamă ? <mn o să aibă o tîrfă din aia un salariu egal cu al meu ? Asta-i exclus, domnule. Să nu le fotografiezi că le încurajezi".

Nu e prima dată cînd rămîn, pur şi simplu, perplex. Aş spune că după cîteva abordări mai dure, în „stilul" ■■li-**azil** americane, am cam început să mă obişnuiesc. '

^...Joanne este funcţionară la o societate de turism din Ancansas. Are tenul proaspăt, buzele cărnoase, dinţii mari,

---

6 ::<»

' < un alb strălucitor, nişte ochi albaştri fermecători şi |M; UÎ blond. E frumoasă, plină de feminitate, chiar si în (maia ei cam lejeră, blugi şi un pulover parcă anume “t pentru a-i pune cît mai bine în relief sînii seducători Conduce degajată maşinuța ei, un ,.Volsi:wagen“ ■n gintiu, care pare o adevărată sfidare în peisajul automobilistic american, dominat de limuzine supradimensiona le. Are treizeci şi cinci de ani şi stă împreună cu băie- l"iui ei de opt ani. A divorțat la puțin timp după ce si-a n s Pe lume odrasla, pe care o adoră. E una dintre ame- n, ancele despre care poți spune cu toată convingerea că •■ ■ie frumoasă. Din cînd în cînd pare şi sentimentală.

Servim masa împreună la un restaurant mexican din Iii i moasa stațiune montană Hot Springs. O masă copioasă ,i felurită după cum îți pofteşte inima. Chelnerul te bagă in seamă numai la intrare, cînd te invită la o masă liberă,
,i la plecare, cînd vine să facă nota de plată. In rest, servili singur ce vrei şi cît vrei, din cele douăzeci-treizeci 'Ic feluri de mîncare şi bere sau băuturi răcoritoare care îți ■.Iau la dispoziție permanent. Taxa de intrare este generală, de doisprezece dolari, indiferent ce şi cît consumi l.a plecare rămîn surprins că Joanne îi lasă chelneri țoi o Hipineză ca un bibelou, un bacşiş gras de patru dolnri ..Obişnuiesc să dau întotdeauna bacşiş gras cînd înlilno-c " chelnăriță, pentru că ştiu bine cît de grea şi, nu d- puține cri, umilitoare este munca asta, mai aI<V pentru Icmei. Am fost şi eu doi ani chelneriță şi nu di- pn[in. -ri a trebuit să suport toate grosolăniile b ă r b a ț i i , K , '■n d că totul li se cuvine din lumea nonslW», n IVm-ilur. "nai te ciupeşte de dos, altul te min/ții.- pe .mi, altul

aruncă vorbe ca la o prostituată de drumul mare. Află bărbaților nu le dau nici un şfanț bacşiş".

După masă facem o plimbare pe bulevardul care puieste în lungul unei văi prin Hot Springs. Joanne vorbeşte întruna despre ea şi despre mişcarea pen **emanciparea** femeii americane, în care s-a **înrolat de** ani. O Întreb de ce nu se recăsătoreşte şi o vad eâ puineş în rîs. „Să Iii convins că sînt o femeie complet noima. Sînt înzestrată cu toate simțurile şi ştiu ce înseamnă viata alături de un bărbat. îmi plac bărbații, şi mea mul Nu-i schimb prea des. De cînd **am** divorțat am* **oe** iap un singur prieten cu care trăiesc şi mă întsxeg foa bine EÎ ține morțiş să ne căsătorim. Eu, nu ! M-arn sat rat o **dală.** N-am chef să pună **ghearele pe^rnine** şi_ eu **bucătăreasa** lui **sau** sclava lui. bună, **dm cind cînd, la** pat, **pentru** plăceri şi **pentru reproducţie** vrea sa mă trateze **ca** pe un prieten **în** permanenta, *uc* p vini **unul pe** altul **de** la **egal la** egal. **în lumea.** ni **cai. trăi:-!).** **G femeie emancipată trebuie să ştie bi.na^ ce** vre **Arsun, nâgrăbcsc la un curs de** „aikido". **ca să mă apr,,-: / în caz că cineva ar încerca să-mi fure poşeta**

1 '//V' " .

mm Uazht, in b
r,; M a y i ' t ■■ a....
■. . -,t '■■■ : ■
La fel e,; ;
am t.a':mâ>
L',,".ia a :.a abitcare c: a :1 dî.uti d- :.it ea. Aflu că .a
1 .a:, Iii ....
....
țme să-mi preciza:.' care îl practic din

!p ce serveam o carea.. im-a arata ii au nul a nt: 'er. amen i i :1 or de ,,aslaclo" **LI ei masculini, era desculță şi pur'** */;i .I A-,v:A[* **o ja^mamaă emanez.** d **reuşea** să-l **doboare la** părnint *i* **rVâ macaz:) era m«i îna.lt cu un Cf mdo" se** înrudeşte cu judo, dar co: **ie. o tehnică defena.ivă, La despărți** **: ,,Să** nu-ți **immeioezi**ca, spartul ' **aeeesitate** mă face nari **puțin** feminină **Dimpotrivă, toate** calitățile mele da **femeie** devin **mai pregnan'e** şi, în **plus,** e **o** mare **plăcere** să simți c» domini un bărbat[11].

...Ziarele americane continuă să acorde^ spații mari ;.ietivitătii cenlreler memeale kra,ni.:.LC'. Lu a^menea **,'pntru** s-a **înființai şi 3a** Los Angeies. Doamna Dobner, **i, 'vrră a sase copii, este fondatoarea** unei **asemenea** cen- ■ ni. **Împreună cu** o **doctoriță, colaboratoare** apropiata, şi-a

la dispoziție cinci camere din lociunț» ^ ei, CA (ul de
spațioasă, pentru amenajarea^ cerni ului.
■I . truse medicale, un mic laborator uo ana I,A: -
*'ifi< «hrplu : „Sînt mlndra ca sini fcuv ■ este frecventat
numai de militante ale ^,,-u , Stei care vin aici pentru
;uca o sarcina, cind es c b,<o s a V ; —
V n e
■Miale, ee regim o.e via*u 1 ° V"- f.<Vc\ v
.rîă ş.a. Doamna Dooner expera ^'J-d lr Ct;^
, •yM.iea de mult organizarea in.'n as.,i& ue c -i *• ;
tec să aibă copii şi nu ştia cum,-, pi.ce^,,
i• • pste perioada cînd pol rămme miarem^o. ^
Pe de altă par Ic căutăm să înarmăm /cret-ne Maestinţela necesare
pentru a putea U^'.a tJ ^
,; ;a acelor bărbaţi care vor sa le ui^ie ^ ^
^
ţi :.Ha iniU^ve,_ or, u,«.rL au
:':beie condescendente. Am au:at,a.
iol". Iniţial, ne-am mul'urau. c-;^ *L-~ ţ..r,.*-.-'vestele sau
ama. •■ <-■ ,

irv-.a {ty-'e îlele noastre st
v ari iUe invuţkid şi
'..::;Sr&; 0
,ea la poliţie pentru a-i ^ ^
' ■ - ,eă pcopunîndu-le sau ooleunaa-*iy*
,' :eoroa:;e cu ci, sau punimlu-le mlreeaia yro-■•■><.... ; ^
Noi femeile, mai avem nevoie de ^U.- u- JV,' ',,'.j

"a^'ştiu exact ce caut. Nu mă interesya/.ă <V, d

d?a a Na^sînt auLm a ... v»IW

&y£K? stftfs "

venţă din romanul Ellenei GUehrLst, „ H u n , * , - . . - care
eroina î*i anunţă, printr-o scnsoaie, s.-lu •■

Ittî

divorţeze. Autoarea dă glas sincerităţii depline a unei fe«* mei curajoase, dccisă să ia totul de la început, refuzînd* să rămînă în continuare o simplă anexă a bărbatului. Subiectul revine, într-un şir de

alte nuvele şi romane americane, multe dintre ele devenind „best-seller"-uri.

Ellcn Gilchrist, Hiîma Woîitzer, Doris Betts, Eîlen Dou- g!an, I.aurie Cohvin, Ann Beattie, Mary Lee Settle, Endora Wolty, Marcy Hcidish, Diane Johnson, Elizabeth Speneor, Anne Tyler — iată o listă lungă de autoare americano „la modă", cu romane inspirate din viaţa americană i, mai ales, din viaţa femeii americane, care, fără să-şi fi proclamat acest obiectiv strategic, reuşesc, o dată cu trecerea anilor, să se impună atenţiei cititorilor, tre- c-înd, pe nesimţite, în umbră lunga „trufie masculină'* din literatura americană. Chiar şi în lucrări mai deocheate, o autoare ca Gael Grenne demonstrează că poate „crea" imagini la fel de vulgare ca şi cel mai reputat bărbat în materie. Critica de specialitate apreciază că, în prezent, tonul în literatura americană de calitate îl dau femeile,. în cea mai mare parte tinere scriitoare, care s-au lansat de-a dreptul spectaculos. Un fenomen ce reprezintă o noutate absolută în literatura americană. Poate că nu întîmplător în anul 1984 marile premii naţionale pentru proză au fost acordate unor scriitoare.

...Micuţul Charlie dintr-un oraşel califomian a împlinit doi ani. Evenimentul nu s-a consumat numai în mijlocul familiei, ci a ajuns şi in multe ziare, chiar pe paginile intii. Prin cuvinte l.psite, de multe ori, de eleganţa academică, numeroase persoane îşi exprimau opiniile în legătură cu implicaţiile morale, sociale ~i medicale pe care le pot avea „mamele de împrumut[1]'.

Dacă Intr-o familie, îndeosebi din cele înstărite, soţia nu poate face copii, problema se poate rezolva în mod cu totul original : contra unei sume însemnate, se închiriază

o „mamă de împrumut'[1], care este însămînţată de masculul familiei achizitoare. Cu asistenţă juridică de rigoare, trocul sexual este perfectat pînă în cele mai mici amănunte, „mama de împrumut" angajîndu-se în scris că renunţă la orice drepturi asupra copilului, imediat după naşterea -a. Mama lui Charlie, mamă „incubator[11], declara cu o *• iII.îdiate descurajantă : „Am suferit nouă luni cît ani iM.'-r.t în mine sămînţa domnului R şi iată că am cîşti- it<il cincisprezece mii de dolari. Nu e o afacere bună ?'[1]

Aşa e, e o afacere nemaiîntâlnită. Dar cred că şi cea jn.il tristă afacere din lume.

l'Vmeia americană. A deprins de secole plăcerea de a »i• -.li bună gospodină, bună soţie şi bună mamă. Gospodina lăsată pe mîinile ei era întotdeauna în siguranţă, im il. soţul îşi putea vedea liniştit de afacerile lui. Şi tot secole a învăţat, cum rar se mai întîmplă, să fie su- jHi'.a, fără să crîcnească.

Cu timpul, anturajul social i-a stimulat imaginaţia, (Ai uid-o să emită pretenţii „dincolo de crnliţâ". Aşa a MIi:t ut. stîrnind senzaţii tari prima femeie miner, prima mcie strungar, prima femeie inginer, prima femeie

sa- » ml. prima femeie aviator, prima femeie soldat, prima ii mcie judecător, prima femeie profesor, prima femeie M.'.mnnaut, prima femeie poet, prima femeie inventator, IM la recenta rundă ele alegeri, şi prima femeie candidată ţ.i vieepreşedirJia Statelor Unite. Kînd pe rînd, ierarhiile fu (ifcsiona'le, sociale şi politice americane au început să li" „infestate" de ofensiva feministă, care cunoaşte, de |i :.!<■ mi deceniu şi jumătate, o extindere surprinzătoare ilr !a Atlantic la Pacific, de la Marile Lacuri la golful M' \ic. Se apreciază că nici o mişcare de masei, politică, i. hgioasă sau de altă natură nu a cunoscut o dezvoltare ii[1] il de spectaculoasă ca mişcarea feministă americană.

Despre condiția de azi a femeii amcdcaae, despre i.l. x'divele mişcării feministe am avut o lungă discuție cu il.Mînna Sandra Porcler, directoarea excutivă a Organi- ,.i',ui femeilor muncitoare americane, cu sediul la Washington.

- Pentru un român este greu de înțeles cum, în lumea civilizată de azi, persistă fenomenul inegalității din ii. ' bărbați şi femei. Cu atît mai mult, cu cît aceasta se în- i.mpiă într-o țară ca a dumneavoastră. Care .sînt. râdă- . aule istorice ale acestei inegalități şi cît .sint ele d<- I ai,-naice în prezent ?

— Există la ora actuală, peste patruzeci si pal ni <l.« in |,..ane de femei americane salariate. De la a* . a l,t n-ab-

tale trebuii' sa pormm ocupa azi femeia in a:v limpede că la ova ac'nr napului secsd. înde;»-- ei ii ce ne-" 'rea p este tot reni tic Nu ; slt'. deniei iu gtn;'!';;! a-cu Ci ml iii ce. jeze i'iev d-,

în aprecierea locului po cai^e .iuhîul societăţii americano, e, p.eec i'..e;rca normală a ang al n;'iid'.!cnci el serviciilor, :r: efectivă ;i femeii, ca . v, Şr. ueareb prejma o.e ..casnică v.; castra un Ycc de munca. *Şi* da . (..<*'• diric.il, cu atu mai dificil es ...,, o femeie. Dară ca reuşeşte sa se ar i '--ira ci iu carul

iacului ca. babf t cil ar a,.-,{, n/aUablă, si. cil ne îndemânatică a n r.u. ii nu ; cbbee niciodată la lei de maica i ^ uu. ca ,.,r Pueară aceeaşi muncă, urle o uv. /.p.uuate uv t pol tutu ui are oiupnea in recele buaPe. urnă ca._ o mia ! , ... ıcu ruuier. sa fie atenuam. Tiu rUsmUaior iu ;s'-a ueueal zicala „Ciad băi balul buc, [enuua<percu-cş Aubă re a re: a buneii pescar oslo mm prost puHua şi babă in c.msiderabr, pueru. b e.uar mrrrmm. *n Praiuu.. tun uacaae. in. rocbbama uearbu, munca .;,m a lori rubud am.u.a ri prmt Uiaiua. iaiscrepamtuc^ CsC I ii r,e- Oi' ba unu re, feb. inali. accentuate inaeoseoi du ravomba bubuuudă. lut mccpuiul acr.uiu seceu o iw_ cebr a 5? de cenb la fiecare dolar cabeuil ue un bai indiferent d:r mrmea prestai ă. Acerba C'ue aşu-msa .ma „. ,,-a- ..mcâ dii'ercrua după salarizare. una cunuc siilc iuvoi ilu pc care le ve'i ii auzit prin presa.

_ l.a cit a ajuns o ci ..waye-gap'" ?

— T'.in **cile** f1 iu **în prezent în** medic **o femeie** cişl **62 de curbi la un dolar cişligat de u. Danul Cind'** n plică **primei olul** ,.La **munca e<iam. urna epa,a** f< m P-P comparate lui **cu femeile, nu cu oăroapi.** \i se r,,n; ■! curios, **de pildă, ca si în profesa.** prworninant **minbm (in\ăi ât** oare. **asistente** medicale ş.n.) bnrontu 8 **mai bine plutiti clecit** femeile. **Şi ce este** mai **curios** e tul că o **al arc discrepantă** nu **este** legiferata, ciea **C menţinută** şi **cultivată în continuare în virtutea** unor pr **Uri** adine **înrădăcinate** în **mentalitatea societăţii** noas **nc care** femeile **o acceptă ca** atare, **bucuroase de** hec (Uită că au găsit ceva **dc: lucru.** In **America exista** acu lar^ă mişcare federală pentru lichidarea acestei **dis**

minări de salariu, jenante pentru timpul nostru. In statul Washington. din nord-vestul țării, funcționarele din dome- i.i'i! serviciilor publice au deschis o procedură penală de i irg ecou împotriva practicii de a plăti femeile cu treizeci i i sută mai puțin decît bărbații. Instanța de judecată le-a •i.«I. esşlig de cauză. Procese asemănătoare au fost intentate in alte 37 de state. In sectorul privat este mai greu de i. 'ir.nat intrueît patronul se poate „supăra" şi le poate in ,:i pe drumuri pe femeile nemulțumite. Văzînd că şi în e condiții există totuşi proteste, patronii au recurs 11 o măsură considerată mai abilă şi eficace : refuză să mi".-!jeze femei americane şi apelează la femei din alte [1] h I. ur.de acestea sînt şi mai prost plătite ca în S.U.A. Nu ■i i iVapIător, în ultimii ani, spitalele particulare din Arne- . i.-.i au fost invadate de asistente din Filipine, Hong-Kong, i a de Sud, Porto Rico, cu toate că peste două sute .1. f.iii de asistente amcricane nu mai găsesc do lucru în ia lor, fiind nevoite să se recalifice. Deseori, femeia 'ă In situat la dramatică de a alege între o slujbă l ,., : plătită, alergătură cupă cumpăraturi, îngrijirea ca- "i să sten saaaă. beneficiind de un neînsemnat ajutor . umiliiă ai nebăgată :n seamă de nimeni. Este vorba Pr> n optune •u'- eoiogiuă sau psihologică foarte seri- >. Caaeî Albe nu se arat ă ?u femeile. E drept că e |i senaa'ae mă/ura luaiă de prese■ linte de a desemna . ■ :'andr-.i CPConacar ea prima femeie judecător compo- i : ':t a Curții Eunrerne, cea mai înaltă instanță judieisj'fi ■şicană. Dar la fel fie adevărat este că a produs uimire , au' că, începîn.d cu anul 19HL în mod sistematic au [1] [1] ssearirnate ajutoarele federale destinate copiilor, afec- 'i,i | peste petru milioane de cămine, în care femeia ■[1] ■ capul familiei. Ea-ie vorba de cîteva miliarde de do- ii reaua se atribuiau gratuit, sub formă de bonuri pentru a n, ni.e. unor femei şi copii. Gindi«J-vă ce a ii.cumn.-n . -i .(.ă măsură pentru cele 42 la sulă din familiile de h- i, care suit conduse de femei !

('a urmare a intensificării mişcării f'-mioi ;!e anari- . 111■ ■ se înregistrează o sensibilă sebimbar.- in ni-Pu[1] ui ** * i.- femeile devin eonatueic de ja ' ■'■ in.lr l<>r, .1.- ruliu lor pe planul muncii, de drepturile şi obiectivele lor po tice. Sînt tot mai multe femeile care au curajul să ce~ să fie tratate de la egal la

egal cu bărbații. Anomal' existente în această privință nu onorează deloc societa noastră şi sînt convinsă că ele vor dispărea în curînd. D tr-un studiu recent rezulta o situație jenantă : o femeie studii universitare cîştigă în medie acelaşi salariu ca bărbat care a urmat doar doi-trei ani de şcoala primac Femeile americane sînt astăzi mai înzestrate acelt e mamele lor, dar mai prost plătite decit frații lor, c dacă prestează exact aceeaşi muncă.

— Dar drepturile politiqe.? Să zicem, ar putea vreoda o femeie să devină preşedintele Statelor Unite ?

— Teoretic, da. Numai că şi în această privință sî de învins aceleaşi mentalități. Abia în 1920 femeia am cană a căpătat dreptul la vot. Deci dreptul de a al' Dreptul de a fi alese există, teoretic, cam tot de atun Practic însă, realizarea lui este pur şi simplu întîm toare. în Camera Reprezentării-lor, din 435 de rnemb doar 22 sînt femei, iar în Senat din o sută de locuri doi sînt ocupate de femei. Oricum, este mai mult decît nimiQ Tocmai ținînd seama de conştientizarea femeilor amer cane, s-a ajuns în situația ca în campania electorală tri cută, toți candidații la preşedinție să facă o curte plil de tandrețe femeilor. Cum dovedeşte statistica, femei sînt majoritare în ansamblul populației americane, po] derea lor ajungînd la peste 51 la sută. Pe listele electora s-au înscris cu şase milioane mai multe femei decît bă bați. Walter Mondale, candidatul partidului democrat, dat'dovadă de mare îndrăzneală hotărînd să aleagă dre coechipier pentru funcția de vicepreşedinte o femeie Geraldine Ferraro. Sînt convinsă că, în cazul unei conc rente strînse pentru ocuparea fotoliului de la Casa Alb îcmeile ar putea avea rolul decisiv.

Deosebit de puternice sînt acțiunile întreprinse de O ganizațiile feministe americane împotriva escaladă! înarmării nucleare. în mai toate oraşele americane ma iu avut loc demonstrații la care au participat zeci de it de femei, în frunte cu mari personalități feminine politii ,,i culturale, care au cerut să se pună capăt nemtîrz înnebunitoarei curse a înarmărilor nucleare.

Ce spune faimoasa Cartă a națiunii, constituția iHiii'i-icană, în privința egalității dintre bărbii ți şi femei ?

— în urmă cu cîțiva ani, îa Huston, în Texas, se în- ili"ia cel mai impresionant marş feminist din istoria Ame- iH'ii. Sub o ploaie torențială, în ritmul marşului ..Tranda- hnil galben din Texas", steaua tenisului mondial, Billie t.;iu* King, purta pe ultima porțiune simbolica torță de 1ııuiz, în aplauzele si uralele a mii şi mii de femei. S a '.i-.indat ore în şir „ERA, ERA, ERA !...". Inițialele cuvinte lui- „Equal Rights Amendament", reprezenlînd cererea i'.- includere în Constituția Statelor Unite a amendamen- 'ului privind acordării de drepturi egale femeilor cu I .aliații.

„Egalitatea drepturilor în fața legii nu va fi refuzată i. iu redusă invocîndu-se sexul unei persoane

Această propoziție, destul de anodină, nu va figura cel puțin pentru moment — în Constituția federală a M.ilelor Unite, care se limitează să proclame că ,.toale |H rsoanele sînt egale în fața legii". Mişcarea feministă şi |n iitru drepturi democratice a pierdut, aşadar, o băiâ!ie In S.U.A.

De aproape zece ani această luplâ este purtată de ()i ganizația Națională a Femeilor (NOW) ; in 3 972, Cade ra Reprezentanților şi Senatul adoptau la Washington amendamentul prin care se recunoştea în mod explicit egalii. ițea sexelor. Un amendament care îşi are originea în in liuni inițiate încă din 1923.

Dar, pentru a fi inclus în Constituția federală, ar fi licbuit ca 38 de state din cele 50 să fi cerut, pînă la 30 iulie 1982, includerea sa. însă, în pofida campaniei desfăşurate de NOW, şi care părea la un moment dat sortită -iureşului, doar 35 de state s-au pronunțat în acest sens.

I 'i[1] s-a întîmplat ?

De mai mulți ani se desfăşoară în Statele Unite şi o nl.-nsivă împotriva egalității femeilor cu bărbații, in care

i, nl. utilizate argumentele cele mai nesemnificative, (ala pildă, o parte din aceste argumente folosite d<> aivasiă mişcare : „Nu vor mai exista toalete separate penlni bar- tvi şi femei în locurile publice" ; „Mamele aînricaiw vor

liobligate să lupte pe front'* ; „Cu toții vum l'i ol>li;;.ili

sa tratăm bărbații şi femeile în aceiaşi fel" ; „Familia n[1] va mai fi respectată

De fapt, dacă amendamentul propus de Organizați fs'uiionalâ a Femeilor ar ii iost rariiieat şi introdus î.

Constituție, numeroase io reglementari şi legi discrirninr lorii față do femei ar i"i putut, fi mai eficient combătu- în fața tribunalelor.

Cu toate acestea, mişcarea feministă nu sc rccunoaş- îm/insă. Credem mai departe în dreptatea noastră, cred or de asemenea. în coeziunea noastră, a femeilor american[1] , -.re indiferent de culoare, de convingeri religioase sa' **p.** «iiii; e. indiferent de nivelul de pregătire srnlem tot nr

i. oiiştienle de forja pe care o avem şi de puterea de a uri

din loc această jenantă discrimina ....'.... acest shrşj

,-P' se:'oi şi de mileniu. Nn vom î: nu corn

b meilor americane dreptul la o v s, lipsuă

umilințe.

— Aî-.ropo de umilință, în mai r.v.vdo orare- «nari a ePai că se estmdo continuu şi în mod înpnkn-ămr num ,- p p*-. s i> 'cutelor. Cum anreeiaU prosti lupa, ca o ruşin

>t ti.» viciu sau ea o proîe e.e ?

— Po nu fiți surprins de răspuns : în condițiile *n* p-;.. cred că este — şi aşa ar t>.ebui recunoscută — o pi ă's·e Foste cea mai qrea profesie de pe pămînt. Fem

V'd;> nevoiiă să-şi vîndă eo are mai stlnt. trupul de nontru a cîştiga bani. Prostituția nu esle admisă i ;i _■ în St stele Unite si totuşi se practică in văzul Iun e .cinai peniru că ea dă ocupație unor femei. Prostitua' eu se oferă bărbaților, în strada mare. pentru plăr K'-ximle.])aeă există cumva şi. asemenea cazuri, aces' soit der,ie;ur patologice. Ele o iac nurnai din dorința de eişti&a bani. Nu intîmplător întâlneşti prostituate de p* sorexece, cincisprezece ani, multe dintre ele pătrunse Statele Unite pe căi clandestine. Ele vor să dea lovi-1' devreme, cît sînt. tinere si cit au cautare, ştiind bine
o dată cu trecerea anilor valoarea lor scade, în mod n mal ar trebui adunate toate prostituatele şi calificate ir-o altă profesie, oferindu-le şi un loc de munca pi măcar cu un salariu minim. Multe, sînt sigură, ar renun !;i prostituție. Altele însă nu, pentru că obțin cîşti

[1]' ':ītul de mari. Ceva ar trebui făcut pentru îngrădirea l-instituției, pentru că aceasta întreține şi mentalitatea re-
' '"gradă de veşnică supremație a bărbatului asupra fe- Dacă prostituția ar fi lichidată şi mişcarea noastră -[1] ministă ar cîştiga prestigiu.

încheiem aici drumul lung şi zbuciumat prin lumea ■meilor americane. Am admirat franchețea şi sinceri-
i .'a cu care distinsa doamnă Sandra Porder a abordat '[1] mplexele şi delicatele problme ale mişcării feministe -im Statele Unite, optimismul pe care îl afişează cu acrul ui jucător de şah, care ştie următoarele cinci mişcări ■■ (i vor aduce victoria. Cert este că, niciodată ca In pre- m, glasul femeilor şi, mai ales, prezența lor în viața eco~
• imcă, socială, politică şi culturală a țării nu au fost mai f '"inante.

Oar cînd va fi atinsă si limita minimă a demnitatii ?

, ERA: ' ' • s

* 'f cine 3 Amendament" ?

A ceas t;

O - ți imaginezi America iară poliție este o curata 'ii !
ț uviiKt'.e nu_ aparțin unui polițist inveterat, ci unui ■" * ! e*p\ *Liuoii.* j:ro:.esor ce socioiogie ia Universitatea ,guiOtt-n. cun uman:ngion, Poate că nu întînrplăfor, ; îiouajv'te ue opinie, avind ca subiect cele mai perie; i- . o iiiu.ei'.np.ieu'i, serviciul m garda poliției se siluea?;i. u-.JiCti, iiili tr primele trei locuri. Muiți americani :: '"se cu ura pe oamenii în uniforme cînd negre, cin i Vj.ae, cina m luneţje de statul în ca;[1].' le .v i:
pa cum foarte mulți suit cei care ii privesc eu i rs|ir <. 'ate că nu întîmplâtor. tocmai la graseia dini ia- n ■ itraste subiective privind poliția americana ' . m u .
[1] ea romane... polițiste, al.îtea filme care e'n i |u ..! - țeniozitatea şi forța intervenției polii iene, l i, s |

culizau această profesie a curajului, indiferent **pe** meridian este exercitată.

Nu se putea, aşadar, ca stînd săptămîni în şir^în S.U. să nu am curiozitatea să văd ce se întîmplă în acea criptică lume a poliției. Nu întîmplător, am solicitat g delor să-mi faciliteze o întîlnire la poliția din Washingto Pretenția mea a fost privită cu uimire, dacă nu şi **cU** oarecare suspiciune, spunîndu-mi-se că în acest **or** nimic nu poate fi senzațional.

Cînd mai mă resemnasem în fața acestui argume iată că într-o seară, plimbîndu-mă la o oră moderată, o pe strada 15, mă simt prins de guler şi smucit în spa ,,Scoate iute zece dolari, că altfel...“ Mă uit uluit la om din spate, o matahală neagră de doi metri,^ şi, aproa blocat, încep să îngîn ceva. ,,Da domnule, imediat... dau chiar douăzeci de dolari..." Cu ochii ieşiți din orbi şi spume la gură, borfaşul mîrîie ceva indesluşibil, făcî semn cu mîna dreaptă, în care ținea un cuțit, să mişc m repede. Lumea de pe stradă trecea impasibilă, în ti ce eu, avertizat din timp de „regula jocului", începea să-mi răstorn buzunarele. Scot un dolar şi i-1 întind. „H mişcă, mişcă... Am spus zece !", mîrîia omul sigur pe că îşi găsise victima mult aşteptată. Nici n-am băgat seamă şi în secunda următoare, la numai o jumătate metru de mine, oprise brusc o maşină a poliției. Pungaş o observă şi o rupse la fugă, pierzîndu-se în semiîntun ricul parcului din apropiere. „Ce s-a întîmplat, domnule ? mă întreabă unul dintre polițişti. „Nimic, nimic deosebit bolboroseam sub influența şocului suferit. „Un negru mi cerut zece dolari". „împrumut ?“ „Ei asta-i bună !“ răspund omului în uniformă neagră, pus pe glume. „ sfătuim să vă retrageți acasă sau la hotel. Prin zonă acți nează o bandă periculoasă de traficanți de droguri". I-a urmat sfatul şi nici nu ştiu cum am ajuns în camera la etajul şapte’al hotelului „Gramercy Inn“.

După cele pățite pe strada 15 şi după ce am aflat c a doua zi, o bomisă a explodat în fața Capitoliului amer ean, producînd panică, îngrijorare şi însemnate pagub /.ău că nu-mi venea să cred, nici în ruptul capului, **c** Washington, liniştita capitală americană, ar fi chiar al de blîndă pe cum mi s-a prezentat.

lîiiârîtat cie cele întîmplate la Washington, am încer- i,ii din nou şi la New York să petrec cîteva ceasuri la un imnisariat al poliției. „O nu, domnule, aici nicidecum -- Im au replicat prompt gazdele. Aveți familie acasă .fi nu Vn ni să vi se întîmple ceva. New Yorkul este cel mai in I ii111 oraş din lume. Nu ştii cînd, mergînd pe stradă., i iiirva iti smulge servieta din mînă sau îți ia copilul şi-I vii,i intr-o maşină. Şi, adio! Sau pur şi simplu scoate in ;lolul şi trage în plină stradă. Vă recomandăm _ să mi Ini n /.iați seara prea mult pe străzi şi să nu mergeți deloc hun cartierele rău famate. Vă atragem atenția ca o vizită in llarlem este o

aventură.“

Nu pot spune că sfaturile îmi treceau pe la urechi fără m mă impresioneze. Scene de groază, întîmplâri adevă- iiiir cu crime, jafuri şi violuri prezentate în emisiunile i,| •' riale la televiziune îmi treceau prin minte, semănînd jjmază. Aşa că prima seară la New York a fost petrecută in compania televizorului din camera hotelului. Şi nu se In11ca, bineînțeles, să nu văd măcar un film polițist.

Filmul începuse de cîteva momente.

...Un om în blugi merge la pas pe o autostradă, făcînd- m-iiin pentru autostop, în hărmălaia de maşini care iî luminează puternic şi îl claxonează. In sfîrşit, un bine- v. ii lor. Omul în blugi se aşază lîngă şofer. Şoferul privi .i.c, din cînd în cînd, meciul de baseball la televizorul MI lat la bord. Deodată, emisiunea se întrerupe şi poliția iimmță că un criminal înarmat, „care a omorît trei femei iliipă ce le-a. violat", este căutat de poliție. Cîteva minute programul este întrerupt şi pe ecranul televizorului apare portretul robot al criminalului. Şoferul sesizează coincidența şi, după cîteva minute de ezitare, îl întreabă pe ni nul de lîngă el ce a făcut în ziua aceea. Calm. privind undeva în gol printre maşinile care țîşneau grăbite, tînă- i ,n1 1 îi răspunde sec : „Nimic deosebit, am făcut dragoste ru trei femei şi pe urmă le-am omorît". Şi, în clipa urmă- luare, tînărul a țîşnit pe uşă, în plină viteză, rostogolin- **11ii**-sc spre **o** prăpastie. Poliția este anunțată prin radio, ik către şofer. Ce a urmat ? Simplu : **o** urmărire „ea-n filme". Motociclete, maşini, elicoptere, tot ce putea să aibă mai motorizat poliția s-a desfăşurat în poziție de luptă

ttau a-1 prinde pe criminal a .
criminalul este îno'l'tî+TrV-': ',;a"a Unei
să se ciocnească într-eV % ^ ^^./plere care ' Şi cuhnea :
tînărul mi*°6 Ua§e rn'uit din trei aruncă o piatră *îru--Z* ^-Perat, cri-
' în cap p].ic^nfpri"t c- *• ^cop^er, .lovmdu-1 r>e
cad în prăpastie. Cadf lf ?U~ şi amJn.
;;?:iaîa într-o stîncă si • GU' are noroc,
'-;ului drept şi a pient.i'Vii îiUiTi^ cu silrtecarea
criminalul apare * £inge> în timp
' ■ Mizată, începind să-si * C U - a° 's' a^â' Probabil -«r
coase mi pe£ ; d*r*<'~lle adinei, de "'-™ că n-avea
i i m o g r ă b e a omul,

s,?țsH,rc.re ^ -■^rsasssî

■< '■«pungă o dată acul În'b^uî Xf'3^03*8 bine omul
i'Ti • a aPârut dulcea figură a înb f f ' f a ț a ochi'
■■ -'ia să cumpărăm praf npnt.^V- care ne
; ' ;:si fără calorii ori **bere f""r"** Jny\,e£Îta de căpşuni sau 1 - 'Plante am
mai fost"*^;?; °Upa alte secv2nțe
autoturism .,Ford" »a?/Vvi CUiyjparăra ultimul lip
' > sucuri de 2**"* ^ *>«*, lame de
:îi'. « începlnd chiar Ap0i.ara fost *nvi-
• -in.ru formarea
şi menținere? la ccntrul

:;:rde Kîflin' " ®i^°ScîTKS

Po^ie.
,(;°4lt» ca o fiară, de moarte m?i • C°Ip. Stmcii ?i
■ -ațişti să-l ierte. Nu apuci să-+i *r-?* ~-i-:ne sa_1 ^'S1 pe un trăsnet,
secvențele fir-le i • p^ntru că vin.
™ *• *■«* fezentat în prira-plan «i *timn* Ai0mentu] este
i'i ' intre bucățile de carne S-l — minute de ^«oarele ucigaşului aZ
„ettiSÎ ^ burta sau din

pisici, ca pnsla fie dinți caro face tenul frumos, cu adres ale set>1 ilor de polițiști și condițiile de frecventare, c< ruladă de curcan și mașini de făcut gheață. Și ctte și **ma** crte, pîna ce tînărul se aruncă disperat în mare, iovin du-sc cu capul de o stîncă și sfîrșind lingă victimele diî cele două elicoptere prăbușite în apropiere.

Ei, cam asta e tot ! Dacă ați înțeles ceva din rostu unui asemenea film polițist, sau mai bine zis cu polițist' e bine ! Dacă nu, alte detalii nu am să vă dau. Oricuir după ce vezi atîta sînge și atîta hăituiala, să fii sigur **c** nu le așteaptă o noapte prea liniștită. Cruzimea și vio lenta sînt atît de prezente pe micul ecran încît la u. moment dat te întrebi dacă nu cumva scopul emisiuniL de televiziune este tocmai această școală a agresivității barbariei și ferocității.

Și nu este greu de presupus că dintr-o asemene „școală", unde frecvența este foarte înaltă, mai ales î rîndul copiilor și al tineretului, se recrutează viitori clienți ai poliției.

Departe de mine intenția de a aborda aici un to moralizator. Nu poți însă privi pasiv la detaliile prezen tate cu nonșalanță pe micile ecrane, cînd e vorba d spargeri, omoruri cu sadism, violuri, atentate pericu loase etc. Intîmplător mi-au căzut sub ochi, chiar în acel zile cînd ma aflam în Statele Unite, o seamă de date ca] nu pot să nu impresioneze.

Confederația primarilor orașelor nord-americane dezvăluit rezultatele unei anchete realizate asupra emi siunilor de televiziune, arătînd că în 70 de ore de emi' siuni, telespectatorii au vizionat pe cele mai important canale 36 de asasinate, 40 de tentative de asasinat și 64 secvențe în^ care erau folosite armele de foc. O alt anchetă, avînd același subiect, efectuată la principalei companii americane de televiziune — ABC, CBS și NBC releva că într-o singură săptămînă aceste posturi au **pre** zentat, cu detaliile obișnuite, 168 bătăi, 92 schimburi **d** împușcături, 113 agresiuni cu arme albe și asasinate pri strangulare, 7 119 scene de violență.

Nu este greu de constatat că printr-un asemenea cli mat do violență sînt influențate și moravurile. Un sociolo

!"n.

american a semnalat faptul că milioane de copii ameri-

> **nii sirii** maltratați, loviți, mușcați, amenințați cu moartea

• i chiar asasinați de proprii lor părinți. într-un singur an pat ru- cmci mii de copii ajung în pragul disperării, se '• mucid.

In slirșit, iată doua statistici care m-au uluit : copiii iihiencani,^ în vîrstă de la trei la doisprezece ani, stau în i.'la televizoarelor în medie șase ore pe zi. La numai

1,1 an* c\ «sistat deja la circa 14 000 de morți violente, lai Asociația nord-americană de medicină constată că un '"iac la optsprezece ani atinge performanța, de trist "• nume, de a fi asistat, în fața micului

ecran, la 21 000 de 'Time, violuri, furturi şi alte nelegiuiri.

Citeam aceste cifre în camera din hotelul situat în ' c[R]ntrul New Yorkului, pe Lexinton Avenue şi eram l' mi hotar!t ca a doua zi să-mi anunț amabilele si grijuliii'' mele gazde că renunț la năstruşnica mea idee de a I" trece o seară în preajma unui echipaj de politie. Totuşi

■ > «oua zi dimineață, o ştire avea să facă senzație în toate T I rele newyorkeze : au trecut cinci zile de cînd la New i "i k nu s-a înregistrat nici un asasinat. In noaptea tre-

* i(>sț înregistrate doar cîteva împuşcături, şapte a "are răniri şi paisprezece violuri.

Ki, aşa da ! Intr-o asemenea linişte îti mai vine să ieşi i'" **strada.** Din nou în minte îmi încolțise ideea de a însoți un **'TTu'paj de** poliție...

„East-five“ în alertă

Daca dorința **de** a însoți un echipaj de poliție în Statele **"mie** se poate considera a fi un vis, ei bine, acesta avea ■a se împlinească, în cele din urmă, la Buffalo, puternic " 'itrul industrial cu peste o jumătate milion de locuitori

■ im statul New York.

Un oraş, cînd va deosebit de prosper, adevărat „pămînt a Îngăduinței , datorita unităților siderurgice ale faimoasei corporații „Uet.hlerm strei Corp*. Anii din urmă apăsați **sub** obsesiile şi efectele **lîncezeîii** celei **mai pu niee** crize economice mondiale, au adus şi peste **orgoli** aşezare din preajma Niagarei norii agoniei. Producția oțel **a scăzut** continuu, unitățile corporației **siderurgi au început să dea faliment. Şi ca** într-o **desfăşurare** fa listă, **rînd pe** rînd, o serie de alte mici industrii şi **aia** legate **într-un fel de inima siderurgică a oraşului, au mi şorat pasul,** fiind **în prejma falimentului.**

Nu mi-a **fost greu** deloc **să înregistrez** conseciin' umane **dramaticc** ale **acestei** stări de **apatie.** Şomaj **două ori** mai **ridicat decît media pe** țară, **tineri deb lați, familii disperate. „For** sale", **„De** vînzare", **put cili** nu numai pe uşile încăpătoare **ale** unor mari m\ **zine, ci** şi la intrarea în mari şi impozante **institu** bancare. **Blocuri întregi de** locuințe erau, de aseinen de **vînzare.**

Cit de mult contrasta **această pesimistă** atmosferă **tot** ce am văzut în restul oraşelor Statelor Unite !

Şi ce **nu** face **omul la** disperare ! **Rabdă** cît **rabd pentru ca apoi să iasă la drumul mare şi să-şi** ofere **s** viciile, **iar** dacă nici aşa **nu** răzbeşte, caută să îşi f **singur** dreptate.

Cînd am ajuns în oraş, ziarele anunţau printre **eve mentele** importante ale zilei, un omor, **o** sinucid 16 furturi **şi** două violuri.

Cam mult pentru **un oraş, pînă** nu **de** mult faimos liniştea sa.

Cu asemenea informaţii **de tristă** performanţă, vizi **anunţată** la **o circumscripţie de poliţie din** Buf fala pu' fi interesantă.

La ora şase după-amiază **urma** să mă prezint la co sariatul de poliţie de pe Ferry Street.

Era **o zi** cumplită. **De dimineaţă ploua** întruna, parcă **cerul** şi-ar **fi** răsturnat norii negri peste **ur** năpăstuită. **Ies în** faţa **hotelului** „Hilton", **construit- rec** undeva **în** zona centrală a oraşului. E greu de găsit taxi, **pe o** asemenea vreme, chiar şi în acest oraş, un se spune că există două mii de taxiuri **şi** cel puţin la **oameni** un atoturism.

Peste drum de hotel, ciudată apropiere, **o închisoa pentru** femei. Ferestre zăbrelite, uşi grele **de** fier.

mu poartă, doi poliţişti înarmaţi. Dinăuntru răzbesc ţipetele ili.sperate ale unor femei. „Nu le plîngeţi de milă, îmi • •pune şoferul de taxi, un vorbăreţ negru cu mustaţă. Suit ori drogate ori prostituate prinse, probabil, recent . l< • poliţie. Dar spuneţi-mi unde vreţi să merge fi ?" „La poliţie", îi răspund fără să aştept nici o clipă.

Maşina opreşte la un stop. Şoferul se uită lung la mine. Apoi îmi zice : „Pentru Dumnezeu, domnule, dar

■ '■ aţi făcut ? Aţi omorît pe cineva ori aţi făcut un aeci- ilciit ? Vă văd un om serios, dar ce să căutaţi dumneavoastră la poliţie ? Hai zău, mai bine vă duc eu la un bar

■ li' noapte. Ştiu un loc nemaipomenit. Fete a-ntîia ! Pre- |nl, o nimica toată !"

Am schimbat repede subiectul, văzîndu-1 aproape l " i-plex pe omul de la volan, şi i-am dat adresa cornisa- i laiului de poliţie. Ajuns la destinaţie, am achitat drumul ,i, după sfîntul obicei al locului, am lăsat un dolar bacşiş.

.«), nu ! Asta nu, domnule ! Noi nu luăm bacşiş de la poliţişti !"

Uşa de la intrare pare primitoare, ca o intrare familiară a unei locuinţe paşnice. Deschid şi un tînăr civil ma. şi ia în primire, întrebîndu-mă dacă am armă, dacă iloresc să fac vreo reclamaţie sau să denunţ pe cineva. I'ină să-i explic, iată-1 pe locotenentul Lawtance Kamunno, un bărbat spătos — se putea altfel ! — cu o privire inteligentă, cel care îmi fixase dimineaţă această mtîlnire.

în biroul său, tot ce este de trebuinţă unei asemenea munci : maşină de scris, hîrtie, indigo, telefoane, televizor racordat, la circuitul special al poliţiei locale, două pistoale, un ciomag, două bastoane de cauciuc, patru perechi de cătuşe, un ibric cu cafea...

îmi spune parcă puţin mirat : „Sînteţi primul ziarist -.Irăin care vizitează comisariatul nostru şi sîntem îneîn- laţi de interesul pe care îl

manifeslați față de munca noastră". „Cum găsiți munca unui polițist ?“ „Un polițist Irebuie să fie de un calm desăvîr.șit, dar să nu fie molîu. Să aibă o inteligență în măsură să-i întrețină perspicacitatea şi să-i faciliteze realizarea de conexiuni rapide, să jie înțelegător, omenos .şi, se înțelege de la sine, curajos".

„Nu v-a încercai teama vreodată ?“ „Cînd în accil, meseria tc încearcâ sentimentul fricii, e bine **să** le laşi ea. E periculos şi pentru line şi pentru semenii tui. **Si]** că un polițist se confruntă, poale zilnic, cu situații ci! pentru alții ar fi generatoare de frică. Pentru el, **a.,** menea evenimente sînt presupuse prin natura profes! şi 'tocmai de aceea arc şi o pregătire specială în **ac'** sens. Polițist fricos esle o contradicție în termeni. Treb' să acționezi iute, hotărît, dar, în acelaşi timp, trebuie fii si obiectiv. **O** secundă de ezitare te poate costa **via**[1] după cum graba, pripeala pot pricinui moartea rog tabilă a altei persoane. Zilnic trebuie să îți menții **c<** diția fizică şi psihică. Avem aici o cameră specială în ca înainte de a începe lucrul, sîntem supuşi unui test rigur urmat de exerciții fizice speciale*[1].

îi propun să continuăm dialogul, care se anunță in' resant, pe teren. „Vreți să ne însoțiți patrula ? E-n regul Vă atrag atenția că o faceți la inițiativa dumneavoastr E o vreme urîtă şi s-ar putea să avem parte de o sea mai liniştită...“

Nici cu nu mai ştiam ce doream în momentul acel Cert este că în cîteva minute m-am văzut instalat, uş' crispat, pe bancheta din spate a unui ,,Dodge“ ultim tip. Priveam printre gratiile dese spre colegii de patrul La volanul maşinii, Richard, „omul lîngă care îmi peticea mai mare parte a vieții, incomparabil mai mult dec lingă soție", cum îmi preciza, cu uşoară urmă de ironi Lawrance. Richard conducea maşina lejer, doar cu mîn stingă. Cu cealaltă mină manevra aparatele din față, ră punzînd, cînd Lawrance nu prididea, la comenzi sau apeluri. Din cînd în cînd, în maşină se auzeau cornenz scurte : „la dreapta", „coteşte la stînga“, „înainte“. Er computerul ,,de serviciu” aflat la bordul maşinii, car indica drumul cel mai scurt spre o țintă propusă, evitîn ocolişurile inutile sau zonele blocate. Starea destul d proastă a drumurilor — se mai întîmplă şi în alte părți ! — | imprimă maşinii de culoare galbenă, cu o lampă turnantă' deasupra şi o sirenă albă, balansul unei bărci aflate pe valuri. Polițiştii purtau canadiene negre, decorate cu însemnele poliției statului New York, Vorbeau întruna,

'VIA

i.ii..rmtndu-mă în legatra cu scmP'u m. j'~;
unso prin radio. Cuvintele lor su<u»u w n , familiei "sale
(n il sfaturi rostite de un părinte m m>j M'-
rcabile.

Retrăiesc acele clipe. Oprim brusc, r e ai am SI rect Lawrance scoate o lanterna pe *■ ■
rXâ îndreaptă fasciculul puternic ^l^^spre dc^u muşini parcate neregulamentar. Apasa p Aces-'i
.lu-tcază computerului numerele de rnmatculaie.• »£ce ~
"Ic im abuz un act de ignorare a intucsului ceioila ^
'- văzut că^
ri l **TcSS tSn EScţiu» r tcamputorul nu min***
,il ciod'ite în general oamenii sînt corecţi şi recunosc ut,, r f o
!!! sreseală Mîine, cei doi şoferi vor pnrm mştun- 'X ^ SbS^ să achite, în contul poliţiei, suma da
10 de dolari, motivîndu-H-se şi de ce .

„East-five ! East-Iive !“ se aude deodată *o voce* de ,-nmandă.
îndreptaţi-vă urgent spre „Mam Stieet . harul K e o încăierare". _

East-five“ ţîsneste prin ploaia ce nu mai conteneşte, **,»-,vSnd amorţeala olului cu**
noi. în cîteva minute ajungem m faţa baiu ui Fe sa^ diu-trei tineri fac semne disperate sa opun . -i ■ - ^
,a rămîn în maşină. Nu rezist msa tentaţiei dta^u It lucru o patrulă a poliţiei americane. Lavianct ş. lUchard îşi aranjează ţinuta verii.că da«i Pistoalele s .
Î l locul lor Calcă rar, apasat, siguri pe a. iachaicl at. hide brusc usa barului. **Apoi,** aşteaptă cîteva secund^
' rasi Dinăuntru se aud ţipete de femei şi zgomot ae lovituri înfundate. „Poliţia !“ strigă france şi, m^^a următoare, intră în bar. **„Ei,** ce-i cu voi ba eli ? lasunâ vocea baritonală a poliţistului. Vi s-a unt t“ b*ulu^a '
Un tînăr se afla la pămint şi gemea. „LI a dat. A dat cu eutitul, domnule poliţist. Cel de jos e ramt. Arestat -1

Totul s-a petrecut cu siguranţă şi un aer calm. Mi. mai simplu decît în filme ! Tînărul rebel se trez^te mobilizat în două mişcări fulger. înzestrat pe ni ,.mUk ci este luat de braţ ş> dus în maşma care n«
,.ot a van , m<-heL de pe tejgheaua
însoţeşte, ca şi cum ai lua un panm ^ jt.

. ...- t., masină aveam sâ allv. ci. c evenuial*
fața poliției poate « «£^££'.2
^ac; atrăgînd după sine pedepse mult m«a t«p,^ ele
cuvenite pentru fapta în sine. Djo aie. Dar

Ne continuăm druTM,ulnn°eama"de starea vremii, „.făcătorii se
iXâ^lerti. „în magazinul
ffbHnuride'lui din Elmwood Street se pare câ a rama. rătăcită înăuntru o persoana suspecta . ^ •

Lawrance își notează atent coordonare tiaustm du-le apoi computerului de la bord. ^ . »

In fața magazinului de planuri ^ poliției,
citație. Opt-zece persoane ^ ^r şi
P^isăafi^on^lA Aceea^ ^ de însuşi patronul lată ca uşa lui Lavrance i.
rare vorbea
magazinului un^itelian^ ^ engfe22 Tumia în=

«n>P " ^wTM<=e PS?f"
ş-azinului. „Pe unde a mira f aici, îm-
domnule polițist", n lăspa_ Tocmai 1. ' ăteam d
preună cu cele doua vmzatoare Tocm. n ^ ^ ^
plecare cînd, deodata, vea- nmSr< u^i scoate
s?e altfel aşezat. Ce doreşti . J"am ^ r ^ ,t ,p e,
banii că altfel... în clipa urmato^e w ^ ^ ^
>farătînd spre o vinzat^re zvelta, cu }. Scoaişți banii, jțîndu-i gîtul cu brațu s
l^'+.',*» t^a dreaptă ținea un iute, iute, că vă termin pe y • _ Disperai, am apăsat pistol îndreptat spre funpla fetei. V£~p]ansează r0- vu genunchiul butonul de ^aima caic ^
botul în legătură cu poliția, oroc • avea prin
•încasările zilei la ^Z'dL mte ÎTdStai. Apoi a țîş- buzunare şi i-a dat. Vre . întîlnim,
„t pe uşă spunînd ca - nrtTM • ■° * " t in strada şi,
dreapta! a urcat intr-o »* Stat*- un
„Plymouth" *. "

l awrance urmărea atent uşa de la ma !, 1 de fel de prafuri, pentru a
gas)i vreo

;:f^"oSS I un pulover ii; grderul in,in,

d.“W

i *«■ >tsr r~

'"^ ^i^rTSa m!inf pe £ «^iî ^

' ut ^w-n, .ni spre maşină. S-a făcut tîrziu. Richart

-r

;iv^rn mti^i. »^ ouintuii t

o minat OS-'

;:;I? ™T m rUt a£«pe triste. Ploaia a m!nat os - ^l lu lor sau

către alte locuri cu mai mu,.

2L v - •>' <â trecem prin zona raiului pe painm» .

MHMRyie. j,' - - * . ■ i. ^ x __4^» vyvo întrebă X-ciV/*"-

:!;i!r a?ecunine^igwî°el încotro să o luăm „Bine, hal

■ -,^-ym ı« c/» <5ııı însă că nu vom opn. & »-ııe;,a „t \reaem !

„«,fna işi fac®

!;■; i.i na“ nopiii, care acum, pe la o1 ele acestea, 1*1 1

tpariţi ^pro^^va zonei centrale (acum aflu că de fapt am rr^it

a tn ?aza‘circumscripţiei în care patrula

(r'r:

';wmiŞ li Obi5»uit client al poliţiei p^nlru trnl.c 111 “S'aşa. cei

doi poliţişti au trecut in revină triştii

Lj n 'n 4p->" îp meseria noastra trebuie să fii desigur u. m'vr: ln

dar în acelaşi timp trebuie sa fu fa

ÎS"Asta-i^rm* în mijlocul căreia existăm şi n-ava*

<,!*]lÎwran^ rostea cuvintele cu o uşoară resemnare, **Vorferîn^. nvai**

mult pentru el. Staţia de ramo de «

bordul maşinii împrăştia, fără încetare, ciînipeie cIl conversaţie incomprehensibile. Apelurile de la comisariat &int aproape integral codificate. Eu sînt considerat un asimilat al patrulei şi mi se traduce totul făra nici o reţinere. Mai multe cifre precizează natura apelului, sexul, numele şi numărul persoanelor implicate, gradul de periculozitate presupus. Foarte multe din apelurile adresate comisariatului de poliţie sînt anonime şi destul de multe nu necesită o intervenţie a poliţiei. Cum sînt certurile obişnuite de familie, în care un temperament mai coleric apelează la argumente mai tari. Nu lipsesc nici glumele proaste, solicitări de ajutor la o adresă precisă, pentru un eveniment iluzoriu. După cum, cei alienaţi dau mult a© furcă prin imaginaţia lor bolnăvicioasă. Ani în şir, **îşi** aminteşte amuzîndu-se, Lawrance, exista o modă nu numai aici, la Buffalo, ci şi în alte oraşe, să se facă apel la poliţie pentru a salva o familie sau alta de atacul iminent al unor... extraterestri. «Ii văd că se apropie, oomnule poliţist, uitaţi că vin. Sînt aproape de ^ casă, omu« leţH ăştia verzi şi ai dracului. Veniţi-ne în ajutor !*
Bî pînă nu ne-ara dus la faţa locului şi i-am inspectai casa, omul nu ne-a mai slăbit cu telefoanele. La plecarf K vrut să nc dea şi un bacşiş gras, mulţumindu-ne pentru faptul că i-am salvat casa de -«omuleţii verzi şi ai dracului»".

„East-five !“ „East-five !“ „întoarceţi-vă la bază P Richard răspunse prompt că **execută** ordinul. La **întoar»** cere, Lawrance îi cere să se abată puţin de la^ruta cea mfl scurtă comandată de computer. Pe o stradă îngustă, ci case îngrijite, de **unu-două** etaje, maşina opieşte în **faţl** unei vile **în** stil american de **bun-gust.** „Aici s-a întîmplat) în urmă cu două săptămini, una dintre cele mai gioa* ni.ee scene la care am participat în cei paisprezece **ani** de cînd sînt poliţist -— îmi spune vădit mai cai, de emoţ ţie. Eram, ca şi acum, în misiune. La o oră tîrzie **diS** noapte **am** primit un apel disperat din parea unei **femeii** tare ne anunţa că fostul ei **soţ** i-a răpit copilul, amenin* ţînd-o că, dacă nu-i dă **o** enormă sumă de bani pînă **la I** .-ummită oră, îi va omorî copilul. Băieţelul **îi** fusese ră» ptl, cu brutalitate, de la grădiniţa de copii, unde se afli)

f

[ntrd, desigur, în obligaţiile noastre sa răspundem prompt, cu manevre sigure, la asemenea apeluri privind primejdia ce planează asupra unei persoane. Am sosii în c'iUrva minute un echipaj, gala de luptă, la adresa indicată. Nu am somat, ci am sunat civilizat la uşă. Din încăpere, ne-a răspuns un bărbat cu vocea tremurîndă : ,,Cine e ?:" «Poliţia» — i-am răspuns. Repet, fără să somăn ; ne-ara trezit să omul ne-a deschis uşa. în clipa următoare a fu- ;;it spre noi un copil cu ochi fdbaştri şi părul cîrlionţat. îi văd şi acum ochii aceia mari şi albaştri care priveau spre noi

strigînd „mama, mama". Credeam că totul se va desfăşura normal, fără nici un eveniment. Dar iată ceasul rău. Omul care ne-a deschis uşa cu un aer aproape prietenesc, în cîteva momente a fost cuprins de o furie nebună, a scos pistolul din buzunar şi a descărcat două gloanțe în corpul copilului. A mai tras trei gloanțe spre noi, nimcrindu-1 în umăr pe un coleg. Am tras şi noi, fără să-l omorîm. Nenorocitul îşi omorîse cu atîta seninătate propriul copil ! în scurt timp, ne-am dat seama c ă aveam cle-a face cu un toxicoman aflat în criză. La asemenea întîmplări trebuie să participi, să fii martor. „îți dai seama ce urme lasă asemenea evenimente dure în sufletul nostru ?“

Poveste tristă, poveste cu oameni disperați, cu oameni nebuni, cu copii victime. Şi cu polițişti gata să-şi rişte viața pentru semenii lor. Pentru că, dincolo de preceptele politice sau morale ale unei societăți, el, polițistul, om pus să apere ordinea publică, strîmbă sau dreaptă, aşa cum este ea croită, este un om ce îşi exercită profesia permanent într-un echilibru fragil între viață şi moarte.

Ne îndreptăm spre comisariat. Ploaia era parcă mai deasă şi mai rece. Ceea ce nu-i împiedica pe borfaşi să acționeze. Dimpotrivă. Şi ştiind bine acest lucru, Richard a oprit în dreptul unei parcări improvizate, cu cîteva •zeci de maşini. A coborît brusc din maşină şi. cu lanternele puternice în mînă, a îndreptat fasciculul luminos peste maşini. într-un colt, o umbră. Lawrance strigă cu voce amenințătoare : „Nu mişca ! Poliția !“ Prinşi asupra faptului, cei doi tineri, copii de 13 • -14 ani, îşi întind manile pentru a li se pune cătuşe. I .awranee îl opreşte

..Nu-i cunoşti, abia ieri au ieşit de la zdup. nromis că nu vor mai fura. Jim, mergeţi acasa^
.uiiine la oot sâ fiţi la mine, la poliţie
;';oi darinii. Nţeles ?“ „Să trăiţi, dom' pon^t! ba^ trăiţi, noîîtist *“ se auzeau vocile celor doi copn care s-a

rupînd-o V"fă;.^S «So“£S » «**»
«*

«*? * “7 ^
Lee», drum. Drumul prin ora;, în ”1»»?;““ g.° ;
ţi şti Simpatici şi siguri pe ei, avea sa-mi aou.a m tava Up . **tiv**
poliţist pe **care** nu I-am mtilmt în aiino. „
' Wom **ca** toţi oamenii, un om cu i un cm curajos în
tot ce face^dar şi cu .

Un om cu picioarele pe pâmînt.

Cu Colombo la plirb re prii mei

In localul poliţiei din „Ferry Street" lume multa. Lume fi- toate felurile, parcă adunată în graba ue pe s>tra.-i. Cî-pitanul Thomas D. Kinsella, comandantul comisanatu- W de colilie din acest district al oraşului Buffalo, m<« primeşte **cu** un surîs, gata să glumească : î,im zici că a mers ? **O.K.** !“, **„Da, e-n** regulă ! **u** :răspun J ţ'rivind cu poftă spre ceaşca de cafea pe care o ţine n i , î m i face plăcere să te mvit jos la subsol, în S’îmitairi **cu cetăţenii cartierului. S-sr putea sa f,e mU-**
■j' !";snt, ce **zici** ?“ . .

N-r.m ezitat **nici o clipă. Jos, la** subsol, **aceeaşi lume** pP care **am întîlnit-o cu** cîteva imnute mai **de-**
- Oameni de toate rasele şi de toate profesiile **băr-**
i mei si copii. Pe o masă, doua enorme **căni cu calea,**

din care servişie fiecare cît îi pofteşte iniaia, şi citev* platouri cu un soi de fursecuri, alune şi, nu se putea altfel, gumă de mestecat. Lumea serveşte fără reținere, chiar cu poftă, aş zice, do mai că îți vaie să întrebi dacă au ver.u. la poliție să rnănînce sau să discute, înțeleg că prezerva mtîmplătoare a unui ziarist străin nu-i stinjeneşte deloc. Poate că nu întimplâtoare era şi „mizanscena" cu cate.1:, fursecuri etc,

Intîlnirea începe cu cîteva cuvinte de mulțumire adresate de către căpitanul Kinsella tuturor cetățenilor ca;..-* „se doresc a fi serioşi colaboratori ai poliției din Bufia'i i şi prin asta şi buni americani". Se prezintă un film-iv.~ constituire avînd ca subiect două crime, un viol şi cîtev *x* spargeri date de mari maeştri-borfaşi. Concluzia căpitanului, la sfîrşitul filmului, e scurtă, dar plină de învăț,1- minte... „Nu vă luați după filmele lui Hitchcock. Vedcc. că nu există crimă sau infracțiune perfectă. Mai devreru ori mai tîrziu răufăcătorul este prins".

Şi dacă filmul te ținea cu sufletul la gură prin secvențele sale de un dur realism, nu mai puțin palpitant;-*, s-au dovedit a fi şi faptele înfățişate de cetățeni sau interpelările făcute căpitanului poliției din acea zonă. „în urmă cu două zile a reapărut un dement care dă foc caselor Pînă acum au fost pîrjolițe două case. Ce are de gînd s5. facă poliția ? Aşteaptă să ardă tot oraşul ?“ — a întreba:;
0 negresă tînără, care ținea în brațe doi copii. Un bărb:;'. subțirel, cu o mustăcioară fin desenată, prezintă cu lux ,1 ; amănunte scena de viol la care a asistat aproape inv >~
1 un tar, privind prin geamul deschis al unei locuințe d i peste drum. „Am sunat imediat la poliție, dar pînă să vd^ un echipaj, făptaşul a fugit“. ,,Ce s-a întîmplat cu crinr- naiul care a omorît, cu o lună în urmă, o fetița, rămno-1- -Ţrav şi pe mama ei, care î-a sărit în ajutor ?" ,,De •••••'nu-i amendați pe cei care parchează maşinile pe Fer. y •Street, încurcind serios circulația ?“ „De cîtva timp ;r; oraşul nostru creşte numărul drogaților şi mai al>\s se <■ tinde prostituția, şi în rîndul bărbaților şi al fenii'Hor. .i.:-; re poliția nu intervine ?'1

Am auzit zeci şi zeci de întrebări, una nvu iiviminJi decît alta, dar nici una nu a rămas fără răspuns. Ca.tn.,

?,*)■?

eu un t;!as grav şi scăzut, căpitanul KinseUa, polițist ac aproape treizeci de ani, cu capul nins de multa vreme, **răspundea precis la flecare întrebare. Fw?» «. .p***
să facă apel la locuitorii cartierului pentru prinderea **mor criminali sau** bandiți, **cărora li** s-au prezentat **por** titlul **robot şi** semnalmente suplimentare.

Se făcuse aproape miezul nopții. In biroul căpitanului Kinsella. agitația se apropia de limita maxima îmi explica, firesc, că in jurul acestei ore se acuma «,ıc n,ai multe evenimente, unul mai urgent decît altu . Ne u . retras într-un birou mai liniştit pentru a continua discuția. „

„In această țară, unde individului i-a ^ intrat m cap că poate să facă orice, ignorînd faptul ca şi libeiUtta americană îşi are limitele ei, trebuie sa fu conțien. ca in momentul cînd ai îmbrăcat umfoima de p - ț^ •:
ne uşă te expui la cele mai neaşteptate riscuri. Exista mulți americani care urăsc, pur şi simplu, poliția şi pe polițişti. Chiar dacă n-ar avea nici un motiv. Este un usv. să meriți si cu maşina. Poți trece cu maşina prmtr-o zona locuită de negri, în rîndul cărora sînt cei mai mulți şomeri, dar şi cei mai mulți delincvenți, şi tepoți tic/i c se trage în tine. Au fost cazuri şi aici, la Buifalo. L un adevărat curaj civic să te decizi să îmbraci uniforma c!e polițist".

__ Ce s-ar întîmpla fără poliție, la Buffalo ?

— Ar fi un haos general. Nu s-ar putea rezista. Dacă numai 24 de ore nu ar funcționa poliția, oraşul s-ar ais- țruge Şi societatea noastră americană s-ar distruge foia poliție. Avem aici, în zonă. un amalgam de naționalități . t-npiezi, germani, negri, evrei, iranieni, vietnamezi^ indieni italieni, armeni, spanioli. Avem şi cîteva zeci de familii de români, dar care cred că sînt cele mai paşnice ființe de pe pămînt ! Ei, imaginați-va ce se mtoplu m conviețuirea dintre aceste neamuri pe un fundal social v-'-ecar • somai, droguri., prostituție. Orice zi din viața "oastră este diferită. Nimic nu se repetă. Poate tocmai asta ; reează un farmec aparte meseriei de polițist. Fiecare si- ;.ci.fie cere un alt mod de rezolvare. Nu ştii cind te duci dneva si iți deschide uşa, dacă în aceeaşi secunda nu '.i descărca pistolul în capul tău. Şi de eîte ori nu se în- umplă aşa !

— E şi asia o față a libertății americane ! Fiecare face iv vrea, chiar sâ te omoare dacă aşa are el poftă.

— Da, dar nu iară a suporta consecințele. De regulă |MTitru asemenea crime, finalul este scaunul electric.

— iNu credeți că, la dumneavoastră, totuşi se trage piva uşor eu arma de foc ?

— Asta-i o problemă într-adevăr serioasă. Aşa e, se trage Ioane uşor şi, trist este că de multe ori trag cei I»ilnavi mintali. Ştiți ce tragedii am avut în istoria noastră,
iVi doi frați Kenncdy — unul preşedinte al Americii, uliul senator — au si'îrşit sub arma de foc a unor criminali iresponsabili. Se spune că în țara noastră cetățenii particulari dețin de circa zece ori mai multe

arme de foc ,|, cît poliția. Nu știu cit este de exactă o asemenea statistică. dar „piața morții" este mult prea liberă la noi.

— Cum își poate procura o armă de foc un cetățean **oarecare ?**

— Simplu de tot. Pentru curiozitatea dumneavoastră puteți încerca și veți reuși în primul magazin de arme. lot ce vă trebuie este să aveți banii necesari pentru cos- mi unei arme — 500, 1 000, 2 000 de dolari —, să achitați - taxă de 200 de dolari și să aveți răbdare să completați mi formular destul de inutil. Nu vi se cere nici verificare ,i::;uroasă din partea poliției sau a unui medic psihiatru, mi* se reține fotografia. Totul e simplu. Simplu și foarte periculos.

— Am văzui. în filmele americane, prototipul unor polițiști fără armă. De tipul Colombo. Este acesta un ideal profesional ?

— Fiecare post de poliție își are cîte un Colombo .-I său. Avem și noi oameni care acționează într-o manieră

■ ..respunzătoare și rezolvă cazul. Munca fiecărui detectiv . sie deosebit de importantă. Ea începe, practic, imediat, ce primim o sesizare. El adună informațiile preliminare, pentru ca apoi să treacă la investigații serioase, aprofundate. De obicei orice sesizare este preluată de polițistul de .n-viciu, care predă cazul apoi detectivului carc se oeupS -'<> probe interogarea vecinilor, opiniile unor rin le. onm.s-

:ʲ>î»

cu ți^ colegi de serviciu etc. Detectivul încheie **un** caz nunț după **ce** făptașul **e** prins. **Munca** lor **este de** mare fin« li acestor oameni le trebuie o răbdare de fier și o in gență sclipitoare. Este foarte important în meseria n **tră** să **ai** bun simț, atașament față de oameni, mult c și fler. Trecînd **pe** lîngă o mașină de pe stradă și văzî că **ceva** nu **e** în regulă, este suspect, un polițist adevăr trebuie **să simtă** imediat. **Și** să acționeze. **Acest** simț **es** înnăscut. Un simț care se bazează **și** pe inteligență. **I** unele țări se fac glume **pe** seama inteligenței precare unor polițiști. La noi asemenea glume nu mai sînt **d** mult. **Se** glumește pe seama unor polițiști fricoși sau gur rască, dar nu proști. Indiferent de gradul la care ai aju în poliție, **trebuie** să ai liceul și cel puțin doi ani colegiu. In total paisprezece ani de școală. Numai cu o menea pregătire te poți instrui mai departe în probi **sociale,** psihologice etc. **Ca** să prinzi făptașul pornești ia elemente mărunte, uneori de Ia o vagă descriere. P_ iitistuî își adună cu **grijă** fiecare fapt, fiecare detali mterpretîndu-le. El trebuie să dispună de o extraordina capacitate **de** analiză **și** sinteză.

Bineînțeles, **îi** trebuie curaj și mult sînge rece. In trei zeci de ani, de cînd sînt polițist, a **trebuit** să folosesc d 28 de ori pistolul. **Fie** că

este vorba de omor, furt, ata Isț persoană, **trafic de droguri etc.,** țelul este prindere răufăcătorului. Acest moment îți dă sentimentul unei **r/>a|** împliniri profesionale. Este un moment încuraiator **in** ei.tant, ' ’ -

— **Cum îi** determinați pe **locuitori** să **conlucreze** c-- poliția ?

— **In** această privință veți găsi aici, ı a Buffalo u~' dintre _ cele **mai** reuşite experiențe. Mai mult de >'umă tste dintre delincvenți au fost prinşi pornind de la **d»** tele furnizate **de** cetățeni. Pe **toate** căile posibile am căuta

Ic bagam **tutui** or in c&p că? tis că. *Q.zi* stnii indiferent **tnîine** s-ar putea să fie ei victima unui criminal sa a unui hoț. Există întotdeauna cineva care vede eevfi Aceste informații primare duc de cele mai multe ori, p' drumul cel mai scurt către făptaş. Primim de la cetățeni pe **an,** cam 3 000 de sesizări scrise şi circa 30—35 0Q

de. ajutor. K o mare răspundere să tratezi ' ‘ a'drf seriozitatea aceste cerințe. încercăm să le *nr&Uim* ' ■ inennor ca tot ce facem e *în* interesul lor. Ei tre-

I ..e aparați 2-* de ore din 24. Cu toate acestea *s»* ştiți ... nu avem o reputație prea populară în rîndul lor. Zil-

II '.ni,ocmim hîrtii speciale de acțiune ale patrulelor <."<• împreună cu detectivii antrenează şi cetățenii la prin-

unui făPtaş. Avem de cîtiva ani probleme seri- "":f ,cu mcendnle premeditate. Există oameni plătii *cVe- "~l* «^proprietarii de locuințe să le incendieze, pentru a c ■,ea încasa asigurările, uneori fabuloase, de la agen- l·rt: &e asigurare. Multe case au ars cu oameni si co- l’M m e,e. Asta e crimă. Aşa că am fixat o zonă unde intuim ;" ar Putea urma să se producă viitoare incendii, am mo- , ;;/,a un mare număr de detectivi voluntari, de fant «l'i-.ervatori, din partea cetățenilor şi zilele trecute am pi.MS un asemenea „autor", care a recunoscut nu mai pu- i.-i ce 20 de incendieri produse de el doar în cîteva luni vi ne-a iurnizat o listă de „colaboratori". în munca noastră ?i c,u metode Ştiințifice, bazate pe calculul i i uoamlitaților, dar ne sprijinim mult şi pe ochii şi ure- | .:!e lumii. Sa nu vă imaginați însă că am ajuns la :onlu.crare de-a dreptul armonioasă cu populația de /iți văzut, şi din întîlnirea de adineauri cît sînt dc |'«M niți, **Cît** de vehemenți sînt la adresa noastră. în această t.^a avem o problemă complexă şi complicată, care ne <<-păşeşte şi ne încurcă uneori enorm: sistemul judiciar • • • ti'ib nalele. Ştiind că vor trebui să apară în fața tribu- să depună mărturie, să participe la procese, oamenilor le este frică. Din

păcate, intrînd în joc alte inte- "·>e> care ne depăşesc, judecătorii nu iau în seamă ·v declară cetățenii în calitate de martori. Aşa că un om c.re se implică şi riscă, iar la sfîrşit vede că nu se alege ni nimic, că adevărul este măsluit, devine descurajat şi

ii vei mai convinge să colaboreze cu poliția. Cei mai ""•'ți sînt total nemulțumiți de sistemul judiciar subiec- ipărtinitor, în funcție de interesele celui care are in— iluență mai mare sau bani mai mulți. Faci cu atîta greu- t.i e o arestare, pentru ca să constați apoi că, din cauza IJ!lor râeîîeeli birocratice sau a traficului de influență,

M*
esti încolțit fiind nevoit să vîrî cazul într un unghi mort pînă îl abandonezi. Nc esle ulit de teama sa trimitem pfl cineva la închisoare ir,cît ia un moment dat avem imprej sia că uităm de victima şi că interesul nostru este să n* pîrtăm frumos cn criminalul. Acesta este un act pre liberal si cred că ar trebui să ne întoarcem la principi.
ochi pentru ochi, dinte pentru dmte !" Ar trebui să S elimin.' drastic din tribunale tocmeala care generează», în ultimul timp, tot mai multe sentințe neadecvate s*ţ. necunoscute. Iată, aici, la Buffalo, doi oameni au fos judecați pentru aceeaşi crimă, produsa m aceleaşi impi jurări şi un judecător îl pune pe unul m hbeitate sub supraveghere, iar altul îi dă celuilalt o condamnare lj cinci ani. Trebuie stabilite sentințe standard pentm acej leasi fapte. Nu trebuie admise pledoarii sub Immd 09 tocmeală : îti mai reduc pedeapsa dacă mărturiseşti cutar,
lucru.

__ Cum conlucrați cu poliția federala, cu t .fa.t. . ^

— Cele de mai înainte răspund parțial la întrebare. P scurt as spune că această cooperare meige ptOo , c 1 fnnltV orost Cei din poliția federală se cred mult pre buni ca să'apeleze la noi. A,a_eu informațiile e.rcuI întT·-un singur sens, de la noi mspre ei. Şi de u^ul intervențiile poliției federale sînt taraive şi, ca ataie, **Ce multe** deficiente. Dacă dețin vreo ^ P« țioasă pentru zona in care acționam nu ne _ cu două. Pretind un credit pentru ea. Miceai es^tiano în America, îşi are legile sale şi politica sa. 1<>liția Icdeial* urmăreşte doar anumite probleme : jefuirea băncilor, ră nirile de persoane, cazurile de corupție cu implicații **mal,** m'iri efc Adevărata meserie de polițist nu se excicilj la"poliția federală ci aici, unde te afli zilnic intre \iața şl

m°^LeCare sînt cele mai mari probleme cu care vă con-

fruntați în prezent la Buffalo ? . . ■

_ Cu toate că în ansamblu economia americana a înregistrat o uşoară înviorare aici, la Buffalo, situaţm eco nomică este proastă. Oameni aruncați pe drumuri, lipsiț t|,. cele necesare traiului, recurg la jaf, spat gen, pe ca

I„,lii tot Intră în caso. Ați asistat asta seară la jefuirea iaiui magazin si atacarea unor persoane. Ei bine mia că «lupă numai trei orc de la savîrşirea faptei, hoțul a tos pi ins. Se află acum în arestul poliției. Ne-au fost de un ri a! folos primele semnalmente furnizate de oamenii din magazin. Hoția merge mînâ în mînă cu consumul de dio- Şi aici la Buffalo numărul toxicomanilor este în lontinuă creştere. Un toxicoman disperat, în lipsă de bani,

, sie în stare să ia gitul primului trecător. Nu e bme să țiiî.'ți la dumneavoastră sume prea mari de ^dolari, dar nici să nu aveți deloc nu e bine. Dacă vă întîlniți cu un drogat, care are nevoie de bani, acesta nu vă^va crede •ii vă va maltrata, putînd ajunge chiar la crimă. Optzeci ı:i sută din spargeri, aici, la Buffalo, sînt cauzate de dțo- De drogații săraci. Ei colindă cartierele bogate, pîn- di'sc; o vilă, dau lovitura şi fură aur, argint, pietre prețioase, pe care le vînd apoi, la un preț de nimic, numai |.(nlru a-şi asigura suma necesară pentru procurarea dozei de droguri. T

Apoi, o mare bătaie de cap ne dau prostituatele. In general' prostituatele nu sînt angajate, ele acostează intîm- plător*clienți posibili. De aici şi problemele enorme care se creează : jafuri şi maltratări, pînă la mutilare a partenerului, înjunghieri şi destul de multe cazuri de oinoiun. Nu din pasiune < Pur şi simplu din nebunie ! Vă/.înd ea nu ne descurcăm cu mijloacele obişnuite de investigare, am recurs la serviciile unor femei polițiste foarte dragule, dar şi foarte bine instruite. Ele au fost trimise pe străzi, deghizate în prostituate, pentru a putea opera arestări, atît iu'rîndul bărbaților, cît şi al femeilor. In alte oraşe s-au dat publicității numele celor arestați sau au fost. pro/en tați la televiziune. Am constatat că asemenea maşina < eseu rajează şi ea, pentru moment rata prostituției n-a mai crescut atît de rapid, iar criminalitatea în acest sector s-a redus substanțial. Intre cauzele prostituției situam, pe primul loc, consumul de droguri. Apoi, este vorba de lipsa de educație, de copii proveniți din familii destrămate. care fug spre marile oraşe ş.a. _ _

— Care este viața de familie a polițistului american .

Este un subiect foarte delicat. Aici ați pus degetul pe rană. Stau şi mă gîndesc cît să fiu de sincer cu dumneavoastră. Dar, fie ! in **fond** e bine să ştiți **că** ^meseria **noastră** este cumplită şi din **acest** punct de vedere.

Sînt căsătorii şi am trei copii. Ştiu că soției mele îi esle foarte greu pentru că are un soț polițist. Tocmai de aceea
o admir că raâ suportă. Lucrez foarte mult noaptea. Ma-» iorîtatea polițiştilor trebuie să muncească 10—15 ani noaptea, pînă ajung să fie „promovați* să lucreze şi ir» ture de zi. în plus, de sărbători noi lucrăm, concediile le luăm cînd apucăm şi cît apucăm. Din toate astea puteți ies.ne înțelege că aici, in America, un polițist, care trebuie să fie mereu alături de oameni, ajunge ca pentru el să nu fie om. ii! nu are o viață socială normală. Devii nesun- iisor ia multe probleme pentru că vezi atitea lupte, cnrne, accidente de maşini, asişti la atitea acte de injustiție, că nu mai eşti prea sensibil, multe probleme „majore" sie soției sau ale familie mi se par total neînsemnate. Caut să Ie dau la o parte zicînd : „De ce vă agitați atîta pentru asta ?'" Multe dintre lucrurile care întrețin climatul cald al unei familii îți devin străine cu timoul, pentru că trăim şi muncim, o bună parte a timpului, într-o 3!! moşieră violentă. Cu vremea poți deveni izolat. Asta •explică şi rata foarte mare a divorțurilor în rîndul poli-* viştilor. In circumscripția unde am lucrat înainte, erau *55* de polițişti, dintre care 47 erau divorțați. O rată a divorțurilor de peste 80 la sută. Apoi, ar mai fi o problemă foarte serioasă : consumul de alcool în rîndul polițiştilor. Fireşte, nu in timpul serviciului. Un sondaj recent arată va 95 îa sută dintre polițişti simt nevoia să se „uşureze*' după o zi de muncă cumplită, cum sînt mai toate, prin băutură. Şi o şi fac. *in* general, polițiştii sînt foarte legați între ei. Rareori poate fi întîlnită o grupare profesională rtțj't de unită. Viața noastră socială se desfăşoară, de obi- c-ei, tot între polițişti. Nu ne este uşor să ne întîlmrn cu vHi oameni, pentru că simțim că nu prea avem nimic
o..-mun cu ei. Iar cînd se întîmplă să te găseşti în compania altora .şi aceştia află că eşti polițist, ori se feresc ■;'o tine, ori vin şi îți povestesc toate necazurile, te informează ce au făcut alți polițişti şi te sîcîie cu tot felul întrebări. Ajungi să răspunzi la tot felul de întrebări di-.ipre munca ta, ceea ce nu îți prea face plăcere atunci

l-l

' :ud ştii că ai terminat serviciul şi ai scăpat cu bine dup?»
> nouă zi de muncă. Aşa că ori accepți 'V,. j ăspurm 3a .(•ci şi sute de întrebări, ca şi cum te-ai alia hi unul din-
•;o cele mai apăsătoare interogatorii, ou te fereşti dc .«iii oameni alegîndu-ți, vrînd-nevrînd, prieteni tot din i iadul polițiştilor.

V-am spus toate aceste lucruri, multe dintre ele amare.

pre munca şi viața noastră, a polițiştilor, peiri.ru că i i-yți zgîndărit la suflet. Sînteți primul ziarist — şi aprca- : zilnic ne

vizitează ziariştii aici — care ne purtaţi pe un
■u totul alt **teren** decît **cel** cu care nc-am obişnuit. De obi- vi **sîntem** întrebaţi cum s-a petrecut, cu lux **de** amănunte,
' **:n** omor, un furt, un viol etc. De multe **ori** stau şi mă întreb : cui **folosesc asemenea detalii** ? Nu cumva **prin :'.scrierea** lor, **minţile slabe** sînt incitate să încerce să faci
■i fel ? ! Din curiozitate sau din nevoie. Din nevoia di?,- ;• "rării. In concluzie, reţineţi că sînt poliţist de treizeci .hi ani, că am o familie bine închegată, am două maşini,

trei prieteni foarte **apropiaţi.** Şi încă ceva : am foarte, "larte mult de luciu şi îmi **iubesc** meseria la nebunie. **!v n regulă, domnule ! La revedere !**

La revedere, **domnule** căpitan Thomas D. Kinsella. ' ■ **las** cu bine în lumea **ta** pe care o **slujeşti** cu atîta ;..illmă **şi** îţi **urez mult noroc. Pentru că ta-am convins** : **'nai mult decît în oricare altă profesie,** îa **această** capti- **. antă** muncă **de menţinere a** ordinii şi liniştii, pe lîngă <a.*moaşele **calităţi ale unui poliţist, despre care** mi-ai .orbit cu **atîta** înflăcărare, îţi **mai trebuie** şi un dram
■**ie noroc.**

Norocul de a nit **te nimeri** un glonte, **norocul** de a **nu-ţi 'îrteca cineva** pieptul cu **un** cuţit, norocul **de a** nu sări **aer.**

Norocul de a-ţi duce o **existenţă** palpitantă, **întotdeauna sub sabia lui Damoclcs.**

Potrivit **unui raport** al Ministerului J f i t iei, anual **,e** S.U.A. **se** comit 2**!)** (!■)<) **sie** omucideri, **iar peste** două **.'.ilioane de oameni rămîn** infirmi datorită **loviturilor** «uimite în urma unor **atacuri** şi, în ansamblu, 25 **mili- iane** de americani an c!e .suferit **de** pe **urma** actelor criminale. Intr-un **Kine.Mi- an — JLKJ2 — fiecare a treia** casă

<■ * înfmi'i c 'l m'ii aclosoa prin atacuri armate, iar pa-
a .ost jeiiula, c,.i mai ac . t idica ia zece mi-
gubelc provoca Ic prin dHmc ■ - d j divizi au fost
liante .te d,.b„I. de ane-
aresl;.ti.,.^f^"X, m ™în libert:,io condiționa*.,
»in *«*cozun d,o: Z"l„ri o **Claia,
îți urc, 5» ai pario do mult nome, căpl- tanc? Thomas D. IvinscILi !

Qver 80" — un club bizar

yy

pe - ***n.**

^ Fiecare ini Cîțiva bărbați se meume c <. , ~ | întrebări lămu-:
felul său. Glumind, pumnd alte doua tiei ritoare sau poate chiar
vorbind zelos.

prin- draeu5td 5i pI,,r

îl țin puterile." _ omul trebuie să în-,
ceref săcfub^eă.iain momentul ctod nu mai e în star.

PUl>^S:un "cmd am iubit, » avu, Un* i^i™ «£

La unii timpul dragostei vine ^rziu, cuprins

la douăzeci Şi doi de ani .
TSJn cjiiu nu rni"cim cUvt scama... •
Cei eare'răspund la ^^nu sînt tineri « j

l!;'o vSă tîzic^nSu eşecura sau neîmplinite dragostei,

Sint oameni despre care, >.n^,'at.^/i^iUft(!'dUunnblă calat să spui,
ceea ce au/.t de aUlcu .) „
t;u-hui si moartea u cauta acasă . , . -
Sînt membrii clubului pensionarilor .. «a
.,,rate «r. Peste lMm !nlilnil în această
intre multele curiozități pe cai ei ;;u-u tni-am mai notat una : „Ovei o
^ WasMngton.
Mă aflam la «fcatle Cent , ors,am/.ată. Găseşti lIn fel de „Luna Paik
, ceva mai ^ restau.
,uci tobogane şi tmbom e p uriere din toate col-
.rate luxoase şi magazine manufactura cu ^ cart,
iurile lumii. Intr-un magazin a nu ^ . într-altul,
,:,ecută sub **ochii** tei un evanai_ figuri dm
iin italian tace „la m Mun.no" desi cei de aici
*** te C^\fgru"SpSte fantele,za un**
|,;1bar n-au ce-i aia , un b mrf?hilea iar un me-
11 !d eş, un turc dă
\eoct\C^f0U"brero p^ măsură'. Şi tot aici, \icun executa, pe loc, u _cercetări oceano-

!.:rvSui%nrtu?n"dea «Sta poți admira panorama orar „,lui şi a
Pacificului. ^ ^ Seatle Center" în
Dar dm toate cite^ a pentru totdeauna acel
atletul meu va ramme întipărit penu
riiiumatic club „Over 80 . curiozităti
ce m-a făcut să^"^^"^.ci'venitâ din altă
, fost muzica, cu totul de '^t dat. Nu era mei
„ pc care »»?* „Country-.. ».**
..lloclc", nici , « c a cal (;venea
parcadm
,-u totul altceva. Ceva^ L ^ mou>dic de tango şi una
,ll.ă lume, ceva caie oscila llUr^ **de vals, iăi'ă**
să tie nici unadmtied .

sr^jrjrcSi ....

vioa,i
2H
In ritmul melodiilor, perechi, perechi, cei prezenții L-omesc la dans.
1
Tango, vals, vals spaniol, vals vienez, polca, **fox-trot, 1** boston şi chiar charleston. j

Un „june" de peste optzeci de ani intră grăbit în salft] de dans, într-o ținută ce poate fi demnă de orice oasă'j r'e modă. Se uită în dreapta, se uită în stînga şi **„ocheşte' 1** partenera. O doamnă **cu** obrajii roz-bombon, purtînd ol yvundrețe de rochie de bal. Se duce în iața ei, îi face ol plecăciune, îi sărată mîna şi porneşte _ în iureşul valsului| maniol. O tinerețe miraculoasă parcă i-a prins pe cei dolj etogenari, în clipa cînd s-au văzut pe ringul de dans,]

i. 'iare cît sala întreagă, sub privirile curioşilor, poate ne-j vili şi copii, care asistau, de pe margine, la aceastăj I moționantă renaştere a tinereții. Perechile, cîteva **zeci** " învîrt întruna, se învîrt frumos, în ritmul muzicii,

O doamnă cu părul blond, purtînd o bluză roşie cu gulerul ridicat, şi o frumoasă fustă de catifea fină, este **itme»**

: Ită de plăcerea dansului.

Sau de amintiri.

Sau de vise.

Sau de fericire...

Se lasă abandonată pe spate, cînd închizînd ochii d« fericire, cînd privindu-şi fix în ochi partenerul. Est® r-umai zîmbet. Cînd dansul se termină, „junele" îşi scoati batista **de un alb imaculat, şi i-o** întinde, pentru ca apoi, **distinsa** doamnă să-l şteargă uşor pe frunte, cu o delicatețe şi **o** afecțiune nedisimulate. :

Orchestra schimbă melodia şi începe un nou dansi

° superbă fată de pe margine, probabil o filipineză, duce țintă la un „june", rugîndu-1 cu o voce atît d«

r-jlce încît mi-ar place s-o tot aud : „Please, teach ml *V:ns* dance !“ „Vă rog, învățați-mă acest dans !" Era **un** î,;,ngo. „Junele" se scuză în fața partenerei din dansul ;.nterior si începe lecția de dans. „Doi paşi înainte şi **unuj^** r apoi. Aşa ! E bine ! Mai repede şi atenție la orchestră l cum o scurtă întoarcere, ridicînd uşor călcîile. **Aşa** |

1 -.('fi o dată, un pas înainte, doi înapoi, întoarcere... Mergi

i •!(>“. Uşoară ca un fulg, furată de farmecul dansului, **fatl** so lasă purtată în ritmai tangouiui. Cînd îşi dă scama că a prins mişcarea, fata îi spune „junelui" : „Ei acum 3a- su-mă şi pe mine pe spate, fă un plonjon cu mine aşa cum ni făcut, într-un dans anterior, cu doamna." „Junele" rîde, rîd toți din jur. Rid şi aplaudă. „Pentru azi e destul. Nu te lirăbi, pînă ajungi să intri în clubul nostru ai tot timpul să înveți".

„Over 80". Adică, clubul pensionarilor de peste optzeci de ani.

Am aflat că se întîlnesc de două ori pe săptămînă aici i'i „Seatle Center". Că au un contract pentru închirierea unui restaurant şi o sală de dans, că în prima parte a zilei

reunesc, vizionează împreună filme, muzee, etc. sau au ii’.tîîniri cu

personalităţi politice şi culturale, că mai mult i!e jumătate dintre cei rămaşi văduvi sînt recăsătoriţi ofi- cu membre ale clubului sau mai „tinere" din clubul ..Bstwen 78—80", că oamenii se simt bine, că durata vieţii creşte cu cinci-şase ani la *cel* participă la aseme- nc'a acţiuni.

Şi cîte şi mai cîte !

O secvenţă din curiozităţile „modului de viaţă american".

Există, evident, un interes comercial în organizarea acestor cluburi. Ele garantează un consum sigur, în zils sigure, la restaurante sigure, etc.

Dar dincolo de asta ?

Privesc prin ferestrele sufletului la aceşti oameni aflaţi In a patra tinereţe şi mă gindesc dacă nu cumva o concluzie utilă s-ar putea desprinde...

„Ce credeţi, pînă la ce vîrslă poate iubi un om ?"

Răspunsul adevărat l-am aflat nu atît din spusele interlocutorilor, ci din felul lor de manifestare la balul clubului „Over 80".

Dragostea, pofta de a trăi, placerea dc a-ţi deschidă inima şi sufletul nu au margini.

Cît ar părea de banală constatarea, o fac şi eu aici, unde am întîînit această nouă confirmare.

Şi cît este ea de tonifiantă !

In fiecare zi m si mii
*

că ie naşii din nou

*

Little Rock. capitala statului Arkansas. Oraşul pare cufundat în amorţeala tîrgurilor de provincie, liniştindu-se surprinzător de repede seara, ca şi cum singura grijă serioasă a re!or 350 000 de suflete ar fi să mănînce şi să se eulce cît mai iute eu putinţă, pentru ca a doua zi să poată lua cît mai sprinten startul spre lumea agitată a afacerilor.

Din fotoliul în care mă aflam în holul hotelului „Hilton Riverfronf urmăream lumea care urca şi cobora pe scări.

Doi tineri, cu feţele arse de soare, privesc nepăsători la tot ce se întîmplă în jurul lor. în picioare poartă cizme prăfuite, cu vîrful ascuţit, iar pe cap pălării de cow-boy, bine îmbîcsile de praf şi ele. In holul hotelului, cîteva zeci de femei îmbrăcate în rochii de recepţie şi bărbaţi care poartă ţanţoşi costume în dungi albastre şi albe, cravate parcă prea strînse la gît, cămăşi albe, care le accentuează şi mai mult culoarea cărămizie a feţelor arse de soare. Cîte o ţigară de lux dispare firavă între degetele lor butucănoase.

Era într-o sîmbătă, zi de week-end.

Am aflat că în acea seară în saloanele hotel ului se desfăşura balul învăţătoarelor din Arkansas. După obiceiul locului fiecare a venit

întovărăşită de soț sau de logodnic, sau de amant sau de... părinți. După înfățișare, cei mai mulți dintre însoțitori erau fermieri. Potrivit obiceiului locului, orice străin era binevenit la serata învățătoarelor. De data asta m-a atras nu atît balul, ci spectacolul oferit de o formație de „country music“, pe care am urmărit-o in urmă cu două zile la Hot Springs.

Era „Jamborec Band“, condusă de Ronnie Neighbors.

Orchestra cîntă, eîntă şi petrecăreții, se spun glume, lumea rîde. Timpul trece şi după trei ore îmi dau seama ea toată seara s-a cîntat numai muzică „country". Este atît de agreat acest gen. în Arkansas ? Ronnie Neighbors îmi răspunde prompt : ,,Muzica «country» este pur şi ,imp!u adorată pe acest -«părnînt al oportunității», ciun r ,i<: numit Arkansas. Fiecare stat american emite pretenții ilr a fi leagănul muzicii «country»-. In ce mă priveşte, va .pun sigur că patria acestui g.en de muzică, atît de îndră-

i 'il de toți americanii, este Arkansas. Am cîntat cîteva zeci (ic melodii şi ați văzut că întreaga sală cînta împreună cu noi“.

Fiecare bucată conține versuri simple, care fac să vibreze coardele sufletului prin micile poveşti pe care le înşiră în acompaniamentul ritmat al chitarelor, banjoului :.I al muzicuțelor. „Un tînăr fermier s-a îndrăgostit de o muiană“ ; „Un cow-boy şi-a pierdut vitele şi îşi plînge tristețea, la sfîrşit exclamînd «ducă-se toate, mîine o iau de la început» !“ ; „Un bărbat, trecut de a doua tinerețe, .c îndrăgosteşte subit de o fată tînără şi frumoasă ; cînd

i i cere mina în căsătorie, fata îi spune că inima ei este vindută altcuiva'[1].

Generații întregi de americani poartă ca pe o ştafetă acest gen muzical, îmbogățindu-1 şi perfecționîndu-1. De fapt, cum lesne îmi dau seama din subiectele cîntecelor, muzica „country" nu este altceva decît muzica de glie, muzica folclorică născută din tristețile şi bucuriile omului de la țară. Cînd muzica „country" a revenit în actualitate, n-au lipsit nici prelucrările rafinate, urbanizate', care cîn- tau viața de noapte, desfrîul din marile oraşe, vagabondajul, singurătatea. Dar indiferent unde s-a născut un nou cîntec autentic de tip „country", vei întîlni aceleaşi caracteristici ale genului sentimentalitatea simpla, acompaniamentul de coarde şi un patriotism proclamat. Am aflat, nu fără uimire, că indiferent unde se eînlă muzică ..country", într-o sală de spectacole, într-un bar sau un restaurant, într-o biserică, pe scene în aer liber, undeva într-un colt este desfăşurat şi drapelul roşu, alb, albastru, împodobit cu stele.

Urmărind spectacolul din saloanele hotelului „Hilton*', un bătrîn cow-boy clatină din cap, parcă nemulțumit de ceva anume. îmi spune motivul, în clipa cind m-a văzut că plec : „Nimic nu mai e ca pe vremuri...".

îl las cuprins de nostalgii si mă duc să mă culc, in timp ce orchestra ...fambocee" îşi vede de program. A

„rsului de „Educație .economicft a din' nou". Un
subiect: „In fiecare a Z intrați în pro-
rurs ^ cîtevalum umat de to ^ învațf
,.urs de cîteva luni, urmat de ^ g ^ fesie sau aflați xn prag de
ab
so **doua** zi mă aştepta o întâlnire cu S.
lv cursului de »Şdu^e ec=â J nou-. U.
^ ^ Q de.
(«îndeşte şi cum se face o ;a*aceie, cum riscului
dzie operativă, cum poți- „ndințe ale revoluției in- afaceri, care sînt
pn^?pPcind-şase decenii, cum se adm!-; ilustriale în «rmatoa^%"JCcSpi
mai' prestigioşi profesori nistrează optim o aveie etc Ceii m ^ afaceri îş, iac
universitari, precum şi *epulavi ^ ^ ^ prelegen
„n titlu de cinste din a yti ^ cursuri menite să-î sau * «*anto«K^en to
t?t ce tac

pun 18 Mlaie prcpm sa» chiar punga
patronului_ 0,nd,,aacă c,, capul lot,

Subtil, tinerii sînt tovW > «, inoveze, să aibă cu-
* ■ *f** **ca'ufp. »rt, sa facă totul pentn.**

zi * » - a fi un prin.**

Iar oraşul în care trăiesc, Litlk R-c educa,,.
argument că rezultatele ^„leci şi cinci de ani, sînt
livc, cu o vechime de *pt-b.* y*4- . ge construieşte aici
incontestabile. Tot c1 ț'g ^Tatul unei miraculoase lovituri
in ultimii am pare a L rcza (este un oraş c*
dc baghetă a zeiței ai oportunității*.
rreşte văzînd cu ochn pe ft ^ ^treabă un reprezentant
, Vedeți aceşti nimeni nu s-a gîndit eaşt
al primăriei. în urmă cu do • nori Şi iată-i acum
1;u i, ;a Little Rock vTM- ^* *0 arhitecturi originali.
, .ici ți, *m* piu», *țiKai* m* r.uku A,._
, > fructifică din plin frumusețea esp ț mult
1 .uisas. De fapt, tot ce se co^m^te aia se aventur8l llim gust. Little
Rock trăieşte cea mai frumoa
din istoria sa . .j„or«-ir al zsîrie-norilor,
t,, CC mi priveşte, la Little Rock
rr-ci şi congestionați, chiar k, Mă dcciar pani-

intimitatea. Dar iată că tot aici, la Little Rock, am gă un exemplar surprinzător : cochetul hotel „Camelot“. Cu arată hotelurile clasice se ştie : un labirint de culoare care se ciocnesc clienţi indiferenţi, dar care nu se întîlnt' cu adevărat, niciodată. Ferestrele camerelor sînt singurel deschideri către spaţiu, către lume. Dar cît sînt de triste Arhitectul hotelului „Camelot“, despre care am aflat **o** este şi el absolvent al cursului de „Educaţie economică a avut înclrazneaţa idee de a orienta hotelul cu faţa sp interior.

Pentru a ajunge la camerele lor, la restaurant, la ba la chioşcul de ziare, clienţii sînt nevoiţi să treacă prl marele hol ce are înălţimea hotelului. Cînd ies din c merele lor, ei se trezesc într-un balcon de deasupra hol lui. Privirea le cade, obligatoriu, pe hol. In această „sc hitură“, care se cheamă spaţiu, au fost plantaţi arbor Da, arbori adevăraţi, ca prin parcuri. Astfel, omul dea eoperă în interiorul hotelului ceea ce nu mai poate gă în afara lui. Cum totul este vast şi atractiv, noul spaţiţi îl obligă să umble mult pe acest om care a uitat să-şi folql sească picioarele în oraşele moderne, concepute parc! exclusiv pentru maşini. Astfel, clienţii sînt obligaţi să intre în contact unii cu alţii, să se cunoască. Cu alte cuvintţ sînt obligaţi să realizeze că nu trăiesc, de fapt, singuri,

Frumoasă teorie. Dar în practică, ce se întîmplă ? Hotelul „Camelot“ este înfipt în inima oraşului Little Rock, Din afară, el seamănă cu toţi zgîrie-norii din lume. Do îndată ce intri, însă, te aşteaptă surpriza. Parterul este un fel de piaţă publică, cu pomi, magazine şi restaurante, Plafonul acestui imens hol este chiar acoperişul hotelului, făcut complet din sticlă. Patru ascensoare, în formă de nacele, urcă şi coboară de-a lungul unei coloane de beton. Ele deservesc, la fiecare etaj, o galerie care face înconjurul clădirii şi duce la camerele de locuit.

Rezultatul : acest hol-piaţă publică nu este niciodată pustiu. La orice oră din zi sau din noapte, roieşte de clienţi care se plimbă, sporovăiesc, se simt în largul lor şi nu simt nevoia să iasă în oraş.

La Litle Rock, în inima statului Arkansas pofta de inovare, de evadare din tradiţional pare a fi fără margini. Chiar şi dacă aici, la restaurant „salata orientală" se met.miurfozează atît de creator, incit ajunge un fel de vmă (Midă-crudă cu ulei si două-trei măsline pe margine. Sau dacă, în miez de noapte, la hotel te _ trezeşti speriat i!c sunetul sirenei, de alarmă în caz de incendiu, c;i să mustăţi, în minutele următoare că, de fapt, se face o „vev
i il it-are de rutină a instalaţiei".

Viaţa la Little Rock nu este atît de trepidantă > ea îs *;,.w York, Washington. San Francisco sau Dallas, fratele mai mare din sud, spre care cocheta urbe aninata de ma- !•;; iIe rîului Arkansas priveşte întotdeauna cu respect dar ■, cu invidie. Cît de liniştite sînt însă zilele şi nopţile pe .ici'st ..pămînt al oportunităţii*4, unde oamenii învaţă
• ,-i-şi clădească speranţe şi să şi le împlinească !

Iar cînd nu reuşesc, ei au căpătat deprinderea de a M i me ce e bun din experienţă şi de a gîndi lucid eonsu uc-
ii. ! unei noi idei.

Poate că nu întîmplător emblema statului Arkansas , sie un .,razorbaek“, un animal care seamănă cu mislre-

¹¹· tt. spunîndu-se despre el ea ar ri cel mai tenace clin merioii.

„Ce cau ți tu a ici, în Harlem?“

..Yellow Cab“ este numele societății, mai bine zis., **al** uneî importante societăți de taxiuri dm New \oik. M-sro convins și în alte orașe ale Americii, după cum m-am convins și aici, că, la anumitei ore ale zilei, proeuiaiea unui taxi nu este unul dintre cele mai simple lucruri. Dai oi a pe care mi-am ales-o eu pentru o plimbare cu taxiul nu f. ra dintre acelea de vîrl.

Nu știu de ce, dar așa mi-am zis că ar fi bine : să pînciesc un taxi, care sa niba Iii volan un negru. Ce-i diept a fost destul de greu. La New York a fi șofer de taxi este mi ,.job“ de mare clasă, bine văzut chiar și în lumea cu anumite pretenții.

..Ronny. așa r iiuiiiclc meu., Honny .

Î5 *'s.l*

Mă așez in față lîngă șofer, lucru total neobișnuit pr părțile locului, și șoferul cu care începusem dialogi mai-nainte se arata surprins de dezinvoltura mea. Se ui pieziș la mine, mâ privește lung și, în cele din urmă, îr zice, cu oarecare eleganță, nu ieșită din comun : „Hai, rog, nu vrei să treci în spate, la locul tău ?“

In spate însemna după perdeaua de sticlă anti-glon pe care, de regulă, o au cele mai bune taxiuri de aici. „Nț% prietene Ronny, nu-ți fie teamă. Sînt om pașnic. Sîn| român !“ Văzînd că nu prea a înțeles ce i-am spus că sin*
ii repet, adăugind „...din Europa"'[1]. „A, da, din Europa* încă o minte de american programată să reacționeze n cînd rostești naționalitatea sau numele țării tale, ci conți centul ! Fie și așa. Am început să mă obișnuiesc.

„încotro ?“. „Uite, îi spun. Călătorim prin New Yor" pînă cheltuim toți banii ăștia. E bine ? Și în loc de bacși ia și tu o sticlă de coniac românesc, că ți-o prinde bine I Ronny rîde, rîde cu poftă, din tot sufletul. Se pare c am depășit pragul oricărei suspiciuni. Ia sticla, îmi spun^ „O.K.", o pune într-o servietă și scoate o hartă a Ne^ Yorkului. Traseul propus este destul de banal, dar i-an|! opus câ-I accept cu o singură condiție : să mergem și în" Harlem.

„ vai, mic, domnule, dar am acasă trei copii și cred cft' aveți și dumneavoastră. Acuși se întunecă și e periculos,.
Ascultați ce vă spun, e periculos ! Mai bine, renunțați !*• N-am renunțai.

Și primul drum a fost în Harlem.

Pe măsură ce ne Îndepărtam de lumea sofisticată din» p-ntrul Manhattanului, orașul devenea parcă tot mai puțin': *f* * ni tor, mai urit. Și, treptat, chiar respingător. Culoare»'
<. .<"ii mișcătoare se schimba și ea. Trecătorii erau tot mai
și din ce in ce mai rr.ulțl erau negri. Semn că ne a pro»¹ g/lam de

Harlem,

Am ajuns.

Clădirile par triste. Imaginea zglrie-norilor străluci-1 tori, **a** restaurantelor de lux, a marilor bănci şi a îmbie- **f** !..• n-elor hoteluri rămîna mult in urmă. Aproape că am ţi § ni'-t!. -o privind lumea în care intrăm de bună voie, i

Ronny conduce atent. Din cînd in cînd., claxonează. La « intersecţie pune o frînă bruscă. Deşi sîntem „pe verde", tSin dreapta a ţîşnit ca un glonte o altă maşină. Şoierul, negru, dacă nu nebun de-a bineiea, cel puţin beat, opreşte la cîtiva metri de intersecţie. Ronny deschide e, ea mul şi îl apostrofează, cu cîteva vorbe. Probabil era o aj arătură, scăpată printre dinţi, impresionat de cumplitul accident de care am scăpat ca prin minune. Caut să-î ; imez pe Ronny, în timp ce ceiăl iii ;fer îi urlă ca din •.oră de şarpe : „Ce cauţi aici cu ai •% aia ?“ Probabil i a „arătarea aia“ eram eu. Apoi, <- li j'ă : „Eşti chior, • '-ar ai văzut că eu vin în viteză !“.

Una dintre legile nescrise ale Harletmilui este să nu : ispecţi nici o lege, nici măcar legea circulaţiei — mi-am is.

Nu ştiu ce gîndca Ronny în acele momente, dar eu 'mţeam că pluteşte pe deasupra mea ceva necurat. I-am \.i calm, cit puteam fi de calm atunci, s;.Lasă-l, dă-i uiainte !“

Harlem...

Parcă este un oraş părăsit. Din loc în loc, cîteva clă- ..[1]; i'î. in curs de restaurare, semn al efortului ce se face ,entru a atenua trista faimă a acestui cartier. Ici, colo un trecător grăbit şi vădit preocupat de ceva. După ' îteva sute de metri nu pot spune că am văzut vreun :b în acest ţinut misterios, coborît pe pământ parcă direct \n filmele de groază.

Ajungem într-unul din ungherele cele mai sordide .:.:n Harlem, între strada 125 şi Harlem River. Lume mai nultă decît pînă acum şi, culmea, lume amestecată. Negri l sud-americani, probabil din Porto Rico. „Vrei să prese ?“ mă întreabă Ronny. „Nu-i periculos ?“ „Nu, .ci. nu. In apropiere e un post de poliţie. Şi negrilor k ,'î'ică. Hai, dacă vrei, coboară".

Peste drum, două cinematografe. Reclamele anunţai -ele mai cumplite filme pornografice va/alc vreodată iu

■ **arte !“ Alături, un fel de restaurant, ca]■ icuri de noroc, i. im chioşc unde se vindea „ham!r.a: iu Coboară ş: .orrny. Nu no bnaă nimerii în r.cain.î. ! ,a «a'iva paşi, t.L• ■ • ■**

■ iă^sani stau în linşi pe trotuar, în jurul ia>ei f.uri de ■..nai din care tssm*Kf aburi, Ilonny im. ■; c • • :;a r.u mă U!t atent la ei. Erau drogaţi. ,,îi cunosc după ochi, dupft*,' figură. Mişcă mai iute înainte că nu-i a **bună“.** ţi

Mi-a devenit de-a dreptul simpatic Ronny, acest **negru'** de hun simţ, .şi el mîndru de rolul pe eare-1 joacă. înaintez parcă împins de la spate, ca şi cum altcineva mi-ar comanda panul. Fii atent, în dreapta, alţi cinci drogaţi, Am impresia ca aici e un „cuib“ de-al lor. Ascultă **la** mme ! Am un nepot care se droghează. E cumplit. **A** început din curiozitate şi acum nu mai poate scăpa. Locu- icste aici, la mirarea în Harlem. A fost de două ori interii:! I la spitalul ,,East Harlem",

patronat de „United Harlem Drog Fighters“ (Combatanții împotriva drogurilor dm Harlem). După primul tratament am crezut că va renunța la drog. Numai că la două săptămîni, a încăput din nou pe mina traficanților de marijuana şi cocaină. Era client bun. Avea bani destui nepotul meu. Da, era client bun...“.

Cîtă amărăciune ducea în suflet Ronny, în timp ce îmi spunea trista poveste a nepotului său. Mu, el nu se împaca nici cu ideea că un om îşi poate pierde mințile în aşa hal, îneît să nu mai fie stăpîn pe propria-i ființă. I „Jumătate din locuitorii Harlemului între 14 şi 45 de ani 1
Sf droghează[11], îmi spune şoferul. Mi se pare exagerată 1
cuta. Mai tîrziu aveam să aflu că nu jumătate, ci trei *i* slei turi din populația acestui sordid cartier se droghează >* cel puțin cu marijuana. Cele două spitale de combatere ! a toxicomaniei din Harlem cu **greu** pot face față solicită- | rilor. Şi cînd **reuşesc** să **interneze** oameni disperați, care f se zbat în lumea agoniei albe, efortul lor de luni şi luni j
de zile se dovedeşte zadarnic. Mai mult de jumătate dintre f
pacienți o iau de la cap, de cum ajung în stradă, în furi- f
bunda lume degradată a Harlemului. |

Străzi înguste, străjuite, din loc în loc, de arbori. !

Străzi sumbre.

Casele au fdțade m culori mohorîte, murdare, parcă părăsite. Multe sînt ca nişte maghernițe, dărăpănate şi [1 'Pingatoaie de la prima vedere. iLste greu sa-ți im^p'i-
111 "■ i că e posibil aşa ceva la umbra zgîrie-nonlor. Ici,

Multe localuri, surprinzător de multe. In stradă răz- !,, se melodii, parcă dogite şi ele, transmise de tonomate, .. re îşi fac datoria harnice şi insensibile la tot ce se în- hmplă în jur. Cei mai mulți dintre consumatori sînt i Nu lipsesc nici femeile. După figură le ghiceşti... Viu!te dintre ele trăiesc clipe fericite sub doza de narcotice . Iii a îngurgitată.

..Co-ar fi să intrăm într-o circiumă ?“ întrebarea îmi •r;(:c fulgerător prin cap, dar ezit să o rostesc cu voce ;i>e. de teamă că Ronny se va împotrivi. In fața unui
■ I mai arătos, avînd la uşă un portar, un polițist ('i ietate personală[11]. Un soi de paznic lățos, cu privire : .«'ra, cum am văzut în mai toate magazinele. Il iau prin .aprindere pe Ronny, zicîndu-i sec : „Eu intru aici“.

înfiunlru, zgomot, muzică, glasuri răguşite. Ce mai, ‘urmă. ea la o circiumă adevărată. Un miros acru de bâu- ,ură şi sudoare. Mă apropii de tejghea, aşteptînd ca să tir serviți cei doi negri şi un alb din fața mea. \ăzîn- •iti-mă, portarul le face semn să se dea la o parte. Unul i?iii ei :;e uită îneruntat la mine. Ronny îi spune, precipitat : ..Vezi-ți de treabă, e din Europa. A venit să-şi ;>de gîtul'*.

Am cerut două cutii de coca-cola. Una pentru mine, una pentru Ronny. Ronny mă siatuie.şte sa o sorb cu naiul, paharele neinspirîndu-i prea mare încredere, chiar (iacă sînt din plastic. Sorbeam chinuit licoarea răcoritoare, în timp ce ochii se plimbau prin salon. Cei 30—40 de clienți zgomotoşi îşi vedeau de-ale lor. Din cînd în rînd țîşnea spre mine cîte o privire piezişă, încărcată cînd ■ie o simplă curiozitate, cînd de ură. „Ce-o mai fi şi cu fista aici ?“, citeam în ochii negri îndreptați spre tejgheaua

unde am rămas pironit. Mă simţeam un intrus. Teribil moment. Am încercat să leg o conversaţie cu Ronny, dar mi-am dat seama că bat cîmpii. Un negru spătos, de la masa din apropiere, îi spune lui Ronny : ..Hei, ce-i cu el ? E poliţist ? Ia-1 de aici. Hai, ştergeţi-o iute !“ Pentru prima oară, Ronny îmi aruncă o privire mustrătoare, în timp ce se apleacă spre tînărul furibund : ..Nu-i american. E din Europa şi-i în trecere prin Harlem. Vezi-ţi de treabă ..Ia spune-mi, îţi place Harlemul
nostru ? Zi-i, îţi plac negrii ? N-ai vrea o negresă ? Hm ?M In salon s-a făcut linişte. Şi în timp ce tînărul rînjea 9! se hlizea la mine printre dinţii albi strălucitori, lingîndu-şi buzele negre şi cărnoase, îi spun cu voce calmă, cît pute* fi ea de ealmâ în acel moment : „Sînt om ca şi tine, vrei de la mine ? Mi-a fost sete şi am intrat aici să beau ceva. Nu e voie ? Dacă nu e voie plec“. în clipa următoare tînărul. apostrofat destul de sever de patron şi da doi-trei dintre clienţi, se linişti. Patronul mă întreabă : „Voi, în Europa aveţi negri ?“ „Nu !“ îi răspund. „E bine câ n-aveţi negri. Şi noi spunem că e bine, că aici, în Har- iem n-avem albi, în fond sîntem rase diferite, aşa cum ne-a lăsat Dumnezeu. Ce avem noi unii cu alţii ? De ce stăm împreună ? De ce să ne iubim ? Să rămînem aşa cum ne-a lăsat Dumnezeu, noi negri, voi albi !“

Simt că risc să eşuez aici intr-o stupidă dezbatere pe probleme rasiale în care nu mă pot nicidecum declara de acord cu patronul. Şi totul a pornit dintr-o nevinovată curiozitate de a vizita un restaurant din Harlem. îi mulţumesc omului de la tejghea şi mă îndrept precipitat spre ieşire, împreună cu Ronny.

Mă aşteptam ca şoferul să fie înverşunat pentru bîzdîgania **mea,** dar surprinzător, pe drumul înspre ma- f şină, **începuse** să desfacă firul convieţuirii între negri şi * albi. L-am urmărit uşor absent. Nu mă puteam încă smulge **din** năprasnica impresie lăsată de vizita făcută în * spelunca posomorită. „E greu să-l înţelegeţi voi, europe- j nii, pe un om cum e negrul de 1a circiumă. Eu locuiesc | in **Brooklyn,** într-un bloc: cu mai multe familii de negri. **Cred că** toţi **smt** oameni cumsecade, integraţi în sistemul **I social.** Copiii lor sînt, în general, bine crescuţi. Urmează **şcoala** .?i apoi, mulţi dintre ei, chiar şi universitatea. Avem excelente relaţii de vecinătate. Sînt convins însă că odraslele rneie nu trebuie să înveţe neapărat în aceeaşi şcoală cu ceie ale albilor. Nu sînt de acord ! Să nu-mi ziceţi că sînt rasist ! S-ar putea ca eu să greşesc, dar foarte mulţi negri gînde?c ca **mine.** Sîntem două rase complet diferite şi **diferenţele dintre** noi trebuie acceptate ca **atare.** Ascultă ce-ţi spun : **Vor** trebui să treacă **multe** secole pînă cînd nlbii şi negrii vor putea trăi şi munci aici împreună, fără ■;,i se uite la culoarea pielii[11].

Nu, cu siguranţă că nu-i pot împărtăşi nici lui Ronny punctul său de vedere. De fapt, dacă ar fi ceva de făcut in problema convieţuirii dintre albi şi negri, aceasta »e licbui să înceapă neapărat cu schimbarea mentalităţii atît îi negrilor, cît şi a albilor. Fireşte sînt probleme rasisit- (Tioase, sînt abuzuri ale albilor împotriva negrilor^ ***fyi*** răzbunări ale negrilor. Dar atîta timp cît zeci de mii do negri ajung să se integreze în iureşul societăţii, unii atiii- r,ind cele mai înalte trepte în ierarhia socială (profesori universitari, patroni, lideri sindicali, primari de mari oi<a>t j chiar candidaţi la prezidenţia Statelor Unite)_ înseamnă , a problema rasială îşi poate găsi solul

ii. boluții dm ş;) cărora nu pot lipsi promovarea unui riguros sistem ecu- <
ational privind conviețuirea dintre negri .şi albi, şi uu respect sporit față de crearea de noi locuri de muncă pentru negri, cel puțin la nivelul albilor.

Dar cine să dea tonul ? Cîreu de oprit acest încins foc rasial. Cu toate că, potrivit declarațiilor oficiale, el_s-ar ii potolit tot mai mult. Problema nu este de a-I potoli, ci de ‘,-i stinge. Focul mocnit poate oricînd să se tsnnsforme ;n vdvătaie.

Citeam într-un ziar o poveste adevărată.

Suzy este o mică newyorkeză. Are doar şapte ani şi este fiica unor albi. Mama ei, o naivă iaca-ustă, a vrui cu tot dinadinsul ca Suzy să învețe într-o şcoală Jn care ;egrii sînt majoritari. Din prima zi, însă, s-a declar-.it i adevărată dramă. O jumătate de duzină de mici u _ au atacat-o pe Suzy, au bătut-o măr. I-au furat ca . >> a- ,;eci şi cinci de cenți pentru gustarea de la ora z oare i-au spus : „In fiecare zi să ne aduci cui do ,_li c cinci de cenți pentru mîncare, altfel o încasezi din nou !

Plîngerea înaintată către directoarea şcolii s-a dovedii zadarnică. Direcțiunea nu are nici o autoriiuie. i5a msav! trebuie să asculte de legea liberă dictată de copii. La cea mai mică sancțiune, aceştia pornesc o adevarată revoluți; ;-;trigînd cît îi line gura : „Jos rasismul !“ Dacă^se supai.; ,,aai rău trec la acțiune şi îi cotonogesc pc proiesoii.

Intcrcsîndu-se mai atent de mediul In care au plasat-o i pe micuța Suzy, mama a rămas descumpănită. 05 la sulă din copiii claselor mai mari fumează în pauză marijuana. Nu trece nici o săplămîrtă fără ca vreo profesoară să nu ț fie jefuită de propriii ei elevi. ;

A doua zi, Suzy a rost retrasă de la „public school" ții \ trimisă într-o şcoală privată, cu preponderență pentru albi...

„Sîntem complet neputincioşi — mărturisea directorul. Nu putem exercita nici o influență binefăcătoare asupra copiilor care vin aici deja traumatizați, cu o ură înnăscută. Majoritatea provin din familii care trăiesc de pe urma. ajutorului acordat de asistența publică. Sînt, în general, familii fără tați, întrucît, acestea primesc cu prioritate subsidii din partea asistenței publice. Părinții, în multe cazuri drogați, trăiesc în permanență cu grija zilei de mîine, iar copiii cresc ca nişte sălbatici, făcîndu-şi veacul, pe străzi şi pe culoarele blocurilor de locuit. Aşteptăm ca, oficialitățile să ne vină în ajutor cu un polițist care să ne supravegheze elevii şi să intervină în cazul unor încăierări periculoase.“

Ultima informație m-a surprins. Mai apoi am ai lat ca peste o mie de polițişti sînt afectați menținerii ordinii în interiorul şcolilor din New York.

Părăsim Harlemul fără să mai fi înregistrat vreun moment deosebit, în afară de două roşii proiectate în parbriz, de nişte copii adunați în jurul unor lăzi de gunoi din fața unui magazin. Ronny înjură, azvîrlindu-şi cuvintele murdare mai mult în barbă, aşa ca să nu-1 înțeleg. Tăcem amîndoi cîteva minute, în timp ce maşina înaintează indiferentă pe tristele străzi ale Harlemului. Clădirile dm ce în ce mai înalte şi mai arătoase, lumea din ce în ce mai umană — abia aici mi-am dat seama cît de mult poate exprima acest cuvînt ! — primele blocuri zgîne-nori anunță apropierea de inima Manhattanului,

Sufletul îmi este încă greu, plin de negura adunată din Insolitul şi.

poate, neinspiratul drum pe care i-am tăcut.

Există, cum am mai spus, negri minunați în Statele Unite. La Berkeley, un oraş preponderent alb, primarul cJi' un negru ; Washington, capitala Statelor Unile, si-a
f. n'tit un titlu de tradiție din a menține în fruntea municipalității un primar negru ; la universitatea liarvard şi
11 universitatea din Buffalo ani discutat cu prestigioşi profesori universitari de culoare neagră ; pe scenele teatrelor, în dans şi muzică, negri şi albi joacă sau cinta alaiuri unii de alții ; la televiziune, atît la New York, cît
I la Washington — şi chiar pe coasta de vest, în California, am întîlnit redactori şi prezentatori de programe albi
i negri, care comunicau firesc, profesional, cu o joviali-
ile nedisimulată ; l-am urmărit, prin intermediul tele- î/.iunii, zile în şir pe Jessy Jackson, prestigios^ intelectual ,,,■■>1X1, care îşi prezenta programul electoral în candida- im a sa la prezidenția S.IJ.A.

Sînt multe sau sînt puține aceste semne de eonvielinra ilintre negri şi albi ?

Nu ştiu. Oricum ele sînt semnificative.

Focul rasial nu s-a stins în America. Vor trebui oare ■i'colc, pentru ca fiecare alb să se uite în ochii unui negru :i de la om la om, aşa cum crede prietenul meu negru,
1 !■. înny ?

A oprit maşina într-un loc unde mi-a spus că mă aflu In siguranță deplină. Pe clădirea din imediata apropiere,
• clădire neterminată, deşi cred că duce cîteva decenii în .;>iiutre, o clădire care nu se deosebea aproape cu nimic cele văzute **în** Harlem, citesc : „Salvatkm Army". vrmata Salvării", un fel de societate de binefacere car a
i propune să ofere un loc de dormit, în casele părăsite i1,- New Yorkului. O noapte de odihnă, la adăpostul milei, r':itru cei care rătăcesc pe străzi aslnptînd ca norocul să
1 • pună mînă în cap.

Strada se numeşte Bowery.

La revedere, bunule prieten Ronny ! înainte de a coborî, mă anunță, aşa numai pentru ni ine, fără vreo pretenție, că am depăşit cu trei dolari şi :o de cenți costul inițial al cursei. încerc să scot din VJ.amarele, de altfel destul de goale, diferența de bani. 'Iu, asta nu, prietene, îmi zise Ronny. Cred că îți sînt dator. Grație ție am ajuns acolo unde nu am fost de •! puțin doi ani. Țin să-ți spun că a fost o experiență laieresantă. Foarte interesantă".

, Cit de mult bun simț poate avea un om cînd nu a. Cită la culoarea pielii ? Oare cîți or fi la fel în New York % Dar in Statele Unite ?

Eămîi cu bine, prietene Ronny !

Moupie bună pe Bowery Street"-

.„JJo'.very Street".

O stradă din miile de străzi ale New Y&rkului. Ce ar n plus faţă de alte străzi ? Poate faima ei de trişti amintire.

Multe dintre străzile New Yorkului şi-au creat o notO
rietate.

Broadway, singura „uliţă" care străbate Manhattan' ' de la un cap la altul, şi-a creat o reputaţie nu prin lungi- nea ei, cit, mai ales, prin puzderia de teatre care te pin •lese la fiecare pas, incitîndu-te să le vizitezi ; strada 4' ;.i-a aşezat pe firma sa două embleme : cinematografia ■ ■.ornografia ; vestitul „Canal" stîrneşte zilnic interesul : ute de mii de amatori de chilipiruri, prin cele mai scăzut preţuri din toată America, pe care le poţi întîlni, mai al

produsele electronice. Ceasurile de mînă cu afişaj ni ■e vînd cu bucata, ci cu duzina, cu preţul unui bilet d' uitobuz putînd să-ţi cumperi un ceas i

Dar Bowery ?

Clădirea din faţa mea, purtînd inscripţia „Salvatioi \rmy", este suficientă pentru a-i contura personalitate*} \veam adunată în mine fierbinţeala vizitei din inimi T&rlemului şi aici, la doi paşi de „Empire State Building*

■ imic nu mă mai putea face să am nici cea mai mică reţl ,ere. Un curaj de care te dezici imediat ce judeci la rei

■ i.-a adus în holul acestei necunoscute şi misterioase insti' ■-/•ţii. într-un hol, destul de curat, un poliţist înarmat, ; .■meîe îmbrăcată într-un halat albastru şi un anunţ*: Jln pat curat este numai pentru un om curat !".

Curat la ce ? La trup, la suflet, la buzunare ? Poliţişti.
. , întreabă, cu o voce destul de blîndă : ..Cc~i cu tine V
..Nimic deosebit. Am văzut firma şt am inimi. Sînt eut-v l'f?n.§i.vreau sâ văd **o** instituţie de caritate[11], î.i răspund. " Vf" ■ i-ti de treabă, aici nu-i teatru şi nici galerie cu ani- sălbatice. Hai, vezi-ţi de treabă !" încerc să însiff.» .,Şi oacă n-am unde să dorm, ce fac ?" „Astă searii *im* mtu avem locuri. încearcă mîine dimineaţă !"

M-° fi văzut omul prea treaz, prea aşezat de m-a It» it °e tare *!* Nu ştiu, dar în cîteva secunde m-am *ti* * n stradă, în plin Bowery. La ieşire doi oameni între don'*
\ mă întreabă : „Hei, spune, n-au locuri !?" „Ba, c I" ^aspund buimac, în timp ce mă îndreptară cam încotro '• -deam cu ochii. Pe stradă, lume de toate felurile. Fald ,lrî ■H-rlem sînt foarte puţini negri şi mulţi albi. Albi, dar r" deosebire fată de rătăciţii din Harlem ? Nici una I Doar •••iloarea piclu. In rest, acelaşi destin, aceeaşi sDerantâ.
Eliberată, aceeaşi disperare. Sînt imigranţi din toate coi- Caile lumii, care nu şi-au găsit nici un rost.

Uiiul^ dintre ei îmi cere o ţigară. Scot şi-i ofer 12» P'u'bet tie „Litoral" pe cars îl port cu mine ca o ..arnvţ :";.reî;r' peniru a ieşi din încurcătură, în caz de acăitare ' 1 ; i l ă '? "1 şi mă întreabă ce ţigări sînt că n-a in.;,:
' '"li" ? «Dn? !irnpa", îi răspund. „De unde, domnule, e .ţ vrt tot europa sn. Sînt grec. Mă cheamă Stavros. Hai, *spr:* ■ nr-mi de unda eşti !"

.Simt că rai. se înmoaie sufletul. Iată un american, îiet ln §'înd, care

cînd va auzi de România va tresări.

n n tresărit. Pur şi simplu m-a uluit prin ce-a urmat. b-a năpustit

asupra mea şi m-a îmbrăţişat*

Arn sărit ca ars, simţind parcă, în clipa următoare, eîi l'ima unui cyf.it îmi străpunge spinarea. Eram de-a drept:: năuc. liu ma mai interesa nimic, eram gata să-i dau tot:ti. urmai să scap cu bine şi să mă văd ajuns la hotel.

•uri stat, după aceea, în Statele Unite, nu mi-au treci."

■ ii.lta. gînduri negre prin minte ca In clipele acelei tabu;- (i.*.âri bezmetice şi reci.

L-am luat «m de umeri şî -cu mîinila tremurînd l-in;,. i:iU)‘ns să-l bn-schez. Deodată ochii mei

ochn .ia: Sf-ivros. Pe faţă i se prelingeau lac* in I

(* pentru Dumnezeu, eşti rom;tn“, r,-..

""a lv.£h oic-.at, in, cea mai curată limbă romA.rt,

,.Ba ă-te norocul să le bală, omule, ce cauţi aici ? Şi m-am născut în România, la Constanta, am învăţat România şi în urmă cu douăzeci şi cinci de ani, pe eram om alezat acolo, cu familie şi un copil, am cerut pice în Grecia, eu gîndul să ajung în America. Acum sni am venit. aici. Am schimbat, douăsprezece siujDt,. crez pe unde apuc. Acum, de patru luni sînt iar pe d muri. Patronul meu a dat faliment. Familia e in Gr Ei au rămas acolo. Eu primesc ajutor de şomaj. 450 dolari pe lună. Dar ce pot face ? Dacă stau cu chs cheltuiesc cel puţin 150 de dolari. Aşa că ială-mă, străzile. Niciodată n-am fost aşa de disperat ca acu S-a întîmplat să rămîn o lună, două fă vă slujbă, dar pa luni încă nu s-a în lini plat. Mă mir că nu mi-a luat Du ne/,eu minţile. Şi îi mulţumesc lui Dumnezeu că neajuns să mă droghez. Ţin mult Sa ai mei de aeasa şi trimit lot ce agonisesc aici. Dar acum, acum ce mai face ? Hai cu mine, domnule, Dumnezeu mi tc-a scos cale. hai să-mi descarc sufletul. Hai să intrăm arci, circiuma asta. 11 ştiu pe patron. E tot un grec. Te mult. haide să bei coca, whisky sau ce vrei tu. invit eu !“

Era atîta vibraţie în glasul lui Stavros. incit nu puteaflV să-1 refuz. Am servit coca-cola şi l-am invitat la hotelul unde stăteam — „Doral Inn“, de pe Lexinton Avenue — să-l omenesc, aşa cum facem noi românii, oriunde ne-affl afla, cu o ţuică bătrînă „de acasă“.

A acceptat şi tare mult m-am bucurat.

In drum spre metrou, mi-a arătat o clădire impozanţii,.. cu opt sau zece etaje. Avea geamurile sparte şi pereţii' afumaţi. La fel cum sînt atitea clădiri din zonă, care, „in« tîmplător“, au căzut pradă incendiilor. Trucul e cunoscut şi am mai vorbit despre el. „Ca să scape de eh ii iaşi^ î ău« platnici şi să incase/e asigurări grase, mulţi proprietăţi de locuinţe se tmtesc, peste noapte, că imobilul Iov a Judi foc. Arde pînă ia temelii, flăcările mistuind, tot, ciipo, mobilă şi, nu de puţine ori, oameni. Aic4 am dormit o sifuitămînă. aici. într-una din camerele părăsite. Azi noapt* o iVmeie a fost omorîtă si m-a cuprins teama. Preier să i’tirm acolo...'1.

Şi Stavros mi-a arătat două saltele aruncalo Ungă clădire, pe care un tînăr tocmai şi le aranja pentru culcare, lângâ el, alte patru-cinci persoane îşi împărţeau ,.fră- ţoşte“ locul de invidiat situat deasupra gurilor de aerisire ale metroului. Doi erau acoperiţi cu o pătură ruptă ceilalţi

trăgeau de o foaie de plastic care era prea mică.

Noapte bună !

Noapte bună la New York 1 Da, pentru foarte mulți, aici, la New York noaptea poate fi, într-adevăr, bună. Pentru marea majoritate a newyorkezilor. Dar ce fac cei puțini, fie că sînt doi la sută sau zece la sută, care rama fără acoperiş şi care, dincolo de procente, se adună cu miile sau cu zecile de mii de oameni. Oameni, ca mine, ca tine, ca newyorkezui mai înstărit sau mai modest.

Oameni care au o inimă şi un suflet.

Oameni care, cînd va, au avut o speranță şi, de ce nu, un ideal.

Oameni care au nevoie de oameni !

Citind aceste rînd uri, cineva m-ar putea acuza de un exagerat sentimentalism. Nu ca o apărare, ci, în plus, ca un argument major de obiectivitate în fața unei realități care pur şi simplu m-a şocat, iată ce notează prestigiosul /iar francez „Le Monde“ :

,,Conform Coaliției naționale de ajutorare a celor fără adăpost («National Coalition for the Homeless») — un grup de organizații sociale recent creat — două milioane da americani sînt astăzi vagabonzi. Vagabondul american tipic are intre 25 şi 40 de ani, nu are calificare profesională, nu are familie ori şi-a părăsit-o. A fost izgonit de la ultimul său domiciliu fix de prietenul sau ruda cu care îl impărțoa. Un sfert din aceşti oameni fără căpătîi sînt bolnavi mintal într-un grad mai mult sau mai puțin avansat, 15 la sută alcoolici sau drogați, iar în rest — peste un milion de persoane — sînt «naufragiați ai recesiunii^, care nu şi-au găsit un loc de muncă şi nici un acoperiş la ua pivț abordabil.

în proporție de f>r» la sulă, aceşti vagabonzi sînt bărbați. 15 la sută — la mi Iii aruncate în stradă sau adolescenți fălii cămin. Relansat-ou economică atît de trîmbifaî.â de mijloacele de informare nu schimbă cu nimic situația lor. După cum a afirmat Robert Hayes, tînăr avocat din J New York şi unul dintre promotorii «National CoalitioB[1] for the Homeless», numeroşi şomeri din industria automobilului, care plecaseră să petreacă iarna în sudul țării,[1] se întorc spre Michigan, sperînd să mai găsească ceva da‘ lucru pentru a trăi. Dar astăzi, sînt angajați, mai ales, muncitorii foarte calificați, nu salahorii. Aceştia îngroaşă ' rîndurile celor 2 000 de vagabonzi din Detroit.

Coaliția se teme, de asemenea, că venirea zilelor căl*J duroase ar putea face ca municipalitățile marilor oraşe, în J interesul economisirii, să închidă adăposturile unde au stat] vagabonzii iarna aceasta. în 1982, au venit să ceară ajutofj 60 000 de locuitori fără adăpost ai New Yorkului. Dar,[1] funcționarii din sectorul social consideră că alte cîtevaj mii nu s-au prezentat din simțul demnității sau din lipsțj de informații. La Chicago, numărul vagabonzilor estaf apreciat la 12 000 de municipalitate (la 25 000 de serviciile sociale catolice). La Boston ar exista 10 000 de oament| fără locuință.

Recesiunea este, totodată, cauza creşterii puternice a] numărului de copii maltratați, abandonați sau fugari, Toate studiile arată că şomajul prelungit deteriorează at-i mosfera de familie. Conform unei anchete efectuate da[1] «New York Times», o treime dintr-un milion de adoles-, cenți fugari rup pentru totdeauna legăturile cu familiile, numărul lor

crescînd cu 25 la sută, în ultimii cinci ani. Unele cupluri nu ezită să-şi abandoneze copiii.

Peste 20 000 de adolescenţi trăiesc pe străzile NeWî Yorkului mai mult sau mai puţin din trafic de droguri şi- prostituţie. Plajele Floridei şi Californiei au şi ele conţin» J gentele lor de tineri vagabonzi, care nu-şi aleg mijîoacelt4 cînd este vorba să cîştige cîţiva dolari. Pentru unii dintra { ei, aceste cîteva luni de «vacanţă mare» constituie o expe-J| rienţă din care îşi revin destul de repede, dar mulţi alţii -, ;.e afundă pentru totdeauna în delincvenţă". #

Trist, cumplit de trist spectacolul pe care l-am văzut® scara tîrziu, pe o stradă din New York, numită Bowery.

Bowery Street.

Ocoliţi-o, dacă din întîmplare veţi ajunge la New York.

Oamenii pe care i-am văzut pregătindu-se de culcare mi-au adus aminte de un film care înfăţişa savanele africane unde se duc elefanţii cînd îşi aşteaptă sfîrşitul.

Noapte bună, fiinţe umane de pe Bowery Street !

Sînt americanii oameni culți?

Ce facem de week-end ?

Automat, într-un fel sau altul. întrebarea este pusă în i;ecare familie preocupată să-şi alunge plictiseala zilelor de sfîrşit de săptămînă.

„Eu merg la un meci de basobalF[1], spune Jjnuny, un iinâr de şaisprezece ani, care abia încheiase convorbirea cu un coleg, stabilind locul ți ora înlîlnirii.

„Cred că simbaiă o să particip la crosul de toamnă organizat aici, pe aleile parcului. între Memorialul George Washington şi Memorialul Lincoln, jar duminică voi visata Galeriile naționale de arlă“ — gjndoşte sora lui mai mare cu doi ani. studentă la Universitatea Georgetown.

Simțind că din nou se conturează un searbăd sfîrşit de siptămînă, în care familia trăieşte risipită în preocupările ei individuale, tatăl, profesorul Bavid Douglas, intervine autoritar :

„Face fiecare ce doreşte sîmbâtă, dar duminică vă pro- oun să vizităm împreună cîteva din galeriile «Srrrith ;o~ elan». Am aflai, că zilele trccute a fost inaugurată o expoziție de artă indiană tradițională şi au fost achiziționate uteva piese noi in saloanele de sculptură. Ce zici Jimmy, .a-ar li interesant ? Doar ştiu că te ciai in vînt dupa sculp- sura modernistă. Iar iu, Dianna, sînt sigur că nu vei iasa să-ți scape prilejul, de a vedea ci leva piese faimoase din arta indienilor, de care eşti ma-an iei legaia prin străbunica ta:“.

Decenii în şir s-au făcut şi continuă să se facă o seria de glume în legătură cu nivelul precar al cunoştințelor de cultură generală pe care le are un american, „Base~baH“-ul şi „frămmiarea gumei de mestecat" sînt principalele două „irisliluții“ de artă ale americanilor, spunea cu un deceniu în urmă un ziarist abia întors de pe pămîntul ,,Lumii noi“.

Au oare americanii acestor ani o cultură comună ? P<< cît de surprinzătoare: este întrebarea, pe atît de categorici sînt răspunsurile. Propunîndu-şi un răspuns, redactorul di speciali late al prestigiosului cotid ian american „International Herald Tribune" se arată dispus să înceapă tot cu argumente din lumea sportului.

...I a o zi după derbv-ul de la Kentuckv, nişte prieteni au venit la noi. Soția nu numai că nu ştia cine cîştigase cursa, dar habar nu avea nici măcar că avusese loc.

Soțul ei condusese recent cu maşina o tînără cave l-a întrebai, dacă poate da drumul radioului din automobil. „Vă place muzica ?“, a întrebat-o el. Ea a răspuns eu o listă ele cîntăreți de muzică rock. Nici un nume nu îi era familiar lui.

Oare reclama ajută la divizarea noastră sau. pur şi simplu, răspunde unei diviziuni reale ? Cînd urmăresc la televizor curse de cai, tenis şi baschet, nici o reclamă nu se adresează vreunei femei din rînduriie telespectatorilor. Dar femeile tinere beau bere, conduc maşini noi şi cumpără calculatoare, Bănuiesc că există şi femei iubiloara de sport care fac toate astea.

în trecut, vîrsta nu diviza iubitorii de muzică, aşa ca acum ; bunicii şi nepoții fredonau aceleaşi melodii.

Diversele culturi muzicale au fost aruncate într-un topitor comun : la muzica engleză fundamentală şi cea **a** negrilor am adăugat muzica populară irlandeză şi giga, polcile şi valsurile orchestrelor germane şi altele, pe măsură ce au apărut. Toate se cîntau în vodeviluri, de către orchestre de dans şi la pian, în familie.

întreaga familie îl asculta pe tata citind cu glas lan* — de obicei din Diekens şi Scott şi Shakespeare. Se Iinvesteşte că americanii aşteptau în poduri vaporul care ■; ı1ı ieea ultima edil ie a unui roman de Diekens. Există oare itv.i un scrii tur care să placă întregului public cililor american ? Sau vreun poet ? Diviziunea gusturilor literare ar putea reflecta un fenomen cultural internațional — formarea a trei categorii de cititori : culți, cu o cultură medie şi o cultură inferioară.

In trecut existau oameni mai învățați şi mai puțin învățați, dar aceştia reuşeau să aibă multe lucruri în comun. Piesele de teatru nu erau concepute pentru grupuri diferite de public ; Slrskespeare umplea sălile şi la Bowery :;i *în* teatrele ambulante.

Si oleic nu erau stolo ale adolescenților sau ale locuitorilor de la sate, erau stelele tuturor — aşa cum era t'hârtie Chaplin. Mai avem cîteva stele culturale extraordinare, dar, aşa cum cred că a fost cazul cu Picasso, aprecierea lor universală pare să aibă prea puțin de-a face cu realizările lor.

Diviziunea noastră culturală ar putea fi un somn bun. Separarea in rapoj l cu vîrsta şi sexul aminteşte. în mod surprinzător, de societățile primitive. Dar poate că mărimea. complexitatea şi sofisticarea Amerieii no permit să exprimăm mai clar adevărul că rămînem. ca ființe uman;',

supuşi antropologiei.

Ce anume nu în comun americanii ? Obiceiul de a vot.a, Discursul lui Lincoln la Cett.ysbui g, Biblia, dar oricum mai pul.in decît in trecut..

Gusturile noastre divizate ne divid oare şi sentimentele ? Ultima dată cînd americanii au fost uniți afectiv a fost cu ocazia îngrijorării pentru ostaticii din Iran. Altfel, se pare, preocupările noastre au devenit la fel de diferite ca şi divergențele noastre. Singura excepție la care mă pot gîndi acum este faptul că, la peste 200 de ani de la Declarația de independență, practic toți americanii sînt fascinați tot de familia regală britanică.

Ne-am îndepărtat oare atît de mult unii de alții ? Dacă da, are acest lucru vreo importanță ? Dar numai catastrofele ne unesc ? Există oare un model pe care să-l putem recunoaşte ca fiind cultura americană, sau ca este ca o pătură multicoloră ?...

Prea multă retorică pentru o întrebare .simpla. Sînt oare americanii oameni curți ? Judecind după numărul

:-Hrf

mare de filme şi după calitatea bună a multora dintre ele ai fi tentat să spui că producția cinematografică onorează o cultură care se vrea modernă şi prestigioasă. Dacă obiectivul judecății îl fixăm asupra producției de carte din aceşti ani sau din ultimul secol, ai suficiente argumente pentru a spune că literatura americană clasică şi contemporană se situează, chiar dacă nu pe un loc de frunte alături de titanii culturii franceze, britanice, germane, ruse şi sovietice, oricum pe un loc onorabil. Loc indiscutabil mai bine plasat dacă discutăm despre creația îs domeniul dramaturgiei şi al producției de teatru. Şi aşa mai departe, aprecieri asemănătoare ar putea fi făcute, sub aceleaşi rigori ale realității, şi în privința muzicii, artelor plastice ş.a.

Problema care preocupă tot mai mult dezbaterile din presa americană este în ce măsură publicul larg este capabil să recepteze cultura clasică sau contemporană ? Dacă sînt sau nu create condițiile ca arta să coboare din sfera preocupărilor elitiste, în rîndul maselor largi din consumatori de artă. Indignat de indiferența televiziunii, a presei în general față de popularizarea operelor de artă din marile muzee americane, un ziarist din New York îmi

--------- : „Prea multă reclamă la cola, bere, creveți, pudră

nputere tot mai sofisticate şi aproape nici un cuvînt «Metropolitan Museum» sau «Smithsonian Mu- . Perscverînd pe acest drum, nu vom reuşi să scăpăm de glumele răutăcioase ce se fac în Europa pe seama naivității culturale a americanului, care abia la şaptezeci, optzeci de ani îşi aduce aminte că mai are de încheiat o afacere pe lumea asta şi începe să alerge bezmetic prin lume, admirînd operele culturale de valoare".

Şi totuşi statisticile indică, în ultimii ani, o creştere {«contestabilă a interesului americanilor pentru cultură, latre cifrele care mi-au reținut

atenția notez dublarea, *hi* numai trei ani, a numărului de vizitatori la muzee şi creşterea. în ultimii patru ani, cu patruzeci la sută a spectatorilor la teatre.

Sînt semne limpezi că tot mai mulți americani preferă tă-şi petreacă week-end-ul cu „îndeletniciri" cultural». Citind, aseuitînd muzica, vizion'ind spectacole sau mu- v.«‘e etc. Colegiile şi universitățile îşi fac un titlu de re- iarnă din a garanta absolvenților că, indiferent de specialitatea dobîndită, în anii de studiu vor acumula cunoştințe ■olide şi sistematice de cultură universală. După lungi perioade de restricții financiare, statul pare a fi mai ge-

• teros, gata să finanţeze o serie de acțiuni ale unor instituții de cultură da interes federal.

Cum trebuie oare finanțate instituțiile artistice : direct ‘io stat, de cetățean sau prin intermediul fundațiilor part.i- / r.î are şi al întreprinderilor interesate ? Iată o altă întrebare care preocupă presa americană, opinia dominanta ‘•orsstînd în căutarea unei căi de mijloc. Potrivit unei vechi practici, statul trebuie să exercite o influență cît mai li-
-
i iitală față de activitățile locale, în domeniul culturii, sănătății, educației ş.a., lăsîndu-i pe cetățeni să decidă ei ,'şişi asupra priorităților. Aşa s-a ajuns la aşa-zisul ,.me- "■/■nat de întreprindere" promovat de diverse fundații sau >1c organisme private locale, a căror supraviețuire depind*:: Ie contribuția financiară a particularilor şi a întreprin- Arilor din zonă. Nu vă închipuiți, însă, că peste noapt--- i.'itronul unei întreprinderi americane se arată dispus s;:.

■ ’evină filantrop. El este direct interesat, şi face ac-;" •. mc! u nu din cine ştie ce mobiluri spirituale, ci tot. dinfr-i:.- ;r.teres financiar : contribuțiile filantropice fac să scaii..

■ oțele de impozite pe venituri sau să se admită scutiri c! •

i. 'xe. Poate că nu întîmplător, contribuțiile filan!n>pi< •• •'!e americanilor particulari şi ale întreprinderilor deşt • ‘ațe culturii se ridică anual la 60 miliarde de dolari.

De mai bine de un secol o asemenea practică este pr; • ■novată, cu oscilații de la o perioadă la alta. în secol' t XlX-lea deficitele instituțiilor culturale erau cu regnl. .ta te acoperite de deținătorii unor averi mari. Introd: crea impozitului pe venit, precum şi transferul puie

■ ononiice de la particular la societăți explică şefule: jogresivă a numărului şi importanței acelor mere-, 'adiționali şi pătrunderea întreprinderilor şi apoi a . uhu american în viața culturală. Este reținut mnnim'i : .Tizei cumplite, cînd guvernul federal, aflat sub cum' ;
--■ea lui Roosevelt, a elaborat un program menii. ■ •.isigure o activitate artiştilor americani şi să le jurm:"
să-şi expună operele. Dar numai pe la mijlocul anilor ’6

o daiă cu crearea Fundației Naționale pentru Artă, s- conturat o politică culturală organizată la nivel federa Prin agențiile sale specializate, fundația a început să sub venționeze spectacolele, arhitectura, domeniul audiovi zual, artele plastice, literatura, arheologia, filozofia ş.a

Preocuparea excesivă a americanului pentru rccupe rai ea handicapului cultural este privita cu interes sporit şi de către marii industriaşi. In 19G7 David Rockeffeller **a** creat ,,Business Committee for the Arts“, care grupeaz 155 oameni de afaceri influenți, convinşi că este timpu si că este absolut necesar ca ei şi colegii lor să acorde mai mult sprijin culturii şi să o facă să pătrundă cît mai •aproape de sufletul consumatorului. Ce-i drept, patronii manifestă, şi de această dată, un pronunțat interes particular pentru aceste activități. Evident, este plăcut să or* garuzezi o recepție într-un muzeu unde patronezi o expoziție sau să asişti la premiera unei opere sau a unei piese a.? teatru. Mai ales că la aceste manifestări participă nume unoscute din lumea artelor, dînd prilej firmei filantropice să invite clienți ale căror favoruri trebuie păstrate sau oameni politici şi ziarişti, în grațiile cărora e bine să fii mereu.

Aşa stînd lucrurile, n-au întîrziat nici obiecțiile. Firmelor li se reproşează că utilizează sistemul de patronare a activității culturale ca instrument de relații publice, ca

o evidentă metodă de publicitate eficientă, permițîndu-le oe-şi creeze o imagine prestigioasă în fața consumatorilor. Iar pentru a atrage cît mai multă lume, firmele **filantro**pice privilegiază instituțiile culturale cu renume. în loc să sprijine grupurile noi şi, de multe ori, dispuse să ino-veze, ale căror necesități sînt stringente.

Receptive, ca prin farmec, la critică, unele societăți economice caută să „împace şi capra şi varza". Altoie...

Faimoasa corporație din domeniul telecomunicațiilor „A. T. & T.“ a acordat într-un an 55 000 dolari prestigiosului „Kennedy Center“ din Washington şi 5 000 d/dai-j fundației „Pro Musieiss“, care organizează concerte in închisori şi spitale. Firma de țigări „Philip Morris“ a dăltuit cinci milioane dolari pentru o expoziție la ..Metropo- b'tan Museum“ din New York, consacrată comorilor Vatl «anului, dar peste jumătate pentru publicitate.

„Ştiu bine că marea majoritate a donațiilor firmei FII sînt altruiste — îmi spunea custodele unui muzeu di Washington. Dar acest lucru nu ne interesează atîta tim cît ştiu bine că artele au nevoie de bani pentru a progresa". Ziarul „Le Monde” relata cu uşoară ironie, că d‘ fiecare dată cînd expoziția de pictură „Manet“ era men* fionată în presă, „Metropolitan Museum“ avea grijă c numele societății care o finanța, „Warner Communications", să fie şi el situat în imediata apropiere a numelui irustrului pictor francez. In schimbul finanțării a cîteva sate de ore de program pe canalele televiziunii publice americane, sau a unor

programe culturale la televiziunea comercială, în valoare de zece milioane dolari, societatea Mobile[1'] a trebuit să fie citată în diverse ocazii, nu numai cu prilejul prezentării acestor emisiuni, ci şi în programe f-s în articolele publicate în legătură cu aceste programe, .t entru a anunța că finanțează asemenea emisiuni, unele societăți cheltuiesc uneori sume superioare celor angajate f chiar pentru achiziționarea programelor. ,

Este americanul un om cult ? :

Greu, dacă nu chiar imposibil de dat un răspuns, fia) p numai aproximativ, la această întrebare. De fapt, în peisajul social occidental, în Franța, în Anglia, în A.. F. Germania ş.a., nu numai în Statele Unite, dominați da fenomenele imigrației şi emigrației, goanei după • u*sa de existență ar fi un demers neconcludent în cer- i oarea de a stabili un etalon cultural riguros al unei națiuni. ' Dacă este sau nu americanul un om cult, asta are. poate, mai puțină importanță în sine. Important mi se . pare a fi faptul că personalități politice, culturale şi chiar , din sfera economică sînt tot mai conştiente că op™ • > de ftriă, pentru a ajunge la sufletul omului, au nevoie, pe : .:gă valoare artistică, şi de sprijin substanțial. De.şi nu dezinteresați, tot mai mulți americani, prin mijloace specifice, caută să răspundă unei asemenea cerințe.

Mai rămîne de făcut hotărît pasul următor, al publicului larg către artă.

Decizia fermă a capului familiei David Douglas, despr» rare aminteam la începutul acestor însemnări, mi se para Hi-mnificativă...

Există şi aşa ceva: Muzeul lucrurilor ***inutile***

Mi s-a vorbit atît de mult şi du flofțicw d<\-.pr«i U Springs, celebra stațiune balneară yl InrlMlcâ din S.U.A incit, la cîteva ore după ce am vl/.llat o, m-am tic . rostind aproape cu voce tare : „O l»inr i Iu noi, la U«■ • rulane !“

Pentru că Hot Springs are de tmilr, i,;l caso fnunoi.i.;>\ vi ape termale binefăcătoare, şi £«•!.»• iu*diirjil<Mi-<‘ ;,.i ci. .'i mai cîte. Numai că luată „la b.ml martinii'*, »:la(iurv' ii lipseşte tocmai ceea ce HerculnnH.ir n.>a-;tiv Ir pri;. ■ s-.'şte : farmecul inegalabil al locurlloi r,l căldura n.spltali lății. Simțindu-mi

uşoara indiferenţa fnţn dr finim»:.id 'iprings, gazda binevoitoare, doamna ll«-c| y, uni propm
o evadare într-o lume, dacă nu nebun?» de Io!, oricum h ■ /ară de-a binelea : „Muzeul lucruril<ir iim11 11* '*

...Nu are nimic ieşit din comun mt-vriM cladiro ti parcul ce se întinde în Iun,«ui stră-ll :»*/(», din apropii do Hot Springs. Ea adăposteşte „Mld Amcrica Mummii' * încă de la intrare eşti avertizat : „Aici, simţuri Ic, intuiţi:1 vi iniţiativele tale sînt lăsate în voia lor. Fii Iu însuţi, v /.itatorule, şi fă tot ce îţi trece prin cap in sălile uocv;! ,i muzeu". Exponatele, de o divon.itatn p;n 11 de închipu ta surprind la fiecare pas. Nu, nu întilneşti în acest muzeu nici statui, nici picturi, nici iv!.k-vr ale unui tic.■' 1 mai apropiat sau mai îndepărtat.

Văzînd bizarele exponate treci u:,or uc impulsul coc.- Vn.plării şi te trezeşti tentat ciî sa apeşi, <
apuci, să răsuceşti ori să tragi actele teribile exponat;?.

Şi, culmea e că ai şi voie să faci iot ce iţi ctietea imaginaţia. ... - ««

Suficiente motive care fac din „Mid America M seum“ nu numai o puternică şi faimoasă atracţie turist! dar, mai ales, un subtil mijloc de educaţie şi de stiro)are **a** imaginaţiei oamenilor de toate vîrstelo. _

Nu întâmplător, poate că, mai mult dceit m t\ •«.<> din muzeele lumii, aici vei găsi vizitatori de^ .a sugă care abia încep să gîngurcască, cu ochn avtnttţi * misterioasele jocuri de lumini din camera obscura muzeului, pînă la octogenari sau nonagenari depuşi sa- verifice forţa şi isteţimea la unul dm soCisticavcie apaia ...Cum vedem şi cum percepem lumea din }uvui mus-, tru ? Să luăm doi oameni care privesc un «bioci, o« maşină sau un peisaj. Fiecare va interpreta /.-nu:;; reala,} obiectivă într-un fel propriu. Va fi impresiona, de l-ix» anume, va face, în mintea sa, fel d,? iei de compun!
logice.

° De la această aparent banală constatare au pornit organizatorii cînd au gîndit şi(amenajai „Secţia simţii- rîlor si impulsurilor dm interior .

P; un obiect ciudat scrie : „Nu privi !“ Şi dintr-o datJ, te trezeşti că te uiţi la el nu oricum, ci cmar xoartO atent. Cauţi să-l investighezi, întrebmdu-te mereu „Oai«
de ce mă uit ?“

Asa că respectînd îndemnul de la intrare, nu ezit nid
o clipă, mă apropii de ciudatul obiect şi încep sa-1 investi ghez.'Pe suprafaţa lui sînt găuri de diferite dimensiuni în care eşti tentat să bagi imediat mina. Ceea ee^şi tacj. Dacă ai cît de cît curiozitate sau curaj. Pentru ca foima hidoasă a obiectului poate să te descurajeze. Iar m m,e-rior, întuneric de catran.

Nu rezist tentaţiei şi iată-mă în rîndul a 10—-5 curaiosi“, pc feţele cărora se putea citi cind satisiacţic şi linişte, cînd agitaţie şi chiar o nncă

spaima. Inauna J, în casa surprizelor" există, de fapt, obiecte de foime diferite şi cu proprietăţi diferite. Unele sînt reci, călduţe, iar altele aproape fierbinţi; unele au suprafab catifelată, altele lucioase, iar altele au ţepi care pot sd Ir ciupească uşor. Din acest agitat joc al pipa.tului şi «I imaginaţiei trebuie să ghiceşti ce obiecte iţi trec pn» ui Pentru cei care nu cred ceea ce simt, se poate
..... inde un beculeţ pentru verificare. . , , ,,

...După cîţiva paşi treci în sala „Teatrului umbielo ^ .
f i, la intrare, acelaşi avertisment pe care l-am înlilni^in nuilie alte locuri : „Şi aici imaginaţia dumneavoastra
IIM, au s-o ia razna !“

Mijloacele sînt simple. Un mare paravan de pînza ,11a. lumini colorate şi dorinţa de a participa şi de a Nu uita mîinile, picioarele, corpul întreg ci^e/j o
l,i .cinanlă lume de păpuşi de umbre co^ratc Koşi^ ver
ii. ' violet, albastru, orange... Figurile se schimba s.muilan , :'nar din unghiuri diferite în reflector pentru a a profilate pe ecranul de pînzâ, pînă cînd hotărăşti **ca** ai ce i,•:.i bună ..contribuţii’ artistica răsplătiţi, d>, — ^ . prompt de copiii şi adulţii care stau ciorchine m jurui
stui teatru.

Subtil si ereîndu-ţi o plăcere reală de a participa tea-
ln,r umbrelor te lace, în acelaşi timp şi să gmaeşa, sa ,ii intuiţie şi să o exprimi cu dezinvoltura.

...în clipa cînd am păi,uns în „camera obscură" era Si cum m-aş fi transformai într-o Imita minuscula ş*
, fi intrat înăuntrul propriului aparat de fotogi ai.at Ce ,-,d? Simplu! Exact ce „vod.“ aparatm ae fotografia, si simplu, vezi lumea «lin fala la oghndmdu-se pe u* ivtp Numai că ima-inea < sic rasiurnafa, a.-?a cum i.i.rr'eoe- lentila aparatului de fotografiat. La ieşire citesc Aoropo de ce aii va«al. a , l i n , ş l i t i *ci* oclli., oum
.„•ivwrtrt lucrează la (.1 ra îi ..paratul de lotog.aLa, ■
I;,Ir datorită creierului, imaginea este „pielucrata. şi va mai apare inversa, ci in poziţie normala»-.

O mică distracţii- care, cu aceeaşi subtilitate, fixează in memoria unui cnpi! o le;‘e a opticii.

Cînd te duci spre exponatele din domeniul eneigiei, **r.1.,1 pr.n'.anlaarul o;|ia,.e i„r“. Vizitatorii apar V-,.. r'.i'.i** ni,'.**li.,I- n„a:** ***M*** **c.roura sau** luciul Oglinzii. I)ar, al. nlie. uu mir. eu capul in og m/.i
■ ceea" ce se mtm.pl.i d.-.lnl d,-
d.-s p-ulm ca, lurat de r.a.mecul irnag'.ni!"r „,i Ui 1" """l- ,mcle
termină lumea re;il;i

...Cine nu este astăzi, în plină criză energetică, intlB resat de energie ? Poate că nu întîmplător, zona cea nflfl captivantă a muzeului este „lumea

energiei". „Criză S energie **?** Nimic mai stupid **!** în fiecare corp, **în fiecafl** particulă de materie este înmagazinată o cantitate flj energie. Important este ca inteligența omului s-o pună ^ valoare !". „Citim" acest motto, în timp ce o bilă de o| S care sare harnică, de colo-colo, pe deasupra capului noB tru, vrea să ofere o primă demonstrație. Apoi, alfl demonstrații vin cu duiumul. Dar fiecare dintre OH ascunde un mare consum de inteligență și ingeniozitate Pe o masă se afla o celulă solară. De fapt, o celuH care captează lumina de orice natură ar fi, nu num* solară. In jur, cîteva fire subțiri conduc spre fel de » de jucării — sau poate nu ? ! — acționate de energ» captată și convertită de celula solară. Un biciclist Îs miniatură dă din pedale mai iute sau mai încet, după^oB de generoasă este sursa de lumină ; o morișcă se învîrt* cu dezinvoltura unui motor bine alimentat cu combust* fail ; un mic avion își ia zborul și aterizează după cum tl -joci cu celula solară pe care o poți acoperi cu palma 1 și, în sfîrșit, o stropitoare se arată poznașă, aruneînd UB firicel de apă peste vizitatori cînd „jocul" cu celula sola» devine prea insistent. Este probabil, un semnal discret d| celula solară a „obosit" și că are nevoie să fie lăsata cîtevjC momente descoperită pentru a se reîncărca.

...Pînă își revine celula solară, sîntem invitați alătur| la „jocul magneților". Aici îți poți crea propriul magnet^ eonectînd la electricitate o spirală în jurul unui miez **df** fier. Cîmpul magnetic produs face ca inelul să se învîrl ';:cască în jurul miezului de fier. După această experiențâf copiilor și adulților li se „aduc" cuvenitele explicații, Polii opuși ai unui magnet se atrag la fel ca și oam«l s-ui. Un om liniștit o duce bine cu o femeie vorbăreață, o îemeie scundă este atrasă de un bărbat înalt ș.a.
*

Cum vedeți, și magneții lucrează la fel. j

Dacă nu v-ați convins ce se întîmplă în viață cind s4 inii în esc două caractere de același temperament, mțoar*
i ■ \\ maneta care conectează cei doi magneți și puneți caji

la cap magneții cu același pol. Respingerea este aproapa violentă. . „ ”

...Ce-o vrea rățușca asta nostimă, care se mișca m-
Întruna, dînd cu ciocul într-un mic vas cu apă ? N-are ba* rli, n-are nici o sursă de curent și ea se mișcă continuu. Unele exemplare rătăcite mai pot fi văzute și prin vitrinele noastre. Urmărești ritualul și din cinci în cinci minu- !<• o voce în surdină îți explică „minunea*[1]. Rața mișcătoare conține eter în „burtă". Substanța se evaporă
i npid, la temperatura camerei. Cînd eterul „se urcă la cap, colectîndu-se o cantitate corespunzătoare, capul devine greu și rața si-1 apleacă în apă. Capul se uda, apa lucește eterul, făcîndu-1 să curgă în spate. Și așa mai iloparte mișcarea continuă.

încă o jucărie, însă un mod inteligent de a face o demonstrație practică. De data aceasta, „rățușca însetata „Icră un exemplu practic, de folosire a energiei chimice,

... Nu există urcuș fără coborîș“ — spune o zicală prin
părțile locului. „Turnul gravitației" este parcă gata să •'•«rnonstreze universalitatea acestei zicale. Un anunț, sens ,1 litere mari : „Un englez,
CI Sir Isaac Newton, a descope-- i! în urmă eu cîteva secole legea
i i gravitației. Urmeaza sa ■Ificați aici dacă, și azi, Sir lsaac Newton
ViT mai are dreptate”.

Așa că acționează pompa de aer și vezi cura mingea i|o elastic din interiorul unui turn înalt de sticlă_ încep».! sa urce. Cînd izbutești să împingi mingea p:na in vin, sună un clopot, semn că Torta gravitației își preia con»
1 rolul.
Mingea cade pe dușumea, pe un disc cie .natal ,ș; sare pînă cînd își pierde l-a!.) energia, fiind, din nou, complet supusă forțai r.iavil >.in‘nule. șirul de copii caic așteaptă să „luac/V la mua de aer este de pecari- (iată lung, serau :.i;v*, •' ':'r, ° lecție de fizica va n.
însușită mai ușor la :;«•*

Pendula de ; e u a l n a , n u este altceva decît o plini® umplută cu ni::ip, <!<• l'-pi, u.i IV! de clepsidră, care este Prinsă cu o «r..ara de l..-...,,ul înalt de peste zece metri, I)pc5 dorești Să ol.'li o ni.[1];ma 1;i dantelărie, desenata pe (, masă de'i. a, d. . .1 .-.a dai un ușor ^impuls pen
dule! cu nisip, cai e in mvv.ri leneșe, parca gîndite, își

va risipi conținutul „creînd" o ciudată lume de drepte şi curbe, adunate într-o armonie inimitabilă, J ti-a plăcut ?“ citesc pe o plăcuță. „Dacă ți-a plăcut, «. încearcă şi tu să faci ceca ce nevinovata pendulă< nisip a făcut. Şi ține minte : ea nu are nici mîinl lucreze şi nici creier să gîndească. Pe cînd tu...“

Recunosc că am şi mîini şi cap. dar nu mă pot, ţ rneta să mă iau la întrecere cu năstruşnicul ..proiei de nisip". Oricum, realizez, încă o dată, cită subtili există ia fiecare joc din acest bizar muzeu, cită pr<* pare de a-ți stîrni imaginația şi de a te provoca ı« competiție.

...La cîțiva paşi trebuie să fii atent ca nu cu vreunul dintre copiii sau adulții care se încumetă să \. fiee „pe viu" ce înseamnă forța centrifugă să dea p< tine şi sa te doboare. N-ai voie să te superi. în a< muzeu, pe nimeni şi pe nimic. Asta e încă una din n,
Iile pe care am citit-o la intrare, dar despre care n-, pomenit. Şi o amintesc acum, cînd îmi vine în minte in ginea tragicomică a unui bunic care, nerczistînd insiste țelor nepolelmui de trei-patru ani, l-a luat in brațe s-au aşezat împreună pe tamburul caruselului — o pla formă metalică circulară, care se învîrte îniruna. N nu s-a aruncat bine pe tamburul centrifugal şi, ame bunicul striga, ca din gură de şarpe „Help. help !“ ,,Aj tor, ajutor !“. în timp ce nepoțelul rîdea cu lacrimi în **ochfl[** Văzînd că nu-1 bagă nimeni în seamă •— cine l-a pu» să-şi măsoare mintea cu copiii ? — bunicul disperat lăsat nepotul să se distreze şi s-a aruncat pe jos, aşa curU făceau toți copiii sătui de amețeală. Numai că bunicul zăpăcit, rostogolindu-se, a ajuns la picioarele unei doamnl respectabile. S-a prins de ce a apucat şi s-a ridicat p« sub fusta destul de largă a onorabilei doamne. îngroziții de ce se întîraplă, doamna a țipat uluită, în timp ce a început să-i trimită bătrînului „agresiv" cîteva ,,mîn- gîieri" cu pumnii şi cu palmele. Lumea rîdea, rîdea cu
o poftă nebună, de parcă ar fi asistat, direct la turnarea unei secvențe de film cu Charlie Chaplin. Cînd bunicul şi-a mai revenit în fire, i s-a adresat doamnei cu un aer ,, dojenitor : ,.De **ce** stați aici, atît de aproape, **nu**
t, il si că c un loc periculos ?“

Hohote de rs au umplut, în acele momente, sala mare
0ii.vslui năstruşnic muzeu.

...Tată şi fantasticele invenții provocatoare de far-e ale |n Rowknd Emctt. create special pentru filmul „Chitty ChiMv Ban"-Ban,r?“. Re fapt, un med subtil de a te intro- ,ı,in lumea atît de formidabilă şi de incredibilă a elec- i:unicii. „Visi-vision machine" nu este altceva decît o ciu- ,li maşinărie, realizată în 1910. pentru a transmite ima- la distantă, anunțind televiziunea, care avea să vină iri.lt mai tîrziu. Instalația este construită din lucruri
1i.-;sre : un gramofon, o maşină de cusut de pe timpul inurii,

care^actionează fel de fel de curele şi cureluşe, un bătător de ouă din bucătărie este folosit pentru ames- liv.urca electronilor, nişte oglinzi cu beculețe.^Din păcate 'i>\ lima maşinărie n-a reuşit decît să asambleze o ima-

ee-i drept în culori ! — greu de desluşit, dar care, ,h,j r-pusese cu"*toată seriozitatea ghidul, ar fi povestea I ii micului care se luptă de zor să moară şi capra... vecinului.

..Scaunul rachetă", cu aer cald, este cel mai bun anti- (VI al insomniei. Un uriaş balansoar, conectat cu fel de f' i de conducte şi dotat cu un sofisticat pupitru cie comun- i!,i, se mişcă mai repede; ;;au mai încet, urca sau coboară, ■.i' înclină în dreapta sau in r.tînțîu du pa cum îl „progra- i;-.ezi" de la tabloul din față. Se spune că este utilizabil numai pentru cei care K>* îimuinelă r.a se urce pe el m pijama, halat şi papuci ile ca ăi. (Yne mcearca ? lot ghidul îmi spune că, pi iui .u-uin, doi „temerari" au venit

■chipați core^pun '.iții!', îm-i mod valoarea „invenției". ,. Cură ți torul de rov^nn'" * •:;!«* o alia „creație" nostimă, maşina compună',ilu v din ,:r.r pi\s", legate intre ele prin ,-ute de fire. Iar cm .-! it..r11! pn>p;-iu-/.:s **nu** este altceva decît o maşină, ntiuula ..ini-ni dragon", care are ochi proprii ce se află în pi i n.aii' n!.i în căutarea prafului. Nu-i scapă nimic. Num.ii < .i al. uliu : - Dacă există prea mult praf pe covorul d i mim a vi in.\t r;i şi maşina este prea solicitată, vă puteți 11-1 i-.'i Iul pr;iful ..înghițit11 este aruncat

afarft'.'Dadă vă displace această rrîflțină sau dacă nu ave# încredere în ea, n-aveți dceît să îolosiii mătura !»

ZÂni^'u cirJk porni"t ccux1 d^.si -.Kioniuiui pofts 0.6 zoor*

Est? o altă amuzantă i ,.·.n»'Mi." da

R. Emeit. Ea *

este o dufce parodie a **< ai ,a** **m domeniul zborului,** |

invittodu-te sâ priveşti 1 '> •»* > ■ a **omului care**

uită pen' > a creat c-«* 'i i» '*i ^uit^ < c opt, mii

j

de piese i• olate i'n »< c» - <.« **»• vcu;, c* < <* ^oucu/â**

rirîMiîd, „u, j'tind şi îz-jiuu .u-1. c.«» *L-.* de^* **obitv- |>**

t*-. O **păpuş*** **no ,t rsiă, instalată** într-un fote , *f <f wAi*

„p* sas'*. în **x)* **ee ea** îşi *£&ce* vînt **cu un«**. '-tai ; ui\

iyiea.r ' : '< **<învîrte o .** eiiee pe

jim . * **ruptă** ;. i

crătre ; n f'J **ne eandeîabru ca nouă brațe— probabil • 1**

planete ..c r.uKu nostru solar — urcă ***şi*** **coboară u*** «rultț din f.Iu li.

legat la oehi. . , , • i

Privț-slî exponatele şi ie amuză. Nn chiar întotdeauna. j t$;i Invitat

să gîndeşti, să acţionezi. j
Să parr'cipi I

Creierul, ama şi sufletul omului merg totdeauna j **tnrjpreur.â.**

I* , -e fac $i eu ce fac toţi vizitatorii pun degetul

i fc . ***JÎ*** misterioase celule. **Mi** se spune **că** aparatul I , i » . **secundă, starea de sănătate a** fiecărui **om,** îs * ■ **'endune,** puls şi... sistemul nervos. **Catego-**
j, *f* - ' -os **departajate : „Sportivă"** — adică **ex.ee-**
fc-ts. p md face orice — **..foarte** bine'* — adică **poţi n** ***r?*** **ii < la** serviciu, poţi **mînca normal şî** poţi **face** *♦.»t ' c i < *nd în cînd, dragoste — **„bună**[i]**,** poţi merge **i»** in rest celelalte **îe** poţi face numai după **ce**
■consulii **un** doctor — **şi „alarmă"**[1] **— nu** faci **absolut** ftîmie pînă nu te duci la doctor pentru tratament.

Pa-ii prin ..Muzeul lucru r.' tile" sînt paşi prmtr-o lurr,* fantastică, plină de îm t nte. Ore in şir trec in rfcor îârâ s« s:.;ir:ţi oboseala, « id năstruşnicele expo-

„m<& **America Museum* — „Muzeu al lucrurilor inu-** ■tOe'i r.

Nu. Rîddecunfi I Porecla s-a «tâseiit subtil, îs şcoala reclsraelor america»®.

tn Manhatian-ul **newyorkez,** vcşmc agitat ^ aglouxrat, Ure zaMe-norii de *W,* 90 si peste o suta cte cwv _pt jiilcvardul cinci, există o clădire mai „modesta at ai)

Etaiul 27, Birourile şi coridoarele clădirii tra'eăc-fuf- ;:^ta obişnuită penlru orice redacţie. _ ^ .

Ne aflăm ,.acasă" **la** revela amencana Biruie* WJc..

Reporterii abia întorci din teren se Rrabese sa-ş.i ;ted«e- : -,-*JQ* **articolele si să le dea „pe mîua" computerului, pen- ;ni a fi culese'şi paginate. Unul dintre ^ei discuta aprins î,i telefon, suatinîndu-şi cauza în legătura eu un anie" I'**

.'•■sre editorul ezită să-l publice, *In* rotonda reda^, c - ' *m*\ Lewis **A. Yoirog.** rcdaetorul-şei: al revistei, n.pn-M ^ -r. dtiva colaboratori, se Intilneşte eu un grup de .
sU'idni. între car. mii aflu si eu. Işi oferă - *i*
, .,o-iniile sale privind siral^a taehca piuiUi^a «;c, Business Week". una dmuv eele mm mari rt'v;'"'y :,rme. Tir aiul să p laminai - patru milioane de Si. chiar dacă nu îniotdeaue.a sinU-m de acotd unu. eu opiniile exprimale, prezentam mai jos ci..ev.». durlie sale aşa cum singur ai îe-a ml ut nai. ...

— Cum aţi defini misiunea ed.loriula **a** rev,»t,-.i ..\W **ness Week",** în func|ie d<- cililor, de pmuieme-.e de ui<*-
reri, de economie sau naţiune ? , , —

— Misiunea esle foarte simpla. *t.<<y* aivti de a na

• vi ii ta cititorii să-si Iacii munca mai l>me. <Wa.-u .;>u. **"prima** noastră sarcină. In al doilea nud, încercam sa ajutăm cititorul în rezolvarea a.aeenlo.' proprie Ct , c<«e iu. ,;‘£c nu î5i .x»«-va <-,>.
«•rsonale pe care V *fm-* .«*»! '* “,^.K
acţiuni. Astfel incit orice U- pu.cm spune, penui, «-* aji-a ia rezolvarea acestor probi.-ier. .-sie I ol os dor. _ ^ ...» m,,m

Dar prima noasl.ră sa.vma esle de a Aurmz,» un.o,n..<4u **despre evenimentele** pulili.v **:/i economice, despre indusUu** si companii, despre ■ — , .facerilor, ag*. marketing, mină de lucru... miormatu cmc vor «giUa uit torul să ia deci/ii. sau pe uireelori sa ciinoasta pe dtp.ra drciuristanțe'le în ea re :*<•• Mivwâ.

Aveți o platformă editorială care vă caracter z revista ? ;

— Nu chiar. In general susținem sistemul *d** **co'** rație şi de întreprindere liberă, deoarece credem că acea funcționează pe o bază foarte pragmatică. Nu sîntem tru tratarea afacerilor pe o bază ideologică.

— Deci nu aveți de gînd să apărați întreprinder comerciale cu orice preț.

. Sigur că nu. Noi nu ferim întreprinderile como eiale sau corporațiile de acțiuni greşi ie sau erori I)| contră : filozofia revistei noastre este’ că uneori oaiw învață maimult atunci cînd lucrurile merg prost, d atunci cînd merg ca pe roate. Țelul nostru” alunei ci prezentăm un articol despre cineva care a făcut o şeală sau se află într-o situație dificilă, este să arătăm cuifl a ajuns acolo şi cum încearcă să iasă din această situați#, astfel îneît ceilalți să evite acea greşeală.

Obişnuiesc să spun personalului redacțional că nu ln}« huse să scriem un articol dacă cititorii noştri nu au covt' de învățat din el. Noi nu încercăm să tulburăm pe nimeni, nici să^ facem haz de cineva. Chiar cind prezentăm **uft** articol în totul negativ, scopul este să dăm camerelor c"v| pe care ei să-l folosească într -un mod pozitiv.

— Este Business Week o revistă nlvn---. ;t-'i ?

_— In general, cînd cineva discută cesore o nubile,ați# obiectiva, se referă la una care nu-i contrazice' nrnnnil# opinii. încercăm să fim sinceri şi echilibrau. Pre'-mniiri ambele laturi — sau mai multe laturi — ale "i;nci"nrobl<». ine. Dar aceasta nu înseamnă că în desfăşurarea unul srueol nu vom ajunge la o concluzie.

Astăzi sîrt multe surse de i fel îneît noi încercăm să interpretăm faptele —- o interpretare bazată pe cunoştințele. veb'ărilo personalului redacțional. Deci 'noi 'tragem o condu sie, Cîneva care ajunge la o concluzie opui ă ar mitea spune că nu sîntem obiectivi.

h* • • noi încercam sa dam o intorpretare caro să mi oscileze în

sensul că nu urmărim interese personali»,

— Să comparăm Business Week cu alte eaze'c. S.ı

b. Ş.n de exemplu următoarea deviză dintr-o'*'reclamă ;

T;me» face orice lucru mai interesant, chiar şi *pe* rr/i'v- ih'..voastră". Sau „The New York Times'[1] : „în fiecare

• — un nou Început !" Cum aţi compara acestea cu ceea i «• face Business Week pentru cititorii săi ?

— Mă îngrijorează publicaţiile care „fac lucrurile interesante'[1]. Există aici o conotaţie care nu-mi place. A facerile pot fi interesante şi atrăgătoare pentru cei care ocupă cu ele... Şi nu cred că noi, ca reporteri şi redac- i'ri, trebuie să încercăm să dăm o altă formă faptelor cu

■ • •opul de a face un articol interesant.

Au existat oameni la revista noastră proveniţi de la .i!to publicaţii săptămânale şi, adesea, am avut o problemă «•II ei. Au tendinţa de a folosi formula de scoatere în e vi-itură a ceea ce este ironic şi neobişnuit într-un articol. Adesea ei dau la o parte substanţa, partea care este pîinea

■ i sarea pentru un cititor de ştiri de afaceri — pentru că încearcă să facă articolul „interesant", vrîncl să atragă i■iaximum ele cititori din rîndul celor care nu se ocupă i-',! afacerile.

Există, de asemenea, o tendinţă a reclamelor pentru r< vis le de a promite prea mult. Business Week încearcă :.i cea oamenilor informaţii. Nu am spus niciodată că vom r • zoi va. problema acestui bărbat, a acelei femei sau problema acestei companii. Noi le dăm informaţii — şi fo'o- :.:rîd aceste informaţii, ei au posibilitatea să-şi rezolve problemele. Şi apropo, nimic nu ar putea fi mai „in!< fermi" pentru ei decît acest lucru.

— Atunci, să privim recenta reclamă a revistei Business Week, prezentînd un om de afaceri înconjurat de liîrtii şi lucrînd pînă noaptea tîrziu. Textul spune : ,,Da'i-i singurul lucru care îl va ajuta să înţeleagă tot ceea *ce* citeşte". înseamnă aceasta să promiţi prea mult sau sînteţi (!•.; acord cu textul ?

— Ei, bine, în parte — da, aş fi de acord cu el şi vă voi spune de ce. Aşa cum am spus mai înainte, ex:>iă multe surse de fapte şi noi încercăm să explicăm oamenilor care este înţelesul lor adevărat. Şi dacă nu putem nu vom publica articolul.

Mai ales in reportajul economic, în ultimii ani, cred că am adus un mare serviciu — examinînd ştirile economice

Şi înoercir.ri explicăm care e?te semnificaţia lor ade-* virată — • rstr-o manieră pij cârc n-a mai încercat-o

mimfioi, .Jurnalul eeonoiiik: a SV;;-.i introdus cu acest scop.

Adesea :n ziua în care acest'[1] r'.TRimrn!*" au loc si sînt relatate :.n presa ri'n'ra <; Ia ŢV, uiiorpr'u;ny'a care li se dă pe ioc <sîe •.p.r-yrru. /\[f]>)3 svern io dispoziţie **cîteva** zile **&d Si.adieni .'i'.'f,-;'cvf'i'y'nii'nie** — **i-Jr.ar** sfi **însărcinăm urs** economist bun să le examineze şi -a !e interprete'.?*; — si adesea explicaţia noastră este di ierisă de primele explies- ţil Oieri te.

. * % ■ cVimneavofestra ce aştrap'ă cititorul

-Ş T ' unei cînd U cumpără ?

ea cititorul aşteaptă do Ia noi o. gamă *tezgă de*

Ui;.o:tmaţii şi aşteapta sy cască în fiecare număr trei #au P«u:u.o.e o vj'[1]!,."[1]

c'*>3scîbjiă ş! încă o dirsioâ
care* sa iie est de cît Li *t* r* -ev * Dacă ne facem treaba **biiie,** uccare cititor **va q» 1 ' ti sau** patru articole cere
±.*kiC£z.* Sîi ^...i^.Q^SSCUi j.A tiit:':: r'it Kti CU^r^r*^i' r'GVÎS'tii CŞ
?ă pot citi **aceste articole*¹. Pen . j c . t l e t** *i* 1 **informații** pe care ciliieru] sa le-ar fi oi u j, >.< ul nustra.

7" **Aceasta n« conduce la , ll tvi.ua :** Cum **tratează** revista **p** , *-ție* **de** afaceri **p** *k j* cititorii sal? **fa** ce **ruLid ti ,u · tdeie sale de cele ale altor reviste săstă-** minale *2*

— Bupa părerea mea diferența mare a constat, **întotdeauna.** în profesionalismul aostru.

De asemenea, faptul că **Boi vedem** problemele **de** b**faceri** şi **economice** ca un continuu fluviu mare, larg, în **nontinuă** curgere — nu numai ...ştirile **economice** ale săp- t*s!Tjin.ii". De exemplu, **un** eveniment **neaşteptat din** accastâ **săptămînă** a început cu **mult** înainte. Şi noi avem pe cineva care urmăreşte cursul fiecărui eveniment. Astfel *mcit* există manstni şi domenii sie afacerilor în care aproape imposibil să Re lăsăm, surprinşi de eveni**mente.'** Avem oameni care Ie urmăresc, le **studiată** sl **ie \ iîd în** dezvoltare. Pe **scurt,** -atunci cînd intervine **o** sebim- k'fire Rf;i puiem face un articol foarte cuprinzător,, putem *yJk* **vedem** roeruriie **în** perspectivă, şi să **explicăm adevăratul lot** in;eks. Astfel îneît nu trebuie **s.â·ne' interesăm ta** afară şi să construim atmosfera, aşa cum trebuie **să** fad cînd porneşti un articol de la început,

— Cît de original este conținutul editorul al **revistei** Business Week ?

— în primul rînd, funcția noastră **nu** e-âte **să** trecem în revistă ştirile economice. Cititorii noştri nu citesc un samar a ceea ce a apărut in ziarele zilnice pe parcurşi;] '■săptăniînii care a trecut. Ei găsesc cîteva din aceleaşi fapte, dar dacă nu putem adăuga adîncime. interpretare jî utilitate adesea renunțăm Ia articole care sînt considerate bune de alții. De fapt,ținlnd seama de cunoştințele personalului nostru şi metodele noastre de lucru, este mai probabil ca restul presei sâ folosească Business Week ca sursă. Şi chiar aşa fac.

Unul din lucrurile pe care cred că le-am făcut ş! 11 *s *n* foarte bine este faptul că anticipăm ceea ee se va

'T-oli. Adesea publicăm un articol cu două, trei sau
- < > t uptămîni înainte ca evenimentul să apară, astfel ' • > :!■ [torul nostru il cunoaşte şi ține seama da el **cind** intîmplă.

Un om ele afaceri sau o femeie de afaceri care citeşte
Ba-dness Week este înaintea evenimentelor, au sumai I* puy cu els.

— Aveți vreodată intenția să treceți ceriațel*
obişnuite ale cititorilor ? Să-i faceți să se ridice la ua aau- niit nivel intelectual ?

— în mod ocazional !<• oîerim **şi** articole care **cer** *vm* <•" > intelectual — deoarece **noi** credem că «Tîhtă probi®-

e despre care cititorii trebuie .să cunoască cîte ceva, :■ dacă ei pot crede că nu le sînt de Noi facem
■> :■ lucru îndeosebi în robriea „fde.i ,;î iend'.nîe'* — şi îf»
a din materialele noastre economica.

Dar un redactor trebuie să fie a<e:U o* aeea.stă orS- vinià. Cînd .spui :

„Avem de {'îud ra-i '.';.ee<n pe aceşti oameni **să se ridice la un anumit nivel înif*!ec'ua!" poţi să-ţi faci iluzii. Dacă umpli ivvi ;la eu aor-l "t** de articole, oamenii de al'ucei; nu o vor cili.**

Trebuie să avem în iniole lo! timpul unui torni lucr* despre cititorii revistei Itiriines;-; Week : ei Riadesc că smt foarte» foarte **ocupa** (,i, — şi înlr-adevir poî fi. Şl fiirm ocupaţi, ei nu au timp să citească foarte mult. Astfel iocit nu le oferim lucruri pe care ei cred că nu le pot folosi.

Această imagine despre sine a cititorului Business Week-ului şi răspunsul nostru la ea au o foarte mare legătură cu succesul revistei Business Week.

— Yă rugăm să ne împărtăşiţi cîteva ,,secrete" privind redactarea articolului. Cît vi se pare ele complexă şi de dificilă aceasta muncă ?

— Deşi sînt experţi, redactorii relatează şi interpretează p--nl.ru profani, pentru cei care nu sînt de specialitate. Articolul financiar al revistei trebuie să fie pe înţeles ui şi. în folosul şi ai celor eare nu lucrează în domeniul financiar. Articolul despre automobile nu este numai pcn.ru cei care lucrează în industria de automobile. Pentru eă ceea ce ie îutîmpîă aici ponte influenţa tontă lumea afaceri: or, de fapt. influenţează economia mondială. în moci asemănător, economiştii noştri nu scriu pentru alţi economişti. S-a spus despre unul dintre re .iac Sorii rubricii „iiusinoi's Outbeok" următorul lucru, cu intenţia de a A un compliment : „Slavă domnului că nu ştie să spună cuvinte rnari:i.

Acesta este unul dintre motivele pentru care fiecare manuscris e:-,'.o citit de către doi . dinu - care cel puţin unul este ncspecialisl şi cere va citi nuuuu^iesul ca un cititor obişnuit, pun'nd genul do întrebări pe care le-or putea pune un cititor. Eşti sigur de ti cest lucru ? Nu poţi da mai multe explicaţii ?

Şi totuşi, indiferent de faptul că tratează un subiect ir,*'--v£ant sau că sînt bine prezentate, nu toate articolele terne pentru Business Week sînt tipărite. în jur de 65—

d • articole sînt pregătite şi bătute la maşină în fiece;:-: .-ăptămînă, dar numai 45—55 vor apare. In primul r'r.d. un articol se poate dovedi total neinteresant (ratat) la analiza finală. Un alt motiv important este uzura din cre.r/a concurenţei. In timpul necesar pentru a scoate un «va:.ar din Business Week. „Wall Street Journal" publică rinei numere. „The New York Times" publică şapte (şi fir nircară ştiri economice altor ziare), iar „Time" şi ,.Fv v. ..wcel-A publică cîte un număr fiecare. Este o **con*** rnrenţă puternică, într-o eră în care ştirile economice sînt n marfă de ultimă oră, iar Business Week mai curînd îşi ilVtruge un articol, decît să dubleze sau să refacă materialul altcuiva, în mod conştient. Rezumînd hotărîrea i i", ist ci de a fi originală, aş putea spune cu certitudine : „Cind vom tipări, va conţine, intr-adevăr, noutăţi".

Cu foaie acestea, prospeţimea ştirilor nu este de-ajuns. în general, chiar dacă nu întotdeauna individual, articole U> Business Week-ului au

alte trei caracteristici importante :

Ele anticipează ştirile şi evenimentele. In calitatea lor c?e experţi în domenii specifice ale ştirilor economice, redactorii şi reporterii revistei ştiu adesea ce urmează să întîmp'e şi cînd. Ei dau la tipar cîte o ştire înainte ca evenimentul să se întîmple, dîndu-i cititorului un avans spra cchr ca se petrec în jurul său.

E!e oferă o înţelegere a evenimentelor : cei care scriu ţ; Bavnex; WeNe încearcă să pătrundă, prin concluziile opiniile contradictorii ale experţilor, în probleme eco~ r .-mice şi ev? afaceri, pentru a ajunge la fondul prcble-iaei şi pentru a rdăuea o privire de ansamblu. Ei ignoră i:-decala convenţională şi răspunsurile uşoare şi rezuîla- U Ieste adesea original şi clarificator.

E:e analizează tendinţe. Spre deosebire de ziare şl (misiunile de raaio-TV, unde transmiterea unui evrni- : .ent economic este o problemă urgentă, Business Week : :e Ia dispariţie *zre* întregi să studiere ştirile. Redactorii rea-istei caută legăturile în lanţul do evenimente, înecări";'.
3 explice conexiunile dintre faptele noi şi rezultatei* :v.u tendinţele viitoare.

— Nu considera'! că cxis'enţa unor giganţi de presă cum oste si revis'a dumneavoastră, îngreuiază procesa; r'..i democratizare a ia formaţiei în lume ?

In ce ne priveşte, ne considerăm o revistă obiectivă. Milioanele de cititori ai revistei pot constitui uz argument. Ca să democratizezi informaţia, trebuie, mai intîi, să o ai. Să ai accesul la ea. să ai mijloacele materiale, organizatorice şi umane ca s-o interpretezi şi s-o oferi în cei mai reuşit mod cu putinţă cititorului. Or, aceasta presupune, înainte de toate, un efort activ, din
partea .fiecărei lari. îireş'e ..;>i- ua spr;y.;T caliUcat, ne a-umaj |
o ;!.i'.'Citare a unei dorhi | e. j

CV amintiri aveţi despre România ?

— Nu am vizitai iaca Uumania. Dar (• te'"» şi UQ t,c<ş»cir rare aprod a/ă libertaiea şi care oi era o j/rl;ᵛivsant4 aberrue.ivă a dezvoltării nu poate fi decît o be~ă minu« r:-.ată, încrezătoare în viitorul fct. Şi, dm cile *iţi'.a,* Romani# este o t U' hl [i"

Cu } , .lUi '•](• Le vas Young ! Tti mulţumesc şt , i'fVWH':l:>'.l>!Fit.'-.şIV:U l ,

Broadway, seara

Broad'way,.. ^ . , , . . >1
Nume căutat cu nerăbdare pe harta Nerv YufkiiUo. i

Nu cred să se fi întîmplat vreodată ca un om ajun» neutru prima oară la New York, chiar şi numaipentvijB dteva ceasuri să na ici fi intersectat gîndur.ile şi pa$ll | cu această coloană vertebralii a metropolei. *

Bvoadway...

Mirifică patrii; a teatrului, capiieaniă poveste ck- viatA'

Se moarte. de iubire şi de ară, de nădejeb- şi de/.«* nădejde.

Broadway.,.

Anotimp ai marilor speranțe aştern »,i p--e- o lunii piină de speranță.

Broadway...

Paradis ai tandreții şi in Cern al miniei.

Marea prerie a tuturor .lucrurilor posibile şi m-po.sibil#* bi fascinanta trudă a ostaşilor scenei.

Un eini.ee suav, pătruns în suflet, spre a ni;-! mai uilttr niciodată.

După atitea cortine de vorbe cpborite peste c* sccnft naică, o întrebare fircască : dar ce este, de fapt,'- Broad* vvayul ? M-am plimbat seri. în'şir pe această întinsa şi;mere^ f-, boitoare' arteră a sufletului. 'I-am savurat farmecul ine» '

' aP.' >:nnda re-'p-n â a r neaeie t'ronebeă, Presare ivv,- ■ O ■ :".V""i. Vai na-b ih, d e e a în ae:e pa;'aj ane / V-.><-k .a i, • --i T:' • ■,i 2 ea aici sÎ!iî. ma! S.pi Vai ;U ŞÎ na.J.

'■ 'l::Si';i.

Vnee snarşr''n a-ia a ?

Tarea;: V n. ;■;>rna, aU . Nu nuniu: a. Iei, dar în

NV Vai Lan Dar dacă ui ajnris pe Broadway, in. ea. ueoio isi v-w'i peîreee seara. Vrei să mergi ia um na 0-i drenai. ;;as;sa), nu unu!, ei trol-palns : sen :. sa le ioiaa.eni. la uri ..ma/ie-haii". n-en

■ ■a. sa ;.V ea nraio alie. eiaa.iVaîse po-.,:b:Si:.ăVi ; daaă sube- : le eheare.a spre' o coriiedV. yă:v-şti tot atii.ea varia.nne, Tenae mari ^ai: teatre miei. teatre do familie san .-vc :jV îr-.-nnarN (};■. o parte şi. de alia Bro;idway esi'e ■juy- do n'nn.anareV eram; eare şi-au lăeui din teătri! o ;.,Vne şi o îrnpiinin' Poutni el sînt gata să-şi s.aeritiee irn'mdiaoa.'V şi m.atursiai.oa lucida.

Mi-a plueivt inteldoauna su admir Junica Şi S:Î.

vi. o fac. eu o pkVere nebună ori de cîte ori ani at şi om. ii.mp- Har ar.r'oori po:i înt'îlm un spectaeoî radul nuu s-;daeanv docil pe I'ror.dway. De Ia exeee- u■ ît..ii.eL». portub'a ea. e rebeliune nn.po; ra,. a monotoniei ş? roniVevnI.şrn,ah.b, ie IdbeV risipHe sub iuraîna puternica sirieni eu o ind;n..renî.a neverosimilă şi <) savoare

• ''t.T'il-OiV.W

13 1 'OEi d \ ..:*r v t.iW i (> ; ■ ' (Ic Ci lî pr; --V î !; i; .7; ț hOrîî îi o r^iî.."" siv'.i■?.

h/u tjîîio eb.e o mn"'(.â ea un puni de: A nu). Nou, iii .• t ci;.nati eale ți î.v.lipsiluL .Jianibergher", aiune ,K SO;I' peabte'. beniboanr', porloeaie.

banane şi sranina'?

do'ek .-a,-. Pe Be-i;id'-.v:iy, in iii una New Yorkelui, sc : ;îneâ şj. ,'.em.in:.e. Nu ini-a,ni. dat seama dacă se aruivă /"a p.- jos, Vi;r<âie;i. an.iOLi'a.iiU da ziare, aefnpe de y-<y.- s işenan |îa.b!iee, eam.rrn. în. bsiulâ de yafâ i n< !.•;'* Sa ,,2- aj;v.'abr cia ijhaşee iai-aolo cito un (y ei !<*> • ">

■ 6:.TI ci j i'e^re.'i vi. lara^.; lorasa' eu sucuri r! in 1 • ■'1 'i ■ ■. în re>a,

aa''b

Teatre iaa'Ş c > a an.seaîa ta- ;ea;-;!.

Unde JTîf r:i, a-aâ ; < a> a ?

. .G."ei3 că r-lă hotărăsc. Acoîo unde sînt bilete nu iRCUâ pi ea mult spectacolul, iar aco'o unde mă incită spei tacoiul ori nu sînt bilete ori nu am eu atîția bani 40____________ f de colari un bilet nu este o glumă sau un zvon, 'ci chli prețul unui bilet la unul dintre spectacolele cu mare căi tare.

Şi cîte n-au această pretenție !

Piiici la urmă, îmi fac tot felul de calcule care se pr ••'Uşesc ^ata dorinței pătimaşe de a viziona un spectac pe Broadway. Un spectacol bun !

Dar nu mă grăbesc, am timp suficient.

Iata-mă rătăcind printre oamenii străzii, oorindu-mL dm ioc m loc, pentru a admira fotografii cu scene din piesa juca.a astă seară'-, o scurtă prezentare a spectacolului s|, bineînțeles, nelipsitul preț. *

Ador teatrul. îl iubesc mult, dăruindu-i întotdeauna cei mai aics respect cu putință. Il slăvesc pînă la divinizam P_en_.ru viața sa palpitantă de fiecare seară. Răsuflarea țierDime a scenei se revarsă din adîncul sufletului şi diid mima gingaşă a fiecărui actor. Omul de pe scenă se **umpli!** de via^ sau moare în fiecare seară, rîzînd pînă la lacrimii sau prabuşmdu-se şi storcind lacrimi. Fiecare spectacol! ue tea.ru este un unicat absolut. Te înduioşează **sau tal** i,il..au a, te linişteşte sau te învolburează. Expansiv si cuce-! n ..°r, ,catru\ te cheamă cu inima deschisă **să** participi s& ~n cn gmdui şi cu sufletul pe scenă, acolo unde emoția * acv.»rtnui aernge tensiuni clocotitoare. Să-i priveşti în ochi iu„ zbuciumul, iar apoi să-l răsfeți în aplauze oentru di' 1tlacu o stare de spirit. Actoria nu este o sim- ina proios:e ci o stare de spirit ce iradiază continuu a înspre scenă spre sală. .

Ce sa aleg pe Broadway ?

Tonta spectacolele încep la aceeaşi oră. De marți pînrt ^nrmea, seara deseară, la ora opt. Nu am putut'să-mi

• şi nua nu roi s-a explicat cum s-a ajuns la aceasta ! ahmere, care nu ştiu dacă e şi inspirată. Intere-

.inua-n* ae bilete la „John Golden Theatre“, o casieriță

■ ••im apu.iea, rm-a răspuns sec : numai pentru săntămîna

v ll.to;î!ro, Se Juca «Noaptea mamei“. Un spectacol de sur- ,/a il1

sezonului, distins cu premiul „Pulitzer“. Este

:’r;n
rlo;ma zguduitoare a unei văduve şi a fiicei sale de mai multe ori divorțată. Sub privirea înlemnită a mamei, fiica
o anunță că în acea noapte se va sinucide. După numai cRiva paşi, la „Helen Hoycr. Theatre". Pe scenă — „Toreh !'ing trilogy". De fapt, trei piese într-un act, scrise separat de Harvey Fierstein şi jucate mult timp separat la :iKe teatre mici. Acum erau reunite într-o piesă-maraton. Un actor căutat pe Broadway, Jonathan Hadary, joacă rolul unui personaj atît de obişnuit, parcă adus pe scenă direct din mondena lume newyorkeză : un om de afaceri în tripla lui calitate de patron, amant şi tată. Este un lot de piese căutate, afirmîndu-se că nici o dramă mai nouă nu spune mai mult şi mai plastic despre forța dragostei pure şi fuga de obsesia minciunii. Totul, însă, cu mulră finețe, prin mijloace artistice de efect. Nu întîmplător piesa a fost distinsă cu mult rîvnitul premiu „Tony“, acordat aici pentru reuşita de excepție în creația teatrală.

Nimic nu este prins pe Broadway în hățişul prejudecăților. Tot ce se poate se joacă, fie că sînt piese mai noi sau mai vechi, fie că înfierează moravurile lumii în care rxisiă, fia că au sau nu vreo valoare artistică. Eoni să i:;să, că arta merge înainte ! „Nu poți să-l iei cu tine“ este
o comedie premiată şi ea cu premiul ,,Pulitzer", cârc b
„Pîymouth", cu o distribuție valoroasă — EV ir ' ” Georga Rose şi Eva Gafacr — îşi păsircară W
1 ^ate farmecul, umorul şi veselia delicioasă, cu ic; că de la pn’na punere în scenă au trecut nu mai puța-a ce cincizeci de ani ! Nostalgia şlagărelor şi a lumii c- acum patruzcci de ani poate fi trăită într-e seară rara ... racilă la muzicalul „în vîrful picioarelor". După !cr;a;’ .a - raa spectacolului auzi fredonîndu-se minute în şir, a- stradă, melodiile „Micul nostru hotel” şi „Omor ne --'va:'-, cinci". Şi vrînd parcă să-i incite pe trecători, re- l ■■ sînt transmise în strada mare „în direct" de pa K-I ■■■.?.. 1 timpul desfăşurării spectacolului, teatrul „Viraăoa" tăVa- du-şi astfel o inspirată reclamă.

La „Edison Theatre“. „Bilotp pentru arfă s<' iră ? — se miră bătrînclul de la casă. Dacă vreți j n!: u lur.a viitoare, cu cea mai maro plăcere ! Vii sfătui'-c .să pentru că mai am doar cîteva“. Pe scenă, în plină desfă-

şurare ia ora aceea, muzicalul ,.Oh, Calci;':la !" Redar si» io<» pe scurt — de fapt-, la ce mi-ar fi Mc>sU ma; **mult** d'f-» < ? — că aceasta a fost, la data prt-mierei. „pv }| -clu fie -complet nudă din teatru! american, *E:4e* un rS **eu.tiîuc** muzical exotic **şi** erotic pe care *nn-l* veți **uit** niciodată !“ Aşa o îi. dar uite că eu n-an : nor
m~'" văd, pentru că n-am găsit bilei, Ce-i d”..j>‘. n-a\ nico cei cincizeci de dolari cash, pentru a r.„. , p.ocura. aici vroo carte de credit cum se obişnuieşte pe aici. toate opoziția criticii, muzicalul de factură artistică toti îndoielnică face sală plină de peste cincisprezece ani. A*» co. urcput nu-î p:eraut. Oricum, nu dm motive dc pudoare, pvîfer ;>ă văd, în contul aceleiaşi sume — numai s-o am |
— tk-uâ sau chiar trei spectacole de înaltă clasă cum **pot , fi î*tîMte multe pe agitatul Broadway.** |

„Rst“, aşadar, la uşa **unei** case **serioase.**

Broadway. număral 250, *

T<-a?rul ,,Neil **Simon”.**

J*a intrare mi **se** spune că **şî aici s*** joacă cu **„casa** I*g'vv.v\ dar. astă seară, clubul femeilor din nu ştiu care *• dtracsi? a renunțat la cîteva bilete, pe care ı »*-.'< rezumat * upre a fi foîositt5.

Doamna da la uşă îmi **înr** Şl, eiad să scot banii, mă .1 **’silet,**
opreşte : cazul **a -=*.**
Y-arn spus că aceste bilete au f.» îi-'-ra doamne n-au **dar .** ■ •
putut veni şi au a\u? * să le A,,«
Sci-:;v‘tă Ia teatru spre **a** fi distribuite doritori că..,*

M are-i minunea ta, doamne ! Uite aşa ajunge omul sâ er^v.lă în minuni. **Intru,** ca un oarecare aer indiferent, *x/i.* ea ᶜă nu apar suspect sărind în sus de bucurie pentru «‘• •«'cal ce mi-a ieşit in cale. Norocul de a găsi un bilet ia p >s
teatru de pe Broadway, Şi nu orice bilet.
•-'* prin id, al sălii, **avînd** alături compania unor ijo-nî'.ne ieren-ezuite **şi parfumate** ca pentru a **doua tine-** *«H*,* **doamne care râdeau** in stil **american,** ceva **asernănă- fc*r** eu **cascadele de rîs di»** demult **uitatul** serial **TV eu itemîmtha. î «urnea rîdca şi aplauda. Aplause pentru jocul actorilor şi pentru savoarea rapS*1** eKor, Aplauze şi **pentru** dramaturg. • - Bîte Neil Simo*.

Cnrnsl care şi-a înscris numele pe firiria unui tea Ud de

'* dd Hdlywoocid Pdsa r*Ui —8^6

«, nunii * • eonvdu* trisd". dccă nu cumva

v,,SU ivirC-nd-dd în t^m.ru ivo este piva puunnr.a.

Krîc o comcdie pentru că acrul pe care ^ yy'%

r,,.. :V'-nr;i"i> c - pccded ude r-Cc dcoîutel ti-' a^;'Cj<u, ^ y>- iV dornc

OC snbmv*:™», «'• Wn-.bânic

u.,.,v,v.ia td ircjînpdri '.n junu ^cc

, ,,j <- *!'« o idd .,"ata ^iCSCtită* *?■ p- C3i,i; "f "J dî

.„-.i^rerccc ani. d o amantă rare ii ^'d^d^-d c- s* ndindu-l 'a n^Liio,

parcă ;vVfi.^nmdW- ioț» £

.mediate contanijnanta, dd'K.u darea iu: a.-, uu.^.-.-e i-r: suvb amcrunt

pînă la >m >oo. _ ^

s; * - - . d nu. numai din cau?â. um>^r.mc «;■>

V(:i v'ăr . 'iuios. care arată dl de di.iicwa, d^v >. u

chiar ;mpoddd.est« ecndidrca Urzie d-n;.re țara şi irc* ^

>'1 »;ir,ut nurae d« rezonanță cssn d^i* ;o'jU'... •- * IÎV-»

rtima- a,d»r întipării, ir, mcmori? a fost rcactdyd;;- U-.niîor. S-* >-Ls

mult şi s-a aplaudat mult, la sc-ir,,

• •îVwă

dar *-au stors şi lacrimi de cmoi» aause in ci* di&lop-.nle ti.fi o simplitate şi

sine- 7; -*e cuo*;.c^<. „rin. franchețea cu care sînt rostite ,' '.V 'l

dione, Oii'" dt de pline da _s-.'ffimi!cavie a.u. ■ ■■

'rii- 'SU*«4 --a « ir- -----— -

f*a ' viata ..in d.11 american" agitata, cu surprec,-i - întorsături de

situații, cu aventuri şi nsc, cu n.n-

"Sat'ila p^m eâ a adus pe soenâ vi^a d cum

iivK'* ' l. ■: m* cre'-

nrn*.- ;-a'

realitate., cu tandrețe şi ură.

Din pmeramisl de sdâ sd-u **că** „Fovr-s'.e d.rs ·1 ·· ,|i

w-ood" a f.,st scrisă In 1930 d că în aedaş) an a)<> •1 l<

în fiC(ină ?» S,cs rdt-i tatălui nmajmer]^'

Tfinv €dnd. si pe EtOKdvay,. Îs teatru* „Ai'-m, *-j irtf'-Nci'i Simon** ! 1

■ rt dc dogio^ f f ' 1 crîtlcii 1? aa:-;;: t '

binenvSrs, a , * > H^cepțioo^^ O p- ^

tură. emoțlonan'â * *"'* n * ';'ie p:d;dVdV. , • **i**

ifițâgiyne ci) *v nr hi'* ' R,,ia ^L.l' , " *t*

York Post". ...O c *- o * '* n-nana, cu " " _ .

V

.

I

I

>

v

^ tgedt-;^ a»re, ^ I-T «U -rr car; *•}•. o Fw' ■
plină de duioşie, pe atît Ce pi»a de ufrn.r, Dc.p;. » '*

cea^na, bună piesă a lui Neil Simon, de la „Un cup L:-..'uaț încoace», consemnează o publicație destina remeaor.

Cine pt\, dumneata, Neil Simon ? Nu, el nu va spu dysp-e e, n:mic. Nimic despre opera sa : „Nu-mi pot irr g;na o situație comică ce nu implică o oarecare doză d durere, Obişnuiam să mă întreb unde se află o situa ti co.niea. Acum ma întreb unde se află o situatie tristă si cum .-îş putea-o descrie cu umor".

Ce consideră Neil Simon a fi comic ? Iată cîteva personaje şi situații aflate pe „muchia de cuțit a lacrimei". i! p^a „un cuplu ciudat" — un alt succes pe Broadway t",jar.03^ «espărțiți de soțiile lor decid să locuiască mpreunâ intr-un apartament. Noul aranjament se năruie i~d\ %cm'ix df“ontă motivelor care au dus la năruirea ^MTțoalor lor. Sau în „Prizonierul de pe strada doi“ : un funcționar superior al unei corporații este concediat subit şi cuns:.a;a ea nu se poate adapta psihologic golului creat

veseli- nce=a51

f, dintre caractere realizată cu vioiciune ^ j/Jn v;rstn'c tandem de actori de revistă acceptă cu tcW-i-r3.'u,;'01p-e Ia cauzarea unui program special de "nu o^ ** nJK.-"*'™? ,S“le. r“I,i:ari' NoH Simon urmăreşte, pa,,a nat, fragna unie de demarcație dintre *pe- n- ^v;;CCptie; fînîre bu.curie Şi precauție. „Dramele'de "'.Tt' " cu.a^varat drame, cu alte cuvinte ooer« aprecia za Neil Simon. Comediile, pe de altă p<~ te, suit jure comedii, piese fără un substrat deosebi d*. .serios.^ țu mcerc să îmbin aceste două elemente pontici ca hu-iaşi viața este astfel-*. *

c"; P lv*t Neil S:mon în ochii contemporanilor

C;..r:ra.,:; pfpetrecut?!n «mp n fixează locui

an?eriama adu-ă: p^t™ prima dată in

- ui vvay urai, Şl se pare că şi a întregii scene new-

ac,oTrda Un'^. te^lru. nurnf'le unui scriitor în -^e!norii dm Bnghton Beack", socotită a m;:1 ?oînP!exă ?i csa mai izbutita lucrare a sa a fo^ in 1983,. cu premiul criticii dramatice pentru cea

mai bună piesă a anului. Şi încă un fapt : în cadrul ccre- non'ei prilejuite de inaugurarea teatrului „Neil Simoiv, primarul New Yorkului a citit o telegramă de felicitare

din partea preşedintelui S.U.A., adresată disims.ui.ui u.m- inaturg.

, Cel mai mare comediograf al prezentului araittăiur- gi ei" americane'4. „Succesul lui Neil Simon este incontestabil ; el a ajuns unul din marii dramaturgi^ americani ai tuturor timpurilor". ..Neil Simon şi-a desavîrşii continuu instrumentele ele investigație şi expresie şi nu întimplacor

este azi tradus şi jucat în zeci de țări'1.

Sînt expresii ale unor exegezi ai dramaturgiei lui Neil Simen. Cum Ie răspunde el ? Cum răspunde el publicului care îi asaltează, seară de seară, teatrul de pe Broaaway, pe al cărui afiş sînt înscrise nu mai puțin de patru piese de-ale sale ?

Simplu : „Visul meu suprem este să scriu piese la care spectatorii să rîclă

dezlănțuit, dar în ultimul moment^ să fie năuciți și emoționați de ceea ce au dcscoperit ei înșiși !“

Frumos țel artistic !

Din nou în frămîntala lume de pe Broadway.

Broadway nu este străin de pretențiile lumii in care trăiește. El oferă cu dezinvoltură lat ce ar putea interesa publicul, tot ce ar putea aduce bani. Goana cupa bani, cu orice preț, este aproape disperai;!, firesc, deci, ca în multe spectacole să nu se urmărească cultivarea unui ales gust artistic, ci realizarea a ceea ce se numește aici socul spectatorului". Cu cît este mai senzațional impactul cu o'dramă, comedie sau muzical, cu cît sînt mai mulți actori, stele de primă mărime, cu cît omorurile de pe scena sîm mai autentice[15] sau lumea revistelor muzicale nt.u dezbrăcată, chiar de tot, cu atît teama de eșec e.sto mai mică. Și cine e dispus să riște un eșec pe Broadway, aici in inima New Yorkului ?

Ce glncliți despre Broadway ? Poate că impresiile unui călătoi-r culese în cele cinci seri risipite in această mirifică lume a teatrului, să fie dominate ce un exageia subiectivism. Să ascultăm, așadar, punctul ae vedere al unui incontestabil cunoscător al „fenomenului Lroaa- way“, criticul de tcairu Joan Melloan, dm New \ork.

l W.- - f ■; , - ; ■ ,.
'-^f' :va
■'• p>'.*: -j! ■ ?.

u^-V^rr-;* *f,* ■• ;u: ■-
i v. C , • !-' "-'-î-t'- Si;
.i.i'oudv,av ..i h,: li?nn;5pu::'uc -lor ^ ^
i lum-.j iicwyorkc-,:-, .-;:.r;it:'..,,«*
•' rh:prt'niier,'.au r°^ *modale* ^•c ^Dt:Jţi
^rumuri noi. TV.Mpv'* SLIK... '" '-p.'-'-'-(; a pup. p.:>
«cuvs autorului, r.ani.:ord \¥ibop^p^pL^li'T>..^î.5^0, va'

:: *7*!),'!" T *7:77 7* ' 1 ; ' Î U " i *cu ■oi,»,,!»*
: - , i K : c^d-v vw-rr:;;
^ *oih*- doiiy pir,,. .... !

r<r:::-(f n ,\r, «>,.!,«.• q; v^-Ut' '5'V-'" -'•) ult Vîati-u atîî: de *favor^h*-^*7*
dr \ *7v* m~VV* ^ °l":·'r'a ^ P-biieuIup un ,-^iW diC ^iV iipiVC!0;i dlii P^>o,
rp^ ,,, - -;p-;p k*-j : ioarie n*;aro. ' ' --1
foatTU, -p rvj *f,.}* f|,> T . . . *(7* '":',:7IU'U °:-7
5:"' dtx'L -'î'-» ~;.;mai po
P-VV, BroyfhvayuJ risrf *•", - ^ V -p! in-'-3
j'r

p - ' . - » S ' ™ . iJp:l pp:p-
tirania!:.,rg;,, „,. ,.; p,j ,p;p

• J" '-'->po Broadwav m th'<
'10 •> • •-..• V'
: p
v i-l-Jt;y t:a ixn- î«tî'at .n-lumra eim-lor, c- -.^., " .
(0hpiV i! de ii'iui^asă. ca.v ■ ,7 ,,1', tT" p
Mia *uu-^ r:77777r.*
î ■ *K:')':■ 7i* .... u-a^a căalare'}
>:*1 c Vs J J,--: t' ■ l . ! *
. . . . . • '

•;. . Ui:;I iată c- n„p-., v..,ti;

r-"» e?te de 1 500 *■ in medie unul din zece american! ; t v.ei puțin o (>e a a la teatru.

caut;i d,'n lv ('e ma* mult t. «.* r mici, teatre

Tu'i , de pe strada in.r\<'A.'"rk

!ln exempiu ip._ de scenă mic u

tu -numai cinci am. «vi aii iost puse în scena peste 30 r]-* mese, cea mai mau ireeînd ulterior în reDe**trr--id ur.or teatre «i fin,,a Aici s-a făcut o demon-

praciicu m Ic-a:,na cu modul în care un teatru poate împăca ^ «ua-nl ;»l.-riilui şi punga patronului Murea specialului ..IWoMinlc lui Gori" a costat i.uu dt- d<>lnn, m lua;. c<>, [«■ Kiv.advvay. punerea în utilii a aceleia,. |*'<' >c ar fi un milion de 'dolari , A,' 'î(v;,h' '• umdi.il mii poartă snrecasă «aucmou-rm un..,.!,- ţ , Africa ^ *1 sarea unui mm dna,, , „i:- v .j (.r-i-ririaliUn. £'1*" r:' - "

^SIM liiil'.i'- ,i , - - , 1 1 iii ic de KD: -i m -te actualitate, lt• <IÎ.* |an! NI tic caii!, ,'c c.v>> r>; ' Săraru Extind;;,CM ului v„r.cu ,/d,mici,' asUd "T P^llcul W;i lh' nl 1,1 1 n r >' <>■'<! "• de ra ... ,;i de chinurile sale ci <• ii.mi »•, d<- Mii':*-' :! ;;i l r:,,v taeolele să dobiudenda. <•«. m ma; t>i!.■!,' n li™ tocă] ci. să reflcclc ea inii '• una ,, a; p:, „i,..; tf, *S0' tatorilor. Aşa «-a nu-ciil mei ide. a , J I'U,'- ia' " unde americanul mi.mvu itnil.il. m, da! de Vffl- cen, gustă, prii tl n» «lumi. u||. ta pai, (■, (.je d:nVo ele au ajuns la diium ,luui IUICUM- T, ; i]v,,s,'c>„'fc' setat într-un sal dm vc, Inululr-i <>•, lt i■ l n i, M, : .J(,-j-,s ,t * ge saptamînal p<* cele pnh u m cm- ,.;i de 6 ooo de speclalm i ('a n i .... , , ,, , ,j,, i... jpl*Lit€î Unic în ltlMl*' (lini iiit \ i f(, regalat pe fiuvî»il IM ■ ip¦>.

!n inima slnliilm Ai li ai n , I., | |,,i ■: r(. , , lucru trupa „.lumi în i..umiIih ,, , (j (j Julîeta". Din cu al la < i ,d M|M » i . (, , (i i 3?&Lielul din11 c d■ h ei iî 1 ' <i *' 11 i i«>i a!■ < 11 ■i t *. , ^ (^ tura în modali laț I apei dt< c, |» nii u H I . , (®feet mesajul : ./l'cai. ui , ,i, h I(, (fflftart !" rc«l.c,>l(* tMI ,!' M' 1 1 *» HI »4l l I lt I im | * f ; i -4 i ȷ̇ este viu, t<-d.trul nu poats muri !" îi răspunde plin de vivacitate şi. optimism celălalt grup.

. Se sP'Jne că în accst secol „necrologul* teatrului american a fost scris ds cel puțin patru ori : cînd a anărut cinematografia, apoi cînd America a fost zguduită de'er^a economica a deceniului patru, o dată cu instalarea

la putere a televiziunii, în deceniul al şaselea, şi, în sfîrsit cu inflaţia puternică a deceniului şapte.

Teatrul^american îşi amestecă existenţa cu lumea în cai e 1 espiră. Dar cît ar fi de pesimiste previziunile lumea teatrului american este optimistă, rostind cu încăoătînare refrenul : „Teatrul este viu, teatrul nu poate muri

Cu un asemenea crez actorii adevăraţi, actorii mari urca, seară de seară, pe scenă.

Să-i aplaudăm !

Zerie, seducătorul Zcrba

Aplauze şi pentru Anthony Quinn, marele poet al scenei *i al ecranului !

Din nou Broadway.

Ce caia aceasta chiar teatrul cu numele ,,Broar""a'-" P- marea magistrală a teatrelor newyorkeze' u'- :;!,:'rnaruI.2'-'2; lacapitalei teatrului american,

* ! lv?L n,:'ţ' !'^°rua'!. O revistă muzicală, cap de afiş al t< •.,ivî,ui „.broauv/ay" de foarte mulţi ani. Surprinzător, iu ae toa:e celelalte teatre de pe Broadway, aici nu am Vl '':;i ,n,5l :':/\cnr 0 reclamă, nici fotografii din timpul spec-

1: ' ::;:u= nK:! P .... "u'ea stelelor scenei. Doar un **anunţ**

K c:! -Icre : „Asîă seară, Zorba !"

■ ' 1 ^ ' - ' d ^ « a t cu muit înainte de **a** aiu^fe ia Yo.rk- AUfel ?u G ^ putinţă să răzbeşti în sală. Moda '';'.!::VL''Î l:.n ia Plus"> de pitorească la noi acasă, l'!.iuns înc;«-_

Acostarea unei persoane străine pe /■■■>" 1 nu fste privită ca un gest prea elegant. **A** sa că doreşti un bilet **la** „Zorba", n-ai decît să te ^îndesii ' n l:mp, sa fu prevăzător, să ai iniţiativă şi fii sigur

ca vei reuşi. Agenţii teatrali de pe Broadway, prezenţi cu orare precise în holurile marilor hoteluri din New Yoi-u, sînt gala oriclnd să-ţi ofere serviciile.

Minunata poveste a grecului optimist, care iubeşte cu atita^ înflăcărare viaţa, realizată de Joseph Stein şi'John Kondei\ cucereşte ^ sala din primele momente, cînd cei douăzeci şi cinci de actori împrăştie replici vii, chită si dansează.

Intre ei un nume care se confundă cu însuşi spectacolul : Anlhony Quinn. Este însoţit de aceeaşi Liila Kadrova, alături de care a dat strălucire filmului „Zorba grecul".

Li pauza, un obicei pe care l-am întîlnit în mai multe teatre americane vizitate : actorii coboară de pe scenă în sală, în foaiere, printre spectatori, întrelinîndu-se ca ci, în timp ce îşi sorb cutia de cola sau juice sau bere fără alcool.

Cu figura veşnic radioasă, cu o barbă parcă nebăgată în seamă de s3plămîni în şir, într-o cămaşă albă deschisă la^ piept pentru a-şi etala un şal de mătase legat ştrengăreşte, cu o privire blîndă, pătrunzătoare, gata să arunce oricînd o vorbă de duh, Anthony Quinn strînge grăbit mîinile a zeci de spectatori. îl urmărese cu o nedisimulată curiozitate. îi întind mîna, i-o reţin strinsă cîteva sorunde pentru ca imediat să mă

întrebe : „Do unde eşti domnule ?“ „Dm Remania. Domnule Quinn·'. ,.E o țarii minunată, a.sa e, ascultă ce-ti spun ! Să mă crezi pe cuvînt, domnule.

Lumea rîde, se amuza de glumele pe care Quinn, crea- toi al unui personaj legendar. Io presară în secvențele de dialog purtate cu cei c.are~i urmăresc pe scenă, răsp'ălin- du-1 cu aplauze repetate p • tot. parcursul spectacole]ui.

„Şefule, a mers !“ îi rpunr bucuros nelipsitul său camarad de suferința, l'c seeeâ se lr\:;ă întuneric. Apoi se aud scîrțîituri şi Irnsn.'eri. /.g.cuie.t asurzitor şi larma unor voci disperate[1]. Tn ;>l.-,| sei e,a se luminează. Din dărî- maturi se ridieă Zoi ki şi prietenul său. Ca şi cum ce s-a întîmplat n11-1 mai iei[1]!'. :,,:. Zi.rba îi spune :

„Ascultă la mie.e : narhjl, mielul nostru s-o fi făcut scrum ! Şi mirul butni... Unde o fi micul butoi ?“

c asupra miebdni perpeli; îe proțap fi

r ' ' ci. Mănau-ă ea pnîăa, ca iu o mare

banutua .JVIaruncă. şi bea vin >Jira •■•.eu do har

ata .\sea;tan-r.-e j spun : vana l/cai o mie de ani ‘ Ce mă fac cu țâră si/ap pricn.no ? in sănăta-' tea va !"

, la. Xoi.ba ! Oricine are nevoie cu[1] un de nebune; e.,a. aşa ceea penlru a ră/bi în viață, nu \aa iniaiura -năalu nu voi fi niciodată liber !"

,Jnvața~nia să dansez. Zorba. Hai, învațu-mâ V'

Mai ciocnesc cîte o cana cu vin, apoi .se ridică, scufe îndu-se do pmia Se prind cai mîiniîc după g;H: şi încep aă dansceo, ri ritmul lent al maraieii,

..Vrei aă dansezi, da ? Vrei feâ dansezi, prietene ?... Hai... Aşa... încă un pas.,, încet, încet... împreună.... Aşa prietene.. Ebine,.,"

Zorba ride, rîde din lot suriului, Din cînd io cînd, pe îeeă îi mai apare o undă de tristețe. O fi amintirea eşecului, lîîdo din nou, rîde cu poftă. Sala începe să rîdă

vi ea.. îneep aplauze, ropote de aplauze. în timp eo abia ;nai aud uhanieie replici

■,,Şeră.!k*, niciodată n-am iubit po Temeni, ara an:n te iubesc acum p^ rine. Mă auzi, .-.erul.e

Dansul se întețeşte, ritmul începe să devara internai „Bai apune-mi, prietene, ai văzut vreodata a prăbuşire nua. groaaeă ea asta ?“

Rid, rad aniîndoi. Zorba îşi aruncă haina >j so prinde din nou ia dans, Rîd şi dansează împreună. Sala devine inreenalâ : ae aplaudă, se strigă, se chiuie şi se fluieră. Mod specific de manifestare a simpatiei, a. aprecierii pub!.kuku american față do un lucru care i-a plăcut. Cor şina se ridică şi se lasă de zece-cincisprezece ori pe fondul melodiei atit de cunoscute.

Cade şi pc-olra ultima oară în seara aceea,;:

Mîîne seaaă din nou ..Zorba'[4]. La acelaşi teatrj, ia ru-ceaşi oră, a',? u 1 strălucit-v e stea, Amliony Quinn, C'indid, n-i-a; h -ui a mai dc ic c ,i iată-rnă notînd răs-

punsardo ’a a,, uu.erviu s c eris cu fernieeătoru]

Zurba'% aî.'iav ărir-o titanică .   ’   i cu îngerii];* din. ei. Cît eslv. d.e sincer, cu cită deschid   We oameni îşi preaintă viața ,}i creau' rău artistic.

— **Ce** înseamnă **pentru** marele maestru Anthony **Quinn** a fi actor ?

„Cred că un **actor şi-ar** da şi **sufletul** pentru **a crea** din nou o clipă **de adevăr limpede ca cristalul,** pe **scenă** sau **pe ecran,** pentru un rol care **să-i** pt'Tuti să **oglindească visurile** nemărtumlîc. **nostalgia şi** \aiatea lui. Un rol **care să-i** asigure un **loc** perma   -e **panoul adevărului absolut.** Actorul **vrea să ofere L**   **i** acest mo ment **suprem, actorul nu** vrea altceva ***ist*** **^ i să dăru**iască. **De aceea iubesc** eu atît **de mult a (fa meserie".**

— Zampano sau Mabomed, **Quasimodo** sau **Attiîa şi** multe **alte nume,** ca să m; mai vorbesc de **Zorba, pot fi,** toate acestea, **tot** atîtc-a pseudonime **ale** ineonfundabilului Anthony Quinn. Ce Înseamnă pielea personajalui **pentru** actor ?

„M-am luptat întotdeauna şi am **obținut mereu roluri** care însemnau **ceva pentru** mine. Aveam **ac voie** pentru **a** mă identifica ca ele şl a io exprima cum trebuie. In **schimb, ole** mi-au dat întotdea**c"te**   ceva. Simțeam eă trebuie să mă **contopesc cc** cu **ele,** să **mă** topesc In **ele, întrcbfndu-mă** de fiecar»   **ce** va face acest om **?** Ce-o **sâ-mi** facă **el** mic **? Ştiți, smt** anumiți **actori** care **pot**
i pe la un **eocktail** şi pe **urmă** să se ducă să joace **liniş-**
! < iilet. Eu **nu pot. Trebuie** să mă confund ea **personajul I.-.J pînă ce** devin **cu** adevărat el **însuşi.** Ce esle **interesant,** este că **apoi r,'** " mai putem **despărți. Ceva dia** el **rămîne în** mine **JV** t.»< **totdeauna.** Pentru moment **eo măsor** lucrurile şi **iai>U\ după** criteriile îui Zorba. "Viața **mea** ar fi pulul, să **tu»r.** o cale cu totul **diferiții dacă nu ne-am** fi **întîlnit** şi **da«...** r.j am fi **devenit** iroa yi aceeaşi ființă pe această insulă **grecească.** Optimismul iui Zorba. **aâludinea** lui în fața vierii mi-au dai o nouă **înțelegere** a universului care mă **înconjoară.** Soției :nde *V* **este** pur **şi simpla frică** de **personajele melc.** Ține întotdeauna **să** ştie **cu** un ceas mai devreme cu **cine** va irebu! **să** împartă **în** viitor viata **conjugală, cu** un om rău sau **oua, cu un neurastenic, cu** un personaj **eu** sau fără **complex». Ea se teme** ştiind **că** ea nn **mă** pot opri să **EU** aduc şi In **casă personajul ficțiunii cinematografice,. cu • apăsătoarea încărcături* a tuturor defectelor sala.** Şi **nu cxag«--**
rează. Personajele întruchipate devin un fel de „alter t'.go”,

— Să r.e întoarcem prin ani. Gîndiți-vă la un moment semnificativ din anii lansării ca mare actor...

„Adevărul este că nu-mi făceam mari speranțe in reea ee priveşte cariera mea de actor. îmi lipsea aiDăcia de a mîngîia cuvintele. Dar bunica îmi declara : ,,'iNu voi muri pînă ce nu voi avea certitudinea că-i bine aşa. ră

eşti pe punctul de a deveni un mare actor". Mă gîn- tleam că e semn bun, că va mai avea mult ele aşteptat, mult ce trăit pînă să ajung eu o vedetă de fum. După această întîmplarc am fost chemat la „Universal Studio pentru o întrevedere cu un regizor. Mă ^văzuse jucînd^şi voia să mă angajeze pentru filmul „Eliberare pe euvîni de onoare'4.

Sosi ziua in care trebuia să mă prezint la lucru. Am îmbrăcat singura pereche de pantaloni ca lumea, pe care îi aveam, şi un pulover vechi. Era foarte devreme cina am dat buzna peste regizor, care îmi spuse : „Bine, du-te sa ie maculeze, băiete. lmbracă-ți costumul". „Care costum >il T'ăi "-ost film personajul pe care-1 interpretezi est4 a foarte import ant, aşa că trebuie sâ po: ți un cCoturn țipător". „îmi pare rău, domnule. K-am şl!ut, credeam că studioul îmi va împiumuia un costum".

M-au luat repede şi au căutat ceva pe măsura mea, dar n-au reuşit să găsească nimic corespunzător. Iteairo- ruî spuse : „Regret, tinere. Va trebui să iau pe altcineva", Mai era acolo un tînăr, eu o privire foarte urieioasă şi şmecheră, căruia i-a spus : „In regulă, rolul e al tău'a

Dezamăgit, eram gata să plec, cînd regizorul m-a chemat înapoi. „Ascultă, te-arn văzut juelnd şi vreau să-ti spun că ai fost grozav. Mi-ar îi plăcut să lucrăm împreună îa filmul ăsta. Azi după-amiază turnăm o secvență, nu e mare lucru, n-ai nici un cuvînl de spus, dar dacă eşti de acord să joci, le spun să~U plătească şaptezeci şi cinei de dolari pentru asta".

Am acceptat pe loc.

„Du-te la garderobă" zise el. „O să-ți dea îmbrăcăminte de deținut*. în aceeaşi după-amiază am turnat o scenă scurtă. Un grup de deținuți privea un spectacol, în plin spectacol, pe cînd rîdeam, cineva îmi înfigea un cwîit In spate. Cădeam jos şi muream, în timp ce rîdeam. As:a era tot ce aveam de făcut. Regizorul a iost tenbd de fh'â.^uț cu mine şi a turnat scena ca un mate p^.i.i

' Două luni mai tîrziu, am aflat că filmul urma sa fie dat la „Pantges Theater", în avanpremieră. I-am pome- n:-• de asta bunicii, care a insistat ca vrea sa^ ■ait^a şi ca. îmi spunea : „înainte de a muri, Ireouie sa şuu daca ai să devii vedetă de cinema". . , ,

A aoărut şi scena în care jucam. Aparatin o.e L.mat se plimba peste Întregul grup de deținuți. Crnu a trecut peste mine în fugă. am simțit cit de mcoraata era bunica. Cnrnera se opri asupra unui grup de trei a^iriuvî şi apoi i-t'hrlĂ într-un mare prim-plan, urmârmuu-ma cum priveam 'snect acolu 1 zîmbind si chiar rîzmd, Eu uni imaginasem, fireşte, o intre:.-:! poveste despre omul pe care ii int^rx-retam : câ era prost şi cepnaia;. ; ca ia tot (.t i snunea reaeiiona ca un copil; că a -mc; cind rr<ta rîdea şi ei ; ea nu era un om

i > ^ dd >

că motivul pVinri; ca-' urnei să fa- omeiit era ca U:rm»e ne uu alt ue'inat. Şi a-an u,h.u se cerula pe im; încremenea pe L.ua, iar eu ja.rcum jau ^ ucide "i ? Cum se pa;-!c vii n.*.r m nan nono-, t.e ce ? Asia era tot — patru/' ei şi cinei de Kauncie poleit...

Bană spectacol nu ewlue reara sa raac 1J';;;;;;; Muream de ruşine. Un d-mn f ;arie nmpaac se ap *.« şi-mi spuse: „1-Var!e bm.-, «ua-n-. Uneya_ « el« nu'niicitate veni m -ua şi ma u u . • - .* - Jimmy ?“. „Care **Ji.nn.y ?-. „.<V1** care s-a opmji **ţy;*** snus ceva era Jimmy S!an !,durm, fi/eşm, cme «... Jimmy Starr, un ver.hl ei > m-.a- eaa-matograac.^O apreciere făcută de el însemna un M-va sau insucces, negizorm m; tev-i lîncră mine şi-iui .pa ■ • : „Du-.-ii Pierea mea^aa fof foarte bine". Cu ci! nai. lueiu-r-'şi cei care tau, cu atît d'-veiaven mai apşlat, ş> mai complexat. impresia că fiecare ma ia p.-al- puaur.

'A doua zi, a t.vb.nt .C ma eu noaptea m cap ca sa cumpăr ziare **pc.ln.** bmura. Ka .mi **cerea cu** mc^.r nare: Vreau sa v;'.<l '/ian-lr... Am desems „\i*in-ty

sm citit: „N-am n-lin..1 **UMIUV!.'** unui tînăr **pe rare** 1-tm văzut **pe** ecran **:** uu **a** pnin.mtal mei un cuvmt, nu a **îa.^**

■r? • *l* să rida, dar cred ea este o figură despre care **vom** *V.K* i lu'z;. Am telefonat ia studio spre a afla cina a fost **şi** *t.n* s-t -,01 că ii cheamă Anthony Qumn“. Mi-am **zis** *dk* **it** Mtcu **'u** asta este precis plătită de cineva. Apoi **am** , 0< porter" din Hollywood. Şi acolo eram menţio- **t** elogios **:** ,,A fost un mie rol, excelent interpretat de **un** actor necunoscut, numele .ne-a seapat,.," Şlium că era vorba de mine.

Am alergat pîoâ acasă in bunica şi ea mi-a spus : „Acurn pot să mor ia pace".

.Draga de ea a murit vreo **doini** saptâmini mai tirziu..."

— Dar tio prexenîa pc Broadway, care a precedat-o pe coa din film. ce amintiri îl leagă pe Anthony Quinn ?

„Debidal meu pe Broadway m-a înciaiat. Jucam în p. .nțiale, clc o marc valoare umana, cum ar li
,*X'h* tramvai numit dorinţă" dc Tena&.ss«- şi „Beckci" de Anouilh. Trei ani am făcut săli pline, insa mijeam dupu cincmalograî. Am trăit atunci *zile* foarte contradictorii Pe de o parte, mă înainta succesul din teatru, faptul că .simţeam direct reacţiile publicului ia ;ţocul meu, *p<-* tîc altă parte regretam rolul indianului du» cmemato- gr.;-de care mă ataşasem mult.[1]'

— CV vă displace in viaţă ?

,,[vu-mi plac diletanţii, nxi-u groază de lucrul făcut de mrutulată. Am cunoscut de-a lungul carierei me!e o sumedenie de oameni care căutau să mă convingă că ceea ce făceau ei erau lucruri de valoare, cindjn realii ale pariau pecetea improvizaţiei, a lipsei de admennc, Dacă pui mina să creezi ceva. apoi mai întîi Irobme sa te respecţi pe tine şi, implicit, ceea ce te-ai apucat sii reali/ea, cind n-m cunoştinţe suficiente, să te lupţi să ţi ie complete/,i ; ciad n-ai insă formaţia, deprinderea, sa te zbaţi cu prin enorciiia asiduu să dobmdeştl calnâ]u.e necesar»· **cmd** ai nevoie de sfatul unuia mai dotat decît tine. să nu te
sfieşti să-i ceri .... 1 observaţia, să-l avii experienţa.
Doar astfel dil< - şi improvizaţia pot; fi răpuse.
Iv.-- aaar ori de ciu *v* 1 uiţi că fără să te dedici total unui lucru^ acestuia l.u i msufla valoare, indiferent de domeniu sau activitate.^

■ •

..... Anthony 'Quinn poartă adine în suflet copilul **de** odinioară, „băiatul'[1] din cartea ,,The original sin“ (.,**Lupta**

*

r.i inserai"). cAi-t;-. ţ] vuf» trofează pe maturul de azi într-un
; . , s i o n s ; M uiaiog. Rcz,uM.fi dm uccasi-ă cnr':e bUUbă
i ;y o sinceri uste deb'n-d&;u4 eari.c care s-a bucurat de un.

s-acerr si m floiuânia,. câ ..băiatul' care nu.'~ ,•« u lîngă inima marelui *Kiîe* al i-inemavografiei ame- ncane 3 avui- o copilărie plină de zuueium, clar şi punâ iî("; amintiri Iutiu;oşâto&re. Opriţi-vi, ia una mai fieativă.

,,Cind pj-nm coplî am asud»t mult. Am lucrat ca o j- t(tr do *mn* viridulv:i«re-, ani lustruit pani I*.

Ara muncii cu uncvrrat în echipa de curăţire a umil na.', e iiixitor Ia hulitul Hrdaieî-or. *Am* Îueriît efectiv Ia car).i*t s ik' scurgere din Los Ar.geJes, cărine apa pentru cei ce ' > construiau. Da, nm cules fructe, ani fost şofer de taxi şi poştaş de tdcgreiYK*. Arn spălat geamuri şi am lustruit p«>- fj«ie. Am \ indut parfumuri ieftine. Am curăţat closete murdare. Ara. îiKTîtt 'ri îa o îabn.ea de saltele. An* boxat pentru oi.ri.ci d ilar! *pc* seară. Şi tara îndoiaiă cii au roşi iVîst o duzină de &;ît' îndeletniciri pe care am uitat să k mc ; ţi pe cure lc;-am avut fiindcă trebuia să trăiesc.

oamenii care nu înţeleg cît de inuman este si fii Mă gînde- se, depildă, la un incident de pe

timpul cînd eram d;.cli.v::i' intr-o bodegă ; li servisem, eu şuncă 0u«. pa un neam prost, care la plecare mi-a spus : .'„Ţine, btV'~'i<'\. ţi-a aruncat ■> m.'nudă do zece cenţi îr sus Moneda ***a*** *urni* j'ar^urdiul pc. Irţ-hea. apoi s-a rostog . t de jur-împreiur po pude;;. Am ne. ic:;'»*-; ş,i !~sm az virli*-<' *.a obraz:. El m-a f;uuî ..mc.\ir;in Patronul a fost o« aceeaşi părere ţ.i m-a dat uf.r ii.

Cine a cunoscut slr.v i:., nu se sunta niciodată bogat. Cel mai rău lucru, <•>;! « 'i r-te că te simţi je-nfei

Nu lipsurile îţi *vvn-.\:U* u- st;;r<\ căci poţi să rezişti zile întrebi :ă n:.'.:: r.ei, t-i umilinţa că eşti sărac, de asta nu poţi ' £1 S.c...-im imt n.i>'"S urii, pute. iNu sunt obligat să «(crep! rit.i;■ t:;i n-fi. numai pentru că şi altor» Ie merge piv?t. /.mi ur.i • ■:.i:;u'ia. Clurn nrubs să te ssmţî era dacă. trc'yr» >*i*. u n mereu. in dreapta şi in stingă? Dacii :;i:'.'■ i :.. tr hijiiţi murdar şi nedorit fiindcă eşti sărac, pir.:» i.\ c *ti* te g&îdeşti **că** p Duss-

aezeu t<? urăţ,'tt e5»ti * iii kirac".

— Cc crede mult prea iubitul Anthony Quinn despre iubire ?

„Nici banii, nici alte bunuri, nici o realizare nu au vreo însemnătate dacă eşti lipsit de sentimentul că eşli iubit de cineva. Slavă domnului, eu eram în stare să dăruiesc altcuiva iubire, chiar dacă uneori este greşit dirijată, dar de ce oare nu aveam şi talentul, priceperea, mijloacele de a primi iubirea cuiva. Sufeream de aceasta boasa care se poate numi incapacitate de a simţi iubire dm partea altcuiva.

Şi totuşi...

Iubesc cele dintîi zile de primăvară, cînd apar frunzele fragede, iubesc soarele şi marea, iubesc rîsul copiilor ca un clopoţel, iubesc foşnetul arborilor, iubesc muzica mexicană, iubesc muzica lui Puccini, iubesc învăţătura, iubesc somnul adînc de peste noapte, îmi iubesc copiii, iubesc...".

Acesta e marele Anthony Quinn. Titan în lumea titanilor scenei şi ai ecranului american, suflet delicat, de
o nimicitoare sinceritate, om plin de viaţă crescut într-o lume care iubeşte viaţa.

11 las cufundat cu plăcerile sale şi cu gîndurile sale zbuciumate în strălucitorul şi fantasticul meleag al Broad- wayului, pe care îl înfrumuseţează şi îl înnobilează prin prezenţa sa.

„Nici banii, nici alte bunuri, nici o realizare nu au vreo însemnătate dacă eşti lipsit de sentimentul că eşti iubit de cineva".

Spune Anthony Quinn.

Dar cîte dintre gîndurile sale aşternute in autobiografia sa nu au valoarea unor adinei cugetări ?

La Washington,, memorialele

Inima vie a Washingtonului nu bate pe nici una din arterele spaţioase, flancate de şiruri nesfîrşite de clădiri frumoase, ci în cu totul altă parte. De pe colina unde se înalţă albă şi maiestuoasă clădirea Capitoliului, decupată

'.iti l parcă din inima unui munte de mar,nară, în faţa ochi**lor** se desfăşoară **o** privelişte seducătoare.- Pe o distanţii de circa patru kilometri, **o** peluză odihnitoare îşi întinde uriaşul **covor** verde printre clădirile institutului „Smith- sonian", trecînd pe **lîngă** „Elipsa[11], din spatele Casei Albe, unde este fixată piatra „milei **zero",** punct convenţional 2a care se raportează toate distanţele pe drumurile America, şi învăluind la picioare monumentul înălţat în memo**ria lui** George Washington, pentru **a** se revărsa din nou prin parcurile aflate in stăpînirea veveriţelor spre memo**rialul Jeferson** şi **sfîrşind la** poalele memorialului Lin**coln,** înălţat ca un balcon antic în buza rîuiui Poto- **mac.** Aici, între **Capitoliu** şi **memorialul** Lincoln, locui' torul capitalei americane pare **a** fi stăpîn pe un spaţiu nelimitat în care poate face cam tot ce-i doreşte inima : să cînte, să recite, să stea tolănit pe iarbă, urmărind avioanele care decolează la fiecare trei minute de pe aeroportul aflat la **cîţiva** kilometri, **să** servească masa în familie ‚Ja iarbă vcrde", să joace fotbal, baseball, să înalţe zmeul, să se plimbe, să alerge. Totul, cu o singură condiţie : să nu atenteze la integritatea naturii. Adică fă no rupă flori sau crengi, să nu arunce resturi de ndroeee. Amatorii de statistică apreciază că, în medie, simbria' o duminica, acest imens ennp de recreere erie a., aliat do pe..,/ două .suie de mii de oameni ! Ceea ce nu tete

piu,in dar* ns gînditn că Washington numără ceva mai mult do sute de mii de locuitori.

Şansa stnpînirii acestui splendid şi unic ire da rreoo:- nade a frad ofedią, nră întîi, în schiței-: uoui arhiuao ia- drăaneț, (ia ia sfârşitul reeoidui al epppaa-aecerea.

Washingtonul r:;!:- eoal din puțiaela oraşe ale îi a-răi care au fost rueaV, c-'e Ia piaPa (ie temelia a prime; clădiri, pentru a d; v, ai capitală. Tararul peni ra construirea viiloarri capiPda a fost donat cu mărinimie de statele Vin-înia şi IVlapyland pentru a forma districtul Cc^ lumma, (,W:iN!>:r(t'in

Pe atunci aşa este adresată

orice seri?, a,are c-.pc.iia!;i soro capitala americană. Adică „Washington, Dialnct uf Columbia". Fără această pred- **o» « toi**

Sg U= 5i «rguri c» nun^.

W1£SS; de construire j^/S

ere dințate, de George "regMit ca arhitect,

armatei americane, Fra-ata' şi afirmat printr-o

îa o prestigioasă şoзala d J JrţX^ețe ia New York, seamă de lucrări de statelot Unite şi **cu** arhi-

fmpreună, mlăstmos brăzdat aa

tectul, au baLit cu pasui **o?** tot împreună.

rM Potomac, neîndiguit in a c e a " CapitoliuF, pe cea au

stabilit amploarea casei senatulu ^ ^ prezent) şi a

.mai înaltă colina (ac°l° unde -v deven | se atic

.casei prezidențiale mai joa. T. ^ ac0rdat si de per-

da entuziasmat de ineredei'ea îndepiineasau'îneît» tri-,

spectivele operei încredințate ^ ^îndească *un* plan

butar şcolii europene, • într-un patrulater şi agio- pentru o capitala-cetate, mci. c

^ L'Enfant **dă** Mu:

merată, după modf ^,i «lanuri atît de gran-

liper toWţWgJTJS, cu multă părere de rău, la dtoase şi de

nidra^eț^, _ _ George Washington s-a w **tetetenid* unor &**

«« ** " muriS

v.it nevoit sa-1... coneca u proiectul anei e*-

ig-orat, în mi^ene. lasmd ama u.an' ij% pentrJ ca

pî?-ale unice, contestat vene , secolului al nouă-

iv. după o sută de am, In sțn,W din Bî-

Coniv-Caului $*«»• unuî oraş modern, spa-**

t .O o ciştigat, aml fe-, f" J si odihnă, ci

!,M, un ora, Şîndrt nu "^iSrSonant'a esplanadi

şi ?«t™ M^rucj. g .«Ț ■ ^ Ltac„î», este

totdeauna ta arf». ufestaca a.

,uraWashingtonii!ui. aventurii pe „Es?!*-

Arn ales,_ dm „ 1 .^c1or> maiestuoase crea-
nada \erde~, un ta ţ - eternizarea memoriei unor ţii arhitectonice, înălţate 1 • personalităţi la coste n-psedînti care s-au impas ca mari pci^-i* ştiinţa americanilor, în istoria Statelor Um*e. .

Pe colina din spatele Casei Albe sg înalță insolit, vrînd parcă să sprijine cerul, un grandios obclîsc, placat cu niciiinjia ai.Uri. ceea ce u sporeşte măreția. Este rnemo- naml „George Washington". De jur-împrejur pe gruma- . ^ co'i!^ei, sml arborate cincizeci de steaguri americane înstelate ci te state intră azi în **componcnta** uniunii americane.

Kici ««ul din cei patruzeci de preşedinți din istoria bicentenara a Statelor Unite nu a putut să se situeze pe un piedestal atît de înalt, prin personalitate, farmec, in- ţă şi curaj, ca George Washington. încă din timpul \ el a fost proclamat erou național, un fel de deal tînărului stat american, şi nimeni în decursul istoriei nu a reuşit sa-i ştirbească prin nimic aura ce-i învăluie figura legendară de peste două sute de ani. Entuziasmat ele personalitatea sa, un istoric englez notează : „Omenirea a atins în George Washington toate perfecțiunile de care este capabilă".

Niciodată puterea nu i-a întunecat mintea. George w asmngton şi-a privit toate funcțiile militare — de sol- ciat, capitan, maior, colonel sau general — şi cea politică supremă, de a fi primul preşedinte al Statelor Unite ca simpuiate şi bun simț, ca o îndatorire civică, refuzînd ^a pnmeasca pînă şi salariul fixat de Conpres Ap'ps unul dintre cei mai mari plantatori de bumbac din VÎ^i- Kia> el Ş/'a consumat adevărata pasiune, ori de cîte ori a avut ți mp, în mijlocul fermelor sale, printre cei 300 de schivi şi servitori, pe care, prin testament, a dispus să-i scrisoare adresată unui prieten în anul George Washington se afirmă ca un om conştient ce laspundenle pe care trebuie să şi le asume. ,,într-un moment cînd stăpînii noştri aroganți din Marea Britanic nu pretind nimic mai mult spre' a fi satisfăcuți decît***să** Cimpoaie America de libertățile ei, pare pe cleplin necesar sa facem ceva pentru a abate lovitura şi a menține libertatea pe care ne-au transmis-o strămoşii noştri".

Ce a urmat se ştie. Ani de război împotriva puterii coloniale, ara ele hărțuieli, ani de decepții, dar niciodată atît de mari îneît țelul final — independența — să fi fost trecut în umbră. A crezut în independență şi a luptat cu arma în mînă pentru **a o obţine,** eăutîn.d apoi **s-o** consolideze prin mijloace politice şi diplomatice în cei opt ani cît a fost preşedinte al Statelor Unite. Lucid pînă în ultimele clipe, s-a stins din viață cu un an înainte de a trece pragul ^secolului al nouăsprezecelea, rostind în fața prietenilor săi ultimele cuvinte : „Mor greu, dar nu mi-a frică să mă duc“.

Astăzi memoria lui George Washington este eternizată prin toate mijloacele posibile. Aminteam înainte câ nu mai puțin de 121 de oraşe şi

tîrguri americane îi **poar-** tă numele. S-au scris mii şi mii de"cărţi. Se spune că numai lista cuprinzînd titlurile lucrărilor ce i-au fost consacrate ar umple cîteva volume mari ; zece lacuri, şapte munţi **şi** opt rîuri îi poartă numele, nouă universităţi ţi treizeci şi trei de comitate. Chipul său, dominat de privirea inteligentă şi blajină, se află pe emisiuni poştala de lux, pe monede şi pe bancnote ; zeci de filme i-au prezentat figura legendară, iar maeştrii penelului i-au imor- ţahzat chipul pe mii şi mii de tablouri ; sculptorii i-au malţat statui în .sute de oraşe americane, iar poeţii i-au dedicat versuri nemuritoare.

Obeliscul, la poalele căruia mă aflu, este tot un omagiu adus de locuitorii capitalei celui de la care au împrumutat numele oraşului lor. Ca şi piramidele din Egipt sau Turnul Eiffel din Paris, profilul svelt al obeliscului, ca o săgeată aruncată din adîncurile pămîntului spre bolta albastră, este in confundabil. Silueta albă străluceşte ziua în lumina soarelui, noaptea în bătaia **reflectoarelor** puternice, dispuse de jur-împrejur, iar o dată pe an, la patru iulie, ziua independentei, marmura capătă **toate** strălucirile jocurilor de artificii ce se risipesc ore în şir, într-o ploaie multicoloră, peste colina monumentului.

Aşa cum peste tot, în orice muzeu, ţi se prezintă toate detaliile tehnice şi financiare legate de construcţia clădirii sau privind o operă de artă expusă, tot aşa, şi în cazul monumentului George Washington, am aflat, în timp ce st am la rînd pentru a lua ii fi ul spre vîrful obeliscului. că înălţimea lui oslr «ie 555 picioare, circa 200 metri, lungimea unei luturi ;i pătratului de la bază de 55 picioare, grosimea pereţilor la bază 15 picioare, adîncimea

fundaţiei 38 picioare, greutatea HS'Î32 tone.. Aflu şi unghi-./! de... - **legănare** a **monumentului,** precum şi nelipsitul preţ : I 187 710 dolari.

. - •

îdeea **construcţiei** unui **monument măreţ** închinat **me-**
■ i» V **eroului** legendar **al războiului american de in.de- j-**
*** 4< ■'•'V a** apărut în **Congres,** încă de pe vremea cînd **■G«** *y* Washington **era preşedinte.** El **a spus doar atît, că, iri.eea se va** aplica **vreodată,** monumentul **să se**
I e colina din **spatele casei** prezidenţiale **care** înce
pe **prindă** contur **îa** fel ca şi **Capitoliul, încă** din 1783.
1 ... . cum se **întîmplă de cele mai multe ori, proiectele**
râm In mulţi ani **doar simple intenţii.** Abia **prin** 1832, **i» aniversarea centenarului** naşterii **lui George Washington, Congresul a lansat o comandă unui** reputat **sculptor** *1 timpului, **cerîndu-i să re " t e o grandioasă. statuie** iin marmură a **primului pre *■ e.** Cînd **după un deee-**
*rlu **statuia a fost dezvelită j;** **ful colinei din spatele**

C®--:ei Albe, **o** decepție **generai* a stăpînit întregul** pa- **blîe. S-au sdrr ■•'.t** critici **severe,** presa scriind **în** *drc'j* ****re el** ...George **WVhington** este lipsit de pudoare, înf.t , **n- (4u-se** tuf **i!or gol, gata să** intre în baie **sau abia ie-**
|.n u'n **baîe...",** Statuia **a** fo i' **de mutată in** rotonda **CV** trilului, **iar** în prezent **s* » ihneşte** în una. din. **sfc- L> oa.se ale Institutului „Sr. » sonian".**

După **alți cinei ani,** Congre .' **aduce aminte** de **obli-**
g*.*-:.'» morală a construcției u* t monument **pe măsura**
r **ei eroul** ai **Amerieii. La p*.** T **j** iulie **1.84.3, cu. prile-**
J **versării** zilei **indepene»- *** preşedintele **de** atunci
a- .,'u.elor Unite, James Kr.T' **S 'k,** pune piatra de **te**
ii » **a** viitorului obelisc, **t r** "a **mortarul cu** aceeaşi **r» e pe** care George **Waslnr * n** a folosit-o la **punere a [e<rei** de temelie & **Capito** \ în anul. **1793.**

Lucrul - îa. **monument** a **progresat cîțiva** ani, **tntreru- pîr.du-se in timpul** războiului rhl!. **pe** cind atinsese înălțimea de **150 picioare. O** nouă inter\er.;e energică **s pre- ț.edintelui** de'la Casa Albă-şi Ivc^rile **i-int reluate** şi. **duse 1»** bun. **sfîrşit în 1-855, cînd se** inauguiea/,ă **obeliscul.**

Putea rămâne fără **critici & t '■nvuea realizare. ? Din** r-.v» presa se arată .foarte i'-j»'4*'? * ancționind aspra.:: **monumentului na;:k-E.ai - „Gtorge W«shingte»***
este, cu siguranță,, un mod urne **de delăsare şi va rămiiie** viu in întreaga istorie a **Americii,** drept un **rccord unic** privind **durata unei** construcții'1. **Intr-adevăr, greu** de egalat **un.** asemenea ,,record'' întins pe o **distanți cie** peste: **un** iseeol, de la idee la :i'i:oaIi"ăre.

Oricum, **putini siot** *n-ă* **americanii** care cunosc istoria de contorsionata a **mă1.țarii monumentului** devenit simbol pentru Capitală şt pentru Întreaga țară. Smt peste **80** de **milioane** de vizitatori care **au** ajuns pxna^in **vin dl monumentului,** admirînd fermecătoarea **panorama a oraşului din** toate punctele cardinale. între- ei **mă** înscriu **şi**
4- **u** după **o aşteptare de** cîteva **ceasuri** şt un **drum ae** şaizeci de secunde eu **liftul.** Rămîn **mai bine de** ooua ore sub **căciula** țuguiată **a obeliscului., ^ privind prin** terestrele **largi spre** oraşul parcă ireal, ce se **întinde dc** jui- îmorejur, pînă în zare. **La** est : Capitoliul, Curtea supremă, Galeriile Naționale de artă „Smithsornan **Institute", Biblioteca Congresului,** la vest --- un templu _ grecesc **pe malul Potomacului, o construcție rupta parca din** trupul Acropolei. Este memorialul **Lincoln,** dominat **de** 38 de coloane în stil doric, printre care poate fi zărită **uriaşa statuie a lui Lincoln, înaltă de <50 picioare, *6 de** coloane **de marmură se** înşiră **armonios** ca **înlr-un oanş, wmbolizînd** cele **3G (Ic** state atrase de mirajul **uniunii** americane **pînă** la sfirsitai **vieții preşedintei ui** Abranam **Lincoln.** Sfîrşit ce avea să vină **ca un trăsnet m suiletele** americanilor **cinstiți într-o** seară **de aprilie** a **anului'** 1 bbJ, cînd un glonț ucigaş i-a atins **inima** pe ei **no urmărea om** loja **oficială a** teatrului **„Ford"** piesa **dc**

factura patriotică „Verii **noştri americani".**

Intre memorialul (îeorge Wasliinglon şi mcmoi**ialul Lincoln,** este materia li/.ală o inspirată idee a edililor **un** bazin special dc reflecţie a monumentalelor construcţii **ir.** oglinda apei. !)<*-;» timgul ba/inului, o fascinantă orgă de apă, pornită din I4!i Jinlini, se răsfaţă sub razele de soare, în depărtare, rîul l'otomac, larg ea un mai o fluviu, **îşi** etalează spectaculos podurile arcuite peste maluri, iar **pe colina profilată** la orizont, cimitirul **Aiiington.**

La **sud,** ochii iniu"/,ie minute in şir **asupra** unui **alt important** monument **M' iiK»ri.dui** Jefferson, înaiţat **la nu-**

m

mai ciţiva metri de malul rîuluî Potomac, cu ocazia Sm- p!:rir:i a două sute de ani de la moartea celui de-al treilea preşedinte al Statelor Unite ; omul care ramine îa is- to: la poporului său drept „autorul Declaraţiei d.» *kiâe-* ponuanţiV[1]. Mare admirator al civilizaţiei er:ropene[1], Tho- maa Jffferson este considerat drept preşedintele ca cel mai Iar;' şi solid orizont cultural ţi ştiinţific şi un hotărî! luptător împotriva sărăciei şi miaerici. Inii aduc aminte ce citeam sris, pe cupola monumentului, înălţată po rna- ie-cîur'Ose coloane de marmură : „Ani împrăştiat pe altarul lai Dumnezeu eterna mea ostilitate împe'[1]""" "rieă- rei ferme de tiranie asupra minţii omului, Le; anati-
tu ti ii e trebuie să meargă mină în mînă eu progresii! minţii umane şi eu cerinţele evoluţiei spre mai Ales
preşedintele Statelor Unite în 1001, Jefferson u notărît, surprinzător pentru acea vreme, ca ceremonia instalării In funcţie să aibă loc la Washington, pe atunci un sat mă-runt, cu drumuri înecate în noroi şi cîteva caae înălţate la întin-.plare. A dormit la o pensiune modestă, iar în ziua depunerii jurăm în tului a mers pe jos la Capitoliu.

şit, fac un ultim **popas,** în faţa ferestrei ce-şi oîo roasă
transparenţa înspre nord : Casa Albă ca
un boieresc în mijlocul unei ferme — parcul din
fa; prezidenţiale, unde se **adună,** din cînd în cînd,
cefe de demonstranţi pentru „a-şi spune păsuV[1] în cadru rVuros organizat, în nişte... ţarcuri ; apoi zona centrală a : ra;.n'ui se desfăşoară ca în **palmă,** în toată splendcn- r-vi ei : Pcnsylvania Avenue, Virginia Avenue, Masaachu- i'.-- Avenue, Constitution **Avenue, Vermcnt** Avenue, **In-** d-.aa:-ndersee Avenue.

Şi aşa mai departe, pînă **ce ochii** refuză **să** mai **pri**vească din ameţitoarea **înălţime a** obeliscului.

La plecare, o surpriză : emul din faţa mea, un tînăr
io blupi, ca mai toţi tinerii americani, a fost desemnat dr cei ala **fotoeiectrică** drept al **optzecimilionălea** vizita- l-ir. F : f e **rufjat** să **în tîrzie puţin** pentru **a i** se **oferi o di-** a semnată de **primarul oraşului.** Împreună **cu dipio- n: •**. lină[1], ui mai primeşte **un aparat de** fotografiat, **o** minge

de baseball şi o monedă de aur cu efigia lui George Washington.

Urmăresc nu fără o oarecare invidie scena şi plec, zi- cîndu-mi în gînd :

„...noroc să ai !"

.„Sînt mîndru că m-am născut în România'6

„Limba neamului din care te tragi nu se uită. Cum să o uit cînd îmi iubesc şi stimez neamul, cînd sînt mîndru că m-am născut în Romania, cînd ara familia şi rudele în țară, cînd mă gîndcsc cu atîta nostalgie şi drag la patria natniă, la meleagurile pe unde mi-am petrecut copilăria, adole-vența şi studenția .

Cuvinte simțite, euvin!v pornite din adîncul inimii, ca un ales omapiLi pe care MM nm, indiieicnt unde s—ar afl^. ie poartă în sunet lingă dorul şi iubirea de țară.

Cuvinte rostite ea o rugăciune de recunoştință către oamenii si plia in mijlocul cărora a. privit înlîia oară răsăritul soari lai şi < i n! ur-lclat.şi care i-au urmăiit cu dragoste primii pa,;i in vi^ța, cei pe care nu-i poți uita niciodată.

Aceste emoțiunaitlr f m ■ i(: • eparțin lui George Emil Pala de", distins sivaul eu,. . dc origine română.

Mai est.' I. d- | r< ■.-.silare ? Sînt sigur că nu ! Dar da^a v a .al-', r îa- şi neieai puțin, asupra fru- moaşei sai<' l»;* *"1* , 'i , , l/>ci ue a jQÎ (1 (1, î î ' I I : i ! ' I' ' I I ' ' J . I ' l 1, ţ ■) \ l i Ll j. 1 l-ll CcJ ii îl român, cai' ■ 1 1 1 1 1 >! '"* ' '■ v'-*" atît de $>?"* nercase al<* IMi , ifia • ;■ ■.• ■; m v.*'i'ii p/amidei ştiinței medicale nu-n'! ;l'\ :imi< >■!■ ■ ! iviniul Cît ot.* emotionanl i■■ l** <■', • ■ i ■ -' ■ ''<'! *. atnoțiloaiele cam.i ale consacrat u, i*; • ; ;! -au, niai bint-- 7*s' "y* simți nevoia ra li* Iau* ■ .i pii\cvii cu o unda c«c nosl.u- **gie şl de recunoştință către țara ta, către** poporal **tă«. Pem-** tru **că** reputatul **savant american de** astăzi ®, **spiis** şi **o** «spune **dintotdeauna, cu nedisimulată mîndrie, că A fost**

|i este român.

Cum ar putea, fi altfel, cît timp frumoasa biografie a eminentului student român de ieri şi prestigiosului savant american de azi, George Emil Palade, laureat al Premiu- lui I\obel pentru medicină în anul 1974, unul dintre cel snai mari oameni de ştiinţă ai lumii, In domeniul biologiei celulare, începe simplu : „Născut la Iaşi, în anul 1912. Şi-a, încheiat studiile, în 1940, la Facultatea de medicină din Bucureşti, unde a fost asistent, şef de lucrări ţi conferenţiar universitar la catedra de anatomie, al căra! conducător era eminentul profesor, şef de şcoală In, spe-; totalitatea sa, dr. Francisc Reiner".

După ce s-a stabilit în urmă cu patru decenii, tn Statele Unite, G. E. Palade a continuat munca de cercetare, destaşurînd o activitate foarte bogată la Institutul de cercetări medicale Hockefeller, din New York. Devine profesor în 1956, iar după alţi cind ani, este numit director ti Secţiei He biologie celulară. Este apoi profesor Ia Fa*- cultate-a de medicină a Universităţii din Yale (S.U.A.) p membru al Academiei Naţionale de Ştiinţe a Statelor Unite altor academii şi societăţi ştiinţifice. în 1975 devine membru de onoare al Academiei Republicii Socialiste România.

O firească modestie îl face greu accesibil cînd e*$e o'e contribuţiile sale de valoare incontest&b":* Ir progresul ştiinţei medicale. Aşa că apelez, pentru srt «'a- c-rea acestei curiozităţi, la ceea ce găsesc înscris., tn c.fp- t.»l. numelui său, în, toate enciclopediile faimoase • tic. rvii de azi. In termeni ermetici pentru, u.n neaviza4, t.;i retribuţie. înseamnă : un • aport deosd/ r C'ij-) Rtn r.v.lfn-îi structurilor celulare şi la pei îcc4 nc' t■

1 c€ microscopie, descoperirea ribozcm» r r^nicule

i sediu al sintezei de proteine, dc m/. astăzi

1». cifutt-a .descoperitorului, „granulele Paîa©:.eî.î .cşprselări- deosebit de importante asupra iinor fenomene de metabolism celular sau asupra structurii ultr afine a nefronu- I:îi ; contribuţii majore la elucidarea structurii mitocon- ciruloE', precum şi cele de cercetare a membranelor ce* lulare.

O listă lunga, care, fără îndoială, ar putea continua cn alte şi alte împliniri. Sini doar cîteva, dintre valoroasele contribuţii la progresul ştiinţei medicale nrjndiaie pentru care George Palade. savant american de origine romană, a fost distins cu diverse premii de prestigiu, Sar in anul 1974 i s-a atribuit Premiul Nobel.

Modest, cu muia deschisă, distinsul profesor poartă eu £i. ca pe un dar care îi creează un farmec aparte, bucuria sa de a discuta cu prietenii, de a împărtăşi din experienţa sa vastă tuturor celor interesaţi, deopotrivă în

Am»* rica şi în România. Sint sigur eă nu întîmplutor, cu prilejul vizitelor sale în țara noastră, profesorul Palade * ț/.nut de fiecare dată prelegeri de neuitat la universitățile din Iaşi, Bucureşti, Cluj şi Timişoara, desîă^rîr.d şi o largă colaborare cu specialişti români în domeniul biologiei celulare. Aceeaşi bucurie şi-o revarsă asupra ziaristului care are şansa să-i răpească, în America sau în România, cîteva momente de răgaz, pentru a-i afla fondurile.

— Ce reprezintă omul şi ce reprezintă omenirea pentru distinsul savant Palade, laureat al Premiului Nobel pentru biologie ?

— Omul este un dar unic al naturii, deşi nu este perfect. Ca orice ființă el este un unicat irepetabil. îndelungata lui istorie, pe planeta Pămînt, ne arată eă omul a dispus şi dispune de resurse intelectuale şi fizice uluitoare, capabile să asigure un imens progres economic şi social. Există însă şi pericolul unor arme care îi amenință kisăşî existența pe Terra, De aceea 'trebuie făcut totul pentru ca atît el, cît şi construcțiile lui sociale şi tot ce a realizat să nu fie distrus. Şi în această privința cred că fiecare om, indiferent de profesie, ranguri sociale, convingeri politice scai filozofice, trebuia să facă tctul.

.— Cum sg explică faptul că In ultimele două decenii cele mai multe Premii Nobel, în comparație cu alte dis» cipline dc virf, EU fost atribuite specialiştilor din domeniul biologici celulare şi moleculare ?

— In adevăr, în ultimele decenii au fost decernate multe Premii Nobel oamenilor da ştiință care lucrează în biologia celulară şi moleculară şi cred că acest lucru se explică prin rezultatele importante, prin progresele ei ştiințifice şi cu cel mai rapid ritm la care s~a ajuns în ultimii 30—35 ds ani. Niciodată în istoria ştiințelor naturale, biolcqia nu a înregistrat rezultate de vîrf la intervale atît de mici. deci cu o viteză atît de mare. Este de-a dreptul surprinzătoare această evoluție rapidă a biologiei celulare.

O evoluție similară s-a petrecut în fizică în perioada dintre cele două războaie mondiale. Se poate spune că în prima jumătate a secolului nostru ştiințele fizice au avut o dezvoltare şi o influență majore, că a fost perioada de înflorire a fizicii. Apoi, a venit rîndul biologiei. A doua jumătate a secolului nostru este, în mod cert, perioada de înflorire fără precedent a ştiințelor biologice. Ceea ce caracterizează cercetările de vîrf ale biologiei moleculare, din momentul de față, este larga lor deschidere spre rezolvarea unor probleme de mare interes ; şi în următoarele trei-

patru decenii se întrevede o perioadă de progrese importante.

— Ce înseamnă Premiul Nobel pentru dumneavoastră şi în general pentru un om de ştiinţă ?

■— Premiul Nobel înseamnă recunoaşterea valorii lu- cttinlo" unui om de ştiinţă, de către comunitatea ştiinţifică, în general. Natural, nu este o măsură de recunoaştere absoliită, pentru eă, după cum se ştie, sînt foarte mulţi oameni de ştiinţă cu rezultate interesante, remarcabile cărora nu li s-a decernat Premiul Nobel, deşi poate eă îl meritau. Aceasta pentru că întotdeauna contemporanii pot înţelege, la dimensiunea reală, la justa valoare, contribuţia acelor oameni de ştiinţă.

Cel mai important lucru pentru un om de ştiinţă. *cv* sau fără Premiul Nobel. este de a vedea dacă rezultatei; lui şi ideile propuse de el duc la dezvoltări valoroase, teoretice şi potenţial practice pentru generaţiile urmatoare de oameni de ştiinţă. Din cauza evoluţiei rapide a progreselor înregistrate în ştiinţe biologice şansa de a vedea, de a constata influenţa rezultatelor unui anumit om de ştiinţă asupra unui grup de cercetători, a unor şcoli, ştiinţe sau soţioare de activitate este mult mai nune decît în* alte domenii. Consider că aceasta este cea mai importantă sursă dc satisfacţii, sa iţi vezi dezvolta->i aplicată în practică o gîndire proprie, novatoare Dupa cum vedeţi şansa mea a fost şi c.ste oarecum legată ue pio- gresul foarte rapid al silinţelor biologice.

_ Ce perspective se întrevăd, pînă in anul 2090 şi în continuare în următorii 50 de ani, în biologia moleculară ?

_ Perspectivele p»» rare lo putem întrevedea de pe acum sînt imense. Ele vizeaza imediat probleme legate de organizarea şi do controlul expresiei genetice (caracteristicile organismului în funcţii' de genele lui), al geno- mului celulelor evoluate (oueariote sau cu nucleu) din care sînt alcătuite toate organismele evoluate. Este vorba, deci, de celule şi organisme care pot fi modificate de către om. Cu alte cuvinte, o să ajungem să înţelegem mai bine modul în care Iuiivţiouoaza celulele noimale şi cele patologice, să cuno.a^tem destul ele bine aceste meca— nL>me pentru ca să **avem.** posibilitatea unor aplicaţii terapeutice. .

la **momentul** de faţă **domeniul** cel mai **promiţător** este *sl* **cercetării cancerului, al transformării neoplay.ice** a celule? **normale.** Se **puatc** aprecia **că după** ani şi ani **de în-** cc**ri-âri** dificile s-a **ajuns, în** sfîrşit; să. **fie** înţeles sensul unor imitaţii la nivelul **gonomului** celular (suma **genelor** rvueU-u) sau relocări, adică

mutarea unor gene (gena îşi schimbă local şi **determină** *v* alia **caracteristică** ce-**Icld),** a unor **gene normale,** relocări eu **funcţie încă in-** ft-ffsolfi înţeleasă, dar probabil foarte **importantă** în ce t reglarea **mecanismelor** ele **multiplicare celulară.**

/ cercetări vor **contribui** în mod **cer!,** la siăpînirea
r. .• om a multiplicării **celulare** şi, **prin aceasta,** la
i~ *i* **evoluţiei cancerului.**

■- *Cv* consecinţe vor avea, pentru sănătatea omului,
i .11 e **efectuate** de **dumneavoastră** în colaborare eu ;s;:v-.'^alinii dc îa noi din ţară. în **specia!** dc la **Institutul ti- b'U/U>gie** celulară **normală şi patologică ?**

— Biologia **celulară** a peretelui vascular este o terna- ti-ă de- mare interes ştiinţific şi practic, un **domeniu** de cercetare ele la **care** specialiştii **din toată** lumea **aşteaptă** toarte mult. De pildă, se întrevede posibilitatea, ea. intr-un viitor na prea îndepărtat, să **putem** preveni **bolile «•rdiovasculare.** Statisticile **mondiale** arată **că** la **ora actuală** bolile cardiovasculare **sînt cauza principală a dece**selor. Şi, **tocmai** de aceea, în multe ţări se depune un mare (.-[ort **uman** şi **material pentru** studierea sistemului **vas**cular, **pentru a descoperi cauzele mecanismului de de-**clanşare **a procesului aterogen** şi **mijloacele** de **prevenire**
ii bolilor cardiovasculare, In primul rînd a **aterosclerozei** a Halii la originea acestor boli. Tematica noastră, **cerce**tările legate de biologia celulelor **endoteliale,** vizează, în o Stimă instanţă,- înţelegerea proceselor de aterogeneză, a
o-rcaru.mi&Ior **intime de apariţie şi** evoluţie **a aterosde-**
rozei. Ia prm i>t ea ostc eain:a-morialităţii cek-i ciai ridicole în foarte nudlo zone. Astfel, în ţările cu economic' suficient dc. avansata mortalitatea datorată bolilor cardiovasculare t' ma, rKtieefa. ciecit *.■<'a cta-tor^ua eo.ncorucJiL Prin urmare. fi. see(arilc ('.< ba florio celuiara s porci-elui ; a scul ar sini, ci t ii] n * a< '■ i fie vedere -ctl, în^e.'. ■e.-aala.i. ; ■ a. ■ - sileai, cel inii,în Ui IV! de imp-atşnte ea a! cele reileritoave îa, cancer. în ce- privc^lo lucrările în. colaborare eu specialişti clin. Knmânia, ele adne elemente noi în etmoa>- lerea mecam smolea ca* \ ■ ■; -■ a a',a ■ ,. -: va^rl^î s■a ■ ' , a inimii, in eondit îi normale ţj» paîojoy/e.e.

__ Ce înseamnă centru dumneavoastru România, 'o-
,u | în. care roveriiţi. dap:i cum spi)ne'ı. eu plue«s.e îsn*<t- deauna ?

— România rsic tara în c;,:■ e m-r.m nascet, am crrc-
ent- am m e ; I , . şe:>a!a.. am m\ Aa.a. pe par.■a .• -aei natal. am. învăţa'. primele l;t< rt- ale i \ . ? i s > u ? u r n i ■ ■ a s

Şi t«.)i nici mi-am l*«»i mal şt mi-at.i ram as nnnu[M]'e;.i.-e lt s,a-. tari dc familie şi de pneît-nte.] * * > p » i o n i : , , ! tş-n e-n mare producător d<- inii li;a în.;). lîemenia. i-.n- n te;;. < a< ereTieni bine dolal.i dm pafn ! (T* ■ \eji mi' î lI • i-;' t ■ i
.-■'jiH.iăUi, a! ț.,lee.ndui p, nirw > ' r<-< le, e; ■Smnniea. O v<- ii eu oameni bine edneaii. t..re !,i nivelul aeia.iî ele i-e\;' /-• j generală p>>ale *a işi pe, mila '.1 in Ivne sa jşi pi nm-u iXiPtici'parea mult mai nal.'.a ne- | |.i, ma; iaiLța ş; ei)ei* nHl la eercCUirea şl'ini 11'!<■ ~Js!.e Ad-rn, la O aa! i\- -:ei
de C£U[J]e sa pe,.-mi Im n< :n.l te:'1,';, i I i 1! (, ,;v; ia M e n.-.
construi l 1', I; l; (< ■ i ii ' 1l1 ni I, -iu;eiM ii;n! e ş:
cerile' (-[>, i,l
viilf' şî. pi'i^r(.< ! i' ' i.'.<"e,i..f r i i e n i a r:_r^a
di'OSjă Ic-a. I.aem l.i il'il ' *1 ii', :i,rŞ:■ e.,; ,,. v; e -1,o
C'/Ker'î j ;.Is
ereşterea sl-amlsi <t■ I■ i; <i' > > 'k■ -■ ■)j sasit
smucea?
eă țara în e.ai I .ai ■, > .I. I'I la ,;. • e 'j. -:a ■iTi'vaKst es^e ,
atit de p, ' !' I u;i le '■ ■ ' f " .'Cei- nn;aa-a -Şj- !Dț;C'j';- een,ța, ,ei.

Credeți în izbînda liniştii pe planeta noastră '

~ ?ed' făfă nici un feî d« îndoială - de?i s|nt n,o- In care lumea întreagă se îndoieşte de convi^,,, cu care oamenii de stat lucrează in adevăr pentru Minunarea conflictelor şi rezolvarea problemelor ca limite- * ea armamentelor ş, a altor cauze care pot duce, fie intenționat, fie prin accident, la un nou război monkial Un iă2b.01 cu certitudine ^ fi pustiitor. Cu alte cuvinte' "J. Qe &fclaratu Şi de documente oficiale, nu de retorică şi bune intenții avem nevoie, ci de fopte concrete care să .moouzeze trufiile belicoase oarbe. Este bine să declari câ ?pt! pentru pace« dar trebuie să şi acționezi în acest sens fVf CUm face România. "re în lunga şi zbuciumata sa istorie a cunoscut, cum puține țări din lume au cunoscut ce mseamna agresiunea şi războiul, **sperînd** însă întotdeauna îa zile senine.

Oricum, cit timp există rațiune, cred în izbî.Va p«c"

_ Poate că şi firea blajină şi optimistă a nera-dnAM mane.se, ae care mă simt «IU de leffnt de o viață, mă fac-

* Cr6d 111 12binna Pe minunata noastră pWtă

fnîîinire cu Brâncmi

(De?r;e • •K^hsoni.an In=titute“ am afkH de cum am înLF2“ !n'r;u^i a,n ciădiriie sale înşirate, h Washington ea pe un v\iovorJ al culturii. intre ,.C;a-o!;-a;-“ r.; o ’

Ail'â“ şi mai deoarlc snre p,,

-* A <-•-{ c.i.'jC:.vi iim; ni'irp

coiiip.ex rnorxnl din lumo TH !,v,o,,o., ~

. - ,. ni

sa, P°iJ că ai vizii- ceva din cxlr:;ordinara ::eS-

,l.'e <JXp.onate’ c’e la minuscule piese din antichitate,

1, n bronz, aur sau fildeş, ia mănuşile de box ale

supercampionul mondial de box Cassius Clay ; de la icoane pictate pe lemn din Europa medievală sau o colecție ae gravuri ale lui DLirer, la cîteva zeci de picturi suprarealiste ale lui Picasso ; de la sculpturile fine în iad achiziționate din China, la profilurile moderniste ale "lui . ° Henry Ivîoore ?i Brâncuşi ; de la primele avio^ m care omul s-a avîntat spre înălțimi la modulul care l-s purtat pe Neil Armstrong spre suprafața Lunii • de 1* c proteza de dinți a lui George Washington, la roca lunnrS veche de peste trei miliarde de ani, pe care o poți vede*, **şi** o poți pipăi.

Şi aşa mai departe, pînă cînd epuizezi lunga listă *di* peste p şaptezeci şi cinci milioane de e x p o n a t e . r > . . şi **simplu un** muzeu **inuman" — îl aud** zicînd'cu năduf pe un vizitator, care, sătul de mers, s-a aşezat pe dusumas

i ezemmdu-se cu spatele de o uriaşă sculptură în bronz a **îm** Henry Mocre. „Mergi, mergi întruna aproape **incon-** şwnt, iuiat de frumusețea şi varietatea exponatelor. **DacS** nu ai decît **o** zi pentru vizită ajungi, tocmai bine, să fii complet zăpăcit. Zău, e un muzeu **inuman...".**

Aşa o fi, dar cine te obligă să-i treci praful dacă n- te cheama sufletul ? Din cele cincisprezece complexe mul zeisa,.e pe care le cuprinde, alegi ce vrei : Galeriile nn~ ționaie de artă, „Kennedy Center“ destinat artelor profesioniste, îndeosebi teatru şi muzică, Muzeul național ai aerului şi cosmosului, Muzeul național de isterie naturala (unde poți vedea reconstituiți, la scară naturală elefanți, rinoceri, dinozauri, urşi polari, tigri, lei c^r- Y- „mişcă" picioarele, ochii), Muzeul de istorie al tehnicii americane, Muzeul de artă orientală, Muzeul de sculptură c^sica şi mcoerna, Muzeul național de artă americană' Galeriile „Remvick", Muzeul de artă africană. Şi aşa mai eparte, incluzînd în aria dc preocupări ale institutului „Smithsoman" şi o imensă grădină zoologică.

• • **Cîi** ar fi fost de **optimist** James Smlthsovi, **un- repu-** Sat savant englez **de la începutul** secolului **al nouăsprezecelea**, **nu s-ar fi gîndit la- acest** extraordinar rod pe **care** S-ar *il* putut dezvolta fructul său f A. dorit mult să **vizi**teze America, **dar a murit fără** să-şi **vadă** visul **împlinit,** iSsînd drept moştenire oraşului Washington întreaga **sa** avere de **cinci** sute de mii de **dolari, .penti** iţarea **unei** *oe-,etaţî **menite** să **promoveze între** *oi* înţelegerea şi cunoştinţele despre ştiinţă şi artă.

Prima clădire a institutului, o adevărata bijuterie a arhitecturii începutului secolului trecut, a fost construită, prin **grija directă** a preşedintelui american, de atunci, **Fie-** sare ocupant al fotoliului de Ia Casa Albă făcindu-şi un titlu de cinste din a sprijini cît mai substanţial „Smith-•oaian Institute" devenit, îndeosebi în -ultimele **decenii»** c*' adevărată mîadrie naţională, cea mal de seamă realizare culturală din toate timpurile, pe plan federal • •

Pe coperta **pliantului Muzeului** de sculptură **clasică şi modernă** o **imagine** atît **de cunoscută** nouă : o **formă pură, odihnitoare, de** marmură **albă. Un cap** puţin **alungit, un nas subţiat, o expresie** concentrată, **interiorizată,** calmă. In forme fin arcuite, linia nasului *se* continuă, **desăvîr- şlndu-se** cu arcada **sprîncenelor. Un cap de femeie sau de** copil, culcat, ale cărui forme **şi** netezime lucioasă sugerează eliberarea definitivă de griji, o linişte **blîndă...**

„Sleeping Muse[K].

„Muza adormită” realizată de Constantin **Bruncuşi In** 1908 şi achiziţionată de un colecţionar american cu prilejul unei expoziţii organizate la începutul acestui secol t» - New York. După numai cîteva minute aveam s-o admir,. într-un salon spaţios, amenajat special, pentru cele **dnd** sculpturi ale **lui Brâncuşi,** unele împrumutate de **Ia -alte -muzee sau** colecţii **particulare** •: „Muza **adormită",** „Cocoşul" -(din lemn de **nuc),** „Tors-de băiat® (din lemn

de -arţar), „Pasăre#• măiastră® §i „Pasărea fn spaţiu" (&s bronz- poleit).

„Salonul Brâncuşi" este singurul din zecile de saloane fcîe muzee-lui' **unde gazdele s-au văzut nevoite** să posteze **la intrare** *un* **om .de ordine,**

pentru **a opri** vizitatorii j-fc

suprapopuleze încănerea. **Iar galeria** **în** care **se** aflâ **onvul**

născut şi cresc **. la poalele Gnrpaţilor, purtînd** aaiDcr în **suflet, prin** \

<* **lumea,** **formele** dulci, **măiestrite de**

meşteri **anonimi, w visurile** copilăriei, este **dintre** ee'e mai **prt tı tase** ;
„ **Rodin, PTenry** Ivloore,
deo Mc - . ii, Jo u t **eeft, John** Flannagan. ş.a. în
tr-un. o. I* - *1* otograîie infătişindu-l pe Brâncuşi stind visător în, **ca~.,** ui
porții de **lemn cioplităşi** fixată **la** intrarea **în**
atelierul tău, ca un. **simbol al veşnicei nostalgii**
pentru meleagurile g'.-rjcrî.e. Sub fotografie cîteva cuvinte i
.„Constantin Brâncv^L creator **al** şcolii moderniste, 181 ti **(Hobița — Gerj, lihnii aia) —– 1957 (Paris)“.**

Urmăresc reacțiile vizitatorilor. Mulți sînt **entuzi»*** TTiSți şi înlirrie minute în gir **în fața** exponatelor, a-țiî nu **înțeleg** -mare Ii'crj ți **pkacă indiferenți.** Din cind **ia cînd custodii- «e r.fr;ă să dea expIicrsțiL.. apăsînd** pe butonul unui sperat cere d.**-rulează** imagini din viața, şi **opera marelui sciî!pl»*r rr.mân, Nimeni nu scoate o şosetă’** cînd **înoene** s2 fie **depănată** ivr-tirnu poveste a conflictului pe eare **l-a** avulr **BJ;** : i r i c u vameşii americani: Episodul **a** foit rt'i«J.-.î **cu** lux **dc am&nunte de** Petru Comar- **nescu.** • ■

;**„.Era** prin tP”7. Brănnjrî devenise un sculpta
bine cune.-'-M *.j i#<-'.at in ITurupu şi din Cf ir ce *taâ*
cunoscut i i:o /.rr.' **i ;»** intr.vca pe pămitvid ance-- **tican, pc-f.t.'- u o '■> >*: •**
:pv* î:i c> a rr.;n ■ mare **expoziție** per*' **sonală** -or^er.*.!;! la ’]< \v Y.,ii:v din cele treizeci §i-pȚi« ’de-'sciîlpt< ri)V‘-* i . i a S , >-,*n* i-au reținut una,-'cote*- **»** BkkratS*l'- u-* **„Ivirea in spațiu", -celebra**Iu-, **crare dm oronz aurit. Nici mai mult, nici mai puțin, vameşii au** apreciat că lucrarea incriminată **nu era** nicidecum operă **de** artă, **ei o „piesă industrială** de **metal", s, au ta:cat-0 ea atare :** cu patruzeci **la** sută impozit din **va-** oarea **ei. Brâncuşi este obligat** să plătească **210 dolari** pentru **a~>5i salva** „piesa **industrială". Simfindu-se jignit** e ignoranța **unor funcționari de stat,** dă **In** judecată sta-
***U . tUîlC.r;:'an şi pe vame?i- All urmat** trei ani de **dezba-** -cii **junwce, Ia care au** fost antrenați avocați, **reputați** cruici de arta, sculptori renumiți ai vremii, ziarişti **D-'-i sempton ^susțin, cu patos, că** „Pasărea **în spațiu" nu** esto nici opera **de** artă, **nici sculptură. „Ea este prea abstrac'ă**
91 ?°fnStik;ie un abuz în Privința formelor în sculptură neaefimnd sensul frumuseții". William **I-Ienry** Fox unul cuntre martorii lui **Brâncuşi, declară** că „lucrările ***hn*** Brâncuşi **smt produsul specific al unei** activități creatoare urmxj, care **şi-a găsit** propriul său mod de expresie",

ia- an,î Crov"inshield **afirmă răspicat:** «Pasărea **în soatiu** sage.ea/a zborul, sugerează grația, năzuința, vigoarea
" CU mțeS]a' intr~un elan **forță, de putere d-**
ii unmsețe, aşa **cum le are o pasăre... Brâncuşi ar fi putut**
s-o numească **„Spiritul zborului"». La rîndul său,** cel m:d ;t':'rna **sculptor englez din acea vreme afirmă** octogone m **iața** tribunalului **american :** „Brâncuşi **este consi-** aerat ca un mare artist". **Un alt martor** spune **la fel** d ^

; „Este **indiferent ce reprezintă o operă de artă. liiu** o ou ca ta de **piatră, de marmură a început să f: ■** lucrată de mîna unui **om, dacă acesta este artist, piatra** poate sa **devină din acel moment o operă de artă".**

Ca şi cum asemenea argumente n-ar fi fost suficiente judecătorul continuă **dezbaterile şi îl** întreabă pe u**m-i** dintre martorii **lui** Brâncuşi : **„Vi** se pare că seamănă eu **o** pasare **? Daca a-ți vedea-o în pădure, ați** trage în ea **?**';

O asemenea perlă, fireşte că nu putea scăpa ziariştilor, care au relatat, în permanență, cu lux de amănunte, procesul în jurul „Păsării în spațiu[11]. Un cotidian din' Nev/ York prezenta alături fotografia „Păsării în spațiu[11] şi îotografia unui porumbel în zbor. Iar dedesubt, următorul uext : „Dacă întîlniți la vînătoare aceste două păsări, în care trageți ?"

A fost un proces lung şi zgomotos, urmărit cu interes viu de opinia publică, un proces captivant care s-a soldat cu cîştigul de cauză al lui Brâncuşi. Faima sculptorului a crescut enorm, sculpturile sale fiind tot mai căutate şi achiziționate la prețuri din ce în ce mai ridicate.

Concluzia tribunalului este demnă de cele mai reuşite texte^ umoristice : „între timp s-a **dezvoltat aşa-numita şcoală nouă, ai cărei exponenți înccarcă să reproducă mai degrabă idei abstracte, decît să imite obiecte din natură. Indiferent dară simpatizăm sau nu cu aceste idei noi şi cu şcolile ca re le reprezintă, credem că existența lor de fapt şi influența lor asupra lumii artistice, recunoscută de tribunale, trebuie luată în considerare... «**Pasarea **în spațiu» e Inimoasa şi simetrică în înfățişare şi cu toate că ne înlîinpina o oarecare dificultate spre** a **o asemui cu o pasăre, t> plaruia la vedere şi într-un înalt giad ornamentala, fpi rum este dovedit că face parte din producția originală a unui sculptor profesionist şi că este de fapt**

o scuipi III a i <> opri ă de artă, conform persoanelor cu nuIoriIaic la rai >■ am apHal, admitem contestația şi, în riMisivinț.'i, <.|nn iu! ;irr li'.rră trecere."

în eataiuiuil mu nilui. palru iia",ini sînt oferite marelui Bi ciiieu.şi. < t I -1l<"i,i -il rr i, ;.i ' i aiidti-1 pe sculptor în ultimii .mi ai va [u ' 111■ T ,i!ir i iirva lutografii ale unor opere deveir.le laumm .<• şi nii'v.i extrase din cugetările lui Constituim l'.i .n u i

„Lucrurile nu s ;;t i ii ilr l.,i-nt, 1„'u i să ajungi în starea de a le Iaer",

. „Teorfjlet *skiî.* egaatioane fâi'ă v&leare, Ceea-ce conteaat *mit)* acțiunea.* . . .

„Am făcut şl e'j.paşi.pc nisipul-eternității*.' •

y,Aceî. care-se Iasă atraşi pe urma competiției, iasă. în •ceteşl timp, .să/le-degenereze forțele lor creatoare*[1]. ■

„Amoral .este >cea .mai mare escrocherie a, naturii*-.

„Oamenii mv-şl dau seama de bucuria de a trăi. pentru că nu ştiu să privească minunile naturii".

«Fac artă pentru că simt nevoia. Omul îşi face o lume

* lui, pricinuind bucurie celorlalți, prin artă, dar numai cînd ajunge la adevărata lumină. Pentru aceasta, trebuie *ă goneşti pe imbecilul din tine*.

„Lucrează întotdeauna ca şi cum al respira, lucrează «a şi cum. ai lucra pentru t-ine".

„Să rezumi toate formele într-o formă şi s-o faci vie".

»Ku uita eă e^j artist! Nu-ți pierde curajul, nu~ți fie teamă de nimic, vei ajunge îa. țel ! Să creezi ca un zeu,' ea porunci? ca wn să munceşti ca un rob !

Brâncuşi a colindat lumea purtînd în suflet geniul creator a), popor»;3>>5 în mijlocul căruia a văzut lumina yilei şi a învățat. e^n-înd cu îneăp&ținare formele pure ale frumuseții. Numai în Statele Unite a participat la două- wci şi cinci de «*>.po:dț!i individa a' şi colective. Nu în- timp-ător, în America sînt gă: d . ^ azi cele mal multe din ci-;)e 1.39 *ân* '•rapturi rămase *hi* t^ma viații sale artistice atîl de ;:b'»'!=::Patriei «sie i-a lăsat, în semn de n'f-s oniaylu, n - m c : r r e ..Coloană fu;:â. siirşît", nemu- ritos rea ..'Vî.h.-s. tiks îî'^, nemuritoarea „Pcsrta sărutului^. Şi mu'?.*» ui.::ek*.

Marele „vraiitor de. forme nc»i" s-a. aşezat pentru eternitate ir,, dm: itpamasse** din. Paris. Acolo, unde ia începutul artistice In ăi ta. monumentul fu nerar „Săratul", *(?* măreață epopee in marmură, închinată tib^gosiei pur •j,H şi bucuriei de viață.;

■ Pentru -români, B^&ncuşi rămîiie cel "mai ma.ce Pentru Europa şi pentru întreaga lumo, Bdtaâuş't cămine deschizător'de un drum'în sculptară.

La Muzeul de sculptură clasică şi modernă **d*n** Washington, Brâncuşi tronează **autoritar, ea** im re^a, **silnic admirația a** n-.U şi **mii de** iubitori de **frumos.**

Bin nou acasă

„Vine attiow:i';ii r • ■ ' " 1 "•'^-ricanuuuu !"

satuiuf '^ir!!;; p* «ut» pnndpaiă «

:: ,S. ^ipC3U m văzduh- Prin

în^lvri r"'“” W -1 c:?m ?1~ar fi rostit rolurile

0(Ti v; , ' .... \U ,nl™ spectacoi de bună di<=po,itie

°CnVa:; !' lV !';iU !a poai tă- Sâ în^Pine curiozitatea.' " "i" "I'1' 1; vine amfțricanuuuu !"

ch^";i.'™a oBr5 dnd u,, fPdor

t K : ^ p e miraculosul pămînt al fă-ă- auinței, venea în îatăîui sau pentru a s. înt^l cu vmca de basm a roraânilor, cu Ilene Cosînzene «i Feți- Frumoş:, a,eza<i no rdrnînt, printre oameni. *

c. "< TV'j1 s"U1 în Amcrica, împreună cu alți sase

CU puVn îna?nl(? El-'>'opa să fie cuprinsă de Vîl-

bo^io Era-sărac de işi mimăra , • '": • • • '• • ucea

mizeria, ca pe un bles-

s-a speria!,

n;j c;:m a Prins puțină situație, aflat

, ,^r Lu an- 11 fi'-'-cul -e la Întoarcerea a^asă Cd~

;a;'r n";MI fhcmăi-ii pămîntului si. dună »|'-a

S Cbp.T!,;i;:" a"onisit cîteva sute de dkari/ au

ll,l,, ;:nx're- Acasă au făcut ceea ce si-au produs lî.ra !:, p'.'.-are : şi-au cumpărat cîteva hedare ^ pammt, „ :m nil,,;,lit o casă şi s~au casatorii, dudn-

di^şi traiul ***în*** **lumea** speranțelor **pe care** o îimofeîtea **cu- fiecare** rasunt **de** soare **printr-o nouă** speranță.

Pînă mtr-o *zi* cînd pînă şi singura plăcere de » **ave»** iperanțe lc-a. fost luată...

Au niunx toți mult **prea** devreme, **ducînd cu** el **emlnti-** me averaurnor lor dm tinerețe, pe vremea cînd **fceln&rc&ii** pui,- America, **şi** speranțele **abandonate** la pcerta **p'*o*v'i-** Ki.ur.iior. *"

De cum ajunsese întîia oară în satul prins ca un c?r- ce.uş la urechea rîului Crasna, ..americanu'" a dat efo»ri prin *Umi* eă, nici una, nici alia, a venit să-si găsească o Jo.L'oonîea.^ Dar nu una oarecare, ci

una arătoe&ă. fru- moawi, di «ar cea mai frumoasă din cîte fete or fi ;< ~f in «.cea vreme prin împrejurimi. Se plimba, prin. sat c r.'.»- oeața, la răsăritul soarelui, şi seara, după ce se *îzl* 'ua ciuma cie]a păşune. Umbla țanțoş şi întotdeauna ferchezuit. ca scos dm cutie.

. Pe?te duuă zile se încheia postul Sîntei Mărfi. F a i n miez de august. Zilele toride binecuvîntau holdele « - te tub pctvjțra roadelor ce se ofereau. ca niciodată. cfîn'_ ,mr harmcj ne aici, cum rar s-au mai înfcîlnit

La. „Casa balului", zarvă mare şi preeătirî Im **toi** oen- **tru ^oaîul Smtei Mării". Cea mai grozavă orchestră, adu.a**

v?;;u'aî. UIP S:Uma;'> ui-mn să sosească în sat *duminică ci- "?î"c*7^*' de* liturghie. Pe Ia două, muzica; de bai

cîteva melon u mirate **demult** pînă în străfundul suik.tuîui **Jj^roi** om. mai tinăr ori **mai** bătrîn, învăluia **sataî.** Linsue-ț.) uiiocJe pma spre altarul bisericii artndkore. mar*

.nee-!n!it; de cîh'va secole, îa tot ce se. mtlmpia «i Scuui învăluit m colb şi ambiții

In patimă şi suferință.

.In viață.

Era multa poftă de viață. în această mierii ^era-t l^V?-v^nL>'fuC!TM!cl în. creata lor din mop!-străiî3o*4, b ! K ' t â ori.c;Ş;ui vrăjmaş care ar *M.atentai* t!.*Zi' "*

' , î r ŞJ C:lsPlî:5!' oricînd ss. a&*re t** *ct* .p v „un ccl.UI venit cu în,inia deschisă f,rve ^

ciocoIaU(Lf[r^°Ci!K! .!a racj°1>ut ciiî!,r <wcSti rar.i1 d»

«Mi-iS *'^SSrSSSV* î?w "

actrițe pozînd destul de .1. vn-mea. aecea,

să pla-e^că"u bani ^ r ît

cimir-1. Preotiiliii îi npw- V °^rmie cie ia „a.racri-

«irțlle poştale ammcâVr'i 'V: ' 0tîrmuJl 0 dc pe

icoana Maicii Domnvlr; - 1, u PUj'os« ***ro*** **:unț;-ii**

pw^iu Sfesî:,d'- p!'li''u',i,n ' »*:;-

...mint,

'« era cobont i„ fi,,'-,V. ^lJ;a- dmt:! *nk^duh:,f*

purtat **cu** *['nir* **„in;. in Vi m pU a;>usul**

unde era ■!•„ *biHVrk 'li* ^

catifea şi im-uu,,.-; <•„ 'î./-f Vr «ti

:;>ta la popă. Dimim-va . ' 1 ,SUUt

i'fborîrii triccloi-dlui n- ' - ^ *('('r<moma* toii; jurii şi

;'ilhli a P-Vct'iului. i , M î , r î n ^ ^ *lH 0riu* cu o

---

7 r r!< *Ta prî,n!t Ca Un blIn fiu «I Siiitiî'ăi **a•**

T 51 :.'p ' 'ul c.uvvn,t- Cînd «' intilneau pe sî^dă.,

w'uUu' cu •>«săi·u: • mina domnu"' i& *j **k**

fiiiula 1 iv.-c-,
t.; ît-epea să ciuli- , u 1 «i- Una
d:rc-pți? iar pm,Ul| h \ ",t V ' ! J ' n n i ; i ; . u i ,ilî «..„j
11 **icolor ul aiiinfi'ca ît. , vr**
i^jpăturit, pejitru a fi SifU w e.%Vv;.! s;
«■! mai sigur cm pulin(a. " !>° t,mpul ^ W.Î
De Sint-a Maric I-, r,-t . • ,• ■
monîa înălțării id^mi,U sSr^k'ai. «'«-
mca satului ic^ a dc I-, i,i ■■ "■ } •'H^aza. crud I;j-

***.? zilei.** **u rl doua j^rițț**
Aîiieric\u*uf[iin%4 ffo.-ii <.j, *■ *
ceremonia tricolorului. ..imc^X î" , ^ la
mărească în mulțime. • i ' • ,' ' «^inta Marle1' &

to«t Pe spate, fala M. .shuliV !'.|u<;'.:.u^ *■ m-Rfll
do InSte'fy T ^
*** «But Iw ctv Z 'nCr^'!"'.-^ Int0resI'1 *t f«M »i**
peşte inimile muKoV ' d i n ' î ? frum°asă de
"■ d,n sat> ba ca se consideri*
prea inteligentă, ba că te poți apropia greu de ea. La cei optsprezece ani, Aurica devenise cunoscută în multe sate din jur unde fusese aleasă „regina baluiui".

Nici nu începuse bine balul, că ,,americanu"" era prezent, aruneînd la intrare o sumă de zece ori mai mare decît era taxa fixată. Gîndul lui ascuns era să-i solicite (uimul dans fetei care îi pătrunsese în suflet fără să o cunoască, cu cîlcva ceasuri mai devreme. Asta îi dădea dreptul, după obiceiul locului, ca seara să o conducă pe iată acasă. Trecuseră două ceasuri bune şi „americanii " ;.t-irea să-şi fi pierdut răbdarea. L-a trimis pe un flăcău sâ înhame la şaretă cei doi cai albi şi frumoşi ai unchiului şău şi să meargă la casa domnişoarei pentru a o invita ceremonios la bal.

Cînd au sosit, balul era în toi. Cu o plecăciune mult studiată prin saloane rafinate, „americanu"" a ajutat-o să coboare din şaretă, întinzîndu-i mîna stîngă, iar în clipa **următoare** s-a prezentat : „Sînt Corneli, cu doi de «1», din t '.'eveland, America. Tatăl meu este născut aici, în satul (Nire a adus pe lume minunata-ți făptură. Mi-ar face o deosebită onoare, îneîntătoare domnişoară, să-mi oferi primul dans".

„Bine domnule. Sînt de acord. Reține numele meu : Aurelia. Cu un singur «1». Sînt născută aici, în familia Bombard".

Orchestra cînta un vals. Era dansul cel mai agreat la toate balurile. Perechile se țineau lanț, învîrtindu-se cercuri, cercuri, prin spațioasa încăpere de dans. în mijlocul cercurilor concentrice, Aurelia şi Corneli...

...Acum cînd, în mai puțin de un an, venea pentru a treia oară în sat, își anunțase intenția printr-o scrisoare lungă și ticluită cu mult suflet. Urma să se logodească. Venise încărcat cu daruri multe pentru ea și pentru părinții ei. Intr-un sac mare a adus cadouri pentru sărăcimea satului, așa cum obișnuiau toți cei care reveneau din America să-și viziteze locurile natale.

Logodna a avut loc fără prea mare pompă, mai mult în taină. Au participat doar cîteva neamuri mai apropiate.

Vestea s-a răspîndit, ca o mare senzație, în tot satul. Lumea salului șușotea întruna. în tirop ce „americanu"" se odihnea în casa tatălui său, vecine și prietene mai apropiate au dat buzna în curtea Bombarzilor, discutînd aprins despre nenorocirea ce avea să se întîmpîe. „Nu te gîn-cteşti, tu femeie, că îți lași fata să meargă la capătul lumii și voi rămîneți singuri cuc aici". „O să mori, tu Ana, și nici n-o să le plîngă, că pînă vine ea de-acoîo, te mănîncă și viermii[1]*. „Apăi, mă orauls, n-are ea, fata voastră, aici dc toate ? N-are ea casă și avere ? N-are ea respect în sat ? N-are ea feciori care s-o pețească ?" „Mă, oameni buni, nu vă lăsați fata să meargă acolo, că o îngropați de vie !"

Aurelia se sculase mai tîrziu ca de obicei și prinsese cîteva frînturi din larma ce se încinsese in tindă. Deodată, a podidit-o plînsul. A ieșit brusc din camera din față, unde dormise. Avea ochii plini de lacrimi. Cîncl au văzut-o cele cinci-șase muieri adunate la ceartă și îa sfat au încremenit, dueîndu-și inimile la gură și holbîndu-și ochii.

„Bine tu, Aurico, să nu te gîndoşti tu la mama ta...".

Atît a apucat să-i spună o mătușă și, în clipa următoare, Aurelia s-a aruncat la gitul mamei sale țipîîid întruna : „Nu mai plec, nu mai plec ! Nu vreau' să-l mai văd în ochi ! Vreau să rămîn cu voi, aici, aici, aici...".

După cîteva ceasuri, darurile oferite de „americanii'[1]' erau înapoiate în același coș i levant îa care i-au fost oferite. O rochie ro/, p!i,-;;!ă, o pălărie mare înflora Ui, două perechi de pantofi de lac ea loc, un ceas de mînă, un inel de aur.

Verigheta, abia așezată pe cV. • !; cu o seară înainte, într-o taina apăsătoare, a puso "otr-vn plic, ciuturi da cîteva rînd uri pe caro i le-a .scris h:i Corneli.

Erau ultimele rînduri.

La prînz, s-a da:; în viziiă la unchiul ei din Sătmar, unde a stat pînă cînd a aflat că „americana"" a plecat din sat.

S-a întors, din **nou,** în mijlocul **oamenilor'atît** de dragi fi. ..în mijlocul satului așezat **ca o icoană** în suflat, în **mijlocul** lumii care o înaripa, **făcîndu-i**

chipul feciorelnic fermecător. -

î *e cîteva ori a *ajun** „regina balului^, fiind răsfățată îa laude care o făcuseră să emită pretenții. Dar cu bun smiț, pe măsura lumii ir; care a deschis ochii, lumea dulce; a satului ei.

Girați, **un** fecior voinic din sat, **chipeş** ;4 rute la rnlnte, gimneț Şi gospodar fără pereche, avea să-i pătrundă in

S-a măritat cind *u* împlinii douăzeci **de** ani,

/Ui venit copiii,

Unul după altul..,

.Ui serile lungi dc iarnă, încheind socotelile unui an şi

... .j j£(noului an se mai. întreba, din cind **în**

, numai pentru ea, dacă alături de ,.americamv!' mai icneikt. Odată, pe vremea cind după un an dc mancă nu rămăsese nici măcar cu un pumn de grăunțe,

i- a mărturisit barbalului : ,.Mă omule, cît timp avem pruncii a şt ia, io mă Kimt fericită. Ce mă făceam lingă ..americanii'" daca dadea acolo o sărăcie din asta pesie noi ? Oricum, cu pruncji ăştia n-om muri de foame niciodată.,/1,

Cei patra **feciori** pe care **i-a** născut **fm crescut** ps nesimțite. **S-au** risipii pe la. şcoli înalte. Ei aveau să-i ackîca **mulțumirea** pe **care nu** o **visase** niciodată.

JNici **chiar** cînd se logodise cu „americanii'".

Augustin, Romidus, **Teofil.**

Fiecare aşezat statornic *la* casa Iui în sfintul **pămînt** al **Transilvaniei, fiecare cu** împlinirile lui.

Fiecare rob credincios ai demnității.

...Şi eu, autorul acestor **rînduri...**

Toți patru. împreună cu copiii noştri, aici, pe **acest** pămînt.

...Aici unde dorm în linişte **părinții noştri; .** .

Şi bunicii noştri. ,

Şi străbunicii noştri.,?

Aici, unde şoapta. Mioriței îți dă viață, **îfi** umple **sufle*** tu! **de** dor, dc-mîngîiere, de dragoste.

Aloi, acasă la noi, în România. . .

ie *e-prllie J'fSfk*

I am ascultat, luînd decizii politice şi numind, tai a iln ,1. de apel, candidații la moarte pentru cauze dinainte **|1H ! < 1111** e.

– –

„ .

I, **am văzut purtînd blugi cu ținte şi pălării de l;oy, dar l-am văzut îmbrăcat** şi **în cele** mai **^elegante IM .hani' de gală (pentru ca, mai apoi, aflîndu-mă în sud,**

cuniitat că moda cea mai **căutată constă din** sacou **de i niil'ca Tină,** cămaşă şi cravată **după** ultimul jurnal, pan» i ,,1 >lue-jeans“, iar **în picioare pantofi** de lac !).

A:...i l-am întîlnit şi aşa mi-a rămas in minte anr-ri- . MUil de azi, om ca toți oamenii, dar şi om pentru y.:re , li american înseamnă, automat, a poseda un certiucai

. 11-ii i orgoliu" şi chiar o uşoară infatuare,